T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SULTAN RAEV'İN HİKÂYELERİNDE SÖZ VARLIĞI

RÜMEYSA ÇAYIRPUNAR

Danışman : Doç. Dr. Döne ARSLAN
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ömer Faruk ATEŞ
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ekrem AYAN

KASTAMONU-2026

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Rümeysa ÇAYIRPUNAR

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SULTAN RAEV'İN HİKÂYELERİNDE SÖZ VARLIĞI

RÜMEYSA ÇAYIRPUNAR

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN: DOÇ. DR. DÖNE ARSLAN

Bu çalışmada, çağdaş Kırgız edebiyatının önemli isimlerinden Sultan Raev'in hikâyeleri üzerinden yazarın edebi üslubu ve söz varlığı incelenmiştir. Raev, geleneksel Kırgız kültürü ile modern anlatım tarzını birleştiren bir yazar olarak eserlerinde hem toplumun ruhunu hem de bireyin iç dünyasını başarıyla yansıtmaktadır. Bu incelemede yazarın kullandığı söz varlığı, sadece birer kelime listesi olarak değil, Kırgız halkının kültürel hafızasını ve estetik anlayışını gösteren temel kaynaklar olarak nitelendirilmektedir. Araştırmanın temel amacı, Raev'in hikâyelerinde yer alan deyimler, ikilemeler, yansıma sözler, kalıp ifadeler, atasözleri ve alıntı kelimeleri tespit ederek bunları türlerine göre sınıflandırmaktır. Tanımlayıcı bir nitelik taşıyan bu araştırma, yazarın dil kullanımını derinlemesine irdelemektedir. Metinler detaylıca taranarak yazarın söz varlığı haritası çıkarılmıştır. Belirlenen bu dilsel birimlerin metin içindeki görevleri ve anlam derinlikleri incelenmiş, iki lehçe arasındaki ortaklıkların belirlenmesi ve karşılıklı anlaşılabilirlik zeminindeki dilsel verilerin tespiti amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, Sultan Raev'in hikâyelerinde en çok deyimlerin ve yansıma sözlerin yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. Özellikle deyimlerin büyük bir kısmının, Kırgız halkının göçebe yaşamından ve doğayla olan güçlü bağından beslendiği görülmüştür. Bunun yanı sıra, anlatımı daha etkileyici ve eleştirel kılmak için ikilemelerden ve kalıp sözlerden de sıklıkla faydalanılmıştır. Eserlerde Rusça kökenli kelimelere yer verilmesi ise dilin, Sovyet dönemi ve sonrasındaki toplumsal değişimden nasıl etkilendiğini göstermektedir. Sonuç olarak Sultan Raev'in hikâyeleri, Kırgız Türkçesinin zenginliğini ve halk söyleyişinin gücünü yansıtan özgün birer kaynak niteliğindedir.

ANAHTAR KELİMELER: Sultan Raev, Çağdaş Kırgız Edebiyatı, Söz Varlığı

Haziran 2026, 166 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

VOCABULARY IN SULTAN RAEV'S SHORT STORIES

RÜMEYSA ÇAYIRPUNAR

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CONTEMPORARY TURKISH DIALECTS AND LITERATURES
SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. DÖNE ARSLAN

In this study, the literary style and vocabulary of the author are examined through the stories of Sultan Raev, one of the prominent figures of contemporary Kyrgyz literature. As a writer who combines traditional Kyrgyz culture with a modern narrative style, Raev successfully reflects both the spirit of the society and the inner world of the individual in his works. In this review, the vocabulary used by the author is characterized not merely as a list of words, but as fundamental sources indicating the cultural memory and aesthetic understanding of the Kyrgyz people. The main purpose of the research is to identify the idioms, reduplications, onomatopoeic words, formulaic expressions, proverbs, and loanwords in Raev's stories and classify them according to their types. This research, which has a descriptive nature, deeply examines the author's use of language. By scanning the texts in detail, the vocabulary map of the author has been extracted. The functions and semantic depths of these identified linguistic units within the text have been analyzed, aiming to determine the commonalities between the two dialects and to identify linguistic data on the basis of mutual intelligibility. The obtained findings reveal that idioms and onomatopoeic words occupy the most space in Sultan Raev's stories. In particular, it has been observed that a large part of the idioms is fed by the nomadic life of the Kyrgyz people and their strong bond with nature. In addition, reduplications and formulaic expressions have been frequently utilized to make the narrative more impressive and critical. The inclusion of words of Russian origin in the works demonstrates how the language was affected by the social change during and after the Soviet period. As a result, Sultan Raev's stories are unique sources that reflect the richness of Kyrgyz Turkish and the power of folk discourse.

KEYWORDS: Sultan Raev, Contemporary Kyrgyz Literature, Vocabulary

June 2026, 166 Page

TEŞEKKÜR

Kastamonu Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü bünyesindeki lisans ve lisansüstü öğrenimim boyunca, yetişmemde büyük emeği olan değerli hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunarım. "Sultan Raev'in Hikâyelerinde Söz Varlığı" başlıklı yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında; lisans ve lisansüstü eğitim sürecim boyunca ilgi ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, engin bilgisi ve yol göstericiliğiyle akademik hayatıma yön veren değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Döne ARSLAN'a en kalbi şükranlarımı ve saygılarımı sunarım. Tez sürecinde yanımda olan, destekleriyle beni daima motive eden kıymetli aileme ve tüm arkadaşlarıma gönülden teşekkür ederim.

Rümeysa ÇAYIRPUNAR

Kastamonu, 2026

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
TEŞEKKÜR ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **viii**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xi**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi 1
1.2 Araştırmanın Yöntemi 1
1.3 Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları 2
2. KIRGIZ TÜRKLERİ **3**
2.1 Kırgız Tarihi 3
2.2 Kırgız Türkçesi 5
2.3 Kırgız Edebiyatı 8
2.3.1 XX. Yüzyıl Kırgız Edebiyatı 8
2.3.2 İkinci Dünya Savaşı ve Kırgız Edebiyatında Savaş Dönemi Gerçekçiliği (1941-1960) 11
3. SULTAN RAEV **14**
3.1 Hayatı 14
3.2 Edebi Kişiliği 15
3.3 Sultan Raev'in Eserleri 16
3.4 Sultan Raev'in Tiyatro Üzerine Eserleri 17
4. SULTAN RAEV'İN HİKÂYELERİ **18**
5. SÖZ VARLIĞI **28**
5.1 Söz Varlığını Oluşturan Unsurlar 28
5.1.1 Atasözleri 28
5.1.2 İkilemeler 34
5.1.3 Terimler 54
5.1.4 Deyimler 64
5.1.5 Kalıp Sözler 102
5.1.6 Yansımalar 122
5.1.7 Yabancı Sözcükler (Alıntı Kelimeler) 141
6. SONUÇ **161**
KAYNAKLAR **163**

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1 Sultan Raev'in eserleri 16
Tablo 3.2 Sultan Raev'in tiyatro üzerine eserleri 17
Tablo 5.1 "Toprak" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri 29
Tablo 5.2 "Matek" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri 30
Tablo 5.3 "Haftanın Beşinci Günü" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri 30
Tablo 5.4 "Sosyalizm" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri 31
Tablo 5.5 "Pusu" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri 32
Tablo 5.6 "Tozlu Yol" hikâyesinde atasözleri ve anlamsal incelemeleri 32
Tablo 5.7 "Eşek" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri 33
Tablo 5.8 "Ay Değen Senin Sarayın" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri 33
Tablo 5.9 "Kar" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 35
Tablo 5.10 "Toprak" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 37
Tablo 5.11 "İt Dünyası" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 38
Tablo 5.12 "Duman" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 39
Tablo 5.13 "Kadın" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 40
Tablo 5.14 "Su" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 41
Tablo 5.15 "On Üç" hikâyelerinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 42
Tablo 5.16 "Ün (Ses)" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 43
Tablo 5.17 "Profesör, Şukşin, Manas" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 44
Tablo 5.18 "İriñ" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 45
Tablo 5.19 "Matek" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 47
Tablo 5.20 "Haftanın Beşinci Günü" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 48
Tablo 5.21 "Sosyalizm" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 49
Tablo 5.22 "Pusu" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 50
Tablo 5.23 "Tozlu Yol" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 51
Tablo 5.24 "Eşek" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 52
Tablo 5.25 "Ay Değen Senin Sarayın" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri 52
Tablo 5.26 "Toprak" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 55
Tablo 5.27 "İt Dünyası" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 56
Tablo 5.28 "Kadın" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 57
Tablo 5.29 "Su" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 57
Tablo 5.30 "Ün (ses)" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 58
Tablo 5.31 "Profesör, Şukşin, Manas" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 59
Tablo 5.32 "İriñ" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 59
Tablo 5.33 "Haftanın Beşinci Günü" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 60
Tablo 5.34 "Sosyalizm" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 61
Tablo 5.35 "Pusu" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 63

Tablo 5.36 “Eşek” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 63
Tablo 5.37 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri 64
Tablo 5.38 “Kar” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri 65
Tablo 5.39 “Toprak” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri..... 73
Tablo 5.40 “İt Dünyası” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri..... 74
Tablo 5.41 “Duman” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri..... 79
Tablo 5.42 “Kadın” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri..... 81
Tablo 5.43 “Su” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri 83
Tablo 5.44 “On Üç” hikâyelerinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri 84
Tablo 5.45 “Ün (Ses)” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri 85
Tablo 5.46 “Profesör, Şukşin, Manas” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri 87
Tablo 5.47 “İriñ” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri..... 89
Tablo 5.48 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri 91
Tablo 5.49 “Sosyalizm” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri..... 93
Tablo 5.50 “Pusu” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri..... 95
Tablo 5.51 “Tozlu Yol” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri 97
Tablo 5.52 “Eşek” hikâyesinde geçen deyimler ve Anlamsal İncelemeleri 99
Tablo 5.53 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri 100
Tablo 5.54 “Kar” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri 103
Tablo 5.55 “Toprak” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri..... 108
Tablo 5.56 “İt Dünyası” hikâyesinde geçen kalıp söz ve Anlamsal İncelemeleri ... 109
Tablo 5.57 “Duman” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri..... 110
Tablo 5.58 “Su” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri 112
Tablo 5.59 “On Üç” hikâyelerinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri 113
Tablo 5.60 “Ün (Ses)” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri 114
Tablo 5.61 “Profesör, Şukşin, Manas” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri 115
Tablo 5.62 “Matek” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri 116
Tablo 5.63 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri 117
Tablo 5.64 “Sosyalizm” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri..... 118
Tablo 5.65 “Pusu” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri..... 119
Tablo 5.66 “Tozlu Yol” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri..... 120
Tablo 5.67 “Eşek” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri..... 120
Tablo 5.68 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri 121
Tablo 5.69 “Kar” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 123
Tablo 5.70 “Toprak” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri..... 125
Tablo 5.71 “İt Dünyası” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 126
Tablo 5.72 “Duman” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 128
Tablo 5.73 “Kadın” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 129
Tablo 5.74 “Su” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri..... 130
Tablo 5.75 “On Üç” hikâyelerinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri..... 131
Tablo 5.76 “Ün (Ses)” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 131

Tablo 5.77 “Profesör, Şukşin, Manas” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 132
Tablo 5.78 “İriñ” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 134
Tablo 5.79 “MATEK” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 135
Tablo 5.80 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 136
Tablo 5.81 “Sosyalizm” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 137
Tablo 5.82 “Pusu” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 138
Tablo 5.83 “Tozlu Yol” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 139
Tablo 5.84 “Eşek” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 140
Tablo 5.85 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri 140
Tablo 5.86 “Kar” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 142
Tablo 5.87 “İt Dünyası” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ev anlamsal incelemeleri 143
Tablo 5.88 “Duman” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 145
Tablo 5.89 “Kadın” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 146
Tablo 5.90 “Su” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 148
Tablo 5.91 “On Üç” hikâyelerinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 149
Tablo 5.92 “Ün (Ses)” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 152
Tablo 5.93 “Profesör, Şukşin, Manas” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 153
Tablo 5.94 “Matek” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 155
Tablo 5.95 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 156
Tablo 5.96 “Pusu” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 157
Tablo 5.97 “Tozlu Yol” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 158
Tablo 5.98 “Eşek” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 159
Tablo 5.99 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri 159

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

a.g.e.	**:** Adı geçen eser
KT	**:** Kırgız Türkçesi
NKVD	**:** İçişleri Halk Komiserliği
SSCB	**:** Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDK	**:** Türk Dil Kurumu
TDT	**:** Türk Devletleri Teşkilatı
TT	**:** Türkiye Türkçesi
TÜRKSOY	**:** Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı

1. GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Söz varlığı kavramı, bir dilin veya bir yazarın dünyayı algılama, yorumlama ve aktarma biçimini yansıtan temel göstergelerden biridir. Bu araştırmanın amacı, çağdaş Kırgız edebiyatının güçlü kalemlerinden Sultan Raev'in hikâyelerini sözlük bilimi bağlamında inceleyerek; eserlerin temelini oluşturan deyimler, atasözleri, ikilemeler, yansımalar, kalıp sözler gibi unsurları tespit etmektedir. Çalışma; yazarın kendine öz üslubunun Kırgız Türkçesinin sunduğu zengin imkânlarla nasıl şekillendiğini ortaya koymayı ve metinlerin dilsel derinliğini açıklamayı hedeflemektedir.

Bu çalışma, modern Kırgız edebiyatına dil bilimsel bir analizle yaklaştığı için alan açısından büyük önem taşımaktadır. Mevcut literatür incelendiğinde, Sultan Raev'in eserleri üzerine yapılan çalışmaların daha çok edebi eleştiri, tiyatro teknikleri veya tematik analizler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yazarın hikâyeleri üzerine bir söz varlığı incelemesinin henüz yapılmamış olması, bu çalışmanın akademik özgünlüğünü oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilecek verilerle, Raev'in kelime dünyası üzerinden modern Kırgız Türkçesinin güncel durumu hakkında bilimsel bir farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır.

1.2 Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, hazırlık ve çözümleme olmak üzere birbirini tamamlayan süreçlerden oluşmaktadır. Sürecin başlangıcında, Sultan Raev'in seçilen hikâyeleri Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Bu aktarımda yazarın dilindeki özgün yapıların ve üslup özelliklerinin korunmasına özen gösterilmiş; metinler dil bilimsel incelemeye uygun bir veri haline getirilmiştir. Eş zamanlı olarak yürütülen alan yazını taramasıyla; söz varlığı kavramının kapsamı ve Kırgız Türkçesinin dil özelliklerine dair teorik çerçeve netleştirilmiştir.

İncelemenin devamında, çevirisi yapılan hikâyelerdeki tüm sözcük ve sözcük grupları; tarama, fişleme ve belirli kriterlere göre sınıflandırma yöntemleriyle ele alınmıştır.

Metinlerden elde edilen veriler, anlam bilimi ve sözlük bilimi doğrultusunda değerlendirilerek tasnif edilmiştir.

1.3 Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu araştırma, modern Kırgız edebiyatının temsilcilerinden Sultan Raev'in hikâyeleri ve bu hikâyelerindeki dil zenginliği ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın temel materyalini, yazarın Türkiye Türkçesine aktarılan eserleri oluşturmaktadır. İnceleme kapsamında, söz konusu hikâyelerdeki söz varlığı unsurları; temel kelime kadrosu, deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp ifadeler, yansıma sözcükler ve kültürel terimler yönünden ele alınmıştır.

Çalışmamızda Sultan Raev'in sadece hikâye türündeki eserleri esas alınmıştır. Yazarın roman, tiyatro ve köşe yazıları gibi farklı türleri, dilsel yapıları ve anlatım teknikleri bakımından hikâyelerden ayrıştığı için, 'söz varlığı' üzerine temellendirilmiştir. Bu türsel kısıtlama, yazarın dil dünyasını hikâye özelinde daha derinlikli ve odaklanmış bir şekilde çözümlemeyi amaçlayan bir tercihtir.

2. KIRGIZ TÜRKLERİ

2.1 Kırgız Tarihi

Kırgız adı, tarihî kaynaklarda ilk kez M.Ö. 201 yılına ait Çin yıllıklarında geçmektedir. Türk dünyasının en eski topluluklarından biri olan Kırgızların isminin kökeni ve semantik derinliği üzerine araştırmacılar tarafından çok sayıda etimolojik teori ileri sürülmüştür. K. İ. Petrov'a göre söz konusu kelime, *kırıg* (kırmızı) kökü ile *-z* çokluk ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir; bu kurama göre *kırıgız* > *kırgız* dönüşümü "kırmızılar" veya "kırmızı tenli insanlar" anlamını taşımaktadır (Türk Ansiklopedisi [TA], 1974: 187). N. A. Baskakov ise kelimenin "Kırmızı Oğuzlar" birleşmesinden (*kırgu-oguz/guz* > *kırgız*) türediğini ve coğrafi olarak güneyde yaşayan Oğuz gruplarını nitelediğini savunmaktadır. Benzer şekilde A. N. Kononov da Petrov'un renk kuramını destekleyerek kelimenin *kır* (kırmızı) kökü ile topluluk ifade eden *-kın/-gın/-gız* eklerinden ibaret olduğu sonucuna varmıştır (Başdaş ve Kutlu, 2016: 13).

Kırgız Türklerinin tarihsel sürekliliği incelendiğinde, "Kırgız" adının Çin kaynaklarında M.Ö. 2. yüzyıldan itibaren *Kok'un* biçiminde yer aldığı görülmektedir. *Ko-k'un* formu, Kırgız adının tarihte saptanan ilk biçimi olarak kabul edilmektedir. Bu adlandırma farklı medeniyetlerin kayıtlarında da kendine yer bulmuştur; nitekim Eski Türk yazıtlarında *Kırkız*, Arap kaynaklarında *Hırkız*, Fars kaynaklarında *Hırhız* veya *Kırkız*, tarihî Türk metinlerinde ise *Qırqız* ve *Qırgız* varyantlarıyla kaydedilmiştir (Kıldıroğlu, 2022: 28).

Ferhat Zeynalov'a göre (1993: 235) ise etimolojik olarak *kırgut* > *kırkız* (kırmızı yüz) açıklamasının dil bilimsel açıdan uygun olduğunu belirtmiştir. Zeynalov, Uygurların bu topluluğu *Hakas* şeklinde adlandırdıklarını, sonradan ise *Kilgisler* tabirinin kullanıldığını ve güncel ismin bu kökten türemiş olabileceğini vurgulamıştır. Diğer yandan L. Ligeti, kelimenin *kırk* sayı ismi üzerine *-ız* çokluk eki getirilerek "kırklar" anlamında kurgulandığını savunmaktadır (Ligeti, 1986: 235). Wilhelm Radloff ise ismin *kırk* ve *yüz* sayı adlarının birleşimiyle oluştuğu fikrini beyan ederken, Şupka kelimeyi *kırk+guz* (<oğuz) yani "kırk oğuz" biçiminde geçmektedir.

Farklı kaynaklarda Kırgız adının kökenine dair halk etimolojisine dayanan çeşitli rivayetler de bulunmaktadır. Uygur tarihçisi Kaşgarlı Emir Hasan Gazi ve Kırgız tarihçisi Osmonaalı Sıdıkov, "kır" ve "gez" kelimelerinin birleşmesiyle oluşan *kırgez* (kırlarda gezen) tabirinin zamanla *kırgız* formuna dönüştüğünü savunmuşlardır. Benzer anlatılar Radloff tarafından derlenen sözlü metinlerde de yer almaktadır. Bir diğer görüşe göre ise Kırgız adı, Türkçe *kır* ile Farsça *kes* (kişi) kelimelerinin birleşmesiyle (*kırkes> kırgız*) oluşturulmuştur (Radloff', 1884'den akt. Cusupov, 1991: 73).

Kırgız adı, farklı milletlerin literatüründe bazen farklı boy adlarıyla da bahsedilmektedir. Bazı Türkologlar *Hakas* adı ile *Kırgız* adının aynı topluluğu ifade ettiğini ileri sürse de genel kanı, Hakasların iktidarda olduğu bir dönemde Kırgızların bu siyasi yapı içindeki lider ve baskın grubu teşkil ettiği yönündedir (Güven, 2021: 350). Araştırmalar neticesinde Kırgız adının Türkçe metinlerde geçtiği ilk yerin Göktürk Yazıtları olduğu saptanmıştır (Kara, 2013: 1751). Daha sonraki dönemde Kâşgarlı Mahmud'un *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eserinde Kırgızlar "Türklerden bir boy" olarak tanımlanmıştır (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: 714). Sonraki dönem yazılı eserlerde de aynı şekilde "Kırgız/Kırkız" şeklinde geçmektedir.

Siyasi tarih perspektifinden bakıldığında Kırgızlar, Çin kaynaklarına göre M.Ö. 3. yüzyılda teşkilatlanarak ilk devlet yapılarını kurmuşlardır. İlerleyen süreçte Hun İmparatorluğu'na dâhil olan topluluk, 4. yüzyılda Baykal Gölü'nden Tibet sınırlarına kadar uzanan geniş bir coğrafyada Hakas Devleti'ni inşa etmiştir (İnan, 1987: 37). 560 yılında Mukan Kağan döneminde Köktürk hâkimiyetine giren Kırgızlar, bu durumu kabullenmeyerek defalarca bağımsızlık mücadelesi vermiş ve 630 yılında bu amaca ulaşmışlardır. Ancak 696 yılında Kapağan Kağan'ın güçlü saldırısı sonucu yenilgiye uğramışlardır. 745 yılında Uygurlarla ittifak kurarak Köktürk hâkimiyetine son veren Kırgızlar, 840 yılında bizzat Uygurları mağlup ederek Ötüken merkezli Bağımsız Kırgız Devleti'ni kurmuşlardır. Bu devlet yapısı 10. yüzyılda Kara Hıtayların saldırılarıyla tarih sahnesinden çekilmiştir (Taşağıl, 2004: 59).

Bağımsız devlet yapısının dağılmasının ardından Kırgız boylarının bir kısmı Tanrı Dağları (Tiyenşan) ve Pamir bölgelerine göç etmiştir.

Modern tarihin en dikkat çekici göç hikâyelerinden biri olan Pamir Kırgızlarının serüveni, 1978'deki Sovyet-Afgan Savaşıyla başlamıştır. Pakistan'ın Gilgit kentine sığınan ve liderleri Hacı Rahmankul Han önderliğinde Türkiye'den sığınma talep eden Pamir Kırgızları, 1982 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin olumlu yanıtıyla uçaklarla Adana'ya, ardından Van ve Malatya'ya yerleştirilmişlerdir. 1987 yılında Van'ın Erciş ilçesindeki konutlara yerleşen bu topluluk, ata topraklarının anısına köylerine *"Ulupamir"* ismini vermişlerdir (Başdaş ve Kutlu, 2016: 12).

Kırgızların İslamiyet ile tanışması 10-12. yüzyıllar arasında Karahanlı hâkimiyeti döneminde gerçekleşmiştir. Tanışmalarına sebep olan şey, Orta Asya'da kurulan ilk Türk İslam devleti olan Karahanlıların hakimiyeti altına girmeleridir (Erşahin, 1999: 405). 13. yüzyılda Cengiz Han'ın otoritesini kabul eden Kırgızlar, 15. yüzyıla kadar Moğollarla iç içe yaşamış, ardından bugünkü Kırgızistan topraklarına yönelik kitlesel göçlerini tamamlamışlardır (Kalkan, 2006: 123). 1916 yılındaki *"Ürkün"* olarak bilinen büyük ayaklanma ve Rus işgaline karşı direniş, Kırgız tarihinin en sancılı dönemlerinden biridir. Bu süreç 1991 yılında SSCB'nin dağılmasıyla nihayete ermiş ve Kırgızistan 31 Ağustos 1991'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Günümüzde 198.500 km² yüzölçümüne sahip olan Kırgızistan, yaklaşık altı milyonluk nüfusu ve dünya geneline yayılan bir milyonluk diasporasıyla (göçmen) varlığını sürdürmektedir (Söylemez ve Azap, 2018: 111).

2.2 Kırgız Türkçesi

Türk dili, tarihsel derinliği ve yayıldığı muhtelif coğrafyalar neticesinde oldukça geniş bir kelime dağarcığına sahip olan kadim bir dildir. Bu uzun serüveni sebebiyle dilin gelişim evrelerini tasnif ederken araştırmacıların en fazla başvurduğu temel yöntem, "*Altay Dil Ailesi*" teorisidir. Bu kuramın öngörülerine göre; ortak Altay dil birliği çağının yaşanması ve devamında Japonca ile Korece'nin bu ana gövdeden ayrışmasıyla birlikte, literatürde "*Pre-Turkic*" (Ön Türkçe) olarak da adlandırılan Çuvaş-Türk dil birliği safhasına geçilmiştir (Özyetgin, 2006: 4).

Araştırmacılar tarafından "*İlk Türkçe*" şeklinde nitelendirilen bu aşamanın ardından dil, Ana Türkçe ve Ana Bulgarca isimli iki ana gövdeye ayrılmaktadır.

Ana Bulgarca kolu, Juan-Juanların itici gücüyle hareket eden Sabirlerin Ogur topluluklarını yerlerinden etmesi ve bu boyların Kuzey Karadeniz dolaylarına göçmesiyle tarih sahnesine çıkmıştır. Kendi içinde alt dallara ayrılan Ana Türkçe bağlamında incelendiğinde ise Kırgız Türkçesinin, Kıpçakçanın güçlü tesiri altında kalan Eski Türkçe koluna dâhil olduğu görülmektedir. İlgili tasnifte Altayca ile yan yana konumlandırılan bu lehçe, Altayca ile dikkate değer benzerlikler taşımakta ve tarihsel süreçte kendi içinde de muhtelif gelişim dönemlerine ayrılmaktadır (Bozkurt, 2012: 453).

Dil bilimci B. M. Yunusalıyev tarafından yapılan sınıflandırmaya göre Kırgız Türkçesinin gelişim çizgisi; IX-X. asırları kapsayan "*Eski"*, X-XVI. yüzyılları içine alan "Orta" ve sonrasını ifade eden "*Yeni Kırgız Türkçesi*" olmak üzere üç ana döneme ayrılır (Yunusalıyev, 2016: 242). Bu filolojik dönemler, Kırgız halkının geçirdiği siyasi ve tarihi aşamalarla doğrudan ilişkilidir (Çatal, 2023: 197). Bu dönemin dil özelliklerini aydınlatan en temel kaynaklar olan Yenisey Yazıtları'nda Kök Türklerin kullandığı runik alfabenin, ilerleyen süreçte ise Uygurcanın izleri açıkça görülmektedir. Ayrıca bu tarihi kesitte Altay, Hakas ve Tuva dillerinin Kırgızca ile ortak bir dil havzasında bir arada şekillendiği unutulmamalıdır. Kırgız boylarının 840 yılında Uygur egemenliğine son verip Yenisey coğrafyasını terk etmeleri durumunda Kırgız Türkçesinin evriminde önemli dönüm noktası teşkil etmiş ve dilde yeni bir safhanın başlamasına zemin hazırlamıştır (Yunusalıyev, 2016: 242).

Kırgızlar, Cengiz Han'ın seferleri esnasında Moğol itaatini kabul eden ilk Türk boyu olmalarının bir neticesi olarak, bu devletle oldukça yoğun ve doğrudan bir kültürel bir alışveriş sürecine dâhil olmuşlardır. Moğol İmparatorluğu'nun parçalanmasının ardından bölgede siyasi otoriteyi devralan Çağatay Hanlığı döneminde ise klasik Çağatay Türkçesi, Kırgızcanın söz varlığını ve temel dil yapısını doğrudan etkileyerek dönüştürmüştür (Kafalı, 1993: 369).

Timur döneminde Çağatay Türkçesinin Türkistan coğrafyasında bir ortak iletişim dili hâline gelmesi, Tanrı Dağları havzasına yerleşen Kıpçak gruplarının Kırgızlar içerisinde eriyerek asimile olmasına zemin hazırlamıştır. Bu etnik ve dilsel kaynaşma,

günümüz Kırgız Türkçesinin karakteristik iskeletini belirleyen en aslî tarihsel kırılmalardan biri olarak kabul edilmektedir (Ercilasun, 2014: 420).

Sürecin devamında, Fergana havzasında hüküm süren Hokand Hanlığı bünyesinde İslamiyet'in toplumsal ve hukukî hayattaki sorumlulukların artmasıyla birlikte, dinî ve ilmî üzerinden Arapça unsurlar Kırgızca söz varlığına nüfuz etmeye başlamıştır. Aynı dönemde yaşanan Cungar istilaları ve bu istilaların tetiklediği mecburi göç dalgaları; Tacikler ve Oyratlarla kaçınılmaz bir temas ortamı doğurmuş, bu durum Kırgız Türkçesine Farsça ve Moğolca kökenli yeni katmanların eklenmesiyle sonuçlanmıştır (Butanayev, 2002: 411).

Özellikle Kubilay Han dönemindeki siyasi rekabetler ve askerî hareketlilik esnasında Moğol boylarıyla iç içe yaşanması, Kırgız Türkçesindeki Moğolca unsurların belirgin bir düzeyde artış göstermesine yol açmıştır. Bu dönemdeki göç yani yer değiştirmelerin bir diğer özgün sonucu da Hakasçadan koparak şekillenip bir gelişim çizgisi izleyen Fu-yü Kırgızcasının ortaya çıkışıdır. Ancak bu kol, zamanla Çin eğitim sisteminin asimilasyon politikalarına maruz kalarak ana gövdeden büyük oranda uzaklaşmak zorunda kalmıştır (Öztürk, 2009: 45).

Kırgız Türkçesi, tarihsel ve coğrafi zeminde günümüzde de geçerliliğini koruyan oldukça belirgin bir ikili olarak yapı arz etmektedir. Söz konusu bu diyalektik yapıya göre; Kuzey Kırgızistan ağızları tarihsel olarak Moğol ve ilerleyen yüzyıllarda Rus kültürel ve dilsel dairesinin etkisi altında kalırken; güney bölgeleri İslamî gelenek, Uygur ve Tacik dil unsurlarının senteziyle şekillenmiştir. Dildeki bu kuzey-güney ayrımı o kadar derin ve belirleyicidir ki; dönemin aydınlarına verilen ünvanlardan idari isimlendirmelere kadar geniş bir sahada bu kültürel kutuplaşmanın izlerini takip etmek mümkündür (Kuzucu, 2021: 22). Bu durum, Kırgız Türkçesinin sadece bir iletişim vasıtası değil, aynı zamanda Orta Asya'nın çok katmanlı tarihinin yaşayan bir tanığı olduğunu da kanıtlamaktadır.

2.3 Kırgız Edebiyatı

2.3.1 XX. Yüzyıl Kırgız Edebiyatı

Kırgız edebiyatı; kökleri binlerce yıllık bir hafızaya dayanan zengin bir sözlü gelenek ile XIX. yüzyılın ortalarından itibaren şekillenmeye başlayan yazılı edebiyatı bünyesinde barındıran bütüncül bir yapı sunmaktadır.

Kurmanbek, Er Töştük ve *Cañıl Mırza* gibi epik destanlarla zenginleşen bu eski geleneğin estetik duruşu sebebiyle dünya literatürünün en kapsamlı destanı kabul edilen, bu geleneğin zirvesini *Manas* teşkil etmektedir. Modern Kırgız yazılı edebiyatı, 1924 yılında Kırgız Türkçesinin bir yazı dili kimliğini kazanmasıyla başlamış; tarihsel süreç içerisinde Kaçkınbay Artıkbayev tarafından beş temel evrede (1900-1917; 1917-1940; 1941-1960; 1961-1984; 1985-Günümüz) tasnif edilmiştir (Artıkbayev, 2013: 15).

XX. yüzyılın başlarında Çarlık Rusya'sının kolonyal idaresi altında göçebe bir yaşam süren Kırgızlar, Yenisey yazıtlarından bu zamana kadar kadim bir yazı kültürüne sahip olmalarına karşın, bölgedeki savaşlar ve göç hareketleri sebebiyle yazılı belgelerini muhafaza etmekte zorlanmışlardır. Ancak XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Arap alfabesinin yaygınlaşmasıyla birlikte Moldo Niyaz, Moldo Kılıç ve Toğolok Moldo gibi şairlerin öncülüğünde yeni bir aydın zümresi doğmuştur. Bu kuşak, eserlerinde hem dinî içerikli hem de halkın sosyo-politik durumunu yansıtan eserler ortaya koymuşlardır (Baytok, 2015: 201).

Modern edebiyatın ilk matbu verimi olarak kabul edilen Moldo Kılıç Şamırkanuulu'nun 1911 tarihli *Zilzala* adlı eseri, Kırgız Türkçesiyle neşredilen ilk kitap olması bakımından tarihî bir öneme sahiptir (Buran ve Alkaya, 2012: 320). Bu dönemde sözlü geleneğin en büyük hazinesi olan *Manas* destanı da 1922-1926 yılları arasında sistematik olarak yazıya geçirilmeye başlanmıştır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 29).

Kırgız coğrafyasındaki eğitim faaliyetleri, XX. yüzyılın başında niceliksel ve niteliksel bir ivme kazanmıştır. 1914 yılı itibarıyla okul sayısının 229'a, öğrenci mevcudunun

ise 3170'e ulaşması, okuryazarlık oranındaki artışın somut bir göstergesidir. Bu dönemde faaliyet gösteren Şabdaniya ve Kurtka gibi "*Usul-i Cedit*" medreseleri; Isak Şaybekov, Abdıkalık Çoroyev ve ilk Kırgız tarihçisi Belek Soltonoyev gibi gibi Kırgız entelektüel hayatının öncü edebiyatçılarını yetiştirmiştir. İşenaalı Arabayev gibi Ceditçi önderlerin bu kurumlardaki müderrislik faaliyetleri, eğitim sisteminin seküler ve modern bir zemin kazanmasında belirleyici rol oynamıştır.

Eğitimdeki bu canlanma; Tatarca ve Kazakça neşredilen *Yulduz, Aykap* ve *Ak Yol* gibi dergi ve gazetelerin girişiyle desteklenmiş; Kırgız aydınları bu yayınlar aracılığıyla geniş bir fikir dünyasıyla bilgi sahipleri olmuşlardır. Doğu klasiklerine duyulan ilgiyle harmanlanan bu süreç, 1913'te Prejevalsk'ta açılan ilk kütüphane ve 1905 devrimiyle güçlenen siyasi fikirlerin etkisiyle toplumsal bir uyanışa dönüşmüştür (Söylemez ve Aşlar, 2018: 209).

1905 Rus Devrimi sonrasında oluşan kısmi özgürlük atmosferi, Tatar ve Kazak aydınlarının millî ve dinî içerikli eserler, alanındaki tecrübelerinin Kırgız bozkırlarına taşınmasına vesile olmuştur. Bu dönemde Kazak Türkçesiyle basılan *Alpamış, Kız Cibek* ve *Şortonbay* gibi manzum hikâyeler Kırgız okurları tarafından büyük bir ilgiyle takip edilmiştir. (Morkoç, 2016: 117). Ayrıca Ali Şir Nevâî'nin eserleri ve Tatar Türkçesindeki klasik nesirler, Kırgız edebiyatının estetik ufkunu ve bakış açısını genişletmiştir. Bu durum, devrim öncesi süreçte Kırgızların sadece kendi içlerine kapalı bir sözlü gelenekle yetinmediklerini, aksine Türk dünyasının edebi birikimini yakından izlediklerini kanıtlamaktadır. Sonuç itibariyle Kazak, Özbek ve Tatar edebiyatlarından süzülüp gelen etkiler, Kırgızların kendi özgün kültürel kodlarıyla birleşerek modern Kırgız edebiyatının yapı taşlarını oluşturmuştur.

Sovyet Hâkimiyeti ve Kırgız Edebiyatında İdeolojik Dönüşüm

1917 Bolşevik İhtilali sonrası Türkistan genelinde tesis edilen yeni idari yapı, Kırgızistan coğrafyasındaki toplumsal ve kültürel dokunun sosyalist ideoloji çerçevesinde radikal bir dönüşüme uğramasına neden olmuştur.

Söz konusu ideolojik kırılmanın sanat sahasındaki temel yansıması, "içeriği sosyalist, şekli millî" formülüyle somutluk kazanmıştır. Bu dönemde Sovyet yönetimi, edebiyatı

estetik bir uğraş olmanın ötesinde, Marksist-Leninist ilkelerin kitlelere aşılanması ve yeni toplumsal düzenin inşası için stratejik bir propaganda ve eğitim aracı olarak konumlandırmıştır (Söylemez ve Aşlar 2018: 211). Dolayısıyla edebiyat, özgür ve sanat odaklı yapısından uzaklaşarak devlet rejiminin fikirlerini yayan bir araç hâline gelmiştir.

1917-1920 yılları, Kırgızistan'da bağımsızlık düşüncesinin sadece bir istek olarak kalmayıp, meclis ve parti gibi siyasi kurumlarla vücut bulduğu bir evredir. Abdıkerim Sıdıkov önderliğinde Bişkek'te filizlenen "*Alaş*" hareketinin yerel yapılanması, Kazak ve Kırgız halklarının kadim egemenlik haklarını korumayı ve kültürel bir özerklik zemini oluşturmayı hedeflemiştir. Alihan Bökeyhan ve Ahmet Baytursun gibi Türk dünyasının entelektüel liderlerince yönlendirilen bu hareketin Kırgız kanadında İşenalı Arabayev ve Kasım Tınıstanuulu gibi isimlerin saf tutması, hareketin hem edebi hem de fikrî derinliğini artırmıştır. 1920 yılındaki kapatılma kararına değin özellikle kuzey bölgelerinde toplumsal karşılık bulan bu teşkilatlanma, millî uyanışın en nitelikli siyasi platformu olarak tarihe geçmiştir (Özgen 2008: 28). Ancak bu yoğun siyasi hareketlilik, 1920'li yılların sonundan itibaren sistemleşecek olan 'Pan-Türkizm' ve 'milliyetçilik' suçlamalarına zemin hazırlamış; dolayısıyla da Kırgız aydınlarına yönelik gerçekleştirilen hareketlerinin de gerekçesini oluşturmuştur.

Modern Kırgız yazılı edebiyatının tarihsel serüveni, ilk millî yayın organı olan *Erkin Too*'nun (Özgür Dağ) 7 Kasım 1924'te yayınlanmaya başlanmasıyla yeni bir safhaya evrilmiştir. Aalı Tokombayev'in Ekim Devrimi'ni konu alan "*Öktöbürdün Kelgen Kezi*" (Ekim'in Geldiği An) adlı manzumesinin bu mecrada yayımlanması, pek çok edebiyat tarihçisi tarafından Kırgız modernleşmesinin edebî başlangıç noktası olarak kabul görmektedir. 1919-1924 yılları arasındaki bu "erken dönem" eserleri, henüz Sovyet sansür yönetimi toplumsal düşünceyi tam manasıyla kontrol altına almadan evvel, yetenekli Kırgız yazarlarının millî duyarlılıkları ile birer özgün geçiş metinleri olma özelliğini taşımaktadır (Özgen, 2008: 55; Artıkbayev, 2013: 82).

Kırgız edebiyatının profesyonel bir üretim sürecine dâhil olması ve kurumsal bir kimlik kazanmasında, Bişkek merkezli yükseköğrenim kurumlarının yetiştirdiği "genç kalemler" belirleyici bir rol oynamıştır. Bu kurumlarda yetişen idealist yazarlar, 5

Kasım 1927'de "*Kızıl Uçkun*" (Kızıl Kıvılcım) edebiyat topluluğunu kurarak edebî üretimi örgütlü bir yapıya kavuşturmuşlardır. A. Tokombayev, K. Bayalinov ve M. Elebayev gibi isimlerin lokomotifliğini yaptığı bu dernek, Kırgız edebiyatında türsel çeşitliliğin artmasına ve edebî tekniğin gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu süreçte Sovyetler, eğitim sistemini değiştirerek kendi dünya görüşüne sadık kalacak yeni bir yazar ve düşünür kadrosu kurmak istemiştir.

Okuun Kitebi, *Cañılık* ve *Ene Tili* gibi ders kitapları vasıtasıyla edebi metinleri ideolojik bir süzgeçten geçirerek halka ulaştırmıştır. Ayrıca *Leninçil Caş* gibi süreli yayınlarda yer bulan hiciv ve didaktik metinler, dilde yeni anlatım olanaklarının gelişmesine zemin hazırlamıştır (Kalkan, 2006: 94; Söylemez ve Aşlar, 2018: 215). Nihayetinde bu yoğun yayıncılık ve eğitim süreci, rejimin belirlediği "*sosyalist gerçekçilik*" sınırları içinde kalmak kaydıyla desteklenmiş; bu çizginin dışına taşan aydınlar ise ağır yaptırımlarla sistem dışına itilmiştir. Bu süreç, her ne kadar ideolojik bir baskı barındırsa da Kırgız Türkçesinin edebi bir dil olarak standartlaşmasına ve zengin söz varlığına ulaşmasında bir rol oynamıştır.

2.3.2 İkinci Dünya Savaşı ve Kırgız Edebiyatında Savaş Dönemi Gerçekçiliği (1941-1960)

İkinci Dünya Savaşı (1941-1945), Kırgızistan'ın sosyo-kültürel dokusunda köklü değişimlere ve telafisi güç insan kayıplarına sebebiyet vererek edebiyatın sürecini belirlemiştir. Bu dönemde edebiyat, savaşın yıkıcı etkilerini ve halkın direnişini kayıt altına alan bir belge kazanmıştır. T. Ümötaliyev, R. Şükürbekov, A. Osmonov ve S. Eraliyev gibi yazarlar, cephedeki ve cephe gerisindeki deneyimlerini realizm çerçevesinde eriterek eserlerine yansıtmışlardır (Kazımoğlu, 1994: 238). Mukay Elebayev, C. Turusbekov ve K. Esenkocoyev gibi kıymetli kalemlerin savaş meydanlarında hayatını kaybetmesi ise Kırgız edebiyatı için telafisi güç bir entelektüel boşluk yaratmıştır (Artıkbayev, 2013: 161).

Savaşın sona ermesiyle birlikte cepheden dönen yazarların eserlerinde, savaşın bıraktığı derin acılar ile kahramanlık temaları bir bütünlük içinde ele alınmıştır (Öztürk, 2009: 63). Buna ek olarak Özbay, cepheden dönen bu kuşağın eserlerinde

görülen realizmin, Kırgız edebiyatının sonraki yıllardaki estetik yapısını doğrudan inşa ettiğini dile getirmiştir (Özbay, 2008: 82).

İkinci Dünya Savaşı döneminde Kırgız edebiyatında hızlı yayılım gücü ve doğrudan kitlelere hitap edebilmesi sebebiyle şiir türü edebiyatın merkezî türü hâline gelmiştir. Vedalaşma, mektuplaşma, tabiat ve aşk gibi geleneksel izlekler, savaşın varoluşsal durumu ile yeniden anlamlandırılmıştır. Aalı Tokombayev'in *Alkoo* ve Mukay Elebayev'in *Uluu Marş* gibi eserleri, toplumsal vatanseverlik duygusunu epik bir dille aktarmıştır (Artıkbayev, 2013: 161).

Şair Alıkul Osmonov'un eserleri ise bu dönemde Kırgız şiirinin estetik çıtasını dünya standartlarına ulaştırmıştır (Öztürk, 2009: 64). Tiyatro sahasında K. Cantöşev'in *Kurmanbek* adlı çalışması ve Alıkul Osmonov'un çalışmaları, edebî üretimin en zorlu savaş koşullarında dahi bir direniş biçimi olarak sürdürüldüğünü ispatlamıştır (Artıkbayev, 2013: 162).

İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda Kırgız edebiyatını evrensel bir düzeye taşıyan en önemli isim Cengiz Aytmatov olmuştur. Aytmatov'un yazı serüveni 1945 yılında kaleme aldığı *Ak Caan* ve *Tünkü Suğat* hikâyeleriyle filizlenmiş, yazarın sanatsal gelişimini belgeleyen *Betme Bet* ve *Camiyla* gibi eserlerle uluslararası tanınmasını sağlamıştır (Ulutaş ve Soldan 2014: 16). Louis Aragon tarafından "dünyanın aşkı anlatan en güzel hikâyesi" olarak tavsif edilen *Camiyla*, Kırgız anlatı sanatının yerel geleneklerden sıyrılarak küresel bir şöhret kazanmasını sağlamıştır. Bu süreç, Kırgız edebiyatının yerel gelenekten evrensel bir düzeye geçişini simgeler (Ulutaş ve Soldan 2014: 16).

Savaş sonrası dönemde "uzun hikâye" (povest) türü, toplumsal dönüşümleri yansıtmada işlevsel bir rol olarak ön plana çıkmıştır. Bu dönem eserlerinde genç neslin modern hayatın içindeki kimlik arayışları ve sosyalist gerçekçilikle harmanlanan toplumsal gerçeklikler ana temaları oluşturmuştur.

Özellikle kadın hakları ve kadının toplumdaki statüsü, devrim öncesi ve sonrası arasındaki tarihsel farkları vurgulayacak şekilde karşılaştırmalı bir bakış açısı ile işlenmiştir (Kolcu, 2012: 212). K. Cantöşev'in *Menin Tağdırım* ve T. Kasımbekov'un

Adam Bolğum Kelet adlı çalışmaları, dönemin sosyal yapısını ve birey-toplum çatışmasını başarıyla yansıtmıştır (Artıkbayev 2013: 318). Ayrıca A. Cakıpbekov, K. Kayimov, Ö. Danikeyev ve K. Akmatov gibi yazarların; kuşak çatışmalarını, gündelik hayatın sevinçlerini ve tarihsel arka planı eserlerine taşımasıyla Kırgız edebiyatının türsel ve tematik zenginliği ile pekişmiştir (Ulutaş ve Soldan 2014: 110).

3. SULTAN RAEV

3.1 Hayatı

Çağdaş Kırgız edebiyatının ve düşünce dünyasının çok yönlü kişilerinden biri olan Sultan Raev; romancı, dram yazarı, gazeteci ve devlet adamı kimliklerini şahsında birleştirmiş önemli bir figürdür. 13 Temmuz 1958 tarihinde Kırgızistan'ın Oş vilayetine bağlı Cooş köyünde dünyaya gelen Raev, ilk ve orta öğrenimini bu bölgede tamamlamıştır. Sanatçının akademik hayatı, 1984-1989 yılları arasında eğitim gördüğü Kırgız Devlet Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi'nde şekillenmiştir. Mezuniyetinin hemen ardından profesyonel yayıncılık hayatına adım atan Raev; *Leninçil Caş, Kırgızistan Madaniyatı* ve *Asaba* gibi ülkenin sosyo-kültürel nabzını tutan köklü basın organlarında muhabirlikten genel yayın yönetmenliğine uzanan geniş bir yelpazede önemli sorumluluklar üstlenmiştir. 1991-2002 yılları arasında *Kırgız Ruhu* gazetesinin baş redaktörlüğünü yürüterek Kırgız basınının bağımsızlık sonrası dönüşüm sürecine öncülük etmiştir. Yazar, meslekî formasyonunu 1994 yılında ABD Kansas Üniversitesi'nde aldığı gazetecilik stajıyla uluslararası bir boyuta taşımış ve modern medya tekniklerini Kırgız yayıncılık dünyasına dâhil etmeye çalışmıştır (İltaş, 2022: 5). Orhan Söylemez'in aktardığına göre Raev, sadece Kırgızistan sınırları içerisinde değil, tüm Türk dünyasında tanınan ve modern Kırgız edebiyatının yenilikçi yüzünü temsil eden bir figürdür. Söylemez, yazarın özellikle 1990 sonrası bağımsızlık döneminde Kırgız ruhunu ve toplumsal değişimleri kâğıda dökmedeki ustalığına dikkat çeker (Söylemez ve Azap, 2018: 342).

Sultan Raev'in sanat hayatına paralel olarak seyreden bürokratik kariyeri, onun toplumcu ve vizyon sahibi bir devlet adamı olarak tanınmasını sağlamıştır. Kırgızistan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, UNESCO Millî Komisyonu Başkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanlığı gibi üst düzey idari makamlarda bulunan Raev, bu görevleri süresince Kırgız kültür mirasının korunması ve uluslararası mecrada tanıtılması konusunda hayati projeler yürütmüştür. Devlet adamı kimliğiyle Türk dünyasının kültürel entegrasyonu ve dil birliği ideallerine yönelik somut adımlar atan Raev, Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) bünyesindeki üst düzey görevlerinin ardından,

31 Mart 2022 tarihinde Türk dünyasının kültür sanat çatısı olan TÜRKSOY'un (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı) Genel Sekreterliği makamına seçilmiştir (TÜRKSOY, 2026). Halen bu görevini sürdüren yazar, Türk cumhuriyetleri arasında ki edebî ve sanatsal etkileşimi kurumsal bir zeminde güçlendirmeye devam etmektedir.

3.2 Edebi Kişiliği

Yazın hayatına erken yaşlarda şiirle adım atan Sultan Raev, sanatsal olgunlaşma sürecinde ağırlıklı olarak nesir ve dramatik türlerde yetkinleşerek çağdaş Kırgız edebiyatının çok yönlü kalemlerinden biri hâline gelmiştir. Şairliğinin ilk eserleri olan *Ak-buraa* ve *Toolorum* adlı manzumelerini 1977 yılında kaleme alan yazar, yaklaşık beş yıl süren bir arayışın ardından nesir sahasındaki ilk verimi olan *Akırkı Kat* (Son Mektup) isimli hikâyesini 1982 yılında *Mugalimder Gazetası* bünyesinde aktarmıştır. Gazete ve dergi sayfalarında filizlenen bu edebî üretim, zamanla evrensel bir nitelik kazanmış; eserleri Türkçe, Rusça, İngilizce ve Fransızca başta olmak üzere çok sayıda dile tercüme edilerek Kırgız yazınını, uluslararası platformlarda temsil etmiştir. Modern Kırgız edebiyatına yön veren Raev, sanatsal başarısını "Kırgızistan Halk Yazarı" ünvanının yanı sıra; Devlet Toktogül Ödülü (2006), Lenin Komsomol Ödülü (1989), Toktobolot Abdumomunov Ödülü (1991) ve Cengiz Aytmatov Ödülü (2019) gibi prestijli ödüllere sahip olmuştur (İltaş, 2022: 6).

Sultan Raev'in edebî ve sanatsal yetkinliği, ulusal sınırları aşarak küresel sahada pek çok ödülle karşılık bulmuştur. Bu bağlamda yazar; Uluslararası Atatürk Vakfı Ödülü (2005), Güney Kore Daniel Ödülü (2006), Rusya Federasyonu Lomonosov Ödülü (2007) ve İsveç Henryk Sienkiewicz Ödülü (2018) gibi farklı coğrafyalardan beğeni ve takdir toplamış, 2018 yılında ise Ankara'da TÜRKSOY Altın Madalyası'na layık görülmüştür. Raev'in tiyatro alanındaki başarısı, eserlerinin evrensel bir dille kurgulandığının en gerçek göstergesidir. Nitekim *Tayamam* adlı oyunu Özbekistan, Almanya ve Rusya gibi ülkelerde sahnelenerek uluslararası festivallerde ödüllere layık görülmüştür. Sanatçının küresel prestiji, 2002 yılında Kraliçe II. Elizabeth'in şahsî davetiyle Buckingham Sarayı'ndaki "Altın Yıldönümü" kutlamalarına katılmasıyla diplomatik bir boyut kazanmış; 2007 yılında ise BBC Radyosu, yazarın *Son Ahit* adlı eserini "Dünyanın En İyi Yedi Oyunu" listesine dâhil etmiştir.

Tayamam, İstemi ve *Adam* gibi çalışmalarıyla dünya tiyatro literatürünün en saygın ödüllerinden biri olan "Grand Prix"yi kazanan Raev, Kırgız tiyatro sanatının modern dünyadaki en güçlü temsilcilerinden biri olduğunu kanıtlamıştır (İltaş, 2022: 6).

Edebî başarılarının yanı sıra Sultan Raev, devlet kademelerindeki hizmetleriyle de Kırgız toplumuna önemli katkılar sunmuştur. Kariyeri boyunca kazandığı idari ve onursal ünvanlar, onun entelektüel birikiminin devlete karşı yansımasıdır. Yazar; 2003 yılında "Kırgız Cumhuriyeti Kamu Hizmeti Devlet Danışmanı (Sınıf III)" ve 2005 yılında "Sınıf II" derecesine layık görülmüştür (URL-4 2023). Sanat dünyasındaki emeği ise 2008 yılında "Kırgız Cumhuriyeti Onurlu Kültür Çalışanı" ve 2011 yılında "Kırgız Cumhuriyeti Ulusal Yazarı" ünvanlarıyla resmî olarak onurlandırılmıştır (TÜRKSOY, 2026).

3.3 Sultan Raev'in Eserleri

Tablo 3.1 Sultan Raev'in eserleri

No	Eser Adı	Türü	Yayın Bilgisi (Yıl / Dil / Yer)
1	Çan Col (Tozlu Yol)	Hikâye	1987, Kırgızca
2	Kün Karmagan Bala (Güneşi Tutan Çocuk)	Öykü / Hikâye	1990, Kırgızca
3	Aptanın Beşinçi Künü	Öykü / Hikâye	2006, Çince
4	Haftanın Beşinci Günü	Öykü / Hikâye	2011, Türkçe
5	Sotsrealizm (Sosyalistrealizm)	Öykü / Hikâye	2012, Fransızca
6	Pyatiy Den Nedeli	Öykü / Hikâye	2017, Rusça
7	Sel	Öykü / Hikâye	2019, Rusça
8	Korona	Roman	2010, Rusça
9	Cancaza	Roman	2013, Kırgızca
10	Kara	Roman	2015, İngilizce
11	Tımarhane	Roman	2018, Türkçe
12	Kara	Roman	2019, Kazakça
13	Kanışanın Köz Caşı (Kraliçenin Gözyaşı)	Tiyatro	2008, Kırgızca
14	Çaŋ Col	Hikâye	1988, Bişkek (Mektep Yay.)
15	Kün karmagan bala	Hikâye / Öykü	1991, Bişkek (Kırgızistan Yay.)
16	Kanışanın köz caşı	Masal / Hikâye / Drama	2008, Bişkek (Şam Yay.)
17	Haftanin besinci günü	Masal / Hikâye	2011, Ankara (Bengü Yay.)
18	Gueen'in Ağlaması	Dram / Hikâye	2011, (Mega Baskı)
19	Taç	Hikâye / Dram	2012, Moskova (Tüy Yay.)
20	Cancaza	Roman	2013, Bişkek (Turar Yay.)
21	Kara	Roman	2015, Londra (Hertfordshire Press)
22	Standart Karşıtı	Şiir Koleksiyonu	2016, Bişkek (Turar Yay.)

Tablo 3.1'in devamı

No	Eser Adı	Türü	Yayın Bilgisi (Yıl / Dil / Yer)
23	Topon	Roman / Hikâye	2018, Bişkek (Turar Yay.)
24	Pusu	Hikâye	2019, Bişkek (Turar Yay.)
25	İlegilek	(Eser Kaydı)	2019, Bişkek (Turar Yay.)
26	Tufan	Roman	2019, Moskova (Pero Yay.)

3.4 Sultan Raev'in Tiyatro Üzerine Eserleri

Tablo 3.2 Sultan Raev'in tiyatro üzerine eserleri

No	Eser Adı	Yönetmen	Yıl	Sahnelendiği Tiyatro
1	Oo, Kızdar	N. Abdıkadırov	1990	Tunguç Tiyatrosu
2	Kün Karmagan Bala	A. Sarlıkbekov	1990	Narın Dram Tiyatrosu
3	Dubal	R. Usmanov	1992	Celal-Abad Bölge Tiyatrosu
4	Kadın Yönetmeni	A. Sarlıkbekov	1993	Gençlik Tiyatrosu
5	Kaşar	S. Raev	1998	Narın Dram Tiyatrosu
6	Teyemmüm	N. Abdıkadırov	1999	Tunguç Tiyatrosu
7	Ishak Razzakov	S. Raev	2000	Oş Kırgız Dram Tiyatrosu
8	Kraliçenin Ağıtı	S. Raev	2001	Tunguç Tiyatrosu
9	Mekke'ye Giden Uzun Yol	Barzu Abdurazakov	2011	Uçur Tiyatrosu
10	Prompter (Süflör)	S. Raev	2015	Gençlik Tiyatrosu (B. Kıdıkeeva)
11	İlegilek	S. Raev	2016	Tunguç Tiyatrosu
12	Adam Yönetmeni	S. Raev	2018	Narın Akad. Dram Tiyatrosu (M. Rıskulova)

4. SULTAN RAEV'İN HİKÂYELERİ

Kar: Sultan Raev'in "Kar" adlı hikâyesi, yoğun bir koşturmanın içinde ve şehir hayatının rutini içinde insani duygularını, köklerini ve masumiyetini yitirmiş yaşamın içinde sıkışıp kalmış üst düzey bir memur olan Marat'ın geçmişiyle ve kendisinin benliği ile yüzleşmesini konu almaktadır. Olay örgüsü, Marat'ın ofisine gelen Ayçolpon adında genç bir kızın, kendisine annesi Alça'dan kalan bir emaneti teslim etmesiyle başlar. Bu emanetin içinden çıkan eski bir pudra kutusu, yıpranmış Sovyet dergileri ve çocukluk yıllarına ait bir anı defteri, başkarakteri bir anda 1970'li yılların zorlu ama masum köy hayatına, karlı okul yollarına ve sınıf arkadaşı Alça ile yaşadığı çocukluk aşkına geri götürür. Yıllar boyunca Alça'nın bu hatıraları büyük bir vefa ve sadakatle sakladığını fark eden Marat, zamanın içinde ne kadar çok şeyi kaybettiğini düşünür. Hikâyenin sonunda Marat'ın gecikmiş bir vicdan muhasebesiyle Ayçolpon'u araması, ancak Alça'nın vefat ettiğini öğrenmesi, zamanın geri döndürülemeyeceğini, pişmanlık hissini ve ölüm gerçeğini ortaya koyar.

Toprak: Sultan Raev'in "Toprak" adlı hikâyesi; ölüm, doğduğun yere bağlılık ve vatan toprağının değeri, gibi konuları ele alır. Eserin başkarakteri Murat, uluslararası iş seyahatleri nedeniyle sürekli yurt dışında bulunan ve memleketinden biraz uzaklaşmış bir kişidir. Olay örgüsü, Murat'ın ölüm döşeğindeki annesini ziyaretiyle başlar; annesi ona küçük bir kese içinde ata vatanı Alay'dan getirdiği bir avuç toprağı emanet eder ve öldüğünde bu toprağın kendi mezarına atılmasını vasiyet eder. Annesinin vefatı üzerine cenazeye yetişen Murat, vasiyeti yerine getirip bu toprağı mezara koyarken hayatında ilk defa toprağın kokusunu fark eder; bu koku ona annesinin varlığını ve doğduğu yeri, vatanının manevî ağırlığını hissettirir. Hikâyenin asıl konusu, annesinin vefatının üzerinden bir yıl geçtikten sonra Murat'ın iş ziyareti için gittiği Japonya'da gerçekleşir.

Japonlar için kutsal sayılan Fuji Dağı'nı ziyaret eden Murat, buranın atmosferinden ve Alay dağlarına olan benzerliğinden etkilenerek annesinin mezarına serpmek niyetiyle Fuji'den bir avuç toprak alır. Dönüş yolculuğunda, Narita Havalimanı'nda Japon polisi uçağı durdurarak Murat'ın valizini arar ve mendile sarılı o bir avuç toprağa el koyar.

Uçaktaki yaşlı bir Japon kadının, “Japon toprağı kutsaldır, bir avucunu bile dışarı çıkarmayız” şeklindeki sözleri üzerine Murat büyük bir şaşkınlık yaşar. Murat’ın Japonya’da yaşadığı şaşkınlık, aslında bir başkasının kendi toprağına gösterdiği o saygıyı görmesiyle ilgilidir. Kendi vatanının ve annesinin vasiyetinin gerçek kıymetini, ancak elin toprağının bile sahipsiz olmadığını anladığı an da kendi vatanının kıymetini anlar.

İt Dünya: Sultan Raev’in “İt Dünya” adlı hikâyesi; sadakat, yalnızlık ve merhametsiz bir toplumun eleştirisini, sahipsiz kalmış iki köpeğin (Şalpañ Kulak ve Sarı Maşke) acı dolu yaşam mücadeleleri üzerinden metaforlar kullanarak anlatır. Eser, İkinci Dünya Savaşı gazisi olan yaşlı sahibinin acımasızca öldürülmesiyle ıssız bir kulübede yapayalnız kalan “Şalpañ Kulak” adlı köpeğin dramıyla başlar. Sahibi hayattayken sevgi ve şefkat gören bu köpek, artık sokağın acımasız kuralıyla baş başa kalmıştır. Hikâyenin diğer ana karakteri “Sarı Maşke” ise lüks bir hayata alışkınken sahibinin aniden hastalanıp ortadan kaybolmasıyla sokağa düşen, sokak hayatının karanlık yüzüne tamamen yabancı, saf bir süs köpeğidir.

Kaderin bir araya getirdiği bu iki farklı karakter, sokak köpeklerinin hayatta kalma savaşında birbirlerine sığınırlar. Ancak “köpek itlaf ekipleri”nin düzenlediği kanlı bir baskında Şalpañ Kulak, Sarı Maşke’yi korumaya çalışırken vurularak öldürülür. Yapayalnız kalan ve açlıktan bitap düşen Sarı Maşke, sığındığı lunaparktaki “Aynalar Odası’na girer. Odadaki aynalarda kendi yansımalarını, binlerce düşman köpek sanan Sarı Maşke, bu yanılsamayla savaşırken korkar ve kalbi durarak ölür. Hikâyenin sonunda ise köpeğin ölüsünün atıldığı Aynalar Odası’na giren insanların kendi yansımalarına bakarak kahkahalarla gülmesi, insanlığın kendi trajedisini ve duyarsızlığını vurgulayan bir son olmuştur.

Duman: Sultan Raev’in “Duman” adlı hikâyesi, modern insanın iletişimsizliğini, evlilik içindeki yabancılaşmayı, yeni düzeni ve bastırılmış duyguları ruhsal sorunlarını dışavurumunu anlatan psikolojik bir hikâyedir. Olay örgüsü, hava şartları nedeniyle Bişkek-Oş uçak seferlerinin günlerdir iptal olmasına yol açan yoğun bir “sis” metaforu üzerinden devam eder. Başkarakter Musa, annesinin ölümünden sonra kırkı için memleketi Kara-Suu’ya gitmek üzere iki gündür havaalanında beklemektedir. Bu

bekleyiş, onun hayatındaki diğer çıkmazları da ortaya çıkarır: Eşiyle yaşadığı geçimsizlik, boşanmanın eşiğine gelmeleri ve altı yaşındaki kızları Aydana'nın bu sevgisiz ortamda bir arada sıkışıp kalması. Eşiyle yaşadığı son tartışmanın ardından gece vakitleri evden çıkan Musa, teselliyi eski sevgilisi olan yalnız ve bilge bir kadın figürü olan Bermet'in evinde arar ve oraya gider.

Hikâyenin asıl önemli olan kısmı ise, Musa'nın yaşamış olduğu ruhsal yas süreciyle ilgilidir. Musa, annesinin vefat haberini alıp cenazesine katıldığında, hissettiği derin acıya rağmen tek bir damla bile gözyaşı dökememiş, bu durum annesinin son anlarında söylediği "Musa'nın gözlerinden bir damla yaş göremedim" sitemiyle birleşerek içinde taş gibi katılaşmış bir vicdan azabına dönüşmüştü. Bermet'in evinde uykuya daldığında gördüğü bir rüyada annesiyle yüzleşen Musa, korku ile yataktan fırlar. Sabahın erken saatlerinde havaalanına doğru yola çıktığında, doğadaki sisin dağılmaya başlamasına bakılarak Musa'nın içindeki duygusallık da çözülür. Hikâyenin sonunda, annesini toprağa verdiğinden beri akıtamadığı gözyaşları sel olup akarken; bu ağlayış yalnızca annesinin kaybına değil, kendi sevgisiz hayatına, parçalanmış evliliğine ve yaşama geç kalmış bir varoluşsal tepkidir.

Kadın: Sultan Raev'in "Kadın" adlı hikâyesi, yasak bir aşk yaşayan bir çiftin, kapı eşiğinde bekleyen ve "Aile Hayatının Etiği" üzerine tez yazan felsefeci bir komşuya yakalanmamak için verdikleri gerilimli bir mücadeleyi konu alır. Karanlık bir odada, fısıltılar ve gizli hareketlerle başlayan öykü, dışarıdaki akademisyen figürünün kapı deliğinden bakmasıyla toplumsal bir hicve dönüşür.

Hikâye ilerledikçe bir kadının varoluşsal durumu yer alır; kadın karakterin nesnelerle konuşacak kadar ağır bir yalnızlık içinde olması, dünyayı "yetim" olarak görmesi ve hayatı ebedî bir bekleme süreci olarak tanımlaması, metne farklı bir boyut katar. Erkeğin sadakatsizliği, kadının toplumdaki "oynaş" etiketiyle anılması ve evlilik ilanları üzerinden yapılan tartışmalar, dönemin toplumsal ahlak yapısını ve cinsiyet rollerini keskin bir dille eleştirir. Öykünün sonunda kadın, geçici ilişkilerin kalıcı yalnızlığına çare olmadığını, aksine bu durumun kendisini daha da tükettiğini fark ederek sevgilisini evinden kovar; böylece hem erkeğe hem de kendi "bekleyişine" karşı sert bir isyan başlatarak hikâyeyi hüzünlü bir kopuşla noktalar.

Su: Sultan Raev'in "Su" adlı hikâyesi; nesiller arası kültürel kopuşu, yabancılaşmayı ve doğanın (suyun) geleneksel Türk-Kırgız inancındaki kutsal durumunu anlatan bir öyküdür. Olay örgüsü, şehirde yaşayan ve kendine yabancılaşmış olan başkarakter Coomart'ın, köydeki babasının cenaze törenine katılmasıyla başlar. Babası vefat etmeden hemen önce sürekli "Su! Su!" diye sayıklayarak can vermiştir. Coomart, cenazede ölünün yıkanması sırasında, babasının ölümünden kısa bir süre önce şehirdeki evine son gelişini hatırlar. Bu ziyarette, yaşlı adamın modern şehir hayatında kendini bir kafesteymiş gibi hissetmesi, Rusça eğitim almış gelini ve torunuyla aynı dili konuşamaması ve yaşadığı iletişimsizlik vurgulanır. Ancak hikâyenin asıl kültürel kırılma noktası su metaforu etrafında şekillenir. Yaşlı adam, şehirdeki modern tuvalet sistemini suyun kutsallığına büyük bir saygısızlık olarak gördüğü için, her sabah ve akşam gizlice evden çıkarak kilometrelerce ötedeki kurumuş bir su kanalına giderek ihtiyacını gidermiştir. Babasının, "İnsanoğlu doğduğunda da suyla gelir, öldüğünde de suyla gider... Su kutsaldır... Suyun vebali vardır!" şeklindeki sözlerini hatırlayan Coomart, babasının cenazesi suyla yıkanırken büyük bir aydınlanma yaşar. Hikâyenin finalinde Coomart, dünyayı tanımak uğruna kendi özüne, ailesine ve hayatın asıl kaynağına yabancılaştığını fark ederek derin ve sessiz bir acıyla sarsılır.

On Üç: Sultan Raev'in "On Üç" adlı hikâyesi, toplumdaki varoluşsal yalnızlığı, evlilik kurumunun içinin boşaltılmasını ve insanların kendi duygularına karşı yabancılaştığını anlatan bir öyküdür. Olay örgüsü, Lira adında genç bir kadının, ertesi gün yapacağı zoraki, sevgisiz ama zenginmiş düşüncesi ile bakılan evlilik öncesi yaşadığı ruhsal buhranla rastgele bir telefon numarasını çevirmesiyle başlar. Aradığı numaranın tüm rakamlarının toplamı kendi kader sayısı olan "13"ü vermektedir. Telefonun diğer ucunda ise, "Aile Etiği" üzerine çalışmalar yapan, üç kız babası, eşinden korkan akademisyen olan Samet vardır. Hikâye, Lira'nın cesur ve modern insanın varoluşsal yalnızlığını, evlilikteki riyakârlığı ve sevgisizliği eleştirir.

Ses: Sultan Raev'in "Ses" adlı hikâyesi, koma hâlinde ölümle yaşam arasında gidip gelen bir adamın bilinçaltında yaşadığı gerçeküstü aydınlanmayı konu alır. Hikâye, adamın gözlerini cenneti andıran, tüm zıtlıkların uyum içinde olduğu, kurtla kuzunun bir arada yaşadığı olağanüstü güzellikte bir bahçede açmasıyla başlar. Adam bedensel hislerini (iğne acısını) hatırlasa da karşısında fiziksel bir beden değil, sadece kendisiyle

konuşan bir "Ses" (Үн) bulur. Bu soyut Ses ile adam arasındaki diyalog; yalnızlık, ölüm ve ruhun ölümsüzlüğü üzerine bir sorgulamaya dönüşür.

Profesör, Şukşin, Manas: Sultan Raev'in bu hikâyesi; yoksul bir öğrenci çiftinin hayat mücadelesini, doğuma hazırlık telaşını ve eğitim içinde yaşadıkları (Manas) algısını mizahi bir dille anlatır. Doğumuna sayılı günler kalan üniversite öğrencisi İrsalat, son sınavı olan "Halk Edebiyatı'ndan geçip burs alabilmek için büyük bir stres altında kalmıştır. Geveze ama şefkatli kocası Zakirbay, sabahlara kadar ona Manas destanını okuyarak destek olmaya çalışsa da İrsalat yorgunluktan uyuyakalmıştır. Sınav sabahı geç kalan İrsalat, üstelik yanlışlıkla ders kitabı yerine Rus yazar Şukşin'in kitabını alarak fakülteye koşturur. Fakültenin sert hocası olan Profesör Ömüraliyev'in karşısına çıkan İrsalat, destan hakkında hiçbir şey hatırlayamaz.

Profesör, hamile öğrencisinin çaresizliğini görse de Manas'ı bilmemenin affedilemez bir "milli ayıp" olduğunu vurgulayarak ona not vermez ve "Doğumdan sonra okuyup öyle gel" diyerek onu maalesef dersten geçirmez. Aynı akşam İrsalat'ın doğum yapıp bir erkek çocuk dünyaya getirmesi, hikâyenin dönüm noktasıdır. Dedesi bebeğe, "Kırgız'ın soyu ondan türemiştir, onun gibi kahraman olsun" diyerek "Manas" ismini koyar. İrsalat, kucağındaki bebeğe bakarken Profesörün söylemiş olduğu "Manas'ı da benim gibi sıradan bir Kırgız kadını doğurmuştur" sözünün derinliğini kavrar; efsanelerin aslında sıradan yaşamların içinden gerçekleştiği durumu ile hikâye umut dolu bir şekilde final yapar.

Oscar Wilde: Sultan Raev'in "Oscar Wilde" adlı hikâyesi, gençlik heyecanıyla filizlenen bir aşkın, soğuk ve alaycı bir durum karşısında parçalanışını konu alır. Olay örgüsü, üniversite öğrencisi Ademin, "filozof" lakaplı genç felsefe hocasına duyduğu tek taraflı ve tutkulu aşk etrafında şekillenir. Alaycı olan oda arkadaşı Asiya'nın taktikleriyle hocasının dikkatini çekmeye çalışan Ademi, her defasında adamın duygusuz, tamamen mantığa dayalı bir düşünce dünyasına çarparak hayal kırıklığına uğrar. Hikâyenin dönüm noktası ise, kışın soğuğunda bir otobüs durağında hocasına yazdığı aşk şiirini okuyan Ademi, karşılığında yalnızca adamın Oscar Wilde'dan yaptığı kibirli bir alıntıyla ("Aşkın modası geçti, onu şairler öldürdü") sözleri ile reddedilir. Hayalleri daldaki kar gibi dökülen ve kırılan gururuyla yüzleşir.

İrin: Sultan Raev'in "İrin" adlı hikâyesi; siyasi yozlaşmayı, halkın öfkesini ve otoritenin çöküşünü, üst düzey bir devlet görevlisinin (bürokratın) kalçasında çıkan iltihaplı bir çıban (irin) metaforu üzerinden anlatan sert ve metaforlar içeren bir metindir. Olay örgüsü, bu isimsiz bürokratın gün geçtikçe büyüyen, oturtmayan ve tüm vücudunu zehirleyen bu çıbanı utancından doktora gösteremeyip gizlemesiyle başlar. Çıban deri altında nasıl büyüyüp zehrini yayıyorsa, dışarıda da devletin adaletsizliği yüzünden halkın öfkesi aynı şekilde birikmekte ve "İrini temizlemek lazım!" sloganlarıyla devlete karşı bir isyana dönüşmektedir.

Matek (Матек / Maske): Sultan Raev'in "Matek" adlı hikâyesi, siyasi gücü elinde tutmak adına her türlü kılığa giren, ikiyüzlü ve fırsatçı bir politikacının trajikomik sonunu anlatan güçlü bir eserdir. Hikâyenin başkişisi olan bu isimsiz politikacının yüzüne bir gün görünmez bir "maske" yapışır. Bu maske, adamın gerçek duygularını, utanma ve yüz kızarma hislerini tamamen yok etmiş; onun yerine her duruma uyan, üstlerine karşı aşırı saygılı, altındakilere karşı ise kibirli ve yalan söylemekten asla çekinmeyen "kösele gibi" bir surat yaratmıştır. Politikacı, bu maskesi sayesinde güç kazanıp mecliste en üst kademelere yükselir, kürsülerde sahte nutuklar atarak alkış toplar. Ancak bir gün, bu durum tersine döner ve yalanlarla örülü bu maske yavaş yavaş yırtılmaya, adamın statüsü de sarsılmaya başlar.

İktidardan ve toplumdan dışlanan politikacı, bu sahte yüzden kurtulup "eski dürüst hâline" dönmek için bir plastik cerraha gider. Cerrah, bu maskenin sonradan takılmadığını, adamın "kendi eti ve kemiğiyle bütünleştiğini" söyleyerek onu zindana benzeyen bir ameliyathaneye götürür. Ameliyat masası yerine bir "idam kütüğü'ne (batalga) yatırılan adamın karşısına baltalı bir cellat çıkar ve "Bir politikacının yüzü (maskesi) ancak kellesiyle birlikte kesilip atılabilir" diyerek baltayı kaldırır. Adam çırılçıplak halde can havliyle sokağa kaçar, halkın alayları ve köpeklerin havlamaları arasında karısının yüzüne su çarpmasıyla uyanır.

Haftanın Beşinci Günü: Sultan Raev'in "Haftanın Beşinci Günü" adlı hikâyesi, yedi yıl hapiste yattıktan sonra tahliye olan bir hırsızın köye dönüş yolculuğunda yaşadığı kendi içinde vicdani yüzleşmeyi konu alır. Soğuk ve sisli bir kış gecesinde, açlıktan ve yorgunluktan halsiz olan hırsız, köyüne dönmeden önce karnını doyurmak ve para

bulmak için yabancı bir köye sığınır. Gecenin karanlığında, hırsızlık yapmak niyetiyle bir eve gizlice girer. Ancak girdiği evde onu bekleyen şey para veya yemek değil, ölüm döşeğinde yatan, çaresiz ve hasta bir yaşlı kadındır.

Hırsız evin içinde saklanırken, gelini ve oğlunun yaşlı kadına ne kadar acımasız ve merhametsiz davrandığını görür. Kadın ölmek üzeredir, sürekli su diyerek sayıklamakta, ancak gelini ve oğlu ona bir yudum su vermek yerine onun altını temizlediklerinden dolayı bıkkınlıklarını dile getirmekte ve bir an önce ölmesini beklemektedirler. Oğlu ve gelini odadan ayrıldıktan sonra, bugüne kadar kimseye acımayan "taş yürekli" hırsız, yaşlı kadının çaresizliği karşısında hayatında ilk defa merhamet duygusunu hisseder. Kadına su vermek için ona yaklaştığında, ölüm döşeğindeki yaşlı kadın hırsızın elini sıkıca tutar.

Kadın, o anki sayıklamasıyla hırsızı canını almaya gelen "Azrail (Yaradan)" sanır ve "Bugün cuma, alacaksan bugün al... Cesedimi temiz yıkayın, toprağa temiz gideyim" diyerek hırsızın ellerinde ruhunu teslim eder. Eser, hırsızın içindeki insanlığın uyanışını, aile bağlarını merhametini tekrardan ortaya çıkartır.

Sosyalist Gerçekçilik: Sultan Raev'in "Sosyalist Gerçekçilik" adlı hikâyesi, Stalin dönemi Sovyetler Birliği'ndeki totaliter baskıyı, adaletin nasıl trajikomik bir tiyatroya dönüştüğünü bir hayvan (fare) üzerinden anlatan mizah yüklü bir politik hicivdir. Olay örgüsü, "Moynok" adlı kolektif çiftlikte ambar bekçisi olan fırsatçı bir adamın, gizli bir aşk buluşması sırasında kendisini korkutan bir fareyi "kamu malını (tahılı) çalmak" ve "Stalin'in portresini kemirmek" suçlarıyla bölge NKVD'sine (gizli polis teşkilatı) ihbar etmesiyle başlar. Rejimin paranoyası o kadar büyüktür ki; NKVD, bir fareyi tam yedi gün boyunca sorguya çeker ve farenin konuşmamasını, meşhur "Sükût" ikrardan gelir" sözüne bağlayarak suçunu kabul ettiğine hükmeder.

Tüm köylülerin zorla toplandığı meydanda fare için kurulan "Açık Halk Mahkemesi" köylülere korku ve yaranma psikolojisiyle fare aleyhinde absürt tanıklıklar yapar; farenin "Troçkist", "emperyalist ajanı" ve "halk düşmanı" olduğunu bağırarak farenin idamını isterler. Hâkimin emriyle fare, gazyağına (kerosin) batırılıp ateşe verilir. Ancak yanan fare can havliyle kolhozun ambarına kaçınca, rejim için çok değerli olan

ambar içindeki tüm tahıllarla birlikte yanarak kül olur. Açlıktan ölmek üzere olan fare, karnını doyurmak için kütüphaneye girer ve yemeye başladığı kitabın kapağında "İosif Vissarionoviç Stalin "Sosyalist Gerçekçilik" yazdığını görünce boğazına takılır ve "Affedin Yoldaş Stalin" diyerek can verir.

Pusu: Sultan Raev'in "Pusu" hikâyesi, köy-kent çatışmasını ve geleneksel ahlakın şefkat karşısında nasıl esnediğini mizahi bir dille işler. Köylü "Perigül", şehirde okuyan kızının evlilik dışı bir çocuk doğurduğunu öğrenince önce büyük bir utanç ve öfke yaşar, ancak mecburen şehre gidip kızı ve torununu köye getirir. Köydeki dedikoduları bastırmak için komşularına sürekli şehirde gördüğü heykellerden bahsederek lafı dağıtmaya çalışır. Başta "namus" diyerek öfkelenen Pusu, hikâyenin sonunda dışladığı torununu bağrına basıp geleneksel "Ay gördüm, aman gördüm" duasını "Aydan bebek gördüm" şeklinde okuyarak çocuğu kabullenmesiyle hatalarından ders çıkarmasıyla sıcacık bir sonla biter.

Tozlu Yol: Hikâyenin başkişisi Cusubalı, her şeyi ince düşünen felsefi ruhlu kendi hâlinde bir köylüdür. Otoriter olan eşi Batmakan ile aralarında çıkan bir tartışma olayların fitilini ateşler. Karısının, "Sana benden başkası bakmaz, seninle benden başkası evlenmez!" diyerek gururunu incitmesi üzerine öfkelenen Cusubalı, "Senin gibi kırk kadını önüne dizeyim de gör!" diyerek karısıyla iddiaya girer. Söylediği sözün altında kalmamak ve evdeki bu baskıya karşı bir "protesto" olarak şehre gidip kendine yeni bir eş bulmak niyetiyle tarlaya gitmekten vazgeçer; yepyeni takım elbiselerini giyer, kravatını takıp tozlu yola koyulur. Yolda ilerlerken Akmatalı ile karşılaşır. Cusubalı, şaşkınlık içindeki arkadaşına uzun uzun niyetini ve eşiyle olan kavgasını anlatır ve arkadaşı ile anlaşma yapar Tam bu çıkmazın ortasındayken, tozlu yolun sonunda karısı Batmakan görünür. Karısı, kocasının bu isyanı karşısında ağlamış ve korkmuştur; her zamanki tavrından uzak, yumuşacık bir sesle "Cusubalı, yürü eve" der. Karısının bu uysal hâli karşısında yelkenleri suya indiren karısına olan sevgisini itiraf eder.

Eşek: Sultan Raev'in "Eşek" adlı hikâyesi, sömürülen, aşağılanan ve en sonunda acımasız bir şekilde katledilen bir hayvanın gözünden insanoğlunun acımasızlığını anlatan bir eserdir. Hikâyenin başkişisi, kasaplara gece gündüz et taşıyan, hadım

edilmiş, yorgun ve hissizleşmiş bir eşektir. Bir gün şehre kamyonlarla yüzlerce eşeğin getirildiğini görür. Diğer eşeklere hayranlıkla bakarken, özellikle beyaz bir dişi eşek dikkatini çeker, ancak yılların yorgunluğu ve hadım edilmiş olması nedeniyle sadece hayal kurmakla ve üzüntü ile izler. O gece mezbahadan yükselen korkunç sesler, sığır veya koyun sesi değil, kesilen yüzlerce eşeğin acı dolu çığlıklarıdır.

Bu manzara karşısında eşek, yaşlı bir eşeğin eskiden söylediği şu sözleri hatırlar: "Biz kıtlığın (Cut) ve ahir zamanın yaratıklarıyız. Ne zaman kıtlık gelir ve kıyamet yaklaşırsa, ancak o zaman bizi kesmeye başlarlar". Sabah olduğunda, eşeğin acımasız sahibi yine onu kırbaçlayarak arabaya koşar ve mezbahaya sürer. Arabaya yüklenen etlerin arasında, gece hayalini kurduğu o güzel beyaz dişi eşeğin kesik başını da gören hayvan büyük bir üzüntüye kapılır. Eser, emeği sömürülenlerin trajedisi üzerinden ahlakî çöküşü ve "kıyameti" betimleyen bir finalle sona erer.

Ay Vuran Sarayın: Sultan Raev'in bu hikâyesi, toplumsal dedikodular ve kıskançlık duygusu ile sınanan bir evliliğin dramatik ve şaşırtıcı durumunu anlatır. Hikâyenin başkişisi Cumakadır, bir atın çifte atması sonucu sakat kalmış o günden beri genç, sağlıklı ve arzulu karısı Marziyaş'a karşı kendini yetersiz hissetmeye başlamıştır. Köy yerindeki "Şalla kim yatar?" şeklindeki acımasız dedikodular ve karısının tarladan geç dönmeye başlaması, Cumakadır'ın içindeki kıskançlık duygusunu ortaya çıkarır; karısının kendisini aldattığından şüphelenir. Bir akşam, şüphelerine yenik düşen Cumaka, karısını gizlice tarlaya kadar takip eder ve ot yığınlarının arkasına saklanır. Karanlıkta, köyün çapkın ekip başı Taşbolot'un karısı Marziyaş'a kur yaptığını, onun "yarım bir erkek" olan Cumakadır'la ömrünü çürüttüğünü söyleyerek onu baştan çıkarmaya çalıştığını duyar.

Öfkeden deliye dönen Cumakadır tam yerinden fırlayıp katil olmayı düşünürken, karısının verdiği tepkiyle donakalır. Marziyaş, Taşbolot'un teklifini şiddetle reddeder, onun "Cumakadır'ın serçe parmağı bile olamayacağını" söyleyerek adamı tokatlar ve kovar.

Karısının bu beklenmedik sadakati ve ahlakî duruşu karşısında içi ferahlayan Cumakadır, karanlıkta saklandığı yerden çıkıp kaçan Taşbolot'un kafasına bir taş

atarak intikamını alır. Hikâye, Cumakadır'ın "Ay vuran senin sarayın" türküsünü mırıldanarak eve dönüşü ve karısına duyduğu şefkatle biter.

5. SÖZ VARLIĞI

5.1 Söz Varlığını Oluşturan Unsurlar

5.1.1 Atasözleri

Bir dilin söz varlığı içerisindeki en kadim ve sarsılmaz düşüncelerden birini temsil eden atasözleri; toplumsal hafızanın asırlar boyunca biriktirdiği tecrübe, gözlem ve yaşamsal deneyimlerini ustaca bir dil ile bilgece bir üslupla kalıplaşmış cümlelere dönüşmesidir. Birleşmiş bir zihnin ürünü olan bu özlü yapılar, yalnızca birer nasihat metni olarak değerlendirilmemeli; aksine bir ulusun dünya görüşünü, etik değerlerini ve varlık karşısındaki duruşunu özetleyen manevî birer pusula olarak ele alınmalıdır. Toplumsal uzlaşı arayışlarında veya fikrî tartışmalarda atasözleri, doğruluğu peşinen tasdik edilmiş en açık bir şekilde ve inkâr edilemez kanıtlar hükmündedir. Nitekim bu sözler, dilde sembolik bir "yargıç" otoritesi gibi toplumsal anlaşmazlıkları nihayete erdirme ve sonlandırıcı bir yapıya sahiptir (Aksan, 2015: 41).

Atasözlerinin aktarım gücü, modern dil bilimi çalışmalarında da geniş yer bulmaktadır. Bu bağlamda Günay, atasözlerini bir milletin "kültürel DNA'sı" olarak betimleyerek, bu yapıların dilin derin katmanlarında saklı olan toplumsal yapıyı hiçbir bozulmaya uğratmadan günümüze taşıyan en güvenilir araçlar olduğuna dikkat çekmektedir (Günay, 2013: 88). Bir diğer yandan Ögel'e göre atasözleri, Türk düşünce sisteminin mantık örgüsünü ve halkın olayları muhakeme etme biçimini gösteren en somut dil yadigârlarıdır (Ögel, 2000: 24). Dolayısıyla Sultan Raev gibi gelenekle bağını koparmayan modern yazarların metinlerinde atasözlerine yer vermesi, anlatılan konuyu halkın ortak vicdanıyla birleştirme ve metnin inandırıcılığını tarihsel bir derinlikle aktarma çabası olarak okunmalıdır.

Atasözleri, edebiyatımızda "az sözle çok şey anlatma" becerisinin en rafine örnekleri olarak kabul edilir. "Dikensiz gül olmaz" veya "Alet işler, el öğünür" gibi kısa ama anlam derinliği çok büyük olan örneklerde görüldüğü üzere, genellikle bir-iki cümleden oluşan bu metinler, insan ömrünün tecrübe edebileceği çok geniş gerçeklikleri en temiz hâliyle dile yansıtır.

Atasözleri, karmaşık hayat tecrübelerini herkesin anlayabileceği bir sadeliğe kavuşturur (Aksoy, 2019: 16). Bu noktada Karadağ, atasözlerinin sadece bir cümle değil, bir milletin yüzyıllık tecrübelerinden süzülen "hikmetli sonuçlar" olduğunu belirterek bu kısa yapıların arkasındaki düşünce derinliğine vurgu yapmaktadır (Karadağ, 2018: 54).

Zeynep Korkmaz, atasözlerinin hem yapısını hem de toplum içindeki yerini tanımlarken, bu sözlerin anonim olan niteliğine ve atalardan kalan bir miras oluşuna dikkat çeker. Korkmaz'a göre atasözleri; toplumun asırlar boyu geçirdiği denemelerden, ortak düşünce yapısından ve dünya görüşünden süzülerek gelen, genel kural niteliği taşıyan kısa ve özlü sözlerdir (Korkmaz, 1992: 15).

Türk dünyasının zengin sözlü kültür geleneğinde önemli bir yer tutan bu yapılar için Kırgız Türkçesinde "maakal-lakap", "maakal" veya "lakap" terimleri kullanılmaktadır. Etimolojik olarak Arapça kökenli olan ve "söylemek, demek" anlamlarına gelen "maakal" terimi, Kırgız dil bilimi kaynaklarında geniş bir çerçevede tanımlanmıştır (Arslan, 2025: 1285).

Kırgız Tilinin Tüşündürmö Sözdügü'nde maakal; "yaşam deneyimine dayalı, öğretici, kısa, yaratıcı ve etkileyici sözler" olarak ifade edilirken (Abduldayev vd., 1969); Kırgız Adabiy İliminin Terminder Sözdügü'nde ise "her türlü toplumsal olay hakkında kısa ve özlü bir şekilde düşünceyi yansıtan, kesin ifadelerle dile getirilen halk edebiyatının sözlü türlerinden biri" şeklinde tanımlanmıştır. (Kıdırbayeva vd., 2004). Sultan Raev'in eserlerini incelediğimizde, yazarın bu kalıplaşmış yapıları kullanarak aslında anlattığı hikâyeyi toplumun ortak yaşantısıyla harmanlayıp metnin kültürel zeminini sağlamlaştırdığını söylemek mümkündür.

Tablo 5.1 "Toprak" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri**	**Anlamsal İnceleme**
s. 28	Atasözü	Өткөн өмүр – өчкөн от Ötkön ömür – öçkön ot	Geçen ömür sönen ateştir.	Zamanın geri döndürülemez olduğunu ve hayatın geçiciliğini ifade eden felsefi bir atasözüdür (Çankaya, 2014: 84).

“Toprak” Hikâyesi Atasözleri Değerlendirmesi: Toprak” hikâyesinde yer alan atasözleri, anlatının ana izleği olan “hayatın geçiciliği” temalarını kültürel bir zemine oturtmaktadır. 1 tane atasözü bulunmaktadır.

Tablo 5.2 “Matek” hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri**	**Anlamsal İnceleme**
s. 157	Atasözü	Ак ит да болот, кара ит да болот Ak it da bolot, kara it da bolot	İtin akı da olur, karası da	Atasözü: “Her çeşit insan vardır”, “İyi de olur kötü de” veya “Lafın iyisi de var kötüsü de” anlamında kullanılır. Duruma göre her türlü konuşabileceğini belirtir (Çankaya, 2014: 42).
s. 158	Atasözü	Заманың бөрү болсо, бөрү бол! Zamanıñ börü bolso, börü bol!	Zamanın kurtsa, sen de kurt ol!	Kişinin içinde bulunduğu şartlara ve zamana uyum sağlaması gerektiğini öğütleyen, pragmatik bir yaklaşımı temsil eden atasözüdür (Çankaya, 2014: 118).
s. 162	Atasözü	Башыңа күч келсе, башмандык атасың Başıña küç kelse, başmandık atasıñ	Başa gelen çekilir / Can tatlıdır	İnsanın çaresiz kaldığında veya can havliyle her türlü fedakarlığı yapabileceğini anlatan bir durum kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 112).

“Matek” Hikâyesi Atasözleri Değerlendirmesi: “Matek” hikâyesinde kullanılan atasözleri, yazarın toplumsal yozlaşmayı ve bireysel çıkarcılığı eleştirmek için kullandığı dilsel araçlardır. Metinde yer alan *“Zamanın kurtsa, sen de kurt ol!”* gibi ifadeler, karakterlerin etik değerlerden uzaklaşıp dönemin şartlarına göre şekil değiştirmesini hicivli bir dille ortaya koymaktadır. 3 tane atasözü bulunmaktadır.

Tablo 5.3 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri**	**Anlamsal İnceleme**
s. 210	Atasözü	Ит адаты иттигине алдырат *İt adatı ittigine aldırat*	Can çıkar huy çıkmaz	“Köpek huylu olan köpekliğine yenilir” anlamında olup; kişinin kötü alışkanlıklarından veya özündeki olumsuz karakterden kolayca sıyrılamayacağını vurgular (Çankaya, 2014: 104).

Tablo 5.3'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri	Anlamsal İnceleme
s. 213	Atasözü	Өзүң бердиң, өзүң аласың (жанды) *Özüñ berdiñ, özüñ alasıñ*	Veren Allah, alan Allah	Hayatın ve ölümün ilahi bir iradeye bağlı olduğunu, insanın bu döngü karşısındaki teslimiyetini anlatan dini kökenli bir atasözüdür (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
s. 214	Atasözü	Уят деген каптагы ийне (тешип чыгат) *Uyat degen kaptagı iyne*	Mızrak çuvala sığmaz	Ayıbın veya gizlenmeye çalışılan bir gerçeğin, tıpkı çuvaldaki iğnenin eninde sonunda dışarı çıkması gibi, gizlenemeyeceğini ifade eder (Çankaya, 2014: 85).
s. 216	Atasözü	Төө десе бээ дейт *Töö dese bee deyt*	Ben ne diyorum, o ne diyor / Dam üstünde saksağan	"Deve desen kısrak der" anlamına gelir; söylenenleri yanlış anlayan veya alakasız cevaplar veren kişiler için kullanılan bir nitelemedir (Çankaya, 2014: 112).

"Haftanın Beşinci Günü" Hikâyesi Atasözleri Değerlendirmesi: "Haftanın Beşinci Günü" hikâyesinde kullanılan atasözleri, karakterlerin iç dünyasındaki karmaşayı ve toplumsal değer yargılarını dilbilimsel bir düzlemde yansıtmaktadır.

Metinde yer alan dini kökenli teslimiyet ifadeleri ile kaba ve argo tınılı atasözlerinin bir arada kullanımı, yazarın kutsallık ve yozlaşma arasındaki tezatlığı vurgulama amacına hizmet etmektedir. 4 tane atasözü bulunmaktadır.

Tablo 5.4 "Sosyalizm" hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri	Anlamsal İnceleme
s. 231	Atasözü	Бир көзүбүз – бир көзүбүзгө душман Bir közübüz – bir közübüzgö duşman	Bir gözümüz diğerine düşman	Kişinin en yakınına dahi güvenemediği, herkesin potansiyel bir ihbarcı görüldüğü siyasi paranoya dönemini anlatan ifadedir (Çankaya, 2014: 112).
s. 232	Atasözü	Молчание – знак согласия Molçaniye – znak soglasiya	Sükût ikrardan gelir	Rusça Atasözü: Molchaniye-znak soglasiya. Farenin konuşmaması (cevap verememesi), suçunu kabul ettiği şeklinde yorumlanarak absürd bir hukuksuzluk örneği sergilenir (Yudahin, 2011, Cilt II: 104).

“Sosyalizm” Hikâyesi Atasözleri Değerlendirmesi: Bu hikâyedeki kalıplaşmış ifadeler, Sovyet dönemindeki baskı ortamını ve insanların birbirine duyduğu güvensizliği yansıtmaktadır. Özellikle “bir gözün diğerine düşman olması” gibi ifadeler, dönemin korku dolu atmosferini dil yoluyla somutlaştırmaktadır. 2 tane atasözü bulunmaktadır.

Tablo 5.5 “Pusu” hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri**	**Anlamsal İnceleme**
s. 241	Atasözü	Сот болмоктон олуя болсоң да Sot bolmokton oluya bolsoñ da	İster hâkim ol ister evliya	Muhatabın konumu veya statüsü ne olursa olsun, söylenenlerin değişmeyeceğini ifade eden bir rest çekme kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 112).
s. 244	Atasözü	Шаар көргөн эчкиден түңүл Şaar körgön eçkiden tüñül	Şehir görmüş keçiden hayır gelmez	Atasözü: Şehir hayatını görüp gözü açılan, köydeki sadeliği ve itaati unutan kişiler (özellikle kadınlar) için kullanılan, değişimi ve yozlaşmayı eleştiren bir söz (Çankaya, 2014: 112).

“Pusu” Hikâyesi Atasözleri Değerlendirmesi: “Pusu” hikâyesinde kullanılan atasözleri, geleneksel köy hayatı ile modern şehir yaşamı arasındaki sert çatışmayı dilbilimsel düzeyde yansıtmaktadır. Metinde yer alan “şehir görmüş keçi” metaforu gibi ifadeler değişime duyulan güvensizliği vurgularken; beddua ve mitolojik dua kalıplarının bir arada kullanılması karakterlerin geleneksel inanç dünyasını somutlaştırmaktadır. 2 tane atasözü bulunmaktadır.

Tablo 5.6 “Tozlu Yol” hikâyesinde atasözleri ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KK)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri**	**Anlamsal İnceleme**
s. 252	Atasözü	Өлалбай жатып өлөң айтат Ölalbay catıp ölöñ aytat	Canı burnunda ama türkü söylüyor	Kendi durumu oldukça zor ve perişanken, içinde bulunduğu şartlarla uyuşmayan gereksiz işlerle uğraşanları eleştiren ironik bir atasözüdür (Çankaya, 2014: 85).
s. 259	Atasözü	Музоомдун жүгүргөнү саманканага дейре Muzoomdun cügürgönü samankanağa deyre	Buzağının kaçışı samanlığa kadardır	Atasözü: Bir kişinin isyanının, gücünün veya kaçışının sınırlarının çok belli olduğunu, eninde sonunda kürkçü dükkânına döneceğini itiraf ettiği çok meşhur bir Kırgız atasözüdür. (Çankaya, 2014: 112).

‘Tozlu Yol’ Hikâyesi Atasözleri Değerlendirmesi: “Tozlu Yol” hikâyesinde kullanılan atasözleri, karakterlerin çaresizliğini ve toplumsal hayattaki çarpıklıkları mizahi bir dille ele almaktadır. Metinde geçen “buzağının koşusu samanlığa kadardır” gibi ifadeler, bireysel çabaların sınırlarını ve kaçınılmaz sonları vurgulamıştır. 2 tane atasözü bulunmaktadır.

Tablo 5.7 “Eşek” hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri**	**Anlamsal İnceleme**
s. 262	Atasözü	Көнгөн адат калабы (эшекке жүгөн салабы) Köngön adat kalabı, eşekke cügön salabı?	Can çıkar huy çıkmaz	Alışkanlıkların ve karakter özelliklerinin kolayca değişmeyeceğini, doğadaki ve insandaki düzenin sürekliliğini vurgulayan kafiyeli bir atasözüdür (Çankaya, 2014: 112).

“Eşek” Hikâyesi Atasözleri Değerlendirmesi: “Eşek” hikâyesinde kullanılan atasözleri, metindeki ahlaki yozlaşma ve hayatta kalma mücadelesi arasındaki çatışmayı dilbilimsel düzeyde somutlaştırmaktadır. 1 tane atasözleri bulunmaktadır.

Tablo 5.8 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen atasözleri ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri**	**Anlamsal İnceleme**
s. 266	Atasözü	Ургаачынын чачы узун, акылы кыска Urgaaçının çaçı uzun, akılı kıska	Kadının saçı uzun, aklı kısadır	Kadınların muhakeme yeteneğinin zayıf olduğunu iddia eden, biyolojik özelliklerle (saç uzunluğu) entelektüel kapasite arasında ters orantı kuran arkaik bir kalıptır (Çankaya, 2014: 112).
s. 267	Atasözü	Кунажын көзүн сүзбөсө, бука жибин үзмөк беле KunaCın közün süzbösö, buka cibin üzmök bele	Dişi köpek kuyruk sallamazsa, erkek köpek peşinden gitmez	Türkiye Türkçesindeki “Dişi köpek kuyruk sallamazsa...” atasözüyle eş değer olan; ikili ilişkilerde sorumluluğu tamamen kadına yükleyen ataerkil tabanlı bir atasözüdür (Çankaya, 2014: 44).

“Ay Değen Senin Sarayın” Hikâyesi Atasözleri Değerlendirmesi: “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde yer alan atasözleri, geleneksel Kırgız toplumundaki kadın algısını ve toplumsal cinsiyet rollerini dilbilimsel bir düzlemde yansıtmaktadır.

Metinde geçen “saçı uzun, aklı kısa” ve “dişi köpeğin kuyruk sallaması” gibi ifadeler, sorumluluğu ve yetersizliği kadına yükleyen ataerkil bir bakış açısını somutlaştırmaktadır. 2 tane atasözü bulunmaktadır.

Sonuç

Sultan Raev’in hikâyelerinde yer alan atasözleri, Kırgız Türkçesinin mecaz gücünü ve halk bilgeliğini yansıtan temel dilsel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. 17 atasözü bulunmaktadır.

5.1.2 İkilemeler

Türkçenin en eski yazılı metinlerinden günümüzün yaşayan tüm lehçelerine kadar geniş bir sahada karşımıza çıkan ikilemeler; dilin yapısal, söz dizimsel ve anlamsal dokusunun en karakteristik ögelerinden birini oluşturur. Anlatımı kuvvetlendirmek, söze duygusal bir derinlik katmak ve ifadeyi pekiştirmek amacıyla başvurulan bu yapılar, Türkçenin sahip olduğu zengin ifade imkânlarının en önemli göstergeleridir. İkilemeler, sadece kelime tekrarı değil, aynı zamanda ses ve ritim uyumuyla cümleye canlılık kazandıran özel kalıplardır (Aksan, 2015: 29-30).

Doğan Günay’a göre ikilemeler, dildeki “anlam çoğaltma” ihtiyacının bir sonucu olarak doğmuş ve dildeki tekdüzeliği kıran estetik birer araç hâline gelmiştir (Günay, 2013: 112). İkilemeler, metin içerisinde işlevlerine ve kuruluş biçimlerine göre şu şekilde sınıflandırılabilir:

Aynı Kelimenin Yinelenmesi: Genellikle nicelik veya pekiştirme amacıyla aynı ismin (karış karış, sayfa sayfa,) tekrarlanmasıyla oluşur.

Sıfatların Yinelenmesiyle Oluşan Belirteçler: Aynı sıfatın tekrarlanarak zarf görevinde kullanılmasıyla anlatıma canlılık katılır (serin serin, sıcak sıcak, güzel güzel).

Zıt Anlamlı Sözcüklerin Birlikteliği: Karşıt kavramların bir araya getirilmesiyle oluşturulan kalıplardır (büyük küçük, genç yaşlı, er geç,).

Eşanlamlı veya Yakın Anlamlı Sözcükler: Anlamı kuvvetlendirmek için benzer anlam alanına sahip kelimelerin eşleşmesiyle kurulur (açık seçik, doğru dürüst,).

Özellikle halk arasındaki canlı konuşma dilinde, bir kelimenin ön sesine "m" harfi eklenerek oluşturulan yapılar (kâğıt mağıt, okul mokul, araba maraba), Türkçenin esnek ve üretken yapısını yansıtan özgün örneklerdir (Aksan, 2015: 29-30). Zeynep Korkmaz, bu tür yapıların dilin enerjisini yansıttığını ve anlatıma mübalâğa ya da küçümseme gibi farklı duygular kattığını belirtir (Korkmaz, 2003: 72).

Kırgız Türkçesi söz varlığında ikilemeler; anlamı pekiştirmek, güçlendirmek veya çokluk bildirmek amacıyla iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan kalıplaşmış yapılardır. Bu tür, Kırgız dil biliminde "koş sözdör" terimiyle karşılanır ve dildeki ifade gücünü artıran en dinamik unsurlardan biri olarak kabul edilir (Kasapoğlu Çengel, 2005: 184). Sultan Raev'in eserlerinde de bu tür ikilemelere yer vermesi, yazarın halk dilinin imkânlarından ustalıkla yararlandığını gösterir.

Tablo 5.9 "Kar" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 4	İkileme	Каршы-терши. Karşı-terşi	Karşıdan karşıya	KT'de "каршы-терши (karşı-tersi), "karşı"ve "ters" sözcüklerinden oluşan ve "gelişigüzel" anlamı katan bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 396). TT'de bu kalıp yerine, bağlama uygun olarak karşıdan karşıya kalıbı tercih edilmiştir."
s. 4	İkileme	...улам-улам ulam-ulam	Art arda	"KT'deki улам-улам (ulam-ulam) "tekrar tekrar, sürekli" demektir (Yudahin, 2011, Cilt II: 296). TT'de "durmadan" veya "üst üste" zarflarıyla eş değerlik gösterir.
s. 4	İkileme	Аркы-терки Arkı-terki	Gidiş- geliş	KT'deki аркы-терки (arkı-terki), "öte-beri, ileri-geri" anlamında olup hareketin çift yönlü ve karmaşık doğasını tasvir eder (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). TT'de "gidiş-geliş" veya "bir o yana bir bu yana" şeklinde ifade edilir.
s.4	İkileme	Карпа-шарпа Karpa-şarpa	Hengâme	KT карпа-шарпа (karpa-şarpa), "aceleyle, telaşla, gürültülü bir karmaşa içinde" yapılan eylemleri anlatan yansıma kökenli bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 402). TT'de bu öz Türkçe yapının kattığı "telaşlı karmaşa" anlamı, alıntı bir kelime olan "hengâme" ile karşılanmıştır.

Tablo 5.9'un devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 9	İkileme	Ийри-буйру İyri-buyru	Eğri büğrü	"KT'deki ийри-буйру (iyri-buyru), "düzgün olmayan, çarpık çurpukel yazısını tasvir etmek için kullanılan bir ikilemedir Bu yapı, TT'deki eğri büğrü ikilemesiyle birebir aynı morfolojik (ses benzeşmesi) ve anlamsal yapıdadır." (Aksan, 2009: 188).
s.10	İkileme	Лбөй-житпей эле. Ölböy-citpey ele.	Sağ salim	KT'de өлбөй-житпей (ölböy-citpey), "ölmeyip-gitmeyip" sözcüklerinden kurulan ve bir durumun değişmezliğini, kişinin başına bir hâl gelmediğini pekiştiren bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 128). TT'deki "hiçbir şey olmamış gibi" veya "sağ salim" anlamlarını karşılayan arkaik bir yapıdır.
s. 12	İkileme	Илгери-илгери, İlgeri-ilgeri,	Çok çok eski zamanlar	KT' de "Yazar, "eski" anlamındaki илгери (ilgeri) kelimesini hem ikileme (илгери-илгери) yaparak hem de жомоктогудай (comoktoguday; 'masaldaki gibi') benzetmesiyle pekiştirerek "çok çok eski" anlamını vurgulamıştır." (Yudahin, 2011, Cilt I: 301).
s. 16	İkileme	Үзүк-үзүк Üzük-üzük	Kesik kesik	KT'de "үзүк-үзүк (üzük-üzük),"kesik kesik, "bölük pörçük" anlamında bir ikilemedir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). Ağlamanın "hıçkırıklarla bölünen" tarzını betimler. TT'deki kesik kesik ikilemesiyle birebir yapısal ve anlamsal eşdeğerlik gösterir."
s. 19	İkileme	ийрең-буйруң iyreñ-buyruñ kolu menen	Eğri büğrü	Bu yapı, iki lehçe arasındaki ortak ses ve anlam mirasını belgeleyen en güçlü örneklerden biridir. KT'deki ийрең-буйруң (iyreñ-buyruñ), m-alı/b-li bir genişleme ile TT'deki "eğri büğrü" ikilemesiyle birebir aynı morfolojik kökene ve "çarpıklık" anlamına sahiptir (Aksan, 2009: 188).
s. 22	İkileme	билинер-билинбес. *biliner-bilinbeş.*	Belli belirsiz.	KT'de билинер-билинбес (biliner-bilinbeş), fiilin olumlu ve olumsuz geniş zaman (-Ar / -mAz) ekleriyle çekimlenmesiyle oluşan bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 142). TT'deki belli belirsiz aynı yapıdadır."
s. 23	İkileme	узун-узун. *uzun-uzun*	Uzun uzun	KT'de "узун-узун (uzun-uzun) bir tekrar ikilemesidir. коңгуроо кет- (koñguroo ket-)"zil çalmak" anlamında bir kalıp sözdür." (Yudahin, 2011, Cilt I: 412)
s. 24	İkileme	өпкө кага *öpkö kaga*	Ciğerine vura vura	*өпкө кага* (öpkö kaga), "ciğerine vura vura" anlamında bir deyimdir. *үзүк-үзүк* (üzük-üzük) ise ağlamanın kesintili ritmini belirten bir ikilemedir. (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114)

"Kar" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Kar" hikâyesinde saptanan ikilemelerin büyük bir kısmının hareketin tarzını (karşı-terşi, arkı-terki) ve eylemin sürekliliğini (ulam-ulam,

ilgeri-ilgeri) vurguladığı görülmektedir. Yazar, özellikle karakterlerin içinde bulunduğu kaotik şehir yaşamını ve kar altındaki devinimi tasvir ederken yansıma kökenli (karpa-şarpa) veya zıt anlamlı yapılardan yararlanmıştır. 12 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.10 "Toprak" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 25	İkileme	Эртели-кеч Erteli-keç	Sabah akşam	KT'de zaman bildiren ve eylemin sürekliliğini vurgulayan bir ikilemedir. TT'deki "sabah akşam" veya "gece gündüz" kalıplarıyla anlamsal eş değerliktedir. (Yudahin, 2011, Cilt II: 493).
s. 26	İkileme	Утуру-утуру Uturu-uturu	Ara sıra / İkide bir	Eylemin belirli aralıklarla, sıklıkla tekrarlandığını bildiren bir zarf ikilemesidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 367).
s. 26	İkileme	Сөөк-саактуу Söök-saaktuu	İri yapılı / Kalıplı	"Söök" (kemik) kelimesinden türeyen, m-alı/s-li bir genişleme ile pekiştirilen bu yapı, kişinin fiziksel heybetini tasvir eder. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 248).
s. 26	İkileme	Бала-чака Bala-çaka	Çoluk çocuk	KT ve TT'de ortak olan bu topluluk ikilemesi, aile fertlerini ve çocukları ifade eder. Türk lehçelerinin ortak söz varlığına örnektir. (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 26	İkileme	Ал-акыбал Al-akıbal	Hâl hatır	Arapça kökenli "hal" ve "ikbal/ahval" kelimelerinin KT fonetiğine uyarlanmasıyla oluşan yakın anlamlı bir ikilemedir. (Yudahin, 2011, Cilt I: 32).
s. 33	İkileme	Элеп-желеп (болуп) Elep-celep (bolup)	Efil efil / Heyecanla	KT'de "elep" (heyecan/telaş) kökünden gelen, kalbin çarpmasını veya bir nesnenin rüzgârda uçuşmasını anlatan yansıma kökenli bir yapıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 488).
s. 34	İkileme	Анча-мынча Ança-mınça	Az buz / Ufak tefek	Miktar bildiren, işaret zamirlerinden türetilmiş bir ikilemedir. TT'de "şu kadar bu kadar" veya "az çok" anlamlarını karşılar (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 64).
s. 34	İkileme	Ойку-кайкы (учуп) Oyku-kaykı (uçup)	Karma karışık / Çaprazlama	Hareketin veya düşüncelerin düzensizliğini, bir sağa bir sola gidişini anlatan yön bildiren bir ikilemedir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).

"Toprak" Hikâyesi Değerlendirmesi:"Toprak" hikâyesindeki ikilemelerin, ağırlıklı olarak zamanın kapsayıcılığını (erteli-keç) ve doğa olayları üzerinden ruhsal durumları (alay-dülöy) betimlemede yoğunlaştığı saptanmıştır.

Yazar, karakterlerin fiziksel portrelerini çizerken (söök-saaktuu) veya sosyal çevrelerini tanımlarken (bala-çaka) Türk lehçelerinin ortak söz varlığından ve kalıplaşmış deyimleşmiş yapılardan (köz açıp-cumguça) sıkça yararlanmıştır. 8 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.11 "İt Dünyası" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 37	İkileme	Жып-жылаңач Cıp-cılañaç	Çıplak	KT'de m-p-r-s ünsüzlerinden "p" ile yapılan bir pekiştirme ikilemesidir. TT'deki "çırılçıplak" veya "büsbütün çıplak" vurgusunu karşılar (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
s. 37	İkileme	Эртели-кеч Erteli-keç	Sabah-akşam	Zaman bildiren zıt anlamlı bir ikilemedir (Yudahin, 2011, Cilt I: 248).
s. 38	İkileme	Шаң-шөкөт Şañ-şököt	Bayram havası	Yakın anlamlı "şañ" (ün, şöhret) ve "şököt" (süs, şatafat) kelimelerinin birleşimiyle oluşan, görkemli ve neşeli bir atmosferi betimleyen ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 482).
s. 38	İkileme	Жылуу-жумшак Cıluu-cumşak	İçtenlik	"Sıcak" ve "yumuşak" kavramlarının birleşimiyle, tavırlardaki samimiyeti ve nezaketi vurgulayan bir ikilemedir (Çankaya, 2014: 156).
s. 41	İkileme	Кошул-ташыл Koşul-taşıl	İç içe geçmiş	KT'de nesnelerin birbirine iyice karışmasını veya bir durumun taşacak kadar dolup iç içe geçmesini anlatan bir pekiştirme ikilemesidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 438).
s. 44	İkileme	Аркы-терки Arkı-terki	Kalabalık	Zıt Anlam: Öte-beri, ileri-geri Hareketin çift yönlü karmaşasını ifade eder (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 44	İkileme	Үйүр-үйүрү менен Üyür-üyürü menen	Sürü sürü	Aynı ismin tekrarıyla kurulan, miktarda çokluk ve süreklilik bildiren bir topluluk ikilemesidir. TT'deki "sürü sürü" ile eştir (Aksan, 2004: 82).
s. 44	İkileme	Анча-мынча Ança-mınça	Tek tük / Az buz	Zıt/Yakın Anlam: Az-buz, tek tük.
s. 46	İkileme	Эркек-ургаачы Erkek-urgaaçı	Cinsiyet	Zıt anlamlı kelimelerle kurulan bu yapı, "erkek ve dişi" ayrımını kapsayıcı bir şekilde ifade eden cinsiyet ikilemesidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 234).

Tablo 5.11'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 50	İkileme	Сугунуп-сугунуп Sugunup-sugunup	Yavaş yavaş	Zarf-fiil tekrarıyla kurulan bu ikileme, eylemin açgözlülükle ve art arda yapıldığını tasvir eden bir hareket ikilemesidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 261).
s. 51	İkileme	Узун-туура Uzun-tuura	Boyuna Enine	"Boyuna" ve "enine" anlamındaki zıt/yön bildiren kelimelerin birleşimidir. Mekânsal bir kapsayıcılık sunar (Yudahin, 2011, Cilt II: 302).

"İt Dünyası" Hikâyesi Değerlendirmesi: "İt Dünyası" hikâyesinde ikilemelerin, fizyolojik tanımlamalar (erkek-urgaaçı), miktar bildiren topluluk ifadeleri (üyür-üyürü) ve hareketin tarzını betimleyen zarf yapılarında (sugunup-sugunup) yoğunlaştığı saptanmıştır. 11 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.12 "Duman" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri	Anlamsal İnceleme
55	İkileme	Кер-мур (айтышып) Ker-mur aytışıp	Sen-ben (diye başlayan)	Yansıma/Zıtlık: Ker-mur, köpek hırlaması veya kedi mırıltısı gibi seslerden türeyen, zıtlaşmayı anlatan bir ikilemedir (Yudahin, 2011, Cilt I: 382). TT'de "Sen-ben kavgası" olarak anlam odaklı çevrilmiştir.
55	İkileme	Чарс-чурс Çars-çurs	Çıt Pıt	Yansıma: Ateşin yanarken çıkardığı ses veya ani patlama sesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 428). TT'de orijinal ses korunmuştur.
55	İkileme	Сезим-мезим Sezim-mezim	Duygu- Muygu	m- Pekiştirmesi: Kırgızcada m-sesiyle yapılan ikilemeler yaygındır.Kavramın kapsamını genişletir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 115). (Eti-meti, çayı-mayı gibi) .
55	İkileme	Ак-көк (сөздөр) Ak-kök (sözdör)	Kelimeleri sertleşti / Ağırlaştı)	Zıt Anlam: Ak (iyi/temiz) ve Kök (mavi/sert/kötü) sözler. Her türlü, iyi-kötü tüm ağır sözlerin söylendiğini belirten zıt anlamlı bir yapıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 22).
56	İkileme	Кошул-ташыл Koşul-taşıl	(Birbirine dönüşmüş / Karışmış)	Yakın Anlam: Koşul- (katılmak) ve Taşıl- (taşmak) fiillerinden kurulmuştur. Duyguların birbirine karışıp kontrol edilemeyecek şekilde taşmasını ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 438).

Tablo 5.12'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
60	İkileme	Өңдүү-түстүү Öñdüü-tüstüü	Renklere, biçimlere	Yakın Anlam: "Öñ" (renk/yüz) ve "tüs" (biçim/görünüş) kelimelerinin birleşimiyle oluşan, nesnelerin dış görünüş özelliklerini kapsayan bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
60	İkileme	Өйдө-ылдый Öydö-ıldıy	Çıkmazlar / (İnişli çıkışlı)	Zıt Anlam: Hayatın iniş ve çıkışlarını anlatır. TT'de "hayatın çıkmazları" olarak yorumlanmıştır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
61	İkileme	Үзүк-үзүк Üzük-üzük	Kesik kesik	Tekrar: "Kesik kesik, parça parça". Sesin veya nefesin titrek ve kesintili çıkışını betimleyen morfolojik bir tekrardır (Yudahin, 2011, Cilt II: 308).
63	İkileme	Керели-кечке Kereli-keçke	Tüm gün / Sabahtan akşama	Pekiştirme: "Akşama kadar, bütün gün boyunca" anlamında, zamanın kapsayıcılığını bildiren kalıplaşmış bir zarf-fiil ikilemesidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 410).
64	İkileme	Жарым-жартылай Carım-cartılay	(Gevşemiş / Yarı yarıya)	Yakın Anlam: "Carım" ve "cartı" (yarım/parça) kelimelerinin birleşimiyle oluşan; tam olmayan, yarım yamalak veya kısmen gerçekleşen durumları anlatır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).

"Duman" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Duman" hikâyesinde yer alan ikilemelerin, ağırlıklı olarak soyut durumları somutlaştırma (ak-kök) ve hayatın devinimini (öydö-ıldıy) tasvir etme amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Ker-mur ve çars-çurs gibi yansıma kökenli yapılarla işitsel bir atmosfer yaratırken, sezim-mezim gibi m-pekiştirmeli yapılar aracılığıyla kavramların kapsamını genişletmiş ve anlatıma halk ağzının samimiyetini katmıştır. 10 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.13 "Kadın" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 69	İkileme	Кээде-кээде Keede-keede	Arada sırada / Bazen	Zaman: Nadiren yapılan eylem. Eylemin süreklilik arz etmediğini, belirli aralıklarla ve nadiren gerçekleştiğini vurgular (Yudahin, 2011, Cilt I: 468).
s. 69	İkileme	Кыска и нуска Kıska i nuska	Kısa ve öz	Alıntı İkileme: Kıska (Kırgızca) + i (Rusça "ve") + Nuska (Arapça "nüsha/örnek"). Sovyet dönemi aydın ağzı (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 448).

Tablo 5.13'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 72	İkileme	Сылап-сыйпалоо Sılap-sıypaloo	Okşayıp sevmek / Ellemek	Eylem: Syla- (sıvazlamak) ve Syypa- (dokunmak/ellemek). Fiziksel teması anlatır (Yudahin, 2011, Cilt II: 196).
s. 75	İkileme	Бою-башы Boyu-başy	Kılığı kıyafeti / Boyu posu	Görünüş: Dış görünüş, fiziksel durum (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 78	İkileme	Жөн-жай (эле) Cön-cay (ele)	Öylesine / Laf olsun diye	Durum bildiren yakın anlamlı bir ikilemedir. Bir eylemin özel bir maksat gütmeden, öylesine veya sebepsiz yere yapıldığını anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
s. 80	İkileme	Үй-жай Üy-cay	Ev bark / Düzen	Yakın anlamlı iki kelimenin birleşmesiyle oluşan bu yapı, sadece fiziksel bir mekânı değil, aile düzenini ve yerleşik hayatı ifade eder (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).

"Kadın" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Kadın" hikâyesinde saptanan ikilemelerin, genellikle beşerî münasebetlerdeki şefkati (sılap-sıypaloo) ve sosyal statüye dair dış görünüşü (boyu-başy) nitelediği görülmüştür. Özellikle kıska i nuska gibi karma yapılar, Kırgız Türkçesinin Rusça ve Arapça gibi farklı dillerle olan tarihsel etkileşimini ve dönem aydınlarının üslup özelliklerini yansıtması bakımından dikkat çekicidir. 6 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.14 "Su" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
82	İkileme	Жол-жобосун *Col-cobosun*	Yol yordam	Yakın Anlam: *Col* (yol) ve *Cobo* (kural/kaide). Gelenek ve göreneklerin uygulanış biçimini ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt I: 264; Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 282).
82	İkileme	Бирде-экиде *Birde-ekide*	Tek tük / Arada sırada	Sayı İkilemesi: Nadiren gerçekleşen durumları anlatır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
83	İkileme	Ара-чоло *Ara-çolo*	Arada sırada / Fırsat buldukça	Zaman/Durum: "Ara" ve "çolo" (fırsat/boş vakit) kelimelerinden oluşur. İş aralarında veya kesintili zaman dilimlerinde yakalanan fırsatları ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt I: 48).

Tablo 5.14'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
83	İkileme	Үзүк-үзүк *Üzük-üzük*	Kesik kesik / Kopuk kopuk	Pekiştirme/Tekrar: Sesin veya eylemin süreklilik arz etmediğini, parça parça olduğunu anlatır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
83	İkileme	Эртели-кеч *Erteli-keç*	Sabah akşam / Sürekli	Zıt Anlam: Günün her saatini, sürekliliği ifade eden zaman ikilemesidir.
83	İkileme	Оокат-аш *Ookat-aş*	Yeme içme / Erzak	Yakın Anlam: "Ookat" (yaşam/geçim/eşya) ve "aş" (yemek) kelimelerinin birleşimiyle günlük yaşamın idamesi için gereken temel ihtiyaçları ve gıdayı kapsar (Yudahin, 2011, Cilt II: 72).
86	İkileme	Уйгу-туйгу *Uygu-tuygu*	Karma karışık / Keşmekeş	Yansıma/Kafiye: Kalabalığın hareketliliğini, düzensizliğini ve gürültüsünü anlatan ahenkli bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 326).
86	İkileme	Өйдө-ылдый *Öydö-ıldıy*	Aşağı yukarı / İleri geri	Zıt Anlam: Yön bildirir, bir alanda gezinmeyi ifade ede (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
88	İkileme	Жалын-күйүт *Calın-küyüt*	Yangın ve keder / Büyük acı	Yakın Anlam/Metafor: *Calın* (alev) ve *Küyüt* (yanık/yas). İçsel acının yakıcılığını pekiştirir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 462).

"Su" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Su" hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak sosyal düzeni (col-cobo), günlük yaşamın temel gereksinimlerini (ookat-aş) ve mekânsal devinimi (öydö-ıldıy) tanımladığı görülmüştür.

Yazar; uygu-tuygu gibi yansıma kökenli yapılarla fiziksel karmaşayı betimlerken, calın-küyüt gibi metaforik ikilemelerle içsel acının yakıcılığını dilsel bir düzleme taşımıştır. 9 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.15 "On Üç" hikâyelerinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
90	İkileme	Коркон-эткен Korkkon-etken	Korkan morkan / Korktuğum falan (yok)	Fiil İkilemesi: Et- yardımcı fiiliyle yapılan, anlamı genelleştiren veya umursamazlık katan yapı (Yudahin, 2011, Cilt II: 493).
91	İkileme	Таанып-билишим Taanış-bilişim	Tanıdık bildik / Eş dost	Yakın Anlam: "Tanış" ve "bil-iş" (bilişmek) kelimelerinden oluşur. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 238).

Tablo 5.15'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
92	İkileme	Какап-чакап Kakap-çakap	Tıkanıp kalarak / Kekeleleyerek	Ses/Yansıma: Boğulur gibi ses çıkarmak, konuşamamak, tutulmak (Yudahin, 2011, Cilt I: 326).
92	İkileme	Жап-жаш Cap-caş	Gencecik	Pekiştirme: Sıfatın ilk hecesinin sonuna uygun ünsüzün (m, p, r, s) getirilmesiyle yapılan pekiştirme ikilemesidir. Çok genç olmayı vurgular (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
93	İkileme	Жып-жылаңач Cıp-cılañaç	Çırılçıplak	Pekiştirme: "Cılañaç" (çıplak) kelimesinin "p" ünsüzüyle pekiştirilmiş halidir. Tamamen çıplaklığı ifade eder (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
93	İkileme	Ойнош-пойнош Oynoş-poynoş	Oynaş moynaş / Yasak ilişki falan	m- Pekiştirmesi: Kelimenin ilk ünsüzünün "m/p" sesleriyle değiştirilmesiyle kurulan, "ve benzeri, falan filan" anlamı katan ve genellikle olumsuz/küçümseyici bir tona sahip olan ikilemedir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 115).
93	İkileme	Үркпөй-этпей Ürkpöy-etpey	Ürkmeden çekinmeden	Olumsuz İkileme: "Et-" yardımcı fiilinin olumsuz kullanımıyla pekiştirilen bu yapı, eylemin korkusuzca ve tereddütsüz yapıldığını anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 364).
94	İkileme	Сүйүп-күйүп Süyüp-küyüp	Severek yanarak / Delicesine severek	Yakın Anlam: "Sev-" ve "yan-" (küy-) fiillerinin birleşimiyle tutkulu, acı dolu ve derin bir aşkı ifade eden kafiyeli bir eylem ikilemesidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 452).
94	İkileme	Көрбөй-этпей Körböy-etpey	Görmeden etmeden / Bilip bilmeden	Genelleştirme: "Et-" fiili yardımıyla eylemin belirsizliğini vurgular. Durumu tam kavramadan, rastgele yapılan hareketleri niteler (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 424).

"On Üç" Hikâyeleri Değerlendirmesi: "On Üç" hikâyesinde saptanan ikilemelerin, özellikle "et-" yardımcı fiiliyle kurulan genelleştirme yapıları (korkkon-etken, ürkpöy-etpey) ve m/p sesleriyle yapılan pekiştirmeler (cap-caş, oynoş-poynoş) üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. 9 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.16 "Ün (Ses)" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
101	İkileme	Кызыл-тазыл Kızıl-tazıl	Allı güllü / Rengarenk	Yansıma/Pekiştirme: Doğadaki renk cümbüşünü anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 452).
101	İkileme	Дүр-дүйнө Dür-düynö	Türlü türlü / Çeşit çeşit	Pekiştirme: Dünyadaki nimetlerin bolluğunu ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt I: 222).
101	İkileme	Мына-мына (үзүлөм) Mına-mına	Ha koptu ha kopacak	Tekrar: Eylemin gerçekleşmek üzere olduğunu, yakınlığını bildirir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).

Sayfa 5.16'nın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
101	İkileme	Текирең-тескек (салган) Tekireñ-teskek	Hoplayıp zıplayan	Yansıma/Hareket: Keçilerin veya oğlakların düzensiz, neşeli ve hızlı koşuşunu anlatan tasviri bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 256).
103	İkileme	Улам-улам Ulam-ulam	Tekrar tekrar / Sürekli	Tekrar: Süreklilik bildirir (Yudahin, 2011, Cilt II: 296).
105	İkileme	Сөздөн-сөз (чыгып) Sözdön-söz	Laf lafı (açtı)	İsim Tamlaması Grubu: Konuşmanın akışını belirtir (Aksan, 2009: 185).
106	İkileme	Паланча-бастанча Palança-bastança	Falan filan / Falanca	m/b/p Değişimi: Palancha (Falanca) kelimesinin bastança ile anlamsızlaştırarak genelleştirilmesi (Kasapoğlu Çengel, 2017: 115).
106	İkileme	Жер-суу Cer-suu	Yer gök / Tüm doğa	Yakın Anlam: Toprak ve suyu kapsayarak tüm coğrafyayı kasteder (Aksan, 2004: 68).
112	İkileme	Бүлп-бүлп (өчүп) Bülp-bülp	Pır pır (sönmek) / Titrekçe	Yansıma: Işığın veya yıldızın zayıfça yanıp sönmesini ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 162).
112	İkileme	Байма-бай Bayma-bay	Sık sık / Peş peşe	Pekiştirme: Farsça kökenli "ba" bağlacı ile kurulan, eylemin sıklığını ve peş peşeliğini anlatan bir zarf ikilemesidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 92).

"Ün" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Ün (Ses)" hikâyesinde ikilemelerin, ağırlıklı olarak doğadaki canlılığı (кызыл-тазыл), hayvan hareketlerini (текирең-тескек) ve ışık/ses yansımalarını (бүлп-бүлп) betimlemede yoğunlaştığı saptanmıştır. Cer-suu gibi kapsayıcı yapılarla evrensel bir bütünlük oluştururken, паланча-бастанча gibi halk ağzına özgü değişimlerle anlatıma doğallık katmıştır. 10 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.17 "Profesör, Şukşin, Manas" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
115	İkileme	Кыйналып-кысталып Kıynalıp-kıstalıp	Zorluklarla / Sıkıla sıkıla	Yakın Anlam: Kıyna- (zorlamak) ve Kısta- (sıkıştırmak). Hem fiziksel hem manevi darlığı ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 438).
115	İkileme	Эптеп-септеп Eptep-septep	Yarım yamalak / Güç bela	Ses Benzeşmesi: İşin baştan savma veya imkansızlıklar içinde "uydur kaydır" yapıldığını anlatır (Yudahin, 2011, Cilt II: 493) TT'deki "eften püften"den farklı olarak burada bir "çaba" vardır ama yetersizdir.

Tablo 5.17'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
115	İkileme	Аман-эсен Aman-esen	Sağ salim	Yakın Anlam: Sağlık ve esenlik. KT ve TT'de ortak kullanılan bir yapıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
117	İkileme	Кирсе-чыкса Kirse-çıksa	Girip çıktıkça / Sürekli	Zıt Anlam: Eylemin sürekliliğini ve sıklığını belirtir. Ev sahibinin sürekli odaya girip çıkmasını anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 424).
117	İkileme	Наакан-наканда Naakan naakanda	Arada sırada / Tek tük	Zaman: Nadiren gerçekleşen durumları belirtir. Kökeni belirsiz, kalıplaşmış bir ikilemedir (Yudahin, 2011, Cilt I: 542).
117	İkileme	Эртели-кеч Erteli-keç	Sabah akşam	Zıt Anlam: "Sürekli, her vakit" anlamında zaman ikilemesidir. TT'de de "sabah akşam" kalıbı aynı işlevde kullanılır (Aksan, 2009: 185).
119	İkileme	Ашык-кеми (жок) Aşık-kemi (cok)	Aşağı yukarı / Tamı tamına	Zıt Anlam: Aşık (fazla) ve Kem (eksik). "Eksiği fazlası yok, tam" anlamında kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 82).
124	İkileme	Шашып-бушуп Şaşıp-buşup	Alelacele / Apar topar	Pekiştirme: Şaş- (şaşmak/acele etmek) fiilinin m/p/b sesiyle ikileme yapılmasıdır. Telaşı anlatır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 115).
128	İkileme	Уят-сыйыт Uyat-sıyıt	Ar namus / Utanma sıkılma	Yakın Anlam: Uyat (ayıp/utanç) ve Sıyıt (saygı/çekinme). Toplumsal normları ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt II: 302).

"Profesör, Şukşin, Manas" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Profesör, Şukşin, Manas" hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak eylemin icra ediliş biçimini (eptep-septep, şaşıp-buşup) ve yaşamın zorluklarını (kıynalıp-kıstalıp) betimlediği görülmüştür. Yazar; aşık-kemi gibi zıt anlamlı yapılarla kesinlik vurgusu yaparken, uyat-sıyıt gibi yakın anlamlı ikilemeler aracılığıyla toplumsal ahlak normlarını karakterlerin iç dünyasına yansıtmıştır. 9 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.18 "İriñ" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 152	İkileme	Ак-кочкул Ak-koçkul	Koyu kırmızı / Morumsu	Renk İkilemesi: Ak (beyaz/açık) ve Koçkul (koyu/mor). İrinin rengini ve iltihabın derecesini betimler (Yudahin, 2011, Cilt I: 22, 428).

Tablo 5.18'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 153	İkileme	Кир-кок Kir-kok	Kir pas / Pislik	m/p/k Pekiştirmesi: "Kir" kelimesinin "k" sesiyle pekiştirilmiş halidir. Çevrenin veya bir durumun aşırı derecedeki kirliliğini ve bakımsızlığını ifade eder (Kasapoğlu Çengel, 2017: 115).
s. 153	İkileme	Каршы-терши Karşı-terşi	Karşı karşıya / Çaprazlama	Yön İkilemesi: Karışıklığı ve zıtlığı ifade eder. Metinde irinlerin deri altında birbirine girmesini ve karmaşık yayılımını tasvir eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 396).
s. 153	İkileme	Мына-ана (жарылчудай) Mına-ana	Ha patladı ha patlayacak	Zaman İkilemesi: "Mına" (işte/bu) ve "ana" (işte o) işaret zarflarının birleşimiyle oluşur. Eylemin gerçekleşmesinin an meselesi olduğunu, eli kulağında olma durumunu belirtir (Yudahin, 2011, Cilt II: 22).
s. 153	İkileme	Маал-маалы (менен) Менен Maal-maalı	Ara sıra / Zaman zaman	Zaman: Maal (vakit). Belirli aralıklarla tekrar etme durumu (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 64).
s. 154	İkileme	Тарса-турс (эткен) Tarsa-turs	Küt küt / Gümbür gümbür	Yansıma İkilemesi: Kapıların tekmelenme sesini ve şiddetini anlatır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
s. 154	İkileme	Оңдой-тескери (жулкунган) Oñdoy-teskeri	Sağa sola / Gelişigüzel	Zıt Anlam: (Metinde on-toy veya ondoy şeklinde geçiyor olabilir, bağlama göre düzensiz hareketi anlatır) (Yudahin, 2011, Cilt II: 254).

"İriñ" Hikâyesi Değerlendirmesi: "İriñ" hikâyesinde ikilemelerin, ağırlıklı olarak patolojik durumları (ак-кочкул), fiziksel kirliliği (кир-кок) ve mekânsal düzensizliği (каршы-терши) betimlemede yoğunlaştığı saptanmıştır. Yazar, тарса-турс gibi yansıma kökenli yapılarla fiziksel şiddetin sesini metne taşırken, мына-ана ve маал-маалы gibi zaman bildiren yapılarla olayların gerilimini ve sürekliliğini vurgulamıştır. 7 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.19 “Matek” hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 156	İkileme	Энеден туума Eneden tuuma	Anadan doğma / Çırılçıplak	Pekiştirme: Doğal hali, maskesiz hali veya çıplaklığı ifade ederTT’deki “anadan doğma” ikilemesiyle hem yapısal hem de anlamsal olarak tam bir paralellik gösterir (Yudahin, 2011, Cilt II: 256).
s. 157	İkileme	Анча-мынча Ança-mınça	Az buz / Şöyle böyle	Miktar: Azlığı, önemsizliği belirtir. TT’de “anca kanca” veya “az buçuk” benzeridir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 64).
s. 157	İkileme	Билинер-билинбес Biliner-bilinbes	Belli belirsiz	Zıt Anlam: Geniş zamanın olumlu (-Ar) ve olumsuz (-mAs) ekleriyle kurulan bir fiil ikilemesidir. Çok az fark edilen, seçilemeyen durumları nitelemek için kullanılır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 159	İkileme	Уят-сыйыт Uyat-sıyıt	Ar namus / Utanma sıkılma	Yakın Anlam: “Uyat” (ayıp/utanç) ve “sıyıt” (saygı/çekinme) kelimelerinin birleşimiyle oluşur. Toplumsal ahlak normlarını ve kişinin mahcubiyet duygusunu kapsayan kültürel bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 302).
s. 159	İkileme	Керели-кеч Kereli-keç	Akşama kadar / Sabah akşam	Zaman: Süreklilik bildirir. Eylemin gün boyu sürdüğünü ve kesintisizliğini ifade eden kalıplaşmış bir yapıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 410). TT’deki “sabah akşam” ikilemesiyle aynı işlevde kullanılır.
s. 163	İkileme	Ызы-чуу Izı-çuu	Gürültü patırtı / Velvele	Yansıma İkilemesi: Kargaşayı ve gürültüyü anlatır. TT’deki “velvele” veya “gürültü patırtı” karşılıklarına denktir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 164	İkileme	Идиш-аяк İdiş-ayak	Çanak çömlek / Kap kacak	Yakın Anlam: İdiş (kap) ve Ayak (kâse). Mutfak eşyalarını anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 324).

“Matek” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Matek” hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak günlük yaşamın nesnel dünyasını (идиш-аяк) ve toplumsal değer yargılarını (уят-сыйыт) ifade etmede kullanıldığı görülmüştür. Yazar, энеден туума ve билинер-билинбес gibi yapılarla durumları en doğal haliyle betimlerken, керели-кеч ve анча-мынча gibi kalıplarla zaman ve miktar kavramlarına esneklik kazandırmıştır. 7 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.20 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 206	İkileme	Тыйын-тыпыр Tıyın-tıpır	Para pul / Üç beş kuruş	Yakın Anlam: Az miktardaki parayı ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 296).
s. 207	İkileme	Аке-жакелеп Ake-cakelep	Ağam paşam diyerek / Yalvar yakar	Hitap İkilemesi: Ake (abi/ağa) sözcüğünün ses benzeşmesiyle tekrarı. Birine yaltaklanmayı veya aşırı hürmet göstererek ikna etmeyi anlatır (Yudahin, 2011, Cilt I: 34).
s. 208	İkileme	Күбүр-шыбыр Kübür-şıbır	Fıs fıs / Mırıl mırıl	Yansıma İkilemesi: Alçak sesle konuşma (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 468).
s. 208	İkileme	Акча-пакча Akça-pakça	Para mara	m/p Pekiştirmesi: Parayı küçümseme veya genelleme anlamı katar (Kasapoğlu Çengel, 2017: 115).
s. 211	İkileme	Үрүл-бүрүл Ürül-bürül	Alaca karanlık / Hayal meyal	Günün ağarma veya kararma vaktindeki ışık azlığını, nesnelerin tam seçilemediği belirsizlik halini ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt II: 302).
s. 211	İkileme	Бирөө-жарым Biröö-carım	Biri miri / Birileri	“Bir” ve “yarım” kelimelerinin birleşimiyle oluşur. Kim olduğu tam bilinmeyen veya önemsiz görülen herhangi bir kişiyi belirtir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 212	İkileme	Үзүл-кесил (үн) Üzül-kesil	Kesik kesik / Yarım yamalak	Durum: Sesin süreklilik arz etmemesi. Üz-” (kopmak) ve “kes-” fiilleri üzerine kurulmuştur. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 364).
s. 212	İkileme	Алка-шалка (түшүп) Alka-şalka	Şapır şupur (terleyerek) / Sırılsıklam	Pekiştirme: Aşırı terleme veya yorulma hali (Yudahin, 2011, Cilt I: 42).
s. 221	İkileme	Бурдап-бурдап (жеш) Burdap-burdap	Kopara kopara / Parça parça	Eylem: Ekmeği büyük parçalar halinde koparıp yemeyi anlatır. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 162).

“Haftanın Beşinci Günü” Hikâyesi Değerlendirmesi: Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak sosyal münasebetlerdeki tavırları (ake-cakelep, kübür-şıbır) ve fiziksel durumların yoğunluğunu (alka-şalka, ürül-bürül) betimlediği görülmüştür. Azar, akça-pakça gibi m/p pekiştirmeli yapılarla kavramları küçümseyerek anlatıma duygusal bir ton katarken, biröö-carım gibi belgisiz yapılarla özneleri belirsizleştirmiştir. 9 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.21 “Sosyalizm” hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 222	İkileme	Күрү-гүү (сөз) Kürü-güü	Fısır fısır / Gürültü patırtı	Yansıma: Kalabalığın uğultusunu anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 462).
s. 223	İkileme	Үстөкө-бостоk Üstökö-bostok	Üst üste / Arka arkaya	Pekiştirme: Eylemin sıklığını ve düzensizliğini belirtir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 225	İkileme	Кагынып-сагынып Kagınıp-sagınıp	Silkinip milkinip	m/p/s Pekiştirmesi: Üstünü başını temizleme eylemi “Kagın-” (silkinmek) fiilinin ses benzeşmesi yoluyla ikilenmesidir. Üstünü başını titizlikle temizleme veya bir durumdan arınma eylemini anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 340).
s. 225	İkileme	Катын-калач, бала-бакыра Katın-kalaç, bala-bakıra	Çoluk çocuk, kadın kız	Topluluk: Aile efradını, halkı ifade eden standart ikilemelerdir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 227	İkileme	Өп-чап Öp-çap	Hemen / Derhal	Vakit kaybetmeden, aceleyle yapılması gereken eylemleri niteleyen, çabukluk bildiren bir yapıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
s. 229	İkileme	Аяк-биягына Ayak-biyagına	Sağına soluna / Etrafına	Yön: Çevresini kontrol etmek (Yudahin, 2011, Cilt I: 86).
s. 233	İkileme	Өлбөй-житпей Ölböy-citpey	Zar zor / Kıt kanaat	Durum: Ölmeden yitmeden, güç bela yaşamak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 128).
s. 234	İkileme	Алда-жалда (менен) Alda-calda menen	Zar zor / Güç bela	Bir işin büyük bir gayretle, yalvar yakar veya binbir güçlükle halledilmesini ifade eden kalıplaşmış bir yapıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 34).
s. 238	İkileme	Кырс-кырс Kırs-kırs	Kıtır kıtır	Yansıma: Farenin kâğıdı kemirme sesi (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).

“Sosyalizm” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Sosyalizm” hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak kolektif yaşamı (katın-kalaç, bala-bakıra), ani gelişen durumları (öp-çap) ve yaşam mücadelesinin zorluğunu (ölböy-citpey, alda-calda) betimlediği görülmüştür.

Kürü-güü ve kırs-kırs gibi yansıma kökenli yapılarla metne işitsel bir derinlik katarken, añ-tañ gibi yapılarla karakterlerin karşılaştıkları ideolojik veya sosyal değişimler karşısındaki şaşkınlığını somutlaştırmıştır. 9 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.22 "Pusu" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 240	İkileme	Үй-жай Üy-cay	Ev bark kurmak	Yakın Anlam: Aile düzeni kurmak (Yudahin, 2011, Cilt II: 302). TT'deki "ev bark" ile eşdeğerdir.
s. 240	İkileme	Эртели-кеч Erteli-keç	Er geç / Er ya da geç	Zıt Anlam: Erteli (erken) ve Keç (geç). Zamanla mutlaka olacağını bildirir (Aksan, 2009: 185).
s. 240	İkileme	Муун-муунга (бөлүп) Muun-muunga	Hece hece	Tekrar: Muun (boğum/hece). Okumanın yavaşlığını ve zorluğunu anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 84).
s. 241	İkileme	Эңги-деңги Eñgi-deñgi	Sersemlemek / Allak bullak olmak	Ses Uyumu: Baş dönmesini, şaşkınlığı anlatan kafiyeli ikileme (Yudahin, 2011, Cilt II: 493).
s. 241	İkileme	Жаза-буза (чабуу) Caza-buza	Yanlışlıkla / Kazara (vurmak)	Yakın Anlam: Caza (şaşarak) ve Buza (bozarak). Kontrolsüzce, sakarlikla yapılan eylem (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 246).
s. 243	İkileme	Тыякка-быякка Tıyakka-bıyakka	Oraya buraya	Yön: Sağa sola, etrafa (Yudahin, 2011, Cilt II: 268).
s. 243	İkileme	Көрөр күнүм Körör künüm	Halim vaktim / Geleceğim	Kalıp: Gelecekte yaşanacak günleri ve kişinin akıbetini simgeleyen bir ikilemedir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 245	İkileme	Идиш-аяк İdiş-ayak	Çanak çömlek / Kap kacak	Yakın Anlam: İdiş (kap) ve Ayak (kâse). Mutfak eşyaları (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 324).
s. 245	İkileme	Карала-торала Karala-torala	Alaca bulaca / Kara kuru	Renk: Kara ve Toru (koyu kahve/doru). Kirli veya esmer görünümü pekiştirir (Yudahin, 2011, Cilt I: 428).
s. 247	İkileme	Аял-паял Ayal-payal	Kadın madın	m/p Pekiştirmesi: Kadınları küçümseme veya genelleme anlamı katar (Kasapoğlu Çengel, 2017: 115).

"Pusu" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Pusu" hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak kişisel tecrübeleri (körgön-bilgenin), zihinsel ve fiziksel karmaşayı (eñgi-deñgi, caza-buza) ve mekânsal yönelimi (tıyakka-bıyakka) betimlediği görülmüştür.

Yazar; karala-torala gibi renk bildiren yapılarla görsel bir derinlik oluştururken, ayal-payal gibi m/p pekiştirmeli ikilemeler aracılığıyla anlatıma küçümseyici veya genelleştirici bir eda katmıştır. 10 ikileme oluşmaktadır.

Tablo 5.23 "Tozlu Yol" hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 251	İkileme	Кабак-кашын (бузуп) *Kabak-kaşın*	Yüzünü buruşturdu	KT: *Kabak-kaşın*. "Kaş ve göz kapağı" kelimelerinden oluşan, yüz ifadesini (somurtmayı) anlatan ikileme (Yudahin, 2011, Cilt I: 320).
s. 252	İkileme	Быкпырдай жайнайт *Bıkpırday caynayt*	Karıncalar misali çokmuş	KT: *Bıkpırday caynayt*. Aşırı kalabalığı, kaynamayı ifade eden pekiştirmeli bir tasvir ikilemesidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 158).
s. 256	İkileme	Майда-чүйдө *Mayda-çüydö*	Ufak tefek	KT: *Mayda-çüydö*. Önemsiz, küçük işleri anlatan her iki lehçede de bulunan ortak mantıklı ikileme (Kasapoğlu Çengel, 2017: 115).
s. 257	İkileme	Бала-чакалуу *Bala-çakaluu*	Çoluk çocuk sahibi	KT: *Bala-çakaluu*. Aile efradını anlatan ortak ikileme (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 102).
s. 257	İkileme	Күндөп-түндөп *Kündöp-tündöp*	Gece gündüz	KT: *Kündöp-tündöp*. Zıt anlamlı kelimelerle yapılmış, süreklilik bildiren zaman ikilemesi (Yudahin, 2011, Cilt I: 448).
s. 259	İkileme	Кылчак-кылчак (карап) *Kılçak-kılçak*	Arkasına bakış atan	KT: *Kılçak-kılçak*. Tedirginlikle, korkuyla sürekli arkasına dönüp bakma eylemini pekiştiren ikileme (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 442).

"Tozlu Yol" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Tozlu Yol" hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak fizyolojik tepkileri (kabak-kaşın), eylemdeki tedirginliği (kılçak-kılçak) ve zamanın kesintisizliğini (kündöp-tündöp) vurguladığı görülmüştür. Bıkpırday caynayt gibi özgün tasvir yapılarıyla görsel bir yoğunluk oluştururken, maıda-çüydö ve bala-çakaluu gibi örneklerle Türk lehçelerinin ortak söz varlığını ve toplumsal yaşamın temel birimlerini metne taşımıştır. 6 ikileme oluşmaktadır.

Tablo 5.24 “Eşek” hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 260	İkileme	Эртели-кеч Erteli-keç	Sabah akşam	“Erte” (erken/sabah) ve “keç” (geç/akşam) kelimelerinin zıtlığından doğan bu yapı, eylemin gün boyu sürdüğünü ve kesintisizliğini ifade eden bir süreklilik bildirisidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 248).
s. 263	İkileme	Сулп-сулп Sulp-sulp	Lop lop / Pat pat	Yansıma İkilemesi: Et parçalarının atılırken çıkardığı tok ve yumuşak sesi betimler (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 202).
s. 263	İkileme	Үстөккө-босток Üstökkö-bostok	Üst üste / Arka arkaya	Pekiştirme: Düzensizliği ve yığılmayı ifade eder (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 264	İkileme	Тасыраң-таскак Tasırañ-taskak	Dört nala / Gümbür gümbür koşarak	Yansıma/Hareket: Atın veya eşeğin sert zeminde koşarken çıkardığı sesi (tasır-tasır) ve ritmi (taskak) anlatan tasviri bir ikilemedir (Yudahin, 2011, Cilt II: 256).

“Eşek” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Eşek” hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak işitsel yansımalar (sulp-sulp) ve hayvan hareketlerinin ritmini (tasırañ-taskak) betimlemede yoğunlaştığı görülmüştür. Yazar; erteli-keç gibi zaman bildiren yapılarla eylemin sürekliliğini vurgularken, üstökkö-bostok gibi pekiştirmelerle nesnelerin düzensiz yığılımını ve hareketin sıklığını görselleştirmiştir. 4 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 5.25 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen ikilemeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 265	İkileme	Каш-кабак Kaş-kabak	Kaş göz / Yüz	“Kaş” ve “kabak” (göz kapağı) kelimelerinden oluşur. Kişinin yüz ifadesini, ruh halini ve bazen de kaderini betimlemek için kullanılan kalıplaşmış bir yapıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 320).
s. 265	İkileme	Уу-дуу Uu-duu	Dedikodu / Fıs fıs	Yansıma İkilemesi: Halk arasındaki söylentiler (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 324).
s. 266	İkileme	Элең-элең (каранып) Eleñ-eleñ	Ürkek ürkek / Sağa sola (bakarak)	Durum: Tedirgin ve şüpheci bakış (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 482).
s. 266	İkileme	Очойто-очойто (жыйылган) Oçoyto-oçoyto	Yığın yığın / Öbek öbek	Pekiştirme: Ot yığınlarının büyüklüğünü anlatır. (Yudahin, 2011, Cilt II: 78).

Tablo 5.25'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 266	İkileme	Чуру-чуу Çuru-çuu	Cırcır / Gürültü	Ses: Böceklerin çıkardığı yoğun ses (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 378).
s. 268	İkileme	Өөп-жыттагылоо Ööp-cıttagıloo	Öpüp koklamak	"Öp-" ve "cıtta-" (kokla-) fiillerinin birleşimiyle oluşan, sevgi ve şefkat gösterisini pekiştiren bir eylem ikilemesidir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 268	İkileme	Алка-шалка (coryy) Alka-şalka	Güm güm / Küt küt	Ses/Durum: Kalbin hızlı ve şiddetli atması (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 42).
s. 269	İkileme	Үзүл-кесил (ырдоо) Üzül-kesil	Kesik kesik / Yarım yamalak	Durum: Bir şarkının veya sözün süreklilik arz etmeden, kopuk kopuk ve takılarak söylenmesini ifade eden bir zarf ikilemesidir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).

"Ay Değen Senin Sarayın" Değerlendirmesi: "Ay Değen Senin Sarayın" hikâyesinde saptanan ikilemelerin, ağırlıklı olarak ruhsal çalkantıları (iç-küptü), toplumsal uğultuyu (uu-duu) ve duygusal yoğunluğu (ööp-cıttagıloo) betimlediği görülmüştür. Yazar; kaş-kabak gibi yapılarla karakterlerin yüz ifadesine yansıyan kader vurgusunu somutlaştırırken, eleñ-eleñ ve üzül-kesil gibi örneklerle tedirginliği ve kopukluğu eylem düzeyinde yansıtmıştır. 8 ikileme bulunmaktadır.

Sonuç: Sultan Raev'in hikâyelerinde saptanan ikilemeler, Kırgız Türkçesinin ifade gücünü ve yazarın halk diline olan hâkimiyetini yansıtan unsurlar olarak öne çıkmaktadır. İncelenen eserlerde bu yapılar; doğa olaylarını somutlaştırmak, karakterlerin ruhsal değişimlerini betimlemek ve eylemlere süreklilik ya da pekiştirme kazandırmak amacıyla ustalıkla kullanılmıştır. Hem Türkiye Türkçesi ile ortak olan köklü söz varlığını hem de "m/p" sesleriyle yapılan özgün pekiştirme kalıplarını barındıran bu ikilemeler, dildeki estetik derinliği ve anlam çoğaltma gücünü belgelemektedir. 96 tane ikileme bulunmaktadır.

5.1.3 Terimler

Terimler, söz varlığı ögeleri içinde sanat, zanaat, din, spor, müzik, iktisat, edebiyat, sanat, bilim gibi özel alanların kavramlarını karşılayan sözcüklerdir (Hengirmen, 1990: 356).

> Her dilde, fizik, matematik, felsefe ve toplumbilim gibi bilim dallarından sahne sanatlarına, mimariden kuyumculuk, marangozluk gibi zanaatlarına kadar uzanan geniş bir çerçeve içinde yer alan, bu dallara ait kavramların oluşturduğu bir terim sözvarlığı bulunur. Atom, molekül, alüminyum, bakteri nasıl bir terim olarak kabul edilirse, dişçilikteki dolgu, köprü, müzikteki soprano, alto, marangozluktaki diş de aynı biçimde birer terimdir. (Aksan, 2017: 43-44).

Berke Vardar'a göre terimler, genel dildeki çok anlamlılığın aksine, belirli bir alanda tek ve kesin bir kavramı karşılamak üzere özelleşmiş dil birlikleridir (Vardar, 2002: 196).

Terimlerin işlevsel serüveni incelendiğinde, başlangıçta dar bir çevrede kullanılan bu uzmanlık sözcüklerinin, zamanla günlük hayatta yaygınlaştığı görülür. Telefon, radyo, tren ve enflasyon gibi sözcükler, kitleler tarafından benimsendikçe terim niteliklerini kısmen yitirerek genel dilin temel söz varlığına dâhil olmuşlardır. Ancak söz konusu kelimeler, teknik bir metinde veya sözlükte ele alındıklarında teknik vasıflarını muhafaza etmeye devam ederler. Bunun yanı sıra, toplumun kültürel dokusuna nüfuz etmiş spor dallarından (bilhassa güreş ve boks) genel dile; *havlu atmak, kündeye gelmek* veya *başa güreşmek* gibi pek çok ifade aktarılmıştır.

Bu durum, teknik terimlerin zamanla deyimleşerek halk ağzında yaşamaya devam ettiğinin en somut göstergesidir (Aksan, 2015: 47).

Kırgız Türkçesinin söz varlığında terimler; bilim, sanat, teknik ve siyaset gibi belirli uzmanlık alanlarına ait kavramları karşılayan, anlamı kesinleştirilmiş ve genellikle tek anlamlılık özelliği taşıyan özel sözcüklerdir. Kırgız Türkçesinde terimleşme süreci; dilde mevcut olan kelimelerin anlam daralması veya genişlemesi yoluyla yeni bir kavramı karşılaması, işlek yapım ekleriyle yeni kelimeler türetilmesi veya ihtiyaç duyulan alanlarda alıntı kelimelere karşılıklar bulunması yollarıyla gerçekleşir (Ercilasun, 2004: 452).

Tablo 5.26 “Toprak” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 25	Terim	Ош Oş	Oş	Mekân: Kırgızistan’ın “güney başkenti” olarak adlandırılan yerleşim yeridir (Yudahin, 2011, Cilt II: 54).
s. 28	Terim	Бата (берүү) Bata (berüü)	Dua / Fatiha	Dini: Bata. İyi dilek duası (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
s. 29	Terim	Боз үй Boz üy	Boz ev / Yurt	Mimari: Geleneksel keçe çadır. Cenaze törenleri genelde burada yapılır (Yudahin, 2011, Cilt I: 142).
s. 30	Terim	Жаназа Canaza	Cenaze namazı	Dini: Canaza (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 315).
s. 30	Terim	Мазар Mazar	Mezarlık / Türbe	Dini: Mazar. Kutsal ziyaret yeri veya mezarlık, dini-kültürel bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt II: 10).
s. 30	Terim	Куран Kuran	Kur’an	İslam dininin kutsal kitabı; metinde dini törenlerin ve defin işlemlerinin manevi unsuru olarak yer alır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 512).
s. 30	Terim	Казанак Kazanak	Lahit / Mezar içi oyuk	Mezarın içinde, naaşın yerleştirilmesi için yan tarafa doğru açılan özel oyuk; Kırgız defin geleneklerine ait mimari bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 412).
s. 31	Terim	Фудзи (Тоосу) (Fudzi (Toosu)	Fuji Dağı	Caponya’nın en yüksek ve kutsal kabul edilen dağı; metinde Capon kültürü ve kutsallık metaforu bağlamında kullanılmıştır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
s. 31	Terim	Хокусай Hokusay	Hokusai	İsim: Ünlü Capon ressam
s. 34	Terim	Стюардесса Styuardessa	Hostes	Rusça üzerinden Kırgızcaya geçmiş, havacılık sektöründeki kabin görevlilerini tanımlayan mesleki bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).

“Toprak” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: “Toprak” hikâyesinde kullanılan söz varlığı; geleneksel Kırgız kültürü, dini ritüeller ve evrensel sanat terimlerinin iç içe geçtiği bir yapı sergilemektedir. Özellikle cenaze ve defin işlemlerine dair teknik terimlerin (kazanak, canaza, mazar) yoğunluğu, hikâyenin ölüm ve kutsallık temasını dilbilimsel düzeyde somutlaştırmaktadır. 10 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.27 “İt Dünyası” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 38	Terim	9-Май – Жеңиш күнү 9-May – Ceñiş künü	9 Mayıs – Zafer Günü	II. Dünya Savaşı’nın sona ermesini simgeleyen, Sovyet sonrası coğrafyada kullanılan tarih terimidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 315).
s. 38	Terim	Фронтовой жүз грамм Frontovoy cüz gramm	Cephedeki yüz gram	Tarih: Savaşta askere verilen votka istihkakı (Yudahin, 2011, Cilt II: 345).
s. 38	Terim	Красный звезда Krasnıy zvezda	Kızıl Yıldız	Rusça kökenli olup Sovyet askeri sisteminde üstün başarıyı simgeleyen bir nişan ve askeri terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 452).
s. 42	Terim	Тез жардам Tez cardam	Ambulans	KT: Tez cardam (Hızlı yardım). Kavramın işlevi üzerinden türetilmiş, TT’deki “acil servis” ile işlevsel eştir.
s. 43	Terim	Порода Poroda	Irk / Soy	KT: Poroda (Cins). (Yudahin, 2011, Cilt II: 104).
s. 45	Terim	Шайтан дөңгөлөк Şaytan döñgölök	Şeytan Dönme Dolabı	Rusçadaki kullanımından çeviri yoluyla Kırgızcaya geçmiş, lunapark araçlarını tanımlayan bir kalıptır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 512).
s. 47	Terim	Тайган Taygan	Yaban köpeği	KT: Taygan. Kırgız tazısı (yerel ırk) (Yudahin, 2011, Cilt II: 212).
s. 48	Terim	Ит атарлар İt atarlar	Köpek avcıları	Başıboş köpekleri itlaf etmekle görevli ekipleri tanımlayan, halk ağzında yerleşmiş mesleki bir nitelemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 512).
s. 51	Terim	Күзгүлөр бөлмөсү Küzgülör bölmösü	Aynalar Odası	Mekân: Lunapark terimi (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).
s. 53	Terim	Күлкү бөлмөсү Külkü bölmösü	Gülme Odası	Mekân: Kahkaha aynaları bölümü (Korkmaz, 1992: 85).

“İt Dünyası” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: “İt Dünyası” hikâyesindeki söz varlığı, Sovyet dönemi askeri-tarihi terminolojisi ile günlük hayatın kültürel ögelerinin harmanlandığı bir yapı sunmaktadır. Metinde yer alan Taygan ve Maşke gibi zooloji terimleri hikâyenin ana izleğini somutlaştırırken, Rusça kökenli siyasi ve askeri

kavramlar dönemin sosyo-politik atmosferini dilsel boyuta taşımaktadır. 10 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.28 “Kadın” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 72	Terim	Эволюция Evolyutsiya	Evrim	Latince kökenli olup Rusça aracılığıyla Kırgızcaya geçmiş, canlıların gelişim sürecini tanımlayan biyoloji terimidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 215).
s. 79	Terim	Регистан Registan	Registan	Semerkant’ın tarihi merkezini tanımlayan, mimari ve tarihi önemi haiz bir yer ismidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 54).
s. 79	Terim	Эмансипация Emansipatsiya	Emansipasyon / Kadın özgürlüğü	Sosyoloji: Kadın hakları ve özgürleşme hareketi (Korkmaz, 1992: 85).

“Kadın” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: “Kadın” hikâyesindeki söz varlığı, karakterin entelektüel dünyasını yansıtan yoğun bir Batı felsefesi ve bilim terminolojisi üzerine kuruludur. Metinde geçen evrim ve emansipasyon gibi sosyolojik ve biyolojik kavramlar, kadın hakları ve bireysel özgürleşme temasını akademik bir zemine taşımaktadır. 3 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.29 “Su” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (K)T**	**Türkiye Türkçesi Çeviri**	**Anlamsal İnceleme**
82	Terim	Боз үй Boz üy	Boz üy / Yurt	Kültürel Terim: Göçebe kültürünün simgesi olan keçe çadır. Cenaze evinde taziye burada kabul edilir (Yudahin, 2011, Cilt I: 142).
82	Terim	Молдо Moldo	Molla / İmam	Dini Terim: Cenaze işlemlerini yürüten din görevlisi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 42).
82	Terim	Кошок Koşok	Ağıt	Vefat eden kişinin ardından kadınlar tarafından makamla söylenen, lirik ve hüzünlü yas şiirleridir (Çankaya, 2014: 112).
82	Terim	Аксакал Aksakal	Aksakal / İhtiyar Heyeti Üyesi	Toplumun önde gelen, tecrübesine ve bilgeliğine danışılan yaşlı erkekleri ifade eden sosyal bir unvandır (Yudahin, 2011, Cilt I: 42).
83	Terim	Мурап Murap	Sucu / Saka	Arapça kökenli bir terim olup özellikle tarım alanlarında suyun tarlalara dağıtımından sorumlu görevliyi niteleyen mesleki bir terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
88	Terim	Жаназа Canaza	Cenaze Namazı	İslam inancına göre defin işlemleri öncesinde vefat eden kişi için cemaatle kılınan son namazı ve töreni ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 315).

“Su” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: “Su” hikâyesindeki söz varlığı, Kırgız toplumunun geleneksel yaşam biçimi ve inanç sistemini yansıtan dini ve sosyal terimler etrafında şekillenmiştir. Metinde yer alan moldo, canaza ve koşok gibi kavramlar ölüm ritüellerinin manevi boyutunu vurgularken; murap ve aksakal gibi terimler toplumsal hiyerarşi ve tarım kültürüne dayalı iş bölümünü dilbilimsel düzeyde somutlaştırmaktadır. 6 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.30 “Ün (ses)” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
104	Terim	Сурнайчы Surnayçı	Trompetçi / Borazan	Farsça kökenli surnay (zurna/boru) kelimesinden türetilmiş, bu enstrümanı çalan kişiyi niteleyen müzik terimidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).
104	Terim	Хансарай Hansaray	Saray	Tarih/Mimari: Hükümdar konutu (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 446).
104	Terim	«Ля» (үндү берет) «Lya» (ündü beret)	La (sesi/notası)	Müzik: Kamertonun verdiği standart ses frekansı.
107	Terim	Бас-труба Bas-truba	Bas Tuba / Boru	Bakır üflemeli çalgılar grubuna ait, pes sesleri veren müzik aletini tanımlayan teknik bir terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 154).
111	Terim	Бейиш багы Beyiş bagı	Cennet Bahçesi	Dinî literatürde ebedî mutluluğun ve ölümsüzlerin mekânını tanımlayan manevi bir terimdir (Çankaya, 2014: 42).
111	Terim	Букингем / Бахчисарай / Семирамида Bukingem / Bahçisaray / Semiramida	Buckingham / Bahçesaray / Semiramis (Babil)	Dünya tarihindeki sembolik bahçeleri ve sarayları tanımlayan coğrafi ve tarihi özel terimlerdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 54).

“Ün (Ses)” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: “Ün (Ses)” hikâyesindeki söz varlığı, evrensel ve görkemli bir tarih-mekân anlatısının sentezinden oluşmaktadır. Metinde geçen surnayçı ve bas-truba gibi müzik terimleri hikâyenin estetik atmosferini kurarken; Hansaray ve Buckingham gibi tarihi referanslar anlatıya mekânsal bir genişlik kazandırmaktadır. 6 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.31 “Profesör, Şukşin, Manas” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
117	Terim	Элдик оозеки чыгармачылык Eldik oozeki çıgarmaçılık	Halk Edebiyatı / Folklor	Edebiyat: Sözlü halk ürünlerinin (destan, masal vb.) genel akademik adıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 512).
118	Terim	Манасчы Manasçı	Manasçı	Kültürel Terim: Manas destanını ezbere, makamla ve trans halinde okuyan ozan/anlatıcı (Yudahin, 2011, Cilt II: 10).
118	Terim	Повесть Povest	Uzun hikâye / Novella	Rusça kökenli olup Kırgız edebiyatında hikâye ile roman arasında kalan edebi türü tanımlayan teknik bir terimdir (Vardar, 2002: 145).
118	Terim	Эпос Epos	Destan	Kahramanlık anlatılarını ifade eden, metinde Manas destanının hacmini ve türünü belirtmek için kullanılan edebi terimdir (Vardar, 2002: 85).
132	Terim	Туут Tuut	Koyun doğumu / Kuzulama	Hayvancılıkla uğraşan Kırgız toplumunda hayvanların doğum mevsimini ifade eden teknik bir hayvancılık terimidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 254).
132	Terim	Бешик Beşik	Beşik	Kültürel Terim: Orta Asya’da bebeklerin bağlandığı, altı delik ve sidiği dışarı atan özel düzenekli (sumek) geleneksel tahta yatak (Yudahin, 2011, Cilt I: 112).

“Profesör, Şukşin, Manas” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: “Profesör, Şukşin, Manas” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: Bu hikâyedeki söz varlığı; akademik dünya, sözlü halk edebiyatı ve gündelik Kırgız yaşamına dair terimlerin zengin bir sentezini sunmaktadır. Metinde geçen Manasçı, epos gibi terimler hikâyenin ve kültürel zeminini oluştururken; tuut ve beşik gibi kavramlar anlatıyı geleneksel halk yaşamına bağlamaktadır. 6 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.32 “İriñ” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 152	Terim	Ириң İriñ	İrin / İltihap	Tıp: Hikâyenin ana metaforu. Hem vücuttaki enfeksiyonu hem de toplumdaki yozlaşmayı simgeler (Yudahin, 2011, Cilt I: 342).
s. 153	Terim	Чиновник Çinovnik	Bürokrat / Memur	Rusça: Çinovnik. Devlet görevlisi. Hikâyenin başkahramanı (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 512).
s. 153	Terim	Трибуна Tribuna	Kürsü	Rusça/Batı: Tribuna. Siyasetçilerin konuştuğu yer (Zülfikar, 1991: 85).

Tablo 5.32'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 153	Terim	Аянт Ayant	Meydan	Mekân: Protestoların yapıldığı yer (Bişkek'teki Ala-Too meydanı kastediliyor) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 44).
s. 154	Terim	Вертолет Vertolet	Helikopter	Rusça: Vertolet. Üst düzey yöneticilerin kaçış aracı (Yudahin, 2011, Cilt I: 158).
s. 155	Terim	Портрет Portret	Portre	Sanat terimi olmasının ötesinde, otoriteyi ve devlet başkanını temsil eden siyasi bir sembol olarak metinde yer bulur (Zülfikar, 1991: 112).

"İrin" Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: Bu hikâyedeki söz varlığı; tıp dünyası, siyaset/bürokrasi ve kentsel mekanlara dair terimlerin zengin bir sentezini sunmaktadır. Metinde geçen irin terimi hikâyenin entelektüel ve alegorik zeminini oluştururken; çinovnik, tribuna, vertolet ve portret gibi kavramlar anlatıyı Sovyet ve post-Sovyet döneminin idari-siyasi yaşamına bağlamaktadır. 6 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.33 "Haftanın Beşinci Günü" hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 207	Terim	Замбил Zambil	Tabut / Sal	Cenazenin taşınmasında kullanılan sedye benzeri geleneksel bir araçtır (Yudahin, 2011, Cilt I: 342).
s. 207	Terim	Арбак Arbak	Ruh / Hayalet	İnanç: Ölmüş ataların ruhu (Çankaya, 2014: 112).
s. 213	Terim	Болотной (Ак болотной) Bolotnoy	Hasse kumaş / Kefenlik	Rusça/Ticari: Polotno (Keten bezi). Kefen bezi olarak kullanılan kaliteli beyaz kumaş (Yudahin, 2011, Cilt II: 54).
s. 213	Terim	Тооба (Тобо) Tooba	Tövbe	Dini: Pişmanlık ve Allah'a sığınma (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 512).
s. 213	Terim	Шүгүр Şügür	Şükür	Eldeki imkânlara ve mevcut duruma razı olma halini tanımlayan dini bir terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 154).
s. 216	Terim	Бейиш Beyiş	Cennet	Farsça kökenli behişt kelimesinden gelen, ahiretteki ödül mekânını tanımlayan dini bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 142).
s. 221	Terim	Жабан Caban	Ekmek sandığı / Dolap	Eşya: Ekmek saklanan kap veya sandık (Yudahin, 2011, Cilt I: 258).

“Haftanın Beşinci Günü” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: **“**Haftanın Beşinci Günü” hikâyesindeki söz varlığı, ölüm teması etrafında yoğunlaşan dini ve geleneksel Kırgız inanışlarına dair kavramlar üzerine kuruludur. Metinde geçen zambil, bolotnoy ve beyiş gibi terimler defin ritüellerinin teknik ve manevi boyutunu yansıtırken; arbak ve pusurmanım gibi ifadeler halk inanışlarının dile yansıyan köklü izlerini göstermektedir. 7 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.34 “Sosyalizm” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s.222	Terim	Соцреализм Sotsrealizm	Sosyalist Gerçekçilik	Rusça: Sotsrealizm. Sovyet sanat ve edebiyatının resmî ideolojisi (Zülfikar, 1991: 85).
s. 222	Terim	Кампа Kampa	Ambar / Depo	İtalyanca/Rusça: Kamp. Kolhozun tahıl depose (Yudahin, 2011, Cilt I: 342).
s. 223	Terim	Марксизм, Сталинизм	Marksizm, Stalinizm	Dönemin resmi devlet ideolojilerini ve siyasi doktrinlerini tanımlayan küresel siyasi terimlerdir
s. 223	Terim	Кайкыизм Kaykıizm	Kaykıizm (Sapma/Eğrilik)	Kırgızca “eğri/yanlış” anlamındaki “kaykı” kelimesine Batı kökenli “-izm” ekinin getirilmesiyle oluşturulmuştur. (Yudahin, 2011, Cilt I: 412).
s. 223	Terim	Актив Aktiv	Aktif üye / İleri gelen	Parti veya kolhoz içerisinde aktif görev alan, ideolojik olarak önde gelen üyeleri tanımlayan Rusça kökenli siyasi bir terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 42).
s. 225	Terim	Полутарка (машине) Polutarka	Kamyonet	Rusça “bir buçuk tonluk” anlamına gelen, Sovyet döneminde yaygın kullanılan kamyonetleri niteleyen teknik bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt II: 54).
s. 226	Terim	НКВД (Ыңкывыды) Iñkıvıdı	NKVD (İçişleri Halk Komiserliği)	Rusça Kısaltma: Gizli polis teşkilatı (KGB’nin atası). Halkın korkulu rüyası. Halk ağzında Iñkıvıdı olarak telaffuz edilir. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 315).
s. 226	Terim	Желек Celek	Bayrak	Kırgızca: Kırmızı Sovyet bayrağı kastediliyor.
s. 228	Terim	Жат элемент Cat element	Yabancı unsur / Hain	Siyasi Cargon: Rejim düşmanı ilan edilenler (Zülfikar, 1991: 154).

Tablo 5.34'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 228	Terim	Тротскийчилер Trotskiyciler	Troçkistler	Siyasi muhalefeti tanımlamak için kullanılan, dönem şartlarında ağır suçlama içeren ideolojik bir terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 412).
s. 231	Terim	Солчул пракционист Solcul praktsionist	Sol fraksiyoncu	Rusça/Siyasi: Fraktsionist. Parti içi muhalefet.
s. 231	Terim	Ымпаризм (Империализм) İmparalizm	Emperyalizm	Batı bloğunu niteleyen siyasi bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 254).
s. 231	Terim	Контрреволюция Kontrrevolyutsiya	Karşı devrim	Siyasi: Devrim karşıtlığı.
s. 231	Terim	Оппортунист Opportunist	Fırsatçı	Siyasi: İlkesiz davranan.
s. 234	Terim	Бай-манаптык Bay-manaptık	Bey-Manap (Feodal) kalıntısı	Eski zengin sınıfı ve feodal yapıyı aşağılamak amacıyla kullanılan, sınıfsal kökenli siyasi bir suçlama terimidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 112).
s. 234	Terim	Коомдук мүлк Koomduk mülk	Kamu malı	Hukuk: Kolhozun malı.
s. 237	Terim	Керосин Kerosin	Gaz yağı	Rusçadan Kırgızcaya geçmiş, teknik ve günlük kullanımda gaz yağını tanımlayan bir yakıt terimidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 158).

"Sosyalizm" Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: "Sosyalizm" hikâyesindeki söz varlığı, Sovyet döneminin siyasi Cargonu, idari terminolojisi ve ideolojik suçlama kalıpları üzerine kuruludur. Metinde geçen sotsrealizm, aktiv ve kontrrevolyutsiya gibi terimler dönemin baskıcı siyasi atmosferini yansıtırken; kaykıizm gibi yazar tarafından türetilen ironik kavramlar sistemin trajikomik yönünü dilbilimsel düzeyde eleştirmektedir. 17 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.35 “Pusu” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 239	Terim	Ажаткана Acatkana	Tuvalet	Kültürel: Acat (ihtiyaç) + Kana (hane). Hacet yeri. Yeraltı tuvaletleri Pusu’yu şaşırtıyor (Yudahin, 2011, Cilt I: 42).
s. 243	Terim	Таберик Taberik	Yadigâr / Kutsal hediye	Dini/Kültürel: Teberrük. Tanrı’dan veya büyüklerden gelen kıymetli hediye (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 284). (Burada torun kastediliyor).
s. 243	Terim	Нокатек (бала) Nokatek	Nikahsız / Piç	Kırgız Türkçesinde gayrimeşru doğan çocuklar için kullanılan, nikâhsız birliktelikten doğan anlamını taşıyan ve argo tınısı da olan kültürel bir sıfattır (Çankaya, 2014: 112).

“Pusu” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: “Pusu” hikâyesindeki söz varlığı, Kırgız toplumunun geleneksel ahlak yapısını, mimari anlayışını ve inanç dünyasını yansıtan terimler üzerine kuruludur. Metinde geçen acatkana gibi mimari-kültürel yapılar ile taberik gibi manevi değeri yüksek kavramlar, karakterlerin mekân ve eşya ile kurduğu bağı dilbilimsel düzeyde somutlaştırmaktadır. 3 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.36 “Eşek” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 260	Terim	Топоз Topoz	Yak / Tibet Sığırı	Orta Asya’nın yüksek rakımlı bölgelerinde yaşayan, uzun tüylü sığır türünü ifade eden zoolojik bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt II: 245).
s. 260	Terim	Адал /Арам Adal / Aram	Helal / Haram	İslamiyet ve Kırgız inanç sisteminde eylemlerin ve gıdaların meşruiyetini tanımlayan; metinde ise etik bir çelişkiyi vurgulayan dini terimlerdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 44).
s. 262	Terim	Дөбөт Döböt	Erkek köpek /Çoban köpeği	Kırgız Türkçesinde özellikle iri yapılı, sürüyü koruyan erkek köpekleri tanımlayan zooloji kaynaklı bir nitelemedir (Yudahin, 2011, Cilt I: 212).

“Eşek” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: “Eşek” hikâyesindeki söz varlığı, Kırgız bozkır yaşamının zoolojik unsurları ile İslamiyet’in etik kavramları üzerine inşa edilmiştir. Metinde yer alan topoz ve döböt gibi terimler hikâyenin geçtiği sert coğrafi koşulları ve hayvancılık kültürünü somutlaştırmıştır. 3 terim bulunmaktadır.

Tablo 5.37 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen terimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 266	Terim	Чөмөлө Çömölö	Ot yığını / Küçük ot balyası	Kurutulmuş otların tarlada bekletilmesi için oluşturulan küçük yığınları ifade eden tarım terimidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 358).
s. 266	Terim	Аңыз Añız	Anız / Tarla	Ekini biçilmiş tarlayı veya bu tarlada kalan sapları tanımlayan, Türkiye Türkçesi ile ortak kökenli bir tarım terimidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 42).
s. 268	Terim	Кемеге Kemege	Ocaklık / Tandır evi	Geleneksel mimaride dışarıda yemek pişirmek için hazırlanan ocak yerini veya açık mutfak alanını tanımlayan kültürel bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 412).

“Ay Değen Senin Sarayın” Hikâyesi Terimler Değerlendirmesi: Bu hikâyedeki söz varlığı, Kırgız kırsal yaşamının ayrılmaz parçaları olan tarım ve mutfak terminolojisi üzerine kuruludur. Metinde geçen çömölö ve añız gibi tarımsal kavramlar tarladaki üretim döngüsünü somutlaştırırken; kemege terimi geleneksel Kırgız ev idaresi ve beslenme kültürüne dair mekânsal bir çerçeve sunmaktadır. 3 terim bulunmaktadır.

Sonuç: Sultan Raev’in hikâyelerindeki terim varlığı; Kırgız bozkır yaşamının geleneksel kodları, İslamiyet’in manevi dünyası ve Sovyet döneminin siyasi mirasının dilsel bir haritasını sunmaktadır. İncelenen örneklerde, yerel kültürel kavramlar ile Rusça kökenli idari terimlerin bir arada kullanımı, toplumun geçirdiği sosyo-kültürel değişimi dilbilimsel düzeyde kanıtlamaktadır. 34 tane terim bulunmaktadır.

5.1.4 Deyimler

Deyimler; bir dilin anlatım gücünü artıran, çoğu zaman gerçek anlamından uzaklaşarak kendine özgü yeni bir anlam kazanan ve kalıplaşmış söz öbekleridir. Bir milletin kültürünü, yaşam biçimini ve dünyaya bakış açısını yansıtan bu ifadeler, dilin zenginliğinin önemli göstergesidir. Söyleyeni ve ilk ortaya çıkış zamanı belli olmayan (anonim) deyimler, uzun gözlemler ve deneyimler sonucu halkın ortak hafızasında yer etmiş, az sözle çok şey anlatmaya yarayan dil araçlarından biridir.

Türk Dil Kurumu deyimi “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” (TDK, 2024) olarak tanımlamaktadır.

Ömer Asım Aksoy ise hazırladığı sözlükte deyim tanımı şu şekilde yapmaktadır: “Bir kavramı ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce.” (Aksoy, 1988: 52).

Zeynep Korkmaz’ın deyim tanımı ise şöyledir: “Belirli gramer kalıpları içinde bir araya gelen birden çok söz ya da söz grubunun, anlama güzellik ve zenginlik katmak için, mecazlı kullanışlar yolu ve çekici anlam kılığı ile yeni bir anlam oluşturacak biçimde kaynaşmış bulunan söz toplulukları” (Korkmaz, 2010: 175).

Türk tarihinin bilinen en eski yazılı belgeleri olan Orhun Yazıtları’nda dahi deyimlerin varlığına rastlanmaktadır. Bir dildeki sözcüklerin temel anlamlarından sıyrılarak mecazlaşması ve kalıplaşarak birer deyim hâlini alması, yüzyıllara yayılan oldukça uzun bir zaman dilimini gerektirir.

Kırgız Türkçesi söz varlığında deyimler; en az iki kelimenin bir araya gelerek kendi gerçek anlamlarından uzaklaşmasıyla oluşan, kalıplaşmış ve etkileyici anlatım birimleridir. Kırgız Türkçesinde bu yapılar için genellikle “fraseologizm” veya “turaqlı söz ayqalaş” terimleri kullanılır (Osmonova, 2001: 15). Kırgız Türkçesindeki bu yapılar, kelimelerin mecaz anlamlar (ötöndö maana) kazanmasıyla dilin ifade gücünü en üst seviyeye çıkarır (Yudahin, 1994: 18). Arslan, atasözleri için vurguladığı toplumsal hafızanın taşıyıcısı olma vasfının, kültürel değerlerin ve ahlaki normların kuşaktan kuşağa aktarılmasında hayati bir işlev gördüğünü belirtmektedir (Arslan, 2025: 1284).

Tablo 5.38 “Kar” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 4	Deyim	шаштысын алып койду şaştısın alıp koydu	Şevkini kırmak / Ağzının tadını kaçırmak.	“KT’de шаштысын ал-(şaştısın al-), “hevesini kaçırmak, keyfini kaçırmak” anlamında bir deyimdir (Güngör, 2018: 284). TT’deki şevkini kaçırmak deyimiyle anlamsal olarak tam eşdeğerdir.”

Tablo 5.38'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 4	Deyim	Атка минердин бешенеси ушундай. Atka minerdin beşenesi uşunday.	Makam sahibinin/tuzu kurunun kaderi böyledir.	"KT'de Атка минер (Atka miner; 'ata binen'), "yönetici, bürokrat, makam "sahibi" anlamında yaygın bir metafordur (Arıkoğlu, 2018, Cilt I: 86). TT'de bu kültürel deyim, anlamsal karşılığı olan makam sahibi olarak aktarılmıştır."
s. 4	Deyim	Жан сабап иштесе да... Can sabap iştese da	Canını dişine takıp çalışsa da.	"жан сабап (can sabap), "canını hırpalayarak, kendini paralayarak" çalışmak demektir (Güngör, 2018: 98). TT'deki canını dişine takmak deyimiyle anlamsal olarak bir şekilde karşılanmıştır."
s. 6	Deyim	...тээ атам замандын... Tee atam zamandın	Baba/ata zamanından kalma	"KT'de атам заман (atam zaman), "çok eski zaman, 'dedemin zamanı', tarih öncesi" gibi abartılı bir "eskiliği" anlatan bir zaman deyimidir (Güngör, 2018: 22). TT'de de baba/ata zamanından kalma gibi benzer kalıplar mevcuttur).
S. 6	Deyim	...куюп койгондой окшош экен. kuyup koygondoy okşoş eken	Kalıptan çıkmış gibi	KT'de "куюп койгондой (kuyup koygondoy)," döküp koymuş gibi" demektir. Bu, "tıpatıp benzemek, sanki bir kalıptan çıkmış gibi olmak" anlamında kullanılan bir deyimdir (Ali Güngör, 2018: 142). Bu deyim TT'de de kalıptan dökmüş gibi veya dökme şeklinde mevcuttur."
S. 6	Deyim	Ал ичтен сызып ийди. Al içten sızıp iydi.	İçi sızlamak	KT'de "ичтен сыз- (içten sız-), ""içi sızlamak, içinde bir acı hissetmek" demektir. Bu deyim de TT'deki içi sızlamak deyimiyle hem anlam hem de yapı (iç + sızlamak) bakımından birebir ortaktır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 312).
S. 7	Deyim	колум бошобой. kolum boşoboy	Eli değmemek / Fırsat bulamamak	"KT'deki колум бошобой (kolum boşoboy), "elim boşalmayıp, elim değmeyip" anlamına gelir (Güngör,2018: 138). Bu, TT'deki eli boşalmamak veya fırsat bulamamak deyimleriyle aynı anlama gelen ortak bir deyim yapıdır. "
S. 7	Deyim	жан жоктой сезилди. Can coktoy sezildi	Canı çıkmış gibi / Cansız/ruhsuz	"жан жоктой (can coktoy), "can yokmuş gibi" demektir. Bu kalıp, bir eylemin veya sözün "cansız, ruhsuz, isteksiz" yapıldığını belirtir (Arıkoğlu vd. 2018, Cilt I: 215).
s. 7	Deyim	бир аз сүрдүгүп да кетти. Bir az sürdügüp da ketti.	İçine ürperti düşmek	KT'de " сүрдө kökünden gelen сүрдүгүп кет- (sürdügüp ket-), "aniden çekinmek, irkilmek, ürpermek" demektir (Güngör, 2018: 256).
s. 10	Deyim	өлүмгө тете оор ölümgö tete oor	Ölüm kadar ağır.	"тете (tete) kelimesi "denk, eşit, eşdeğer" demektir (Arıkoğlu,2018, Cilt II: 472). өлүмгө tete (ölümgö tete), "ölüme denk, ölüme eşdeğer" zorlukta olduğunu belirtir."

Tablo 5.38'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 10	Deyim	Көкөйүнө көк таштай тийди. Kököyünö kök taştay tiydi.	Canına tak etmek	KT de çok yaygın olan bir deyimdir. "İçine/yüreğine mavi (soğuk) bir taş gibi değdi" anlamındaki bu deyim, bir şeyin kişiye çok dert olduğunu, canını yaktığını, içine oturduğunu ifade eder. (Güngör, 2018: 125). TT'deki canına tak etmek deyimiyle karşılanabilir.
s. 10	Deyim	иттердин кучунашы кармайт itterdin kuçunaşı karmayt	Azgınlığı tutmak	"кучунаш (kuçunaş) kelimesi "kuduzluk, azgınlık" demektir. Eylemin istemsiz ve kontrolsüz başlaması "кармоо" (tutmak) fiiliyle verilir (Arıkoğlu,2018, Cilt I: 445). кучунашы кармайт kalıbı, TT'deki azgınlığı tutmak veya kuduzluğu tutmak deyimleriyle birebir aynı yapıdadır."
s. 11	Deyim	аны жүдөтмөк болду. anı cüdötmök boldu	Canından bezdirmek	KT'de "жүдөт- (cüdöt-) fiili, "perişan etmek usandırmak, bezdirmek, çok yormak" demektir (Güngör, 2018: 86). TT'deki canından bezdirmek deyimiyle anlamsal olarak tam örtüşür."
s. 11	Deyim	жини шакардай кайнайт. cini şakarday kaynayt	Kan beynine sıçramak / Tepesi atmak	Шакар (kül suyu) benzetmesiyle yapılan bu deyim, öfkenin son raddeye ulaştığını betimler (Arıkoğlu, 2018, Cilt I: 128). "cin" maddesinde bu yapıyı şiddetli öfke patlaması olarak açıklar.
S. 7	Deyim	ак тон кийип. Ak ton kiyip	Beyaz bir örtüye bürünmek.	"Karın yağmasıyla etrafın beyazlaması durumu, KT'de ак тон кий- (ak ton kiy-) yani "beyaz kürk/kaftan giymek" metaforuyla anlatılmıştır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 24). TT'de de beyaz bir örtüye bürünmek."
S. 8	Deyim	эс-учун билбей чарчады. Es-uçun bilbey çarçadı	Kendinden geçmek / Canı çıkmak	"KT'deki эс-учун билбей (es-uçun bilbey) kalıbı, "aklını-şuurunu bilmeyecek/ kaybedecek derecede" anlamına gelir (Güngör, 2018: 318). TT'de aşırı yorgunluk için 'canı çıkmak'deyimi uygundur.
S. 8	Deyim	жини келип кетти. Cini kelip ketti	Cinleri tepesine çıkmak	"жини кел- (cini kel-), TT'deki cini gelmek veya cinleri tepesine çıkmak ile aynı köke (Arapça: Cinn) ve "öfkelenmek" anlamına sahip ortak bir deyimdir (Arıkoğlu, vd. 2018, Cilt I: 128).
S. 9	Deyim	Кашайып уйку качты Kaşayıp uyku kaçtı.	Uykusu kaçmak	"уйку кач- (uyku kaç-): "Uykunun (kişiden) kaçması" deyimi, TT'deki uykusu kaçmak deyimiyle hem yapı (uyku + kaçmak) hem de anlam bakımından birebir aynıdır (Aksoy, 1988: 512).
S. 9	Deyim	"жадынан чыгып, көңүлүнөн көтөрүлүп." Cadınan çıgıp, köñülünön kötörülüp.	Aklından/Gönlünden silinip gitmek	Cadınan çık- (aklından çıkmak) ve köñülünön kötörülüp (gönlünden kalkıp/gitmek) yapılarının birleşimidir (Güngör, 2018: 92). TT'de "aklından çıkmak" deyimiyle tam örtüşür.

Tablo 5.38'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 11	Deyim	чымын чаккандай көрбөй калды Çımın çakkanday körböy kaldı.	Vız gelmek / Tınmamak	"Sinek ısırmış gibi görmek" anlamına gelen bu ifade, bir durumu önemsememe ve hafife alma anlamı taşır (Güngör, 2018: 296). TT'de de vız gelmek deyimleriyle tam anlamsal eşdeğerlik söz konusudur."
s. 12	Deyim	көздөрүн теше тиктеп. Közdörün teşe tiktep.	Gözlerini dikmek.	Теш- (delmek) fiiliyle kurulan bu yapı, bakışın keskinliğini ve yoğunluğunu vurgular (Arıkoğlu ,2018, Cilt II: 468). Bu birleşik yapıyı "delici bakışlarla süzmek" olarak tanımlar; TT'deki "gözlerini dikmek" kalıbından daha vurgulu bir anlam içerir.
s. 12	Deyim	кеп төркүнүн түшүнө бербей Kep törkünün tüşünö berbey	Lafın nereye varacağını anlamadan	"кеп төркүнү (kep törkünü), "sözün aslı, işin esası, lafın kökeni" demektir. "Lafın nereye varacağını, asıl maksadı" ifade eder (Güngör, 2018: 104).
s. 12	Deyim	оозун кере айтып Oozun kere aytıp.	Ağzını doldura doldura konuşmak.	"Ağzını gererek/genişleterek söylemek" anlamındaki bu deyim, kişinin özgüvenli veya böbürlenerek konuştuğunu betimler (Arıkoğlu,2018, Cilt II: 142). TT'de "ağzını doldura doldura" veya "ağzını yaya yaya" ile karşılanır.
s. 12	Deyim	көздөрүн умачтай ачып Közdörün umaçtay açıp.	Gözleri fal taşı gibi açılmak	"умачтай ач- (umaçtay aç-), "umaç (hamur topağı) gibi (yuvarlak) açmak" demektir. "Gözlerini kocaman açmak, şaşkınlıkla bakmak" anlamındadır (Güngör, 2018: 132). TT'deki gözleri fal taşı gibi açılmak deyimiyle eşdeğerdir."
s. 13	Deyim	тамашага салсаң ээ Tamaşaga salsañ ee.	Dalga geçmek	KT'de "тамашага сал-(tamaşaga sal-), "şakaya vurmak, alay etmek" demektir (Güngör, 2018: 248). TT'deki dalga geçmek veya şakaya vurmak deyimleriyle aynı anlamsal alandadır."
s. 13	Deyim	бирөөнүн чаарын ... чаптап койгондой Biröönün çaarın çaptap koygondoy.	Yüzüne çamur/karasürülmüş gibi	KT'de чаар (çaar) "toz, kir" demektir. чаптап кой- (çaptap koy-) "yapıştırıp koymak" demektir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 385). TT'deki "Yüzüne kir/çamur yapıştırmış gibi" benzetmesi, sinirli yüz ifadesidir".
s. 13	Deyim	...чекеси тырышып. Çekesi tırışıp	Kaşlarını çatmak	"чеке (çeke) "alın" demektir. чекеси тырыш- (çekesi tırış-), "alnı kırışmak" anlamına gelir ve "sinirlenmek, kaşlarını çatmak" eylemini betimler (Güngör (2018: 302). TT'deki kaşlarını çatmak deyimiyle aynı durumu ifade eder."

Tablo 5.38'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 13	Deyim	...өмүрү менен карганып ийди. Ömürü menen karganıp iydi	Hayatı üzerine yemin etmek.	KT'de "карган- (kargan-) "yemin etmek, ant içmek" demektir (Yudahin, 2011, Cilt I: 396). TT'de ise "hayatı üzerine yemin etmek..." anlamında bir deyimdir."
s. 14	Deyim	жылан чакпай, жылкы теппей. Cılan çakpay, cılkı teppey	Durup dururken / Sebepsiz yere	KT'de "Birebir çevirisi "yılan sokmadan, at tekmelemeden" demektir (Güngör, 2018: 115). "Ortada hiçbir sebep yokken, durup dururken" anlamında kullanılan çok yaygın ve güçlü bir TT deyimidir."
s. 14	Deyim	жинин козутуп жаткан Cinin kozutup catkan	Damarına basmak / Kışkırtmak	KT'de "жинин козут- (cinin kozut-), kışkırtmak, alevlendirmek" demektir (Arıkoğlu,2018, Cilt I: 128). TT'deki sinirlendirmek fiillinin deyim karşılığıdır."
s. 14	Deyim	...аңкоолонду ал. Añkoolondu al	Saf numarası yapmak.	KT'de (añkoolon-), "anlamazlıktan gelmek, saf/budala gibi davranmak" demektir (Yudahin, 2011, Cilt I: 48). TT'de ise bu fiilin anlamını tam olarak karşılar.
s. 14	Deyim	–Оозун чормойтту Алча. Oozun çormoyttu Alça.	Dudak bükmek / Surat asmak	"оозун чормойт- (oozun çormoyt-), "dudağını büzmek, surat asmak, somurtmak"anlamında kullanılan bir deyimsel fiildir (Güngör, 2018: 210).
s. 16	Deyim	Өпкөм көөп чыкты. Öpköm kööp çıktı	Nefesim kesildi.	KT'de "Birebir çevirisi "Ciğerim şişip çıktı" demektir. Nefes nefese kalmayı, "ciğerlerin şişmesini" ifade eden bir deyimdir (Güngör, 2018: 216). TT'deki nefesi kesilmek deyimiyle anlamsal olarak tam örtüşür."
s. 16	Deyim	Көзүнөн от жана түштү. Közünön ot cana tüştü	Gözlerinde şimşekler çakmak.	KT'de "Birebir çevirisi "Gözünden ateş yağıp düştü" demektir (Arıkoğlu, 2018, Cilt I: 428). TT'deki gözlerinde şimşekler çakmak deyimiyle birebir aynı hissi ve benzer metaforu paylaşır."
s. 16	Deyim	...жүрөгү болк этти. cüregi bolk etti	Yüreği ağzına gelmek	KT'de "болк эт- (bolk et-), ani korku veya şok anında kalbin hoplaması, yerinden oynaması," hissini anlatan bir deyimsel fiildir (Güngör, 2018: 48). TT'de bu hissi, yüreği ağzına gelmek deyimiyle karşılanmıştır."
s. 16	Deyim	дендароо болуп туруп калды Dendaroo bolup turup kaldı	Donakalmak / Dilini yutmak	KT'de "дендароо бол- (dendaroo bol-), "şoka girmek, ne yapacağını bilememek, donakalmak, afallamak" anlamında bir deyimdir (Arıkoğlu, 2018, Cilt I: 224). TT'deki donakalmak fiiliyle tam anlamsal eşdeğerdir."

Tablo 5.38'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 16	Deyim	алоолонуп күйүп турган Aloolonup küyüp turgan	Alev alev yanmak	KT'de "алоолон- (aloolon-), "alevlenmek" demektir. алоолонуп күй- (aloolonup küy-) "alevlenerek yanmak" (Yudahin, 2011, Cilt I: 36). TT'deki alev alev yanmak ikileme/deyimiyle anlamsal olarak tam örtüşür."
s. 18	Deyim	көзүнө сайгандай кылып közünö sayganday kılıp,	Gözüne sokar gibi	KT'de "gözüne saplar/batırır gibi" anlamına gelen bu yapı, bir durumu kasten ve vurgulayarak göstermeyi ifade eder (Güngör, 2018: 140). TT'deki gözüne sokar gibi deyimiyle birebir aynıdır."
s. 18	Deyim	Сапаргүлгө табылбай эле калат. Sapargülgö tabılbay ele kalat	Aradığı fırsatı bulmak	KT'de "Birebir çevirisi "Safargül'e bulunmaz (bir fırsat) oldu" demektir (Yudahin, 2011, Cilt II: 184). TT'de "aradığı fırsatı bulması" anlamında kullanılır."
s. 18	Deyim	каш кагымыш болгон. kaş kagımış bolgon	Kaş göz işareti yapmak	KT'de "каш как- (kaş kak-), "kaş vurmak/işaret etmek" (Güngör, 2018: 112). (TT kaş göz işareti yapmak) ile (mış gibi yapmak) kalıbının birleşimidir: "kaş göz işareti yapıyormuş gibi davranmak".
s. 19	Deyim	кармата берип. karmata berip	Eline tutuşturmak	KT'de "кармата бер- (karmata ber-), "tutturuvermek" anlamına gelen birleşik bir fiildir (Arıkoğlu, 2018, Cilt I: 382). TT'deki tutuşturmak fiili de bu "hızlıca, alelacele verme" anlamını içerir."
s. 20	Deyim	Муңканып жабыр түшөт ырларга да Muñkanıp cabır tüşöt ırlarga da	Bahtına keder çökmek / Yüreğine ağırlık çökmek	KT'de "Муңканып (Muñkanıp), "hüzünlenerek..." demektir. жабыр түшөт (cabır tüşöt), "eziyet/cefa/zulüm çöker" anlamına gelen bir deyimsel kalıptır (Güngör, 2018: 74). TT'de acıyı nitelemek için "yüreğine ağırlık/keder çökmek" deyimiyle karşılanır.
s. 20	Deyim	ага мээси жетпей турду. aga meesi cetpey turdu	Aklı ermemek / Aklı almamak	KT'de "мээси жет- (meesi cet-), birebir çevirisi "beyni yetmek/ulaşmak" demektir (Arıkoğlu, 2018, Cilt II: 12) Bu, TT'deki aklı ermek, aklı yetmek veya aklı almamak deyimleriyle birebir aynı mantığa sahip ortak bir deyimdir."
s. 20	Deyim	бир үзүм жүрөк жылытты. bir üzüm cürök cılıttı	Yüreğini ısıtmak.	"жүрөк жылыт- (cürök cılıt-), "yürek ısıtmak" demektir. Bu deyim, hem KT'de hem de TT'de birebir aynı formda ve anlamda kullanılır (Aksoy, 1988: 535).
s. 20	Deyim	куштай учуп баргысы келди. kuştay uçup bargısı keldi	Kuş gibi uçmak.	KT'de "куштай (kuştay), "kuş gibi" demektir. "Çok hızlı ve engelsiz" bir gitme arzusunu ifade eden, TT'de de (kuş gibi uçmak) çok yaygın olan bir benzetmedir. (Güngör, 2018: 162).

Tablo 5.38'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 20	Deyim	жүрөгүнөн сызып өткөнүн туйду. cüregünön sızıp ötkönün tuydu	İçi sızlamak / Yüreği sızlamak	KT'de "жүрөгүнөнсыз-(cürögünönsız-), "yüreğinden sızlamak/geçmek" demektir (Arıkoğlu, 2018, Cilt II: 314). TT'de İçi sızlamak deyimleriyle aynı "ani hüzün, acıma" hissini ifade eden ortak bir deyimsel yapıdır."
s. 21	Deyim	"көз жарган ай, тырнактай." köz cargan ay, tırnaktay.	Tırnak kadar	"көз жар- (köz car-): "doğum yapmak" anlamına gelen KT deyimidir. Burada "yeni doğmuş ay" (hilal) anlamında mecazi olarak kullanılmıştır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 428). тырнактай (tırnaktay): "tırnak gibi". Hilali "tırnağa" benzetme, TT'de de yaygın olan ortak bir benzetmedir."
s. 21	Deyim	оозуна талкан салгансып. oozuna talkan salgansıp.	Ağzına kilit vurulmak / Dili tutulmak	KT'de "Ağzına talkan tıkamış/doldurmuş gibi" anlamına gelen bu deyim, "konuşamamak, susup kalmak" durumunu ifade eder (Güngör, 2018: 204). TT'de en yakın deyim ağzına kilit vurulmaktır."
s. 21	Deyim	ою миң санаа. oyu miñ sanaa.	Aklından bin bir düşünce geçmek	KT'de "Düşüncesi bin kaygı/düşünce" demektir. Kafasının "çok karışık olduğunu..." ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 165). TT'de de aklından bin bir düşünce geçmek şeklinde çok benzer bir kalıp vardır."
s. 21	Deyim	ай талаадан тапкансып. ay talaadan tapkansıp	Umulmadık bir anda bulmak.	KT'de birebir çevirisi "ay (gibi boş) bozkırdan bulmuş gibi" demektir "Hiç beklenmedik bir anda bulmuş gibi sevinmeyi ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt II: 192). TT'deki çölde vaha bulmuş gibi deyimiyle anlamsal olarak tam örtüşür.
s. 21	Deyim	ичи от жалын болуп күйүп чыкты. içi ot calın bolup küyüp çıktı	İçi yanmak / İçine ateş düşmek	KT'de "İçinin ateş (ve) alev olup yanması" demektir. Yoğun heyecan, pişmanlık veya stresi ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 312). TT'deki içi yanma veya alev alev yanmak deyimlerinin güçlü bir karşılığıdır."
s. 22	Deyim	жүзүнөн чаары учкандай болду. cüzünön çaarı uçkanday boldu	Yüzünden düşen bin parça olmak / Yüzü aydınlanmak	KT'de Birebir çevirisi "yüzünden kiri/tozu uçmuş gibi" demektir. Olumsuz bir yüz ifadesinin aniden kaybolmasını, yüzünün aydınlanmasını ifade eden bir deyimidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 385).
s. 22	Deyim	лам дей албай туруп калды. lam dey albay turup kaldı.	Tek kelime edememek	KT'de "лам де- (lam de-), "ağzını açıp 'mık' bile diyememek, tek kelime edememek" anlamında kullanılan bir deyimdir (Güngör, 2018: 182). TT'deki tek kelime edememek kalıbıyla anlamsal olarak tam örtüşür.

Tablo 5.38'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 22	Deyim	Бешенеме жазганга. Beşeneme cazganga	Alın yazısı	KT'de "Бешене (beşene)..." alın demektir. Бешенеме жазган (Alnıma yazılan) kalıbı, TT'deki Alnına yazılmak (kaderinde olmak) deyimiyle birebir aynı kültürel ve anlamsal kökene sahip ortak deyim örneğidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 124).
s. 22	Deyim	боюн ала кач. boyun ala kaç	Geri çekilmek	Boyun ala kaç- (vücudunu/boyunu kaçırmak), bir durumdan uzaklaşmayı anlatır (Yudahin, 2011, Cilt I: 148). TT'de "yan çizmek" veya "geri çekilmek" ile eşdeğerdir.
s. 23	Deyim	караңгыга сиңип кетти. karañgıga siñip ketti.	Karanlığa karışıp kaybolmak	KT'de "$сиңип кет- (siñip ket-), "içine çekilmek, emilmek, sinmek, kaybolmak" demektir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 248). TT'deki "karanlığa karışıp kaybolmak" ile tam örtüşür.
s. 23	Deyim	маанайы суз. maañayı suz.	Keyfi kaçmak / Morali bozuk olmak	KT'de "маанайысуз (maañayı suz), "keyfi/morali bozuk" anlamına gelen bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 12). TT'de bu his morali bozuk, keyifsiz şeklinde ifade edilir."
s. 24	Deyim	эстеп жүрөт экен де. estep cüröt eken de	Aklından/Gönlünden çıkarmamak	KT'de эстеп жүр- (estep cür-), "hatırlayarak yürümek ve yaşamak" demektir (Güngör, 2018: 118). TT'deki "gönlünden/aklından çıkarmamak" deyimiyle tam eşdeğerdir.
s. 24	Deyim	апамдан айрылып калдым. apamdan ayrılıp kaldım.	Kaybetmek	KT'de "(-дан) айрылып кал-(dan ayrılıp kal-), "birinden/bir şeyden mahrum kalmak, kaybetmektir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 28). TT'deki kaybetmek (ölüm için) fiiliyle tam anlamsal eşdeğerdir."
s. 24	Deyim	өпкө кага үзүк-үзүк ыйлап жиберди. öpkö kaga üzük-üzük ıylap ciberdi	Hıçkıra hıçkıra ağlamak	KT'de "өпкө кага (öpkö kaga): "ciğerine vura vura," yani "hıçkırarak..." ağlamayı anlatan bir deyimdir (Güngör, 2018: 216). TT'deki "hıçkıra hıçkıra ağlamak" ile hem ses hem anlam bakımından tam örtüşür.
s. 24	Deyim	дендароо болуп калды. dendaroo bolup kaldı.	Donakalmak / Nutku tutulmak	KT'de "дендароо бол- (dendaroo bol-), "şoka girmek, ne yapacağını bilememek, afallamak" anlamında bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 224).

"Kar" Hikâyesi Değerlendirmesi: Bu hikâyede tespit edilen deyimlerin büyük çoğunluğunun Türkiye Türkçesi ile hem yapısal hem de anlamsal olarak birebir örtüştüğü görülmüştür.

Özellikle "içi sızlamak" ve "uykusu kaçmak" gibi somatik yapılar, iki lehçe arasındaki ortak düşünce dünyasını yansıtmaktadır. 61 deyim bulunmaktadır.

Tablo 5.39 “Toprak” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 25	Deyim	Жаак эти шылынып(түшүү) Caak eti şılınıp tüşüü.	Bir deri bir kemik kalmak	KT: Caak eti şılınıp... (Yanak eti soyulup/ayrılıp). Aşırı zayıflamayı, ölümcül hastalığı betimler (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 254). TT’deki “bir deri bir kemik kalmak” deyimiyle tam örtüşür.
s. 25	Deyim	Сары чырмооктой жабышты Sarı çırmooktoy cabıştı	Kene gibi yapışmak	KT: Sarı çırmook (Sarı sarmaşık/Küsküt otu). Bitkiyi sarıp kurutan asalak bitkiye benzetme. Hastalığın (ecelin) yakayı bırakmamasını anlatır (Yudahin, 2011, Cilt II: 364). TT’de “kene gibi yapışmak” veya “sülük gibi yapışmak” ile karşılanır.
s. 25	Deyim	Жанын жан алдырбоо Canın can aldırboo	Canından bezdirmek / Rahat vermemek	KT: Canın can aldırboo (Canına can aldırmamak/nefes aldırmamak). Şiddetli ağrıyı ifade eder (Güngör, 2018: 124). TT’de “canından bezdirmek” deyimiyle örtüşür.
s. 26	Deyim	Жанын чабуу Canın çabuu	Canını dişine takmak / Üzerine titremek	KT: Canın çabuu. Birini aşırı sevmek, onun için fedakârlık yapmak. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288). TT’de fedakârlık bağlamına göre “canını dişine takmak” veya “üzerine titremek” olabilir.
s. 26	Deyim	Үйрүлүп түшүү Üyrülüp tüşüü	Pervane olmak / Etrafında dönmek	KT: Uyrülüp tüşüü. Aşırı ilgi ve şefkat göstermek. TT ile ortaktır (Aksoy, 1988: 512).
s. 26	Deyim	Чүкөдөй (кемпир) Çüködöy (kempir)	Bir deri bir kemik / Ufacık kalmak	KT: Çükö (Aşık kemiği). Hastalık yüzünden küçülüp, büzüşmüş bedeni anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 422). TT’de “bir deri bir kemik kalmak” veya “ufacık kalmak” ile karşılanır.
s. 27	Deyim	Көз кудугу кургап калуу Köz kudugu kurgap kaluu	Göz pınarları kurumak	KT: Köz kudugu (Göz kuyusu). Çok ağlamaktan veya yaşlılıktan gözyaşının kalmamasını ifade eder. (Yudahin, 2011, Cilt I: 412).
s. 27	Deyim	Сай сөөгү сыздоо Say söögü sızdoo	İçi sızlamak / Kemiklerine kadar acımak	KT: Say söögü sızdoo. Derin, dayanılmaz ruhsal acı (Güngör, 2018: 242). TT’de “içi/kemiği sızlamak” ile karşılanır.
s. 27	Deyim	Өлбөстүн күнүн көрүү Ölböstün künün körüü	Sürünmek / Zor bela yaşamak	KT: Ölböstün künün körüü. Zorlukla, kıt kanaat veya acı çekerek hayatta kalmak. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 84).
s. 27	Deyim	Өчпөстүн отун жагуу Öçpöstun otun caguu	Ocağını tüttürmek / Soyunu sürdürmek	KT: Oçpöstün otun caguu (Sönmezin ateşini yakmak). Nesli devam ettirmek, çocuk yetiştirmek (Güngör, 2018: 218).
s. 28	Deyim	Жаман айтпай жакшы жок Caman aytpay cakşı cok	Kötüyü anmadan iyi gelmez / Her ihtimale karşı	Atasözü/Deyim: Ölüm gibi kötü bir ihtimali dile getirirken, tedbirli olmak gerektiğini anlatan kalıp (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 264).
s. 28	Deyim	Өлгөндү топурак суутат Ölgöndü topurak suutat	Toprak paklar / Acısı toprakla diner	İnanç/Deyim: İnsan ancak gömülünce huzur bulur veya acısı ancak gömülünce diner (Yudahin, 2011, Cilt II: 252).
s. 28	Deyim	Жүз чайышуу Cüz çayışuu	Helalleşmek / Vedalaşmak	KT: Cüz çayışuu (Yüz çalkamak/yıkamak). Son kez birbirine bakıp vedalaşmak (Güngör, 2018: 142).
s. 29	Deyim	Улуу уйкуга кетүү Uluu uykuga ketüü	Ebedi uykuya dalmak	Edeb-i Kelam: Olmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 320).
s. 29	Deyim	Көзүнөн жашы качуу Közünön caşı kaçuu	Gözyaşı kurumak / Ağlayamamak	KT: Közünön caşı kaçuu. Şoktan veya aşırı üzüntüden ağlayamama hali (Yudahin, 2011, Cilt I: 428).

Tablo 5.39'un devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 31	Deyim	Көз ачып жумгуча Köz açıp cumguça	Göz açıp kapayıncaya kadar	Ortak Deyim: Çok kısa sürede (Aksoy, 1988: 504).
s. 32	Deyim	Түрткүнчүк болуу Türtkünçük boluu	İtilip kakılmak / Hor görülmek	KT: Türtkünçük. Toplum dışına itilen kişi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 298).
s. 33	Deyim	Кыял бешигине терметүү Kıyal beşigine termetüü	Hayallere dalmak	Metafor: Hayal dünyasında huzur bulmak (Güngör, 2018: 164).

"Toprak" Hikâyesi Değerlendirmesi: Eserde ölüm, hastalık ve yaşlılık temaları etrafında şekillenen deyimlerin yoğunluğu dikkat çekmektedir. "Göz pınarlarının kuruması" veya "ebedi uykuya dalmak" gibi ifadeler, traCik durumların Kırgız Türkçesinde ne kadar güçlü metaforlarla somutlaştırıldığını kanıtlamaktadır. 18 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.40 "İt Dünyası" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 37	Deyim	Өтүп кетти Ötüp ketti	Hayata gözlerini yumdu	KT: Ötüp ket- (Geçip gitmek). Ölmek eylemi için kullanılan nazik bir (hüsnütabir) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 148).
s. 37	Deyim	Куйругун чатына кысып Kuyrugun çatına kısıp	Kuyruğunu kıstırmak	Ortak Deyim: Korku ve çekinmeyi anlatan, her iki lehçede de ortak olan bir deyimdir (Aksoy, 1988: 498).
s. 37	Deyim	Көзүнө жаш үйүлөт Közünö caş üyülöt	Gözleri dolmak	KT: Közünö yaş üyül- (Gözüne yaş yığılmak). Gözlerin yaşarmasını "birikmek" fiiliyle anlatır (Yudahin, 2011, Cilt II: 312).
s. 37	Deyim	Сазайын берип Sazayın berip	Haddini bildirmek	KT: Sazayın ber-. Birine cezasını vermek, haddini bildirmek anlamındadır (Güngör, 2018: 242).
s. 38	Deyim	Тили кыска Tili kıska	Dili tutulmak	KT: Tili kıska. Suçluluktan veya çaresizlikten konuşamama durumu (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 274).
s. 38	Deyim	Көңүлү көтөрүңкү Köñülü kötörüñkü	Keyfi yerinde	KT: Köñülü kötörüñkü. Moralin yüksek olmasını ifade eder (Güngör, 2018: 162).

Tablo 5.40'ın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 38	Deyim	Көз албайт Köz albayt	Gözünü ayırmamak	Ortak Deyim: Dikkatle bakmak, gözünü ayırmamak (Aksoy, 1988: 506).
s. 38	Deyim	Бозала койдой тепкилеп Bozala koydoy tepkilep	Acımasızca dövmek / Koyun gibi ezmek	Benzetme: Bozala koydoy. Savunmasız birini acımasızca dövmeyi anlatan kültürel benzetme (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 142). TT'de savunmasız biri için "ezip geçmek" ile karşılanabilir.
s. 38	Deyim	Көзүнөн от чыгып Közünön ot çıgıp	Gözlerinden şimşekler çakmak	KT: Közünön ot çıgıp. Şiddetli darbe sonucu duyulan acı ve şok. TT ile ortaktır (Aksoy, 1988: 506).
s. 38	Deyim	Көзү карайлап Közü karayla	Gözleri kararmak	KT: Közü karayla-. Bilincin bulanıklaşması (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 428).
s. 39	Deyim	Тили келип такалды Tili kelip takaldı	Dili damağına yapışmak / Nutku tutulmak	KT: Tili kelip takaldı. Nefes alamayacak kadar dilinin şişmesi veya boğulma hissi (Güngör, 2018: 264).
s. 39	Deyim	Жаны бышык Canı bışık	Canı pek / Canlı/Dayanıklı	KT: Canı bışık (Canı pişkin). Acıya ve zorluğa dayanan (Canı pek) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
s. 39	Deyim	Аркы дүйнөгө жүрүп берген Arkı düynögö cürüp bergen	Hayata gözlerini yummak / Ebediyete intikal etmek	Edeb-i Kelam: Arki düynögö Öbür dünyaya gitmek (ölmek) (Yudahin, 2011, Cilt I: 412).
s. 39	Deyim	Ороодой ачык Oroodoy açık	Ağzı bir karış açık kalmak	Benzetme: Oroodoy (Kuyu/tahıl çukuru gibi). Ağzın şaşkınlık veya ölüm anında kuyu gibi açılması (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
s. 41	Deyim	Көк-ала койдой Kök-ala koydoy	Dayaktan pestili çıkmak / Morarmak	KT: Kök-ala koydoy. Dayak sonrası vücudun mor-alaca çürükler içinde kalması (Güngör, 2018: 160).
s. 41	Deyim	Демине дем кошулду Demine dem koşuldu	Soluklanmak / Derman gelmek	KT: Demine dem koşuldu. Güçlenmek, kendine gelmek, soluklanmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 222).
s. 41	Deyim	Ою таш капты Oyu taş kaptı	Aklı durmak / Put kesilmek	KT: Oyu taş kaptı. Düşüncesi donmak, şaşkınlıktan ne yapacağını bilememek (Yudahin, 2011, Cilt II: 162).

Tablo 5.40'ın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 42	Deyim	Көздөрү чанагынан чыгып Közdörü çanagınan çıgıp	Gözleri fal taşı gibi açılmak	KT: Közü çanagınan çıguu. Gözleri yuvasından fırlamak (aşırı korku) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 428).
s. 42	Deyim	Тап берет Tap beret	Üzerine atılmak / Hamle yapmak	KT: Tap ber-. Saldırmak üzere hamle yapmak, korkutmak (Güngör, 2018: 248).
s. 42	Deyim	Ичинен жинденди İçinen cindendi	Küplere binmek	KT: İçinden cindendi. Cinlenmek, sinirlenmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 128).
s. 43	Deyim	Көңүлү чаппады Köñülü çappadı	Gönlü yatmamak	KT: Köñülü çappadı. İsteksizliği ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt I: 448). TT'de "gönlü yatmamak" ile eşdeğerdir.
s. 43	Deyim	Күн көрсөтпөйт Kün körsötpöyt	Gün yüzü göstermemek	KT: Kün körsötpöyt. Rahat vermemek, eziyet etmek (gün yüzü göstermemek) (Aksoy, 1988: 520).
s. 43	Deyim	Ак сөөк Ak söök	Beyaz tenli / (Asil)	KT: Ak söök (Ak kemik). Soylu, aristokrat sınıf için kullanılan deyim. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 24).
s. 43	Deyim	Колунда бар Kolunda bar	Varlıklı / Zengin	KT: Kolunda bar. Varlıklı, zengin olmak (Güngör, 2018: 158).
s. 43	Deyim	Кызыл жаян түшүп Kızıl cayan tüşüp	Kan revan içinde	KT: Kızıl cayan (Kızıl sel). Kan revan içinde kalmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412).
s. 44	Deyim	Кабыргасы кайышты Kabırgası kayıştı	Beli bükülmek	KT: Kabırgası kayış-. Aşırı zayıflamak veya üzüntüden beli bükülmek (Güngör, 2018: 102).
s. 44	Deyim	Эси-дарты Esi-dartı	Aklı fikri ...-da olmak	KT: Esi-dartı. Aklı fikri, tek derdi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 248).
s. 44	Deyim	Үшүн алды Üşün aldı	İliklerine kadar işlemek	KT: Üşün aldı. Çok korkutmak veya dondurmak (üşünü almak) (Yudahin, 2011, Cilt II: 312).
s. 44	Deyim	Табасын кандырып Tabasın kandırıp	Hıncını almak	KT: Tabasın kandır-. Birinin zor durumundan zevk almak, (Güngör, 2018: 254).
s. 45	Deyim	Жердин битиндей Cerdin bitindey	Karınca kadar / Ufacık	Benzetme: Cerden bitindey (Yerin biti gibi). Uzaktan çok küçük görünen şeyler için benzetme (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 148).

Tablo 5.40'ın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 45	Deyim	Кыттай куюлат Kıttay kuyulat	Zihnine kazınmak	KT: Kıttay kuyulat (Kurşun gibi dökülmek). Zihne kazınmak (Yudahin, 2011, Cilt I: 445).
s. 46	Deyim	Ымала тартып Imala tartıp	Kanı ısınmak	KT: Imala tart-. Kanı ısınmak, dostluk kurmak (Güngör, 2018: 292).
s. 46	Deyim	Күнү бүткөндөй Künü bütköndöy	Eceli gelmek / Sonu gelmek	KT: Künü büt-. Ömrünün sonuna gelmek, eceli gelmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 464).
s. 46	Deyim	Шилекейи чууруп Şilekeyi çuurup	Ağzı sulanmak	KT: Şilekeyi çuurup. Arzulamak, iştahı kabarmak (salyası akmak) (Yudahin, 2011, Cilt II: 452).
s. 46	Deyim	Көзү оттой жанып Közü ottoy canıp	Gözleri çakmak çakmak olmak	KT: Közü ottoy canıp. Gözleri ateş gibi yanmak (öfke/şehvet) (Aksoy, 1988: 506).
s. 47	Deyim	Кызыл-чеке Kızıl-çeke	Kızılca kıyamet kopmak	KT: Kızıl-çeke (Kızıl şakak). Kan revan içinde yapılan şiddetli kavga. (Güngör, 2018: 162).
s. 47	Deyim	Сыр алдырбай Sır aldırbay	Rengini belli etmemek	KT: Sır aldırbay. Rengini belli etmemek, korkusunu gizlemek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 212).
s. 47	Deyim	Көзүнөн чаары чыгып Közünön çaarı çıkıp	Gözü dönmek	KT: Közünön çaarı çık-. Öfkeden gözü dönmek (Yudahin, 2011, Cilt I: 428).
s. 48	Deyim	Кара курсак Kara kursak	Boğaz derdi	KT: Kara kursak (Kara karın). Boğaz derdi, sadece karnını doyurma telaşı (Güngör, 2018: 114).
s. 48	Deyim	Соо жерин койгон жок Soo cerin koygon cok	İğne atılacak yer bırakmamak / Harabeye çevirmek	KT: Soo cerin koygon cok. Sağlam yer bırakmamak, her yerini yaralamak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 184).
s. 48	Deyim	Шайы сууй түшкөн Şayı suuy tüşkön	Dermanı kesilmek	KT: Şayı suuy tüşkön. Gücü/dermanı soğumak (kesilmek) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 428).
s. 48	Deyim	Мээсине түйүндөй түйүлдү Meesine tüyündöy tüyüldü	Beynine saplanmak / Aklına yerleşmek	KT: Meesine tüyündöy tüyüldü. Bir düşüncenin akla saplanıp kalması (Güngör, 2018: 188).

Tablo 5.40'ın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 49	Deyim	Ою он талаа Oyu on talaa	Aklı bir karış havada	KT: Oyu on talaa (Düşüncesi on tarla). Aklı darmadağın olmak (Güngör, 2018: 212).
s. 49	Deyim	Жүрөк суусу агып түшкөндөй Cürök suusu agıp tüşköndöy	Dizlerinin bağı çözülmek	KT: Cürök suusu agıp tüsköndöy. "Yürek suyu akmak". Korkudan dizlerinin bağının çözülmesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
s. 50	Deyim	Көзүнөн ысык жаш атып кетти Közünön şık caş atıp ketti	Hıçkıra hıçkıra ağlamak	KT: Közünön ısık yaş atıp ketti. Aniden ve şiddetle ağlamak (Yudahin, 2011, Cilt I: 428).
s. 50	Deyim	Жан кыйышпас Can kıyışpas	Can ciğer kuzu sarması.	KT: Can kıyışpas. Canını esirgemeyen (çok yakın dostluk) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
s. 50	Deyim	Наар тата элек Naar tata elek	Ağzına bir lokma koymamak	KT: Naar tata elek. Ağzına bir lokma koymamak. (Güngör, 2018: 192).
s. 50	Deyim	Өзөк жалгар Özök calgar	Boğazını körlemek	KT: Özök calgar (gövde bağlayan), açlığı bastıracak kadar yiyeceği anlatır (Arıkoğlu, 2018, Cilt II: 142). TT'de "boğazı körlemek" deyimiyle karşılanır.
s. 52	Deyim	Жүрөгү опкоолжуп Cürögü opkoolCup	Yüreği ağzına gelmek	KT: Cürögü opkoolCup. Yüreği ağzına gelmek, şiddetle çarpmak (Güngör, 2018: 128).
s. 52	Deyim	Күн көрбөй каларын Kün körböy kaların	Gün yüzü görememek	KT: Kün körböy kaların. Yaşayamayacağını veya öleceğini betimler (Aksoy, 1988: 520). TT'de "gün yüzü görememek" ile eşdeğerdir.
s. 52	Deyim	Көкүрөк тушу сөгүлүп Kökүpök tuşu sögülüp	Göğsü parçalanıyor gibiydi	KT: Kökürök tuşu sögülüp. Göğsü sökülmek (aşırı heyecan/nefes darlığı) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 442).
s. 52	Deyim	Жүрөгү жарылып Cürögü carılıp	Ödü patlamak	KT: Cürögü yarılıp. Ödü patlamak, yüreği yarılmak (korkudan ölmek) (Yudahin, 2011, Cilt I: 245).

Tablo 5.40'ın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 53	Deyim	Айраң абалда калды Ayrañ abalda kaldı	Şaşkına dönmek	KT: Ayrañ abalda kaldı. Şaşırıp kalmak, hayret etmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 32).
s. 53	Deyim	Ичи эзилгенче İçi ezilgence	Katıla katıla gülmek	KT: İçi ezilgençe (Bağrı/Ciğeri ezilmek). Katıla katıla gülmek (Güngör, 2018: 134).

"İt Dünyası" Hikâyesi Değerlendirmesi: Bu hikâyede tespit edilen deyimler, karakterlerin psikolojik durumlarını ve sosyal statülerini belirlemede aktif rol oynamaktadır. "Ağzı açık kalmak" gibi ortak yapıların yanı sıra, "yüreğinin sarı suyunu sıkmak" gibi Kırgız Türkçesine özgü somutlaştırmalar dilin anlatım zenginliğini ortaya koymaktadır. 54 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.41 "Duman" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
54	Deyim	Бешене териси тырыша түштү Beşene terisi tırışa tüştü	Alnı kırışmak / Kaşları çatılmak	KT: Beşene (alın) derisinin kırışması, endişe ve huzursuzluğu ifade eden somatik (bedensel) bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 124). TT: Çeviride "çizgilerin belirginleşmesi" denilerek görsel bir betimleme tercih edilmiştir.
54	Deyim	Ачуусу кашайып Açuusu kaşayıp	Öfkesini içine atmak	KT: Açuusu kaşay- (Acısı/Öfkesi katılaşmak/kararmak) Çok sinirlenmek, tahammülü kalmamak anlamındadır (Güngör, 2018: 84). TT: "öfkeyi içine atmak" deyimini kullanarak durumu içselleştirmiştir.
54	Deyim	Ак ит кирип, кара ит чыгып Ak it kirip, kara it çıkıp	Kargaşa kopmak / Ağız dalaşı	KT: Ak it kirip kara it çıkıp (Ak köpek girip kara köpek çıkıyor). Bir ortamdaki kaosu, ağızdan çıkan kötü sözleri ve küfürleri ifade eden kültürel bir deyimdir. (Yudahin, 2011, Cilt I: 422. TT'de "kargaşa kopmak" veya "ağız dalaşı" ile karşılanır.
54	Deyim	Айласы алты куруп Aylası altı kurup	Eli böğründe kalmak / Çaresiz kalmak	KT: Aylası altı kurup (Çaresi altı parça olup/kuruyup) (Güngör, 2018: 72). Ne yapacağını bilememek, çaresiz kalmak. Türkçedeki "eli böğründe kalmak" gibidir.
55	Deyim	Кепке сынбады Kepke sınbadı	Boyun eğmemek	KT: Kepke sınba- (Söze kırılmamak/uymamak). (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412).İnat etmek, söz dinlememek anlamındadır. TT: "Boyun eğmemek" deyimiyle anlam tam karşılanmıştır.

Tablo 5.41'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
55	Deyim	Кара жаалы кармап Kara caalı karmap	Öfkeye kapılmak	KT: Kara caalı karmap (Kara öfkesi/hırsı tutup). Kriz anını ifade eder (Güngör, 2018: 162). TT: Çevirmen "tohumun filizlenmesi" metaforunu kullanarak edebi bir uyarlama yapmıştır.
55	Deyim	Журт көчкөндөй кылды Curt köçköndöy kıldı	Yüreğine bıçak gibi saplandı.	KT: Curt köçköndöy (Yurt/Oba göçmüş gibi). İçinin boşalmasını, büyük bir viraneyi ve gürültüyü ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 448). TT: "Bıçak saplanması" ile acı boyutu öne çıkarılmıştır.
55	Deyim	Кара чечекей Kara çeçekey	Gözümün nuru	KT: Kara çeçekey (Göz bebeği). "Gözümün nuru, en kıymetlim" anlamında evlat için kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt II: 482). TT'deki "gözümün nuru" deyimiyle tam eşdeğerdir.
56	Deyim	Сиркеси суу көтөрбөгөн Sirkesi suu kötörbögön	Sirkesi su götürmez	KT: Sirkesi suu kötörbögön. Çok çabuk sinirlenen, nazı/kaprisi çekilmeyen insanlar için kullanılır (Aksoy, 1988: 452). Türkçedeki "sirkesi su götürmez" deyimi ile kökteştir.
56	Deyim	Ичинде эрибеген туз томуктай İçinde eribegen tuz tomuktay	İçine dert olmak / İçine oturmak	KT: Eribegen tuz tomuktay (Erimeyen tuz/kemik gibi). İçine dert olmak, hazmedememek (Güngör, 2018: 144). TT'de "içine dert olmak" deyimiyle örtüşür.
57	Deyim	Кызыл шыйрак кезден Kızıl şıyrak kezden	Çocukluğundan beri / Daha bebekken	KT: Kızıl şıyrak (Kızıl bacak/ayak). Yeni doğmuş veya çok küçük, savunmasız bebeklik dönemini anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 422). TT: Çeviride "Kırmızı başlıklı" denilerek masalsı bir havaya büründürülmüştür, ancak oriCinaldeki "bebeklik/acizlik" vurgusu değişmiştir.
57	Deyim	Сөөктү жайдан кармады Sööktü caydan karmadı	Cenazeyi bekletmek	KT: Sööktü caydan karma- (Kemiği/Cenazeyi yerinden tutmak/bekletmek) (Yudahin, 2011, Cilt II: 164). Cenazeyi gömmeyip bekletmek.
57	Deyim	Башы жер сайып Başı cer sayıp	Başını önüne eğmek.	KT: Başı cer sayıp (Başı yeri delip/saplayıp) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112). Utançtan veya üzüntüden başını yerden kaldıramamak.
57	Deyim	Көкашайган Kökaşaygan	Kahrolası / Lanet olası	KT: Kök aşaygan. "Lanet olası, kahrolası" anlamında bir sitem sözüdür (Güngör, 2018: 174).
58	Deyim	Жан сабап (ыйлап) Can sabap ıylap	Ağıt yakmak	KT: Can sabap (Canını döverek/hırpalayarak). Kendini paralayarak ağlamak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288). TT: "Türkü söyleyerek" (ağıt yakmak kastediliyor) şeklinde kültürel bir çeviri yapılmıştır.

Tablo 5.41'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
58	Deyim	Көмөкөйүнө көк таш келип такалгандай Kömököyünö kök taş kelip takalganday	Boğazında düğümlenmek	KT: Kök taş (Gök/Mavi taş). Çok sert, parçalanmaz, ağır bir sıkıntıyı ifade eder (Güngör, 2018: 168). TT: "Yumruk gibi taş" ve "düğüm" ifadeleriyle duygu tam karşılanmıştır.
60	Deyim	Терисинин ичине кирүү Terisinin içine kirüü	İç dünyasına girmek / Empati kurmak	KT: Terisinin içine girmek. Birini tam anlamıyla anlamak, empati kurmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254). TT'de "iç dünyasına girmek" veya "empati kurmak" ile eşdeğerdir
65	Deyim	Көзү умачтай ачылды / чачырады Közü umaçtay açıldı / çaçıradı)	Gözleri fal taşı gibi açılmak	KT: Közü umaçtay açıldı (Gözü ovmaç çorbası gibi açıldı/patladı) (Yudahin, 2011, Cilt II: 284). TT: Uykudan aniden ve tam uyanmak, fal taşı gibi açılmak.

"Duman" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Duman" hikâyesindeki deyim varlığı, öfke ve çaresizlik gibi yoğun duyguların dışavurumunda bedensel uzuvların (alın, göz, ciğer) kullanım sıklığını göstermektedir. "Sirkesi su kaldırmamak" örneğinde olduğu gibi, Türkiye Türkçesi ile kökteş olan yapıların korunmuş olması dilin tarihsel sürekliliğini belgeler. 18 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.42 "Kadın" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 68	Deyim	Кулагы сак Kulagı sak	Kulağı delik / Tetikte olmak	KT: Kulagı sak (Kulağı uyanık/tetikte). En ufak sesi duyan, dikkatli kişi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 445).
s. 69	Deyim	Бышырып жемек Bışırıp cemek	Canını okumak	KT: Bışırıp ceyt (Pişirip yer). Birine çok kızmak veya onu mahvetmek (Güngör, 2018: 92) TT'de "canına okumak" veya "harcamak" ile karşılanır.
s. 69	Deyim	Жоголуп кетүү Cogolup ketüü	Sırra kadem basmak /Ortadan kaybolmak	Ortak Deyim: Görünmez olmak, gelmemek (Aksoy, 1988: 524).
s. 70	Deyim	Мойну желкесине жабышуу Moynu celkesine cabışuu	Büzülüp kalmak	Tasvir: Moynu celkesine cabışuu. Korkudan veya soğuktan büzülme, omuzları kaldırma hareketi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 124).

Tablo 5.42'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 70	Deyim	Кулагы ысып чыгуу Kulagı ısyp çıguu	Kulakları çınlamak	KT: Kulagı ısyp çıguu. Hakkında konuşulan kişinin hissettiği varsayılan durum (Yudahin, 2011, Cilt I: 446).
s. 71	Deyim	Шору шорподой төгүлүү Şoru şorpodoy tögülüü	Başına çorap örülmek	KT: Şoru şorpodoy tögülbüybü (Şoru çorba gibi dökülmez mi?). Çok büyük bir belaya, rezilliğe bulaşmak. Çok özgün bir Kırgız deyimidir (Güngör, 2018: 284).
s. 71	Deyim	Жаныңды жебе! Canıñdı cebe!	Yalan atma / Palavra sıkma	KT: Canıñdı cebe (Canını yeme). Karşıdakinin yalan söylediğini veya rol yaptığını sertçe belirten kalıp. TT'deki "Beni yeme" ile benzer mantıktadır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
s. 72	Deyim	Сөзү – бал, көзү – от Sözü – bal, közü – ot	Dili bal, gözü ateş	Sözü bal, gözü ateş, cazibeyi ve arzuyu betimler (Güngör, 2018: 112). TT'de "dili bal, gözü ateş" kalıbı, edebi bir anlatım olarak karşılığını bulur.
s. 74	Deyim	Кара жанын жейт Kara canın ceyt	Yalandan kim ölmüş	Karakterin yalanı karşısında kullanılan sitemdir (Arıkoğlu, 2018, Cilt I: 288). TT'de "yalandan kim ölmüş" veya "kendini paralıyor" ile karşılanır.
s. 75	Deyim	Кызыл китептен (табылбайт) Kızıl kitepten (tabılbayt)	Mumla aransa bulunmaz	Metafor: Kızıl kitep (Kırmızı Kitap- Nesli tükenen türler listesi). Nadir bulunan durumlar veya kişiler (burada erkekler) için kullanılan modern bir ironidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 424). TT'de "mumla aransa bulunmaz" deyimi aynı nadirliği ifade eder.
s. 75	Deyim	Жыландын кепшегенин билүү Cılandın kepşegenin bilüü	Şeytana pabucunu ters giydirmek / Cin fikirli	KT: Cılandın kepşegenin (Yılanın geviş getirdiğini/yediğini bilmek). Çok kurnaz, her şeyi bilen, sezgileri çok kuvvetli kişi (Güngör, 2018: 144). TT'de "şeytana pabucunu ters giydirmek" ile eşdeğerdir.
s. 79	Deyim	Бал тил Bal til	Tatlı dil	Metafor: İkna edici, süslü ve bazen yanıltıcı konuşmaları nitelemek için kullanılır. TT'deki "tatlı dil" ile yapısal ve anlamsal olarak birebir örtüşür (Aksoy, 1988: 518).
s. 79	Deyim	Сары изине сая түшүү Sarı izine saya tüşüü	Peşini bırakmamak / Gölge gibi takip etmek	KT: Sarı izine... (Sarı izine çöp/dikmek). Bir şeyi (burada yalnızlığı) ısrarla takip etmek, kurtulamamak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 212).

"Kadın" Hikâyesi Değerlendirmesi: Hikâyede kurnazlık, dedikodu ve ikna kabiliyetini niteleyen kültürel deyimler ön plana çıkmaktadır. "Yılanın geviş getirdiğini bilmek" gibi doğa gözlemine dayalı özgün yapılar, Kırgız Türkçesinin metaforik gücünü sergileyen en karakteristik örnekler arasındadır. 13 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.43 “Su” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
82	Deyim	Көзүн жүлжүйттү Közün cülcüyttü	Gözlerini kıstı / Gözlerini süzdü	KT: Közün cülcüyt-. Genellikle kurnazlık, şüphe veya dikkatli bakışı ifade eden bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 448). TT’de “gözlerini süzmek” veya “kısmak” ile karşılanır.
82	Deyim	Сөз эбин тапкан Söz ebin tapkan	Ağzı laf yapmak	KT: Söz ebin tapkan. Konuşma yeteneği olan, nerede ne söyleyeceğini bilen kişiler için kullanılır. (Güngör, 2018: 212).
82	Deyim	Каш какты Kaş kaktı	Kaş göz işareti yapmak	KT: Kaş kaktı. Sessiz iletişim, onaylama veya yönlendirme anlamında kullanılan somatik bir deyimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 412).
82	Deyim	Ичи жылып кетти çi cılıp ketti	İçi ısındı / Kanı kaynamak	KT: İçi cılıp ketti. Sevgi, şefkat ve yakınlık hissetmek anlamında, Türkçedeki “içi ısınmak” ile birebir örtüşen bir deyimdir (Aksoy, 1988: 512).
83	Deyim	Жүрөгүн эзип ийди Cürögün ezip iydi	Yüreğini dağlamak / Ciğerini yakmak	KT: Cürögün ezip iydi. Aşırı üzüntü, keder ve acıma hissini ifade eder. “Ez-” fiili duygusal baskıyı ve acıyı somutlaştırır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
83	Deyim	Боорун бербей калгандай Boorun berbey kalganday	Bağrına basmamak / Yabancılaşmak	KT: Boor (karaciğer/bağır) akrabalığı temsil eder. “Boorun berbee” deyimi, yakınlık göstermemek, soğuk davranmak, akrabalık bağını hissettirmemek anlamındadır (Güngör, 2018: 104).
83	Deyim	Жаны үзүлгөнүнө Canı üzülgönünö	Hayata gözlerini yumalı / Vefat edeli	KT: Canı üzül-. Ölmek anlamında kullanılan, ruhun bedenden kopuşunu “üzülmek” (kopmak) fiiliyle anlatan nazik bir ifadedir (Yudahin, 2011, Cilt I: 284).
84	Deyim	Бир кабыргасын омкоруп салгандай Bir kabırgasın omkorup salganday	Bir kolu kanadı kırılmak / Yarısı eksilmek	KT: Kabırgasın omkorup sal-. Eşin kaybının verdiği derin acıyı ve desteğin yitirilmesini anlatan çok güçlü bir metafordur. (Güngör, 2018: 162).
84	Deyim	Жүрөгү сыгылып кетет Cürögü sıgılıp ketet	İçi daralmak / Yüreği sıkılmak	KT: Cürögü sıgılıp ketet. Manevi baskı, huzursuzluk ve çaresizlik hissini ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
85	Deyim	Көкүрөккө сайылган шиштей Kökürökkö sayılgan şiştey	Bağrına saplanan bir ok/hançer gibi	KT: Kökürökkö sayılgan şiştey. Sözün veya olayın verdiği ani ve keskin acıyı betimleyen bir benzetme/deyimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 464).

Tablo 5.43'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
86	Deyim	Жүрөгү шуу эте түштү Cürögü şuu ete tüştü	İçi cız etmek / Yüreği hoplamak	KT: Cürögü şuu ete tüştü. Ani korku, endişe veya kötü bir hissin bedene yayılmasını anlatan, yansıma kökenli bir deyimdir (Güngör, 2018: 132).
89	Deyim	Жүрөгүн туз куйгандай ачыштырып Cürögün tuz kuyganday açıştırıp	Yarasına tuz basmak	KT: Cürögün tuz kuyganday açıştı-. Acının şiddetini ve tazeliğini "yaraya tuz basmak" metaforuyla anlatan ortak bir Türk deyimidir (Aksoy, 1988: 536).

"Su" Hikâyesi Değerlendirmesi: İnsan bedeni üzerinden kurulan anlam dünyasının yoğun olduğu bu eserde, eş kaybı gibi derin acıların "kaburganın sökülmesi" metaforuyla anlatılması dikkat çekicidir. "Boor" (karaciğer) kavramının yakınlık simgesi olarak kullanımı, Kırgız Türkçesinin özgün semantik dünyasını yansıtmaktadır. 12 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.44 "On Üç" hikâyelerinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
91	Deyim	Жылан тебелеп алгандай Cılan tebelep alganday	Yılan sokmuş gibi	KT: Cılan tebelep alganday (Yılan çiğnemiş/ezmiş gibi). Ani irkilmeyi ve korkuyu anlatan özgün bir deyimdir (Güngör, 2018: 142). TT: Türkçede bu durum genelde "yılan sokmuş gibi" deyimiyle karşılanır.
91	Deyim	Жүрөгү түшүп кетти Cürögü tüşüp ketti	Yüreği ağzına geldi / Ödü koptu	KT: Cürögü tüşüp ketti (Yüreği -aşağı-düştü). Aşırı korku belirtisidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288). TT: Türkçede "yüreği ağzına gelmek" (yukarı çıkmak) kullanılır.
91	Deyim	Чалкасынан кетти Çalkasınan ketti	Küçük dilini yutmak	KT: Çalkasınan ketti (Sırt üstü gitti/düştü). Mecazen duyduğu söz karşısında aşırı şaşırmak, inanamamak (Yudahin, 2011, Cilt II: 362).
92	Deyim	Ысык сүт ичип алгандай Isık süt içip alganday	Dili damağı kurumak / Dili tutulmak	KT: Isık süt içip alganday. Ne diyeceğini bilememek, kekelemek (kakap-çakap) durumunu anlatan görsel bir benzetmedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 424). TT'deki tam karşılığı doğrudan "dili tutulmak / dili damağı kurumak" kalıplarıdır.
92	Deyim	Суу ичкен теке Suu içken teke	Aval aval bakmak / Donup kalmak	KT: Suu içken teke (Su içen teke gibi). Bir noktaya donup kalmayı, şaşkınlıktan tepki verememeyi ifade eden Kırgızcaya has bir deyimdir (Güngör, 2018: 218).

Tablo 5.44'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
92	Deyim	Жыландын кепшегенин оозунан алуу Cılandın kepşegenin oozunan aluu	Gözü kara olmak	KT: Cılandın kepşegenin oozunan aluu. Çok tehlikeli veya imkânsız bir şeyi yapabilecek kadar kurnaz, becerikli ve "gözü kara" olmayı ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 248).
93	Deyim	Маскасын сыйрып салуу Maskasın sıyırıp saluu	Maskesini düşürmek	KT: Maskasın sıyırıp saluu. Gerçek yüzünü, sahteliğini ortaya çıkarmak. Ortak metafordur (Aksoy, 1988: 522).
93	Deyim	Чачы жыдуу Çaçı cıduu	Saçını ağartmak	KT: Çaçı cıduu (Saçı dökülmek/yolunmak). Bir konuya çok kafa yormaktan, düşünmekten saçın dökülmesi/azalması (Yudahin, 2011, Cilt II: 412).
94	Deyim	Териси жука Terisi cuka	Alıngan / Çıt kırıldım	KT: Terisi cuka (Derisi ince). Çabuk küsen, hassas, söze dayanamayan insanlar için kullanılan somatik bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254).
94	Deyim	Бүргөдөй секирүү Bürgödöy sekirüü	Barut gibi olmak / Pirelenmek	KT: Bürgödöy sekirüü. Ufak bir lafa hemen tepki vermek, sinirlenmek. "Barut gibi" olmak (Güngör, 2018: 98).
96	Deyim	Көзүнө чөп салуу Közünö çöp saluu	Aldatmak / İhanet etmek	KT: Közünö çöp saluu (Gözüne çöp atmak). Eşini aldatmak (İzmena). Türkiye Türkçesinde "göze çöp batması" rahatsızlık verici durumdur, Kırgızcada ise doğrudan ihanet metaforudur (Yudahin, 2011, Cilt I: 428).
98	Deyim	Кара далы (болуу) Kara dalı (boluu)	Evde kalmış (kız)	KT: Kara dalı (Kara kürek kemiği). Yaşı geçmesine rağmen evlenmemiş kızlar için kullanılan kültürel bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 418).
98	Deyim	Башты баталгага коюу Baştı batalgaga koyuu	Kellesini koltuğuna almak	KT: Baştı batalgaga koyuu. Ölümü veya büyük riski göze almak (Güngör, 2018: 114).
99	Deyim	Суу жүрөк Suu cürök	Ödlek / Korkak	KT: Suu cürök (Su yürek). Yüreği su gibi dayanıksız, cesaretsiz anlamında (Aksoy, 1988: 538).

"On Üç" Hikâyeleri Değerlendirmesi: Tespit edilen deyimlerde semantik farklılıklar (yüreğin yukarı yerine aşağı düşmesi) lehçeler arası algı değişimlerini göstermektedir. "Kara dalı" ve "gözüne çöp atmak" gibi örnekler, toplumsal durumları deyimleştirerek dile nasıl yerleştiğini belgelemektedir. 14 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.45 "Ün (Ses)" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
101	Deyim	Көзү чылк жумулуп Közü çılk cumulup	Gözleri sımsıkı kapalı	KT: Çılk (tamamen/bütünüyle) pekiştirme edatıdır. Bilincin kapandığını vurgular (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 428).

Tablo 5.45'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
101	Deyim	Жанын сабап (безеленип) Canın sabap (bezelenip)	Canını dişine takıp / Kendini paralamsk	KT: Canın sabap (Canını döverek). Kuşların ötüşündeki çabayı ve şiddeti anlatan somatik bir deyimdir (Güngör, 2018: 124).
101	Deyim	Камыр-жумур аралашып Kamır-cumur aralaşıp	İçli dışlı olmak / Etle tırnak gibi	KT: Kamır-cumur (Hamur ve maya gibi). Nesnelerin veya canlıların birbiriyle bütünleşmesini anlatan yaygın bir deyimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 382).
102	Deyim	Көзгө тартылып Közgö tartılıp	Gözünde canlanmak	KT: Geçmişteki bir anının veya bir hayalin görsel olarak zihinde yeniden canlanmasını ifade eden deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 448).
103	Deyim	Көңүлү бир жерге токтобой Köñülü bir cerge toktoboy	İçi içine sığmayarak	Köñülü bir cerge toktoboy, odaklanamama ve huzursuzluğu anlatır (Güngör, 2018: 162). TT'de "içi içine sığmamak" ile karşılanır.
104	Deyim	Көзүм ачыла түшпөдүбү Közüm açıla tüşpödübü	Gözüm açıldı / Aydınlandım	KT: Közüm açıla tüşpödübü. Yeni bir bilgi öğrenmek, cehaletten kurtulmak anlamında metaforik kullanım (Yudahin, 2011, Cilt I: 428).
105	Deyim	Эрте күндү кеч кылбай Erte kündü keç kılbay	Lafı uzatmadan / Vakit kaybetmeden	KT: Erte kündü kech kılbay (Erken günü akşam etmeden). "Hadi sadede gel, işi uzatma" anlamında bir uyarı deyimidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
105	Deyim	Жолдон кармабайын Coldon karmabayın	Yolundan etmeyeyim / Alıkoymayayım	KT: Meşgul etmemek anlamında nezaket ifadesi (Güngör, 2018: 118).
105	Deyim	Алакандан чууруган кумдай (жылас болуу) Alakandan çuurugan kumday	Avuçtan kayıp gitmek	KT: Hafıza kaybını veya bir düşüncenin zihinden kayıp gitmesini anlatan güçlü bir benzetme/deyimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 36).
105	Deyim	Эсимди жара басты Esimdi cara bastı	Aklım durdu	KT: Esimdi cara bastı. Unutkanlık durumuna sitem etmek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 165). TT'deki tam fraseoloCik karşılığı "hafızası göçmek / belleği silinmek / akıl süzgeci aşınmak" kalıplarıdır.
106	Deyim	Тилимдин учунда турат Tilimdin uçunda turat	Dilimin ucunda	KT/TT: Ortak deyim. Hatırlamak üzere olunan durum (Aksoy, 1988: 538).
107	Deyim	Ак чөп башта Ak çöp başta	Sil baştan yapmak / Suçu kabullenmek	KT: Ak çöp başta (Başta ak çöp var). Kırgız kültüründe bir suç işlendiğinde veya özür dileneceği zaman büyüklere karşı söylenen, teslimiyeti ve "sil baştan" yapmayı ifade eden çok özel kültürel bir deyimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 24).

Tablo 5.45'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
107	Deyim	Оозуман Алласын учуруп жибергендей Oozuman Allasın uçurup cibergendey	Nutku tutulmak / Ne diyeceğini bilememek	KT: Oozuman Allasın uçurup... (Ağzından Allah'ını uçurmak). Şaşkınlıktan kutsal kelamın bile ağızdan kaçması, donup kalmak (Güngör, 2018: 204).
112	Deyim	Көзүн байлады Közün bayladı	Göz gözü görmemek	KT: Karanlığın görüşü engellemesi. Büyü yapmak anlamındaki "göz bağlamak" değil, fiziksel görememe halidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 448). TT'deki tam karşılığı "göz gözü görmemek / gözü kör olmak" (doğa şartlarından ötürü) durumudur.
114	Deyim	Жүрөгү опкоолжуй түштү Cürögü opkoolcuy tüştü	Yüreği ağzına geldi / İçi pır pır etti	KT: Opkoolcuy tüş-. Heyecan, korku veya aşırı sevinçten kalbin yerinden çıkacak gibi atması, göğsün inip kalkması (Güngör, 2018: 128).

"Ün" Hikâyesi Değerlendirmesi: Bu hikâyede pekiştirme yapılarının ve inanç temelli deyimlerin sıklığı görülmektedir. "Ak çöp başta" gibi kökenli deyimler, Kırgız nezaket ve teslimiyet kültürünün dilsel tezahürlerini sunması bakımından değerlidir. 15 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.46 "Profesör, Şukşin, Manas" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
115	Deyim	Көз жарып (калышы) Köz carıp	Dünyaya getirmek	KT: Köz car- (Göz yarmak). Kırgızcada "doğum yapmak" eylemi için kullanılan birincil deyimdir. Metaforik olarak kapalı bir şeyi (rahim/göz) açmak anlamındadır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 428). TT: Türkiye Türkçesinde "göz aydınlığı" doğum sonrası tebrik için kullanılırken, eylem için "dünyaya getirmek" tercih edilir.
115	Deyim	"Ичкени ирим, жегени желим" İçkeni irim, cegeni celim	Zehir zıkkım olmak	KT: İçkeni irim, cegeni celim (İçtiği irin/çürük, yediği zamk/zehir). Kafiyeli bir yapıdır. Aşırı stres yüzünden hayattan tat alamamayı ifade eder (Güngör, 2018: 184). TT: "Zehir zıkkım olmak" deyimiyle anlamsal eşdeğerdir.

Tablo 5.46'nın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
115	Deyim	Кумга түкүргөндөй (болуу) Kumga tükürgöndöy	Havanda su dövmek / Boşa kürek çekmek	KT: Kumga tükürgöndöy (Kuma tükürmüş gibi). Kuma atılan tükürük anında kuruyup kaybolduğu için "emeğin boşa gitmesi"ni anlatan görsel bir metafordur (Yudahin, 2011, Cilt I: 448) TT: Türkçedeki "havanda su dövmek" veya "boşa kürek çekmek" deyimleriyle işlevsel denkliğe sahiptir.
115	Deyim	Көзү төрт (болуу) Közü tört	Dört gözle beklemek	KT: Közü tört (Gözü dört) (Aksoy, 1988: 514). TT: Türkiye Türkçesi ile ortak bir deyimdir. Beklentinin şiddetini ve dikkati ifade eder.
116	Deyim	Беш манжасындай билет Beş mancasınday bilet	Avucunun içi gibi bilmek	KT: Beş mancasınday bilet (Beş parmağı gibi bilir). Farklılık: Kırgızca "parmakları" referans alırken, Türkiye Türkçesi "avucun içini" referans alır. Anlam tamamen aynıdır (çok iyi tanımak) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 112).
116	Deyim	Кулагын кагып алат Kulagın kagıp alat	Kafasını şişirmek / Beynini yemek	KT: Kulagın kagıp alat (Kulağını kakıp/dövüp alır). Çok konuşarak karşıdakini sersemletmek (Güngör, 2018: 156). TT: "Kafa şişirmek" deyimi somatik (bedensel) açıdan benzer bir rahatsızlığı ifade eder.
117	Deyim	Кулагына кумдай куйду Kulagına kumday kuydu	Kulağına küpe etmek	KT: Kulagına kumday kuydu (Kulağına kum gibi döktü). Bir bilgiyi, detayı atlamadan, tane tane ve ısrarla anlatarak zihne yerleştirmek. "Kum" çokluğu ve akıcılığı simgeler (Yudahin, 2011, Cilt I: 446).
121	Deyim	Жүрөк үшүн сыгып алган Cürök üşün sıgıp algan	Ödünü patlatmak / Cesaretini kırmak	KT: Cürök üşün sıgıp al- (Yürek üşünü/gücünü sıkıp almak). Bir otoritenin (profesörün) baskısıyla karşıdakinin cesaretini kırmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288). TT'deki tam karşılığı "cesaretini kırmak / gözünü korkutmak / manen çökertmek" şeklindedir.
123	Deyim	Оозуна таш Oozuna taş	Ağzından yel alsın	KT: Taş oozuňa (Taş ağzına). Kötü bir ihtimal dillendirildiğinde onu engellemek için söylenen batıl inanç kökenli bir sözdür (Güngör, 2018: 202).

Tablo 5.46'nın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
128	Deyim	Жерден алып гөргө (салуу) Cerden alıp görgö (saluu)	Yerden yere vurmak	KT: Cerden alıp görgö (Yerden alıp mezara...). Birini çok fena azarlamak, aşağılamak (Yudahin, 2011, Cilt I: 248). TT: "Yerden yere vurmak" deyiminden daha ağır, "mezara sokmak" kadar şiddetli bir azarı ifade eder.
128	Deyim	Бетине суу бүрккөндөй Betine suu bürkköndöy	Başına kaynar sular dökülmek	KT: Betine suu bürkköndöy (Yüzüne su püskürtülmüş gibi). Ani bir şokla kendine gelmek veya irkilmek. Bayılan birini ayıltmak için yapılan eylemden türemiştir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 124).
129	Deyim	Төкпөй-чачпай (айтуу) Tökpöy-çaçpay	Eksiksiz anlatmak / Noktası virgülüne	KT: Tökpöy-çaçpay (Dökmeden saçmadan). Hiçbir detayı atlamadan, israf etmeden anlatmak (Aksoy, 1988: 488). TT: "Eksiksiz" veya "noktası virgülüne" deyimleriyle karşılanır

"Profesör, Şukşin, Manas" Hikâyesi Değerlendirmesi: Eserde eğitim ve otorite kavramları üzerinden şekillenen deyimlerin, nesne-doğa ilişkisiyle (kum, taş, bıçak) harmanlandığı görülür. "Beş parmağı gibi bilmek" örneğindeki referans noktası farkı, iki lehçe arasındaki küçük ama karakteristik değişimleri göstermektedir. 12 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.47 "İriñ" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metın (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 152	Deyim	Жан сабап Can sabap	Canını dişine takmak	KT: Can sabap (Canını döverek). Büyük bir çaba ve zorlanmayı ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
s. 152	Deyim	Улуу сөздө уят жок Uluu sözdö uyat cok	Ayıptır söylemesi / Sözüm meclisten dışarı	Atasözü/Deyim: "Ulu sözde (gerçekte) ayıp yoktur." Kaba veya müstehcen bir konudan bahsederken (burada kalçadaki çıban) özür mahiyetinde söylenen kalıptır (Güngör, 2018: 274). TT'deki "Sözüm meclisten dışarı" veya "Ayıptır söylemesi" kalıplarına yakındır.
s. 152	Deyim	Колунда көөрү, тилинде мөөрү бар Kolunda köörü, tilinde möörü bar	Elinden her iş gelen, sözü geçen	KT: Koor (Körük/Ustalık) ve Möör (Mühür). Hem yetenekli hem de otoriter olmayı anlatan kafiyeli bir deyimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).

Tablo 5.47'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metın (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 152	Deyim	Тамырын түбүнөн кыркуу Tamırın tübünön kırkuu	Kökünü kazımak / Kökünü kurutmak	KT: Tamırın tübünön kırkuu (Damarını/kökünü dibinden kesmek). Tamamen yok etmek anlamındadır (Aksoy, 1988: 484). TT: "Kökünü kazımak" ile birebir örtüşür.
s. 153	Deyim	Артын ит тиштесе да кайыл Artın it tiştese da kayıl	Umurumda değil / Ne hali varsa görsün	KT: Artın it tiştese da... (Arkasını it ısırsa da razı). "Benden sonrası tufan" veya "gözüm görmesin de ne olursa olsun" anlamında umursamazlığı anlatır (Güngör, 2018: 92).
s. 153	Deyim	Жаалы кармаган Caalı karmagan	Gözü dönmüş / Tepesi atmak	KT: Caalı karmagan. Şiddetli öfke nöbetini ve kontrolsüzlüğü ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 264).
s. 153	Deyim	Кара жини кайноо Kara cini kaynoo	Kan beynine sıçramak	KT: Kara cini kaynoo (Kara cini kaynamak). Öfkenin son raddeye gelmesi (Yudahin, 2011, Cilt I: 312).
s. 153	Deyim	Ириңдин көзүн тазалоо İriñdin közün tazaloo	Pisliği temizlemek	KT: Közün tazaloo (Gözünü temizlemek/yok etmek). Bir sorunu kökten çözmek, ortadan kaldırmak (öldürmek/yıkmak) anlamında kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 324).
s. 154	Deyim	Жүрөгүнө суу сепкендей (чочуду) Cürögünö suu sepkendey	Ödü koptu / Yüreği ağzına geldi	KT: Cürögünö suu sepkendey (Yüreğine su serpilmiş/dökülmüş gibi irkilmek).Ani korku ve şok anını, sıcak taşa su dökülünce çıkan "cızz" sesi ve ürpertiyle betimler (Güngör, 2018: 128).
s. 154	Deyim	Айласы куруу Aylası kuruu	Çaresiz kalmak / Eli kolu bağlanmak	KT: Aylası kuruu (Çaresi kurumak). Ne yapacağını bilememek (Yudahin, 2011, Cilt I: 32).
s. 154	Deyim	Көзүнөн от атып кетти Közünön ot atıp ketti	Gözlerinden şimşekler çakmak	KT: Közünön ot atıp ketti. Şiddetli fiziksel acı (tekme yeme) anında yaşanan şoku anlatır (Aksoy, 1988: 506).
s. 154	Deyim	Оозунан сөзү учту Oozunan sözü uçtu	Dili tutulmak / Ağzından kaçırmak	KT: Oozunan sözü uçtu. Korkudan ne dediğini bilememek veya istemsizce konuşmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
s. 155	Deyim	Жылан сыйпагандай (тыптынч) Cılan sıypaganday	İn cin top oynamak / Ölüm sessizliği	KT: Cılan sıypaganday (Yılan sıyırmış/yalamış gibi). Bomboş, tertemiz veya derin sessizlik için kullanılır. Burada odanın isyancılar gittikten sonraki boşluğunu anlatır (Güngör, 2018: 144).

"İriñ" Hikâyesi Değerlendirmesi: Hikâyede toplumsal sorunların "irini temizlemek" gibi tıbbi metaforlarla karşılanması, yazarın deyimleri olay örgüsüyle ne kadar uyumlu

kullandığını göstermektedir. Şiddetli duyguların bedensel tepkilerle anlatılması eserin dilsel dinamizmini artırmaktadır. 13 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.48 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 206	Deyim	Ат чабым алыс At çabım alıs	Bir atımlık mesafe / Bir taş atımı yer	KT: At çabım. Uzaklığı atın koşma mesafesiyle ölçen geleneksel bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 92).
s. 206	Deyim	Көк муштум (колу) Kök muştum	Buz kesmek / Eli kolu donmak	KT: Kök muştum (Gök yumruk). Soğuktan donmuş, morarmış el veya yüzü ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
s. 206	Deyim	Наар тата элек Naar tata elek	Ağzına bir lokma koymamak	KT: Naar tat- (Gıda tatmak). Hiçbir şey yememek, aç kalmak (Güngör, 2018: 192). TT’de “ağzına bir lokma koymamak” ile birebir eşdeğerdir.
s. 206	Deyim	Көзү төрт (болуу) Közü tört boluu	Dört gözle beklemek	Ortak Deyim: Çok istemek, beklemek (Aksoy, 1988: 514).
s. 207	Deyim	Садаган болоюн / Садаган кетейин Sadagañ boloyun	Kurbanın olayım	KT: Sadaga (Kurban/Sadaka). Yalvarma veya aşırı sevgi ifadesi. TT ile ortaktır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 162).
s. 207	Deyim	Кабыргасы кайышуу Kabırgası kayışuu	İçi sızlamak / Yüreği burkulmak	KT: Kabırgası kayışuu (Kaburgası bükülmek/ezilmek). Birinin acısına, derdine ortak olup üzülmek (Güngör, 2018: 142).
s. 207	Deyim	Башыма каран түн түштү Başıma karan tün tüştü	Başıma kara gün doğdu / Günüm karardı	KT: Karan tün (Karanlık gece). Büyük felaket, yas (Yudahin, 2011, Cilt I: 422).
s. 207	Deyim	Колуна пул түкүрүү Koluna pul tükürüü	Eline para saymak / Avucuna para koymak	KT: Tükür- (Tükürmek). Burada argoda “para vermek, sökülmek” anlamında kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 284).
s. 207	Deyim	Кара башын жеп калуу Kara başın cep kaluu	Kendi başını yemek	Beddua/Deyim: “Ölseydim de görmeseydim” anlamında pişmanlık ifadesi (Güngör, 2018: 114).
s. 208	Deyim	Көзүн көнөктөтүп (ыйлоо) Közün könöktötüp ıyloo	Hüngür hüngür ağlamak	KT: Könöktötüp. Könök (kova/kap) dolusu gibi çok ağlamak (Yudahin, 2011, Cilt I: 445).

Tablo 5.48'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 208	Deyim	Пейили таруу Peyili taruu	Gönlü daralmak / Cimrileşmek	KT: Peyili taruu. Cömertlikten uzaklaşmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 148).
s. 209	Deyim	Капчык аңтаруу Kapçık añtaruu	Kesenin ağzını açmak	KT: Kapçık añtaruu (Kese/cüzdan ters çevirmek). Varını yoğunu vermek veya para aramak (Güngör, 2018: 148).
s. 209	Deyim	Өзөк жалгоо Özök calgoo	Açlığını bastırmak / Atıştırmak	KT: Özök calgoo (Özünü/bağırsağını bağlamak). Çok az yiyerek açlığı geçiştirmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
s. 210	Deyim	Колу кыска Kolu kıska	Eli darda / İmkânı yok	Ortak Deyim: Maddi imkansızlığı anlatır (Aksoy, 1988: 518).
s. 210	Deyim	Төрт тарабы кыбыла Tört tarabı kıbıla	Yolu açık olsun / İstediği yere gitsin	KT: Tört tarabı kıbıla (Dört tarafı kıble). "Her yön mübah, nereye isterse oraya gitsin, özgürdür" anlamında kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt II: 284).
s. 210	Deyim	Суй жыгылуу Suy cıgıluu	Kütük gibi devrilmek / Sızmak	KT: Suy cıgıl-. Yorgunluktan veya uykudan boylu boyunca düşmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 214).
s. 211	Deyim	Суу жүрөк Suu cürök	Ödlek / Korkak	KT: Suu cürök (Su yürek). Yüreği su gibi dayanıksız (Aksoy, 1988: 538).
s. 212	Deyim	Итчесинен жыт искеди İtçesinen cıt iskedi	Köpek gibi koklamak	Benzetme/Deyim: İtçesine. Bir şeyi bulmak için koku alma duyusunu aşırı kullanmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 312).
s. 212	Deyim	Далысынан тараган калтырак Dalısınan taragan kaltırak	Sırtından soğuk terler boşalmak	Korkunun yarattığı fiziksel sarsıntıyı ve titremeyi sırt bölgesi üzerinden niteleyen tasviri bir deyimdir (Güngör, 2018: 124).
s. 214	Deyim	Көкүрөк күчүгүм Kökürök küçügüm	Son beşiğim / En kıymetlim	KT: Kökürök küçügüm (Göğüs köpeğim/yavrum). En son doğan çocuk için kullanılan sevgi sözü (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 442).
s. 216	Deyim	Бас жаагыңды! Bas caagıñdı!	Kapa çeneni!	Argo/Deyim: Bas caagıñdı. Susması için sert uyarı (Güngör, 2018: 98).
s. 217	Deyim	Көз кумарын жандыруу Köz kumarın candıruu	Göz banyosu yapmak	KT: Köz kumarın candıruu. Güzele bakarak tatmin olmak (Yudahin, 2011, Cilt I: 428).
s. 217	Deyim	Жан-алы калбоо Can-alı kalboo	Pervane olmak / Kendini paralatmak	KT: Can-alı kalboo (Canı hali kalmamak). Birine yaranmak veya bir şeyi yapmak için aşırı çabalamak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).

Tablo 5.48'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 218	Deyim	Сиркеси суу көтөрбөө Sirkesi suu kötörböö	Burnu havada olmak	KT: Sirkesi suu kötörböö. Çok çabuk sinirlenen, ters, huysuz insanlar için kullanılır (Aksoy, 1988: 452).
s. 220	Deyim	Актык деми Aktık demi	Son nefesi	KT: Aktık demi (Hakkın/Doğruluğun nefesi). Ölmek üzere olan kişinin son anları (Yudahin, 2011, Cilt I: 36).

"Haftanın Beşinci Günü" Değerlendirmesi: Geleneksel ölçü birimlerinin (at çabım) ve bozkır hayatına dair unsurların deyim varlığındaki etkisi bu hikâyede net şekilde görülmektedir. "Göğüs yavrusu" gibi sevgi ifadeleri, Kırgız Türkçesinin duygusal derinliğini yansıtan özgün örneklerdir. 25 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.49 "Sosyalizm" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (TT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 222	Deyim	Шайтан шапалагындай (жер) Şaytan şapalagınday	Avuç içi kadar	KT: Şaytan şapalagınday (Şeytan şamarı/tokadı kadar). Çok küçük, dar bir alanı ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 412).
s. 222	Deyim	Көчүк айланбаган (жер) Köçük aylanbagan cer	İğne atsan yere düşmez	KT: Köçük aylanbagan (Popo dönecek yer olmayan). Aşırı kalabalık ve darlığı kaba ama etkili bir şekilde anlatır (Güngör, 2018: 158).
s. 223	Deyim	Деми-демине жукпай Demi-demine cukpay	Nefes nefese / Soluk soluğa	KT: Demi-demine cukpay (Nefesi nefesine değmeden/yapışmadan). Heyecan veya korkudan sık nefes alıp vermeyi anlatır (Yudahin, 2011, Cilt I: 214).
s. 223	Deyim	Бир көзү бир көзүнөн коркуп Bir közü bir közünön korkup	Ödü kopmak	KT: Bir közü bir közünön korkup. Aşırı şüphe ve korku halini, kendi uzvundan bile korkmak şeklinde betimler (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 448).
s. 223	Deyim	Алааңды топчулап ал Alaañdı topçulap al	Fermuarını çek / Edepli ol	Argo Deyim: Alaa (Ağ/Apış arası). Kaba bir uyarıdır (Güngör, 2018: 84).
s. 224	Deyim	Оозуна талкан куюп алгандай Oozuna talkan kuyup alganday	Dut yemiş bülbül gibi	KT: Oozuna talkan kuyup alganday. Ağzına un doldurulmuş gibi aniden susmak (Yudahin, 2011, Cilt II: 212).

Tablo 5.49'un devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (TT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 224	Deyim	Жап алаңды! Can-alı kalboo	Kapa çeneni!	KT: Ala (Ağız/Çene- kaba tabir) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 42).
s. 226	Deyim	Ач кенедей жабышат Aç kenedey cabışat	Sülük gibi yapışmak	KT: Aç kenedey (Aç kene gibi). Yapıştığı yerden kanı emmeden bırakmayan ısrarcı kişiyi anlatır (Güngör, 2018: 142).
s. 227	Deyim	Төбөң менен жер казсаң да Töböñ menen cer kazsañ da	Yeri göğü arasan da / Ne yapıp edip	KT: Töböñ menen cer kazsañ da (Tepenle yer kazsan da). İmkansızı zorlamak, ne pahasına olursa olsun bulmak (Yudahin, 2011, Cilt II: 248).
s. 227	Deyim	Итөлгөн İtölgön	Geberesice / Soyu kuruyasıca	Beddua/Deyim: Aşağılama sözü (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 312).
s. 227	Deyim	Жини шакардай кайноо Cini şakarday kaynoo	Tepesi atmak / Küplere binmek	KT: Cini şakarday kaynoo (Öfkesi kül suyu gibi kaynamak). Şiddetli öfke (Güngör, 2018: 132).
s. 228	Deyim	Ат тезегин кургатпай At tezeğin kurgatpay	Ayağının tozuyla / Arayı soğutmadan	KT: At tezeğin kurgatpay (At tezeğini kurutmadan). Sık sık gidip gelmek veya bir işi hemen, arayı soğutmadan yapmak (Yudahin, 2011, Cilt I: 94).
s. 231	Deyim	Жүрөк үшүү (алуу/козголуу) Cürök üşü	Ödü kopmak / Yüreği ağzına gelmek	KT: Cürök üşü. Korku hissi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
s. 231	Deyim	Каккан казыктай Kakkan kazıktay	Put kesilmek / Çakılı kalmak	KT: Kakkan kazıktay (Çakılmış kazık gibi). Korkudan veya emirden kımıldamadan durmak (Güngör, 2018: 144).
s. 233	Deyim	Намыска түкүрүп Namıska tükürüp	Ar damarı çatlamış /Onuru hiçe saymak	KT: Namıska tükürüp (Namusa tükürüp). Onuru hiçe saymak (Yudahin, 2011, Cilt II: 36).
s. 233	Deyim	Мал ээсин тартпаса арам өлөт Mal eesin tartpasa aram ölöt	Armut dibine düşer	Atasözü/Deyim: "Mal sahibine benzemezse haram ölür." Kişinin karakterinin ailesine/sahibine benzeyeceğini belirten bir söz (Güngör, 2018: 182).
s. 234	Deyim	Тишимдин кирин соруп Tişimdin kirin sorup	Dişinden tırnağından artırıp	KT: Tişimdin kirin sorup (Dişimin kirini emerek). Yokluk içinde, aç kalarak yaşamak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254).

Tablo 5.49'un devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (TT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 235	Deyim	Ташка тамга баскандай Taşka tamga baskanday	Adı gibi emin / Kesin	KT: Taşka tamga baskanday. Değiştirilemez, kesin gerçek (Yudahin, 2011, Cilt II: 242).

"Sosyalizm" Hikâyesi Değerlendirmesi: Eserdeki deyimler, toplumsal eleştiriyi "namusa tükürmek" veya "tepenle yer kazmak" gibi keskin ifadelerle harmanlayarak sunmaktadır. Geleneksel yaşamdan beslenen kalıplar, eserin kültürel dokusunu yansıtmaktadır. 18 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.50 "Pusu" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal Inceleme
s. 239	Deyim	Оозу жыйылбай калды Oozu cıyılbay kaldı	Çenesi düşmek / Ağzı kapanmak bilmedi	KT: Oozu cıyılbay kaldı (Ağzı toplanmadı). Sürekli konuşmak, susmamak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
s. 239	Deyim	Башына чач бүтүп, ээгине сакал чыккандан бери Başınan çaç bütüp, eegine sakal çıkkandan beri	Aklı erdi ereli / Kendini bildi bileli	KT: Yaşının ilerlediğini ve hayatı boyunca böyle bir şey görmediğini anlatan tasviri bir zaman deyimidir (Güngör, 2018: 112).
s. 239	Deyim	Чыпчыргасына дейре Çıpçırgasına deyre	İğneden ipliğe / En ince ayrıntısına kadar	KT: Çıpçırgasına deyre. Hiçbir detayı atlamadan anlatmak (Yudahin, 2011, Cilt II: 422).
s. 239	Deyim	Кулакка куймактай куюлган Kulakka kuymaktay kuyulgan	Kulağına küpe etmek / Zihne kazımak	KT: Kulakka kuymaktay kuyulgan (Kulağa kuymak/dökme kurşun gibi dökülen). Bir sözün zihne tam olarak yerleşmesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 446).
s. 239	Deyim	Жаагыңды жап Caagıñdı cap	Çeneni kapa!	Argo/Deyim: Caagıñdı cap. Susması için sert uyarı (Güngör, 2018: 98).
s. 240	Deyim	Көк беттенүү Kök bettenüü	Nuh deyip peygamber dememek	KT: Kök bettenüü (Gök yüzlü/suratlı olmak). İnatçılık, söz dinlememek (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
s. 240	Deyim	Кур үмүт Kur ümüt	Boş hayal / Ham hayal	KT: Kur ümüt (Kuru ümit). Gerçekleşmeyecek beklenti (Aksoy, 1988: 458).
s. 240	Deyim	Көк муштумдай көгөргөн Kök muştumday kögörgön	Kaskatı kesilmek / Mosmor olmak	KT: Kök muştumday kögörgön (Gök yumruk gibi morarmış/göğermiş). Burada hem soğuktan hem de inattan dolayı "kaskatı kesilmiş" anlamında kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 428).
s. 240	Deyim	Эсин оодаруу Esin oodaruu	Aklını başından almak / Şoke etmek	KT: Esin oodaruu (Aklını devirmek/döndürmek). Çok şaşırmak (Yudahin, 2011, Cilt II: 114).

Tablo 5.50'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 240	Deyim	Куш тилиндей (кат) Kuş tilindey	Bir parça / Ufacık	KT: Kuş tilindey (Kuş dili kadar). Çok kısa, küçük yazılı metin (Güngör, 2018: 162)
s. 240	Deyim	Денесине ийне сайгандай (туйтуңдап) Denesine iyne sayganday	İğne batmış gibi /	KT: Denesine iyne sayganday. Rahatsızlık, huzursuzluk veya sinirden kıpır kıpır olmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
s. 240	Deyim	Омурткамды сыздатуу Omurtkamdı sızdatuu	Kemiklerini sızlatmak	KT: Omurtkamdı sızdatuu (Omurgamı sızlatmak). Evlat için çekilen büyük eziyet ve acı (Güngör, 2018: 204).
s. 240	Deyim	Көзү умачтай ачылуу Közü umaçtay açıluu	Gözleri fal taşı gibi açılmak	KT: Közü umaçtay açıluu. Şaşkınlıktan gözlerin büyümesi (Yudahin, 2011, Cilt II: 288).
s. 241	Deyim	Бөйрөгүн таянуу Böyrögün tayanuu	Elini beline koymak	Cest/Deyim: Böyrögün tayanuu. Kadınların kavga ederken veya hesap sorarken takındığı meydan okuyucu tavır (Güngör, 2018: 114)
s. 241	Deyim	Көзүнүн жашын көл кылуу Közünün caşın köl kıluu	Göz yaşlarını sel etmek	KT: (Metinde Aldıñdı köldöy elekte- Altını göl etmeden önce). Bebeğin altına işemesi için kullanılan bir eufemizm (edeb-i kelam) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 448).
s. 241	Deyim	Жер кароо / Жүзүн жер каратты Cer karoo / Cüzün cer karattı	Yüzünü yere eğmek/ Mahcup etmek	KT: Cüzüm cüzüm cer karattı. Utandırmak, mahcup etmek (Aksoy, 1988: 542).
s. 241	Deyim	Чаң жугузбоо Çañ cuguzboo	Toz kondurmamak	KT: Çañ cuguzboo. Birini kusursuz görmek, eleştirmemek (Aksoy, 1988: 492).
s. 241	Deyim	Кызыл тилин жануу Kızıl tilin canuu	Dilini bilemek / Çenesini açmak	KT: Kızıl tilin canuu. Kavgaya veya çok konuşmaya hazırlanmak (Yudahin, 2011, Cilt II: 242).
s. 243	Deyim	Көзү төрт (болуу) Közü tört boluu	Dört gözle beklemek	Ortak Deyim: Çok istemek (Aksoy, 1988: 514).
s. 244	Deyim	Ооз толтура мактануу Ooz toltura maktanuu	Ağız dolusu övünmek	KT: Ooz toltura (Ağız dolusu). Abartarak, çekinmeden konuşmak (Aksoy, 1988: 438).
s. 246	Deyim	Тилимдин учунда турат Tilimdin uçunda turat	Dilimin ucunda	Ortak Deyim: Hatırlamak üzere olmak (Aksoy, 1988: 538).

Tablo 5.50'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 247	Deyim	Каш карайып Kaş karayıp	Akşam çöküp / Hava kararıp	KT: Kaş karayıp. Akşam olması (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412)
s. 247	Deyim	Боорунан түшүрбөө Boorunan tüşürböö	Bağrına basmak	KT: Boorunan tüşürböö (Bağrından düşürmemek). Çok sevmek, sahiplenmek (Güngör, 2018: 118).

"Pusu" Hikâyesi Değerlendirmesi: Eserdeki deyimler, karakterlerin inatçı tutumlarını ve yaşadıkları eziyetleri "kök bettenüü" ve "omurtkamdı sızdatuu" gibi güçlü somutlaştırmalarla yansıtmaktadır. "Çenesi düşmek" gibi Türkiye Türkçesiyle ortak yapılar kavramsal birliği belgelerken, bebekler için kullanılan "altını göl etmek" ifadesi dilin estetik anlatım gücünü sergilemektedir. 22 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.51 "Tozlu Yol" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 248	Deyim	Тишиңдин кирин сорбой Tişiñdin kirin sorboy	Dişinden tırnağından artırmak	KT: Tişiñdin kirin sorboy (Dişinin kirini emerek). Aşırı cimrilik yapmayı, yemeyip içmeyip para biriktirmeyi anlatan güçlü bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254).
s. 248	Deyim	Колдун кири Koldun kiri	El kiri	KT: Koldun kiri. Paranın geçici ve değersiz olduğunu belirten, her iki dilde de birebir aynı olan ortak bir deyimdir (Aksoy, 1988: 448).
s. 248	Deyim	Маңдайдын тери Mañdaydın teri	Alın teridir	KT: Mañdaydın teri. Emekle kazanılan parayı ifade eden, yapı ve anlamca birebir örtüşen ortak deyim (Aksoy, 1988: 432).
s. 250	Deyim	Мээни ачытпачы Мээни açıtpacı	Kafa ütülemek / Kafamı yorma	KT: Meeni açıtpacı (Beyni ekşitme). "Kafa ütülemek, çok konuşup yormak" anlamına gelir (Güngör, 2018: 188).
s. 251	Deyim	Көзүн акырайтты Közün akırayttı	Gözlerini fal taşı gibi açmak	KT: Közün akırayttı. Gözlerini kocaman açmak, belertmek, şaşkınlık veya öfkeyle bakmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 448).
s. 252	Deyim	Оозуңа чымын чычып койбосун Oozuña çımın çıçıp koybosun	Ağzını fazla ayırma sinek kaçabilir	KT: Oozuña çımın çıçıp koybosun (Ağzına sinek sıçmasın). Gülmekten ağzı çok açık kalanlara söylenen komik deyim (Yudahin, 2011, Cilt II: 142).

Tablo 5.51'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 252	Deyim	Ач кенедей асылып Aç kenedey asılıp	Sülük/Kene gibi yapışmak	KT: Aç kenedey asılıp (Aç kene gibi asılıp). Birine musallat olmak, yakasını bırakmamak. Çevirmen "kene" yerine "pire" demeyi tercih etmiştir (Güngör, 2018: 142).
s. 253	Deyim	Ычкырыңды көтөргөнгө үлгүрбөй Içkırıñdı kötörgöngö ülgürböy	Apar topar kaçmak	KT: Içkırıñdı kötörgöngö ülgürböy. "Içkır" uçkur/don bağı demektir. Korkudan apar topar, uçkurunu toplayamadan kaçmayı ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 342).
s. 254	Deyim	Мүрт кетейин Mürt keteyin	Gözüm çıksın! / Yemin olsun	KT: Mürt keteyin (Aniden öleyim). Sözünden dönerse başına kötü bir şey gelmesini dileyen bir yemin deyimi (Yudahin, 2011, Cilt II: 36).
s. 255	Deyim	Азабы чучукка жетти Azabı çuçukka cetti	İliklerine kadar işlemek	KT: Azabı çuçukka cetti (Azabı iliğe ulaştı). Çekilen eziyetin dayanılmaz noktaya gelmesi (Güngör, 2018: 204). TT'deki "iliklerine işlemek" veya "canına tak etmek" deyimleriyle tam örtüşür.
s. 256	Deyim	Жүрөгүңдүн сары суусун сыккан Cürögüñdün sarı suusun sıkkan	Kanını emmek / Canından bezdirmek	KT: Cürögüñdün sarı suusun sıkkan (Yüreğinin sarı suyunu sıkmış). Birine çok eziyet etmek, canından bezdirmek anlamına gelen çok güçlü bir Kırgız deyimidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
s. 257	Deyim	Күйбөгөн жерим күл болду Küybögön cerim kül boldu	Kahrolmak / İçim yanmak	KT: Küybögön cerim kül boldu (Yanmayan yerim kül oldu). Öfkeden kahrolmayı, içinin yanmasını ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt I: 462).
s. 258	Deyim	Тилим кычышып Tilim kıçışıp	Dili kaşınmak	KT: Tilim kıçışıp (Dilim kaşınıp). Konuşmadan, sırrı söylemeden duramamak. TT'deki "dili kaşınmak" ile aynıdır (Aksoy, 1988: 538).

"Tozlu Yol" Hikâyesi Değerlendirmesi: Emeğin ve paranın değerini anlatan ortak deyimlerin (alın teri, el kiri) varlığı, Türk dünyasındaki ahlaki zeminin birliğini kanıtlar. "Uçkurunu toplayamadan kaçmak" gibi tasviri yapılar dilin görselleştirme gücünü sergilemektedir. 13 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.52 “Eşek” hikâyesinde geçen deyimler ve Anlamsal İncelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 260	Deyim	Жаны тыным албай Canı tınım albay	Canı çıkana kadar / Durup dinlenmeden	KT: Canı tınım albay. Aralıksız, nefes almadan çalışmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 288).
s. 260	Deyim	Куш уйку (көздөн учат) Kuş uyku	Tavşan uykusu	KT: Kuş uyku. Kuşların tetikte uyuması gibi çok hafif ve kısa uykuyu ifade eder. Burada bu uykunun bile hayal olduğunu (“gözden uçtuğunu”) belirtir (Yudahin, 2011, Cilt I: 464).
s. 260	Deyim	Эмгеги адал, өзү арам Emgegi adal, özü aram	Emeği helal, eti haram	Kültürel Kalıp: Eşeğin çalışkanlığını ama dini statüsünü (yenilemez oluşunu) anlatan paradoksal bir söz. Toplumun ikiyüzlülüğüne (emeğini sömürüp etini de yemesi) gönderme yapar (Güngör, 2018: 274).
s. 260	Deyim	Ээги түшүп калуу Eegi tüşüp kaluu	Ağzı açık kalmak	KT: Eegi tüşüp kaluu. Aşırı şaşkınlık ve hayranlık ifadesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
s. 261	Deyim	Каш кагуу Kaş kaguu	Kaş göz etmek	KT: Kaş kaguu. Flört veya işaretleşme (Aksoy, 1988: 412).
s. 261	Deyim	Шакаба чегүү Şakaba çegüü	Alay etmek / Dalga geçmek	KT: Şakaba çegüü. Küçümsemek, eğlenmek (Güngör, 2018: 248).
s. 261	Deyim	Өзөк жалгоо Özök calgoo	Açlığını bastırmak / Atıştırmak	KT: Özök calgoo (Özünü bağlamak). Çok az yiyerek açlığı geçiştirmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 142).
s. 262	Deyim	Жан багуу Can bauu	Hayatta kalmak / Geçinmek	Ortak Deyim: Yaşamını idame ettirmek (Aksoy, 1988: 518).
s. 262	Deyim	Айбандык арга Aybandık arga	Hayvani içgüdü	KT: Aybandık arga. Çaresizlikten doğan, düşünmeden, içgüdüsel yapılan eylem (Yudahin, 2011, Cilt I: 32).
s. 262	Deyim	Таң супа салып Tañ supa salıp	Tan yeri ağarırken	KT: Tañ supa salıp (Tan sofra serip). Günün ilk ışıklarının yayılmasını betimleyen şiirsel bir deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 242).
s. 262	Deyim	Каш кабак агаруу Kaş kabak agaruu	Ortalık aydınlanmak	KT: Kaş kabak agaruu. Sabahın oluşunu betimler (Güngör, 2018: 114).
s. 263	Deyim	Энесинин өчү бардай Enesinin öçü barday	Düşmanına yükler gibi / Kinle	KT: Enesinin öçü barday. Acımasızca, kinle, sanki intikam alıyormuş gibi iş yapmak (Yudahin, 2011, Cilt I: 462).

Tablo 5.52'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 263	Deyim	Кыздын баласындай (отургузду) Kızdın balasınday	El bebek gül bebek / Prenses gibi	Benzetme: Kızdın balasınday (Kızın çocuğu gibi/Torun gibi). İronik bir kullanımdır; kasapların zayıf sahibini eşeğin tepesine nazikçe, özenle oturtmasını anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 424).
s. 263	Deyim	Көчүккө тебүү Köçükkö tebüü	Kıçına tekme basmak	KT: Köçükkö tebüü. Kovmak, aşağılamak veya fiziksel şiddet (Güngör, 2018: 158).
s. 263	Deyim	Өзүн жоготуу Özün cogotuu	Kendini kaybetmek	KT: Özün cogotuu. Bilincini yitirmek veya ne yaptığını bilememek. (Aksoy, 1988: 524).
s. 264	Deyim	Кулак жарган Kulak cargan	Kulakları sağır eden	KT: Kulak cargan. Çok yüksek ve rahatsız edici sesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 445).

"Eşek" Hikâyesi Değerlendirmesi: Eserde yer alan deyimler, karakter analizlerini ve toplumsal yergi temalarını "çenesi düşmek" gibi Türkiye Türkçesiyle ortak yapılar ve "aybandık arga" (hayvani içgüdü) gibi özgün ifadelerle somutlaştırmaktadır. 16 deyimden oluşmaktadır.

Tablo 5.53 "Ay Değen Senin Sarayın" hikâyesinde geçen deyimler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (Kt)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 265	Deyim	Мизи кайткан бычактай Mizi kaytkan bıçaktay	Kör bıçak gibi	KT: Mizi kaytkan bıçaktay (Ağzı dönmüş/körelmiş bıçak gibi). Erkeklik gücünü kaybetme (iktidarsızlık) metaforu (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 112).
s. 265	Deyim	Күйбөгөн жери күл болуу Küybögön ceri kül boluu	İçi yanmak / Kahrolmak	KT: Küybögön ceri kül bolot (Yanmayan yeri kül olur). Aşırı üzüntü ve çaresizlik (Güngör, 2018: 162).
s. 265	Deyim	Ааандай ачылып (кумар табити) Araanday açılıp	İştahı kabarmak / Gözü dönmek	KT: Araanday açılıp. Araan (canavar/obur). Cinsel arzunun şiddetini anlatır (Yudahin, 2011, Cilt I: 42).
s. 265	Deyim	Эл оозунда элек жок El oozunda elek cok	Elin ağzı torba değil ki büzesin	Atasözü/Deyim: İnsanların dedikodusu engellenemez (Aksoy, 1988: 488).
s. 265	Deyim	Шакаба чегүү	Alay etmek / Dalga geçmek	KT: Şakaba çegüü. Küçümsemek (Güngör, 2018: 248).

Tablo 5.53'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (Kt)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 265	Deyim	Жети өмүрү жерде Ceti ömürü cerde	Yerin dibine girmek / Utancından ölmek	KT: Ceti ömürü cerde (Yedi canı yerde/yeraltında). Çok büyük utanç ve mahcubiyet (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 312).
s. 265	Deyim	Баш катарга жылчык таппай Baş katarga yılçık tappay	Kaçacak delik aramak	KT: Baş katarga yılçık tappay (Başını saklayacak delik bulamamak). Utançtan saklanmak istemek (Güngör, 2018: 98).
s. 266	Deyim	Көзүмө чөп салуу Közümö çöp saluu	İhanet etmek	KT: Közümö çöp saluu (Gözüme çöp atmak). İhanet etmek (Yudahin, 2011, Cilt I: 428).
s. 266	Deyim	Башы белчесинен батуу Altı sanın aman süyrögön	Boğazına kadar batmak	KT: Başı belçesinen batuu. Belaya bulaşmak (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
s. 266	Deyim	Алты санын аман сүйрөгөн Altı sanın aman süyrögön	Eli ayağı tutan / Aklı başında	KT: Altı sanın aman süyrögön (Altı uzvunu/sayısını sağ sürükleyen). Sağlıklı, normal insan. (Güngör, 2018: 72).
s. 266	Deyim	Таманы жер жыттабай Tamanı cer cıttabay	Ayakları yere değmeden	KT: Tamanı cer cıttabay. Çok hızlı yürümek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 242).
s. 266	Deyim	Жүрөгү опкоолжуп (алды) Cürögü opkoolcup	Yüreği hopladı / İçi cız etti	KT: Opkoolcup. Ani heyecan veya korku (Güngör, 2018: 128).
s. 266	Deyim	Демин ичине жутуу Demin içine cutuu	Nefesini tutmak	KT: Demin içine cutuu. Ses çıkarmamak için nefes almamak (Aksoy, 1988: 518).
s. 267	Deyim	Жерге-сууга тийгизбей (мактоо) Cerge-suuga tiygizbey	Göklere çıkarmak / Yere göğe sığdıramamak	KT: Cerge-suuga tiygizbey (Yere suya değdirmeden). Aşırı övmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 312).
s. 267	Deyim	Көзүн сүзүү Közün süzüü	Göz süzmek / Kur yapmak	KT: Közün süzüü. Kadının erkeğe kur yapması (Aksoy, 1988: 506). Türkiye Türkçesi söz varlığındaki anlamı doğrudan göz süzmek / kur yapmak / kaş göz etmek kalıplarıdır.
s. 267	Deyim	Ажалың менден Acalıñ menden	Ecelin benim elimden	Tehdit: Seni ben öldüreceğim (Yudahin, 2011, Cilt I: 36).

Tablo 5.53'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (Kt)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 267	Deyim	Ак койдон аңкоо, боз койдон момун Ak koydon añkoo	Saf / Koyun gibi uysal	Benzetme: Ak koydon añkoo. (Ak koyundan saf, boz koyundan uysal). Çok saf ve kandırılabilir kişi (Güngör, 2018: 144).
s. 268	Deyim	Көзгө басар Közgö basar	Gözde / Seçkin	KT: Közgö basar. Değerli, önde gelen (Aksoy, 1988: 504).
s. 268	Deyim	Чыпалагына тең келбөө Çıpalagına teñ kelböö	Elinin kiri bile olamaz / Tırnağı olamaz	KT: Çıpalagına teñ kelböö (Serçe parmağına denk gelmemek). Karşılaştırmada birini çok üstün, diğerini değersiz görmek (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 422).
s. 268	Deyim	Чери жазылуу Çeri cazıluu	İçi açılmak / Ferahlamak	KT: Çeri yazılıı. Sıkıntının gitmesi, neşelenmek (Yudahin, 2011, Cilt II: 428).
s. 269	Deyim	Жүзүнөн нур (ажар) төгүлүү Cüzünön nur/acar tögülüü	Yüzünden nur yağmak	KT: Cüzünön... acar (Yüzünden güzellik/nur). Mutluluk ifadesi (Aksoy, 1988: 542).

"Ay Değen Senin Sarayın" Değerlendirmesi: Bu hikâyede toplumsal utanç ve mahcubiyetin "yedi canının yerin altında olması" gibi sayısal pekiştirmelerle anlatılması dikkat çekicidir. Karşılaştırmalı deyimlerin yoğunluğu, karakter analizlerinde dilin sunduğu imkânları ortaya koymaktadır. 20 deyimden oluşmaktadır.

Sonuç: Sultan Raev'in eserleri üzerine yapılan bu inceleme, Kırgız Türkçesinin deyimlerindeki anlatım gücü ile Türkiye Türkçesi arasındaki benzerliği gözler önüne sermektedir. 16 eser, 344 deyimden oluşmaktadır.

5.1.5 Kalıp Sözler

Kalıp sözler; bir milletin sosyo-kültürel yapısını, inanç sistemini, geleneklerini ve yaşam özelliklerini yansıtan, uzun bir tarihsel süreçte şekillenmiş kalıplaşmış dil birlikleridir. Dilin söz varlığında temel bir yere sahip olan bu ifadeler; doğum, ölüm, evlenme gibi önemli geçiş dönemlerinde veya selamlaşma, hâl hatır sorma gibi günlük etkileşimlerde iletişimi başlatma, sürdürme, yönlendirme ve sonlandırma gibi amaçları da mevcuttur (Gökdayı, 2011: 3).

Ayrıca kalıp sözler; konuşurken, yazarken, dilin kullanıldığı her durumda, yerindelik koşullarına uygun olarak bir eylemin gerçekleştirildiğini savunur ve dilin işlevsel kullanımını inceler (Searle'den akt. Güner Dilek, 2011: 40).

Konuşma sırasında birkaç kelimenin birleşmesiyle ortaya çıkan kelime grupları kendi aralarında çekim ekleri yardımıyla ve anlam bütünleşmesiyle cümle haline gelir, bu dil birimlerinin zamanla tamamen kalıplaşması veya belirli bölümünün kalıplaşması sonucunda oluşan bu birimlere "ikileme", "deyim", "birleşik kelimeler", "atasözü" ve "kalıp sözler" adı verilir (Kassımova, 2018: 12).

Kalıp sözler, iletişime zenginlik katan, söz varlığında dili kendine özgü hâle getiren ve dilin öğrenilmesinde kültür ile bütünleşerek ait olduğu milletin kültürünü de yansıtan sözlerdir.

Dilin öğrenilmesinde ilişki sözlerini, "insan ilişkilerinde kullanılmasının yanında, dili öğrenilen toplumun kültürünün öğrenilmesi açısından önemli "ögeler" olarak nitelendirir (Aksan, 2018: 201).

Kırgız Türkçesi söz varlığında kalıp sözler; selamlama, uğurlama ve kutlama gibi günlük yaşamın çeşitli aşamalarında kullanılan, gelenekselleşmiş standart ifadelerdir. Bu yapılar, Kırgız kültüründe "ilişki sözleri" (katnaş sözdörü) olarak adlandırılır ve toplumsal nezaket kurallarının dildeki en somut yansımalarını oluşturur (Kasapoğlu Çengel, 2005: 188).

Tablo 5.54 "Kar" hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 4	Kalıp Söz	көз ирмемин кармап. Köz irmemin karmap	Göz açıp kapayıncaya kadar	"Көз ирмем" ifadesi, göz kırpma süresi kadar kısa bir zaman dilimini betimleyen kalıplaşmış bir zaman zarfıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 442). TT'de bu kavram "göz açıp kapayıncaya kadar" veya "bir an" kalıplarıyla eşleşmektedir.

Tablo 5.54'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 5	Kalıp Söz	– Айттым, агай... – Саламатсызбы, агай... Ayttım, agay. Salamatsızbı agay.	Söyledim, hocam. Merhaba hocam.	"Агай" kelimesi, Kırgız Türkçesinde öğretmenlere yönelik kullanımının yanı sıra, saygı bildiren bir hitap sözüdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 12). TT'de bu tür sosyal ve profesyonel saygı durumları genellikle "hocam" hitabı ile karşılanmaktadır
s. 8	Kalıp Söz	Уктамыш этип көпкө жатты. Uktamış etip köpkö cattı.	Sözde uyuyor gibi yaptı...	"-мыш этип" yapısı, Kırgız Türkçesinde bir eylemin gerçekte öyle olmadığı halde öyleymiş gibi gösterildiğini belirten bir cümledir. (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315). TT'de bu işlev "-mış gibi yapmak" yapısıyla yerine getirilir.
s. 9	Kalıp Söz	табияттан бүткөн сулуу. Tabiyattan bütkön suluu.	Doğuştan gelen / Doğal	"Табияттан бүткөн" (tabiattan yaratılmış) kalıbı, doğuştan gelen ve yapay olmayan bir güzelliği ifade eden bir ilişki sözüdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 228). TT'de bu durum "doğuştan gelen" veya "doğal" kalıplarıyla eşdeğerdir
s. 10	Kalıp Söz	Иттин түрү курусун. Ittin türü kurusun.	Kahrolası köpek.	KT'de "түрү курусун (türü kurusun)," soyu kurusun, kahrolsun" anlamında bir sitem, beddua veya bıkkınlık ifadesidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 284). TT'de de soyu kurusun kahrolası köpekler şeklindedir."
s. 11	Kalıp Söz	араң дегенде arañ degende	Zar zor / Güç bela	KT'de "араң дегенде (arañ degende), "ancak, zar zor, güç bela" anlamında çok sık kullanılan bir kalıp sözdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52). TT'deki ancak o zaman veya zar zor kalıplarıyla birebir aynı işlevdedir.
s. 11	Kalıp Söz	кудайдын куттуу күнүндө. Kudaydın kuttuu künündö	Allah'ın her günü.	KT'de "кудайдын куттуу күнүндө (kudaydın kuttuu künündö), "Tanrı'nın kutsal gününde" demektir. Bu kalıp, "her gün Allah'ın her günü" anlamında kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt I: 452). TT'deki Allah'ın her günü kalıbıyla birebir aynı yapı ve anlama sahiptir. "

Tablo 5.54'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 11	Kalıp Söz	кар оор түштү. kar oor tüştu.	Ağır bir kış/kar	KT'de "кар оор түш- (kar oor tüş-), "kar ağır düştü/indi" demektir. Bu, karın "çok yoğun yağdığını, çetin geçtiğini" anlatan bir kalıp sözdür (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). TT'de de ağır bir kış kalıbı aynı anlamda kullanılır
s. 12	Kalıp Söz	өлүп кетейин. ölüp keteyin.	Vallahi.	KT'de "öleyim ki" anlamına gelen bu ifade, söylenilen sözün doğruluğunu pekiştirmek amacıyla kullanılan yaygın bir yemin kalıbıdır (Güngör, 2018: 112). TT'deki öleyim ki... gibi yaygın bir yemin ifadesidir.
s. 12	Kalıp Söz	көнө түштү. көнө түштү.	Hemen razı oldu / Kolayca kabul etti.	KT'de ana fiile eklenen "түш-" (düş-) yardımcı fiili, eylemin aniden veya kolayca gerçekleştiğini bildiren tasviri bir fiil kalıbıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315). көнө түштү (könö tüştü), "hemen razı oldu, kolayca kabul etti" demektir.
s. 13	Kalıp Söz	"О, куйту десе!" "O, kuytu dese!"	Vay kurnaz seni!,	KT'de "куйту(kuytu) "kurnaz, hileci" demektir. десе! kalıbı, "Vay seni!" şeklinde bir şaşkınlık/sitem ünlemidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 452). Her iki dildeki kalıplar anlamsal olarak örtüşmektedir. "
s. 13	Kalıp Söz	Тапкан экенсиң!, Tapkan ekensiñ!,	Buldun tabii!,	KT'de "Bulmuşsun!" anlamına gelen bu yapı, genellikle muhatabın kendine bir kurban bulduğunu ima eden alaycı bir sitem kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 256). TT'de "Dalga geçecek/kandıracak birini buldun tabii!" anlamında, sitem bildiren bir kalıp söz olarak kullanılmıştır.
s. 13	Kalıp Söz	Мен сени жакшы көрөм. Men seni cakşı köröm.	Seni seviyorum	KT'de "sevmek" eylemi "жакшы көр-" (iyi görmek) kalıbıyla ifade edilen temel bir "yalancı eşdeğer" örneğidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 442). TT'de sevmek fiili kullanılır.
s. 13	Kalıp Söz	. Честне пионерский!, Çestne pionerskiy!	Şerefim üzerine / Söz veriyorum	KT'de Sovyet dönemine ait Rusça kültürel bir alıntı yemin kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152). TT'de bu kültürel bağlam genellikle "şerefim üzerine" veya "söz veriyorum" gibi güven telkin eden kalıplarla açıklanabilir.

Tablo 5.54'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 14	Kalıp Söz	мага десе... maga dese	Bana ne / Umurumda değil	KT'de "мага десе (maga dese), "bana kalırsa, umurumda değil "anlamında bir kalıp sözdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54). өлүп кет! (ölüp ket!) ise TT'deki geberip git! veya canı cehenneme! gibi güçlü bir sitem/beddua ifadesidir."
s. 14	Kalıp Söz	– Нан урсун де! Nan ursun de!	— Ekmek çarpsın de!	"Нан урсун!" (Ekmek çarpsın!) kalıbı, iki lehçenin ortak kültürel mirasını yansıtan kutsal bir yemin ifadesidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 12). TT'de birebir aynı kalıpla yaşamaktadır."
s. 14	Kalıp Söz	"–Ой, шүмшүк!" Oy, şümşük!	"— Vay, seni gidi..."	KT'de "шүмшүк (şümşük), "yaramaz, kurnaz, düzenbaz, hınzır" gibi anlamlara gelen bir sözcüktür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 446). TT'deki seni gidi (seni) veya seni hınzır! kalıplarıyla aynı işlevdedir."
s. 15	Kalıp Söz	"– Эгиздиби?.. – Жо-жок! Сегизди!.." Egizdibi?.. –Co-cok! Segizdi!..	"— İkiz mi? — Hayır, sekiz!"	KT'de "Bu da bir önceki gibi, çocuklar arasındaki bir ses benzeşmesi (kafiye) oyunudur (Yudahin, 2011, Cilt I: 212). Эгизди (Egizdi; 'ikiz mi') sorusuna, onunla kafiyeli olan Сегизди (Segizdi; 'sekiz') cevabı verilir."
s. 15	Kalıp Söz	Бир башыңа экини! Bir başıña ekini!	Al sana bir değil, iki!	KT'de "Birebir çevirisi "Bir başına iki tane!" demektir. "İstediğinden de fazlasını, abartılı bir miktarı" ifade etmek için kullanılan şakacı bir abartma kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 114). TT'deki "al sana bir değil iki" veya "fazlasıyla" anlamındaki kalıplarla eşdeğerdir.
s. 15	Kalıp Söz	carışa külüp	Kahkaha atmak / Birlikte gülmek	KT'de "жарыша күл- (carışa kül-), "yarışarak gülmek" demektir. Bu kalıp, iki veya daha fazla kişinin "aynı anda, birlikte" gülmeye başladığını ifade eder."(Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412).
s. 16	Kalıp Söz	...дагы канча бар. dagı kança bar.	Daha çok yolumuz var	" KT'de Birebir çevirisi "daha ne kadar var" demektir. Bir hedefe ulaşmak için "daha çok mesafe/zaman" olduğunu belirten yaygın bir kalıp sözdür."(Yudahin, 2011, Cilt I: 402). TT'de "daha çok yolumuz var" kalıbıyla yapısal ve anlamsal olarak birebir örtüşür.

Tablo 5.54'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 16	Kalıp Söz	...кар чийип жөнөдү. kar çiyip cönödü.	Kar/İz çize çize ilerledi	KT'de nesnelerin (elbise, palto vb.) yerdeki karı yararak ilerlemesini betimleyen bu yapı, hareketin şeklini vurgulayan görsel bir tasvir kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 378). TT'deki "çize çize ilerlemek" ifadesi bu eylemin anlamsal karşılığı olarak kullanılır
s. 18	Kalıp Söz	сүйлөшкөндөй кылды. süylöşköndöy kıldı.	Konuşur gibi yaptı	"...-kanday kıldı (-mış gibi yaptı), KT'de bir eylemin "tam olmasa da ona benzer şekilde" yapıldığını gösterir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315). сүйлөшкөндөй кылды (süyölşkóndöy kıldı), "konuşur gibi yaptılar"
s. 21	Kalıp Söz	Тилсиз түн. Керең тынчтык. Tilsiz tün. Kereñ tınçtık.	Dilsiz gece / Sağır sessizlik	"Тилсиз түн" (dilsiz gece) ve "керең тынчтык" (sağır sessizlik) ifadeleri, sessizliğin yoğunluğunu vurgulayan kalıplaşmış metaforlardır (Yudahin, 2011, Cilt I: 446). TT'deki "sağır sessizlik" veya "derin sessizlik" kalıbı mevcuttur.
s. 22	Kalıp Söz	Экөө каптала түштү. Eköö kaptala tüştü.	Yan yana geldiler.	KT'de "каптал (yan) kelimesinden türetilen капта-л-а- (yan yana gelmek) fiiline, eylemin "aniden" olduğunu belirten (-A) түш- (tüş-) yardımcı fiili eklenmiştir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). TT'de "Aniden yan yana geldiler/düştüler" anlamındadır."
s. 23	Kalıp Söz	таңга жуук tañga cuuk	Sabaha karşı	KT'de "таңга жуук (tañga cuuk), "sabaha yakın" (жуук 'yakın') anlamına gelen bir zaman kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 254). TT'deki sabaha karşı veya sabaha yakın kalıplarıyla birebir aynıdır."
s. 23	Kalıp Söz	учканы атасыңбы? uçkanı atasıñbı?	...gitmek üzere misin?	KT'de yardımcı fiil olarak kullanılan "atasıñbı" yapısı, niyet edilen veya başlamak üzere olan bir eylemi bildiren kalıplaşmış bir gelecek zaman formülüdür (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315). TT'de bu durum genellikle "gitmek üzere misin?" sorusuyla karşılanır

Tablo 5.54'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 24	Kalıp Söz	Ка-ап,. Ka-ap,	Tüh! / Ah!	KT'de "Ка-ап (Ka-ap), "Tüh, ah, yazık" anlamında, pişmanlık veya üzüntü bildiren bir ünlemdir Кап этпесеңиз) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 402). TT'deki Tüh!veya Ah! ünlemleriyle aynı işlevdedir."
s. 24	Kalıp Söz	кычыраган кара суук kıçıragan kara suuk.	Dondurucu ayaz / Kara soğuk	KT'de "кычыраган (kıçıragan), "dondurucu, gıcırdatan"). кара суук (kara suuk), "kara soğuk," yani "çok şiddetli, kuru soğuk" (ayaz). İki pekiştirici bir aradadır (Yudahin, 2011, Cilt I: 454). TT'de bu durum "kara soğuk" veya "dondurucu ayaz" ifadeleriyle karşılanır.

"Kar" Hikâyesi Kalıp Söz Değerlendirmesi**:** "Kar" hikâyesinde tespit edilen kalıp sözlerin; ağırlıklı olarak zamanın öznelliğini (köz irmemin karmap), doğa olaylarının şiddetini (kıçıragan kara suuk) ve karakterler arası duygusal etkileşimi (cakşı köröm, uktamış etip) yansıtmada yoğunlaştığı görülmektedir. 29 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.55 "Toprak" hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa No	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 28	Kalıp Söz	Ата конуштун топурагы Ata konuştun topuragı	Baba ocağının toprağı	"Ata konuş" (ata yurdu/baba ocağı) kavramı, Kırgız kültüründe vatan toprağının kutsallığını ve aidiyet duygusunu simgeleyen köklü bir kalıptır (Kubanychbekova, 2021: 88).
s. 35	Kalıp Söz	Жапондун жери ыйык, бир ууч топуракты да сыртка чыгарбайбыз Capondun ceri ıyık, bir uuç topuraktı da sırtka çıgarbaybız.	Capon toprağı kutsaldır, bir avucunu bile dışarı çıkarmayız (Bir avuç toprak)	"Bir uuç topurak" (bir avuç toprak) ifadesi, vatanın en küçük parçasının dahi feda edilemez olduğunu belirten sembolik bir kalıptır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 228). Bu yapı, her iki lehçede de vatan sevgisini somutlaştıran ortak bir kalıp sözdür.

"Toprak" Hikâyesi Kalıp Söz Değerlendirmesi: "Toprak" hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin; ağırlıklı olarak vatan sevgisi, aidiyet ve felsefi derinlik üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. 2 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.56 “İt Dünyası” hikâyesinde geçen kalıp söz ve Anlamsal İncelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metın (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 37	Kalıp Söz	Аяк басып Ayak basıp	Ayak basmak	Bir mekâna girmeyi veya oraya varmayı niteleyen, TT ile birebir aynı olan hareket kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 12; TDK, 2023: 115).
s. 38	Kalıp Söz	Кудай жазган бешене Kuday cazgan beşene	Alın yazısı	KT: “Allah’ın yazdığı alın”. Beşene (alın) kelimesi üzerinden kader inancını niteleyen dini-kültürel bir kalıptır. TT’deki “alın yazısı” kalıbıyla tam eşdeğerlik gösterir (Aksoy, 2019: 154).
s. 38	Kalıp Söz	Каш карайып Kaş karayıp	Gece çökmüştü	KT: “Kaş kararması”. Günün bitişini ve karanlığın çökmesini niteleyen çok yaygın bir zaman kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 402).
s. 39	Kalıp Söz	Таң сөгүлүп Tañ sögülüp	Şafak söktü	Her iki lehçede “sökülmek” fiili üzerinden kurulan, günün aydınlanmasını tasvir eden ortak bir yapıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 228).
s. 46	Kalıp Söz	Турган кеп Turgan kep	Belli	KT’de “Duran söz” anlamına gelen bu yapı, bir durumun aşikâr ve tartışmaya kapalı olduğunu belirten bir onay kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 256). TT’de “gün gibi ortada” veya “belli olan bir şey” ifadeleriyle karşılanır
s. 49	Kalıp Söz	Ат! Ат! At! At!	Vur! Vur!	Ateş etme emrini içeren bu kalıplaşmış yapı, her iki lehçede “atmak” fiilinin ateşli silahlar için kullanımıyla ortaklaşır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52; TDK, 2005: 142).
s. 49	Kalıp Söz	Жазыгы не? Cazıgı ne?	Suçu neydi?	KT’de bir haksızlığı veya mağduriyeti dile getirirken kullanılan temel bir sorgulama kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 284). TT’deki “günahı ne?” veya “suçu ne?” kalıplarıyla işlevsel olarak aynıdır

Tablo 5.56'nın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metın (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 52	Kalıp Söz	Иттин иттиги İttin ittigi	Köpeğin köpekliği	Bir varlığın doğasına uygun hareket etmesini niteleyen, Kırgız Türkçesinde sosyal ilişkilerde de mecazen kullanılan bir kalıptır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). TT'deki "insanın insanlığı" veya "hayvanın hayvanlığı" kalıplarıyla yapısal benzerlik taşır
s. 53	Kalıp Söz	Кандын да изи жок Kandın da izi cok	Kanın bile izi yok	Olay yerinde hiçbir emarenin kalmadığını belirten kesinlik bildiren bir kalıp sözdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
s. 53	Kalıp Söz	Бу ит дүйнө Bu it düynö	Bu it dünyası	Dünyanın acımasızlığını ve vefasızlığını anlatan metaforik bir kalıptır (Yudahin, 2011, Cilt I: 458). TT'deki "kahpe dünya" veya "yalan dünya" kalıplarıyla benzer bir felsefi arka plana sahiptir.

"İt Dünyası" Hikâyesi Kalıp Söz Değerlendirmesi: "İt Dünyası" hikâyesinde kullanılan kalıp sözlerin; ağırlıklı olarak kader inancı, yaşamın acımasızlığı ve ölüm temalarını pekiştirdiği saptanmıştır. Yazar; "it dünyası" ve "alın yazısı" gibi yapılarla dünyanın vefasızlığına vurgu yaparken, "göz yummak" ve "şafak sökmek" gibi her iki lehçede ortak olan metaforlar aracılığıyla anlatıma dramatik bir derinlik ve halk bilgeliği katmıştır. 10 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.57 "Duman" hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
55	Kalıp Söz	Жол акмалаган Col akmalagan	Yolunu gözlemek	KT: Akmala- fiili "gözlemek, yolunu gözlemek, dört gözle beklemek" demektir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 18). TT'de bu durum "yolunu gözlemek" veya "dört gözle beklemek" kalıp sözleriyle karşılanır.
56	Kalıp Söz	Таш бака жүрүш Taş baka cürüş	Kaplumbağa hızıyla	KT'de "kaplumbağa yürüyüşü" anlamına gelen bu ifade, eylemin çok yavaş gerçekleştiğini belirten kalıplaşmış bir benzetmedir (Yudahin, 2011, Cilt II: 212). TT'de "kaplumbağa hızıyla" kalıbıyla yapısal ve işlevsel olarak örtüşmektedir.

Tablo 5.57'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
57	Kalıp Söz	Жарыктык Carıktık	Mübarek / Nur yüzlü	Yaşlı ve saygın kişiler için kullanılan "nur yüzlü, mübarek" anlamında bir hürmet ve ilişki sözüdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 268).
57	Kalıp Söz	Ишаарат İşaarat	İşaret / İma	Arapça kökenli bir kelime olup doğrudan bir iletişimi değil, dolaylı bir belirti veya imayı içeren kalıplaşmış bir ifadedir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 248).
58	Kalıp Söz	Кыркы (Энесинин кыркы) Kırkı	Kırkı	Ölümün ardından yapılan 40. gün anma törenini ifade eden, Türk dünyasının ortak yas ritüellerinden biridir (Aksoy, 1988: 112).
58	Kalıp Söz	Кошок кошуп Koşok koşup	Ağıt yakarak	KT: Koşok, cenazede yakılan ağıttır (Yudahin, 2011, Cilt I: 422). TT'de "Türkü söylemek" denilmesi kültürel bağlamı biraz zayıflatmıştır; "Ağıt yakmak" daha doğru bir terim olurdu.
59	Kalıp Söz	Садагам Sadagam	Kurban olduğum / Canım	Sadagam (Sadakam), "kurban olduğum, canım" anlamında sevgi sözüdür. Ancak bağlamda sitem olabilir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 154). TT'de tam karşılanmış görünmektedir.
59	Kalıp Söz	Жылдызы туш келип Cıldızı tuş kelip	Yıldızı barışmak / Kanı ısınmak	Cıldızı tuş kel- (Yıldızı denk gelmek). Birbiriyle iyi anlaşmak, kanı ısınmak. TT'de metafor genişletilmiştir (Yudahin, 2011, Cilt I: 284).
62	Kalıp Söz	Кудая тобо Kudaya tobo)	Tanrım	"Allah'a tövbe" kökünden gelen, şaşkınlık veya dehşet anlarında kullanılan kalıplaşmış bir ünlemdir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
64	Kalıp Söz	Үлбүр (жарык) Ülbür (carık))	Loş (ışık)	Işığın titrek, zayıf ve sönmek üzere olduğunu niteleyen görsel bir tasvir kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 315).

"Duman" Hikâyesi Kalıp Söz Değerlendirmesi: "Duman" hikâyesinde yer alan kalıp sözlerin ve kültürel terimlerin, Kırgız Türkçesinin sosyokültürel dokusunu ve geleneksel inanç sistemini yansıttığı görülmektedir. Yazar; "kırkı" ve "koşok" gibi yas ritüellerine özgü terimlerle toplumsal hafızayı metne taşırken, "sadagam" ve "carıktık" gibi hitaplarla karakterler arasındaki hürmet ve sevgi bağlarını Kırgız ruhuna uygun bir dille somutlaştırmıştır. 10 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.58 “Su” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
85	Kalıp Söz	Тоо менин жаным! Too menin canım	Dağ benim canımdır!	Kırgız kimliğinin coğrafya ve doğa ile özdeşleştiğini anlatan metaforik bir kimlik beyanıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 284). TT’de bu tür aidiyet ifadeleri genellikle “vatan canımdır” kalıbıyla anlamsal bir paralellik gösterir
87	Kalıp Söz	Бир Алланын өзү билет Bir Allatın özü bilet	Bir Allah bilir	Geleceğin belirsizliği karşısında kadere teslimiyeti ifade eden dini kökenli bir kalıp sözdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).
88	Kalıp Söz	Суу ыйык! Suu ıyık	Su azizdir / Su kutsaldır!	Suyun sadece biyolojik bir ihtiyaç değil, manevi bir arınma vasıtası olduğunu belirten kültürel bir inanç kalıbıdır (Kubanychbekova, 2021: 88).
88	Kalıp Söz	Суунун убалы бар! Suunun ubalı bar!	Suyun vebali vardır!	Etik/Dini Düstur: Suyu kirletmenin veya israf etmenin günah olduğunu, doğaya saygıyı ifade eden güçlü bir uyarıdır (Aksan, 2009: 118).
89	Kalıp Söz	Жашоонун мүрөк суусу Caşoonun mürök suusu	Hayatın ab-ı hayatı	Kırgız mitolojisindeki “mürök suusu” (ölümsüzlük suyu) kavramına yapılan bir göndermedir (Yudahin, 2011, Cilt I: 452). TT’deki “ab-ı hayat” veya “bengisu” kalıplarıyla mitolojik ve anlamsal bakımdan tam bir denklik sergiler

“Su” Hikâyesi Kalıp Söz Değerlendirmesi: “Su” hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin; ağırlıklı olarak doğa kutsallığı, etik-dini düsturlar ve mitolojik arka plan üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Yazar; suyun sadece biyolojik bir ihtiyaç değil, manevi bir arınma vasıtası olduğunu vurgulayan “suu ıyık” ve israfın önüne geçen “suunun ubalı bar” gibi kalıplarla Kırgız halkının ekolojik bilincini ve inanç dünyasını somutlaştırmıştır. 5 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.59 “On Üç” hikâyelerinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Dilbilimsel Analiz**
93	Kalıp Söz	Быть или не быть Bıyt’ ili ne bıyt	Olmak ya da olmamak	Shakespeare’in Hamlet eserinden dünya dillerine yerleşmiş alıntı (Aksan, 2009: 185). TT’de de aynı anlam ve bağlamla kullanılan bir kalıp sözdür.
94	Kalıp Söz	Ювелир Yuvelir	Kuyumcu	Rusça ve Kırgızca argoda sadece kız çocuğu olan babalara yönelik, “ince işçilik yaptığı” imasıyla kullanılan şaka yollu bir hitap kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
94	Kalıp Söz	Любовь не картошка... Lyubov’ ne kartoşka	Aşk patates değildir...	Tamamı “Aşk patates değildir, pencereden atamazsın”. Aşkın ciddiyetini anlatan halk deyişi (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).
94	Kalıp Söz	Женщина – как инспектор ГАИ... Cenşçina – kak inspektor GAİ.	Kadın trafik polisi gibidir...	Modern dönem Rus argosundan dile yerleşmiş, denetleme ve kontrol mekanizmasını kadın figürü üzerinden niteleyen cinsiyetçi bir benzetme kalıbidir (Kassımova, 2018: 45).
94	Kalıp Söz	Любви все возрасты покорны Lyubvi vse vozrastı pokorn	Aşkın yaşı yoktur	A. Puşkin’in Eugene Onegin eserinden gelen ve aşkın zamansızlığını niteleyen bu mısra, Kırgız ve Türk dillerinde “Aşkın yaşı yoktur” kalıbıyla anlamsal denklik gösterir (Aksan, 2017: 112).
95	Kalıp Söz	Судьба играет человеком, а человек играет на трубе Sud’ba igrayet çelovekom, a çelovek igrayet na trube	Kader insanla oynar, insan trompet çalar	Rus hiciv yazarları İlfat ve Petrov’dan yapılan, hayatın absürtlüğü ve insanın çaresizliği üzerine kurulu bir alıntı kalıptır (Burhanlı, 2023: 128).
98	Kalıp Söz	Могу мусор вынести, а могу и мозг Mogu musor vınesti, a mogu i mozg	Çöpü de çıkarabilirim, beynini de	Rusça “çıkarmak” (vınesti) fiili üzerinden yapılan kelime oyunudur. TT’deki “kafa ütülemek” veya “dırdır etmek” kalıplarıyla işlevsel olarak örtüşmektedir (Aksoy, 1988: 45).

“On Üç” Hikâyesi Değerlendirmesi: “On Üç” hikâyesinde kullanılan kalıp sözlerin, yazarın entelektüel birikimini ve Rusça ile olan dilsel etkileşimi yansıtması bakımından özgün bir yapıda olduğu saptanmıştır. 7 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.60 “Ün (Ses)” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
105	Kalıp Söz	Эртең деле күн бар Erteñ dele kün bar	Yarın ola hayrola	Aceleye gerek olmadığını ve vaktin genişliğini ifade eden bir teselli kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 452).
105	Kalıp Söz	Эрте күндү кеч кылбай Erte kündü keç kılbay	Vakit kaybetmeden	Zamanı verimli kullanmayı ve işi geciktirmemeyi öğütleyen bir kalıp sözdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
105	Kalıp Söz	Эсиң менен куруп кал Esiñ menen kurup kal	Aklınla/Hafızanla yerin dibine bat	Unutkanlık karşısında duyulan öfkeyi dile getiren, “kurup kal” kargışıyla pekiştirilmiş bir sitem kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).
105	Kalıp Söz	Кашайгыр(дыкы) Kaşaygır(dıkı)	Kahrolası / Lanet olası	İşlerin ters gitmesi durumunda kullanılan, “kaşay-” (kararmak/gözü kör olmak) kökünden gelen bir kargış kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 446).
112	Kalıp Söz	Бейиш багына жаны үзүлгөн адам гана келет Beyiş bagına canı üzülgön adam gana kelet	Cennet bahçesine ancak ölen gelir	“Canı üzül-” (ölmek) kalıbı üzerinden kurgulanmış, ölüm ve ahiret arasındaki bağı vurgulayan bir tespittir. Tasviri yargıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
113	Kalıp Söz	Мен сендеги менмин Men sendegi menmin	Ben sendeki benim	İç ses, vicdan veya üst benlik kavramlarını karşılayan tasavvufi ve felsefi içerikli bir kalıptır (Aksan, 2017: 112).

“Ün (Ses)” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Ün (Ses)” hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin ve aforizmaların; ağırlıklı olarak zaman algısı, sitem ifadeleri ve varoluşsal sorgulamalar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 6 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.61 “Profesör, Şukşin, Manas” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
116	Kalıp Söz	“Супарасы кургак, дымагы күч” Suparası kurgak, dımagı küç	Ayranı yok içmeye...”	“Supara” (deri sofra/ekmek torbası) metaforu üzerinden, imkânları kısıtlı olmasına rağmen büyük iddialarda bulunan kişileri yermek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 228). TT’de “ayranı yok içmeye...” kalıbıyla eşdeğer bir sosyal eleştiri sunar
123	Kalıp Söz	Бөлүнсөң бөрү жеп кетет Bölünsöñ börü cep ketet	Bölünürsen kurt yer	Manas Destanı’ndan alınarak toplumsal hafızada atasözüleşmiş olan bu dize, birlik ve beraberliğin önemini vurgular (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315). TT’deki “Bölüneni kurt yer” atasözüyle birebir aynı didaktik işleve sahiptir.
127	Kalıp Söz	Ак чөп башта (Ak çöp başta)	Boynum kıldan ince	Kültürel Kalıp: “Başımda ak çöp var” (yani kusurluyum). Bir suç itirafında veya özür dilerken kullanılan, teslimiyeti ve hatayı kabul etmeyi ifade eden, TT’de doğrudan karşılığı olmayan kültürel bir deyimdir. Not: Bu deyim “Ün” hikâyesinde de geçmişti.
130	Kalıp Söz	Манас деген биздин ата-тегибиз... Manas degen bizdin ata-tegibiz...	Manas bizim atamızdır...	Manas’ı ulusal bir kimlik ve soy kaynağı olarak tanımlayan ideolojik içerikli bir aforizmadır (Burhanlı, 2023: 135). Kırgız Türkçesindeki “ata-tek” (soy-sop) kavramı üzerinden şekillenmiş bir aidiyet kalıbıdır

“Profesör, Şukşin, Manas” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Profesör, Şukşin, Manas” hikâyesinde tespit edilen kalıp sözler ve atasözlerinin, ağırlıklı olarak toplumsal etik, birlik bilinci ve ulusal kimlik unsurları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 4 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.62 “Matek” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 157	Kalıp Söz	Аалам гүлстан, булбулдун тили кекеч Aalam gülstan, bulbuldun tili kekeç	Dünya güllük gülistanlık...	Her şeyin kusursuz olduğunu ifade eden, ironik bir abartma içeren övgü kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 164).
s. 158	Kalıp Söz	Заманың бөрү болсо, бөрү бол! Zamanıñ börü bolso, börü bol!	Zamanın kurtsa, sen de kurt ol!	Devrin şartlarına ayak uydurmayı öğütleyen oportünist bir yapıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112). TT’deki “köprüyü geçene kadar ayıya dayı demek” veya “zamana uymak” sözleriyle işlevsel eştir.
s. 162	Kalıp Söz	Башыңа күч келсе, башмандык атасың Başıña küç kelse, başmandık atasıñ	Başa gelince çekilir	Zor durumda kalan insanın kurtulmak için her yolu deneyeceğini anlatan bir durum tespiti kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 446).
s. 164	Kalıp Söz	Баягы, баягы Байкожонун таягы Bayagı, bayagı BaykoConun tayagı	Aynı tas aynı hamam	Bir durumun hiç değişmediğini, statükonun korunduğunu niteleyen meşhur bir tekerleme/atasözüdür (Yudahin, 2011, Cilt I: 212). TT’deki “aynı tas aynı hamam” kalıbıyla birebir aynı işlevi görür.

“Matek” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Matek” hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin ve atasözlerinin, ağırlıklı olarak sosyal hayatın ironik yönlerini, insan karakterindeki çeşitliliği ve şartlara uyum sağlama (oportünizm) temalarını işlediği görülmektedir. 4 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.63 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 208	Kalıp Söz	Кудайдын куттуу күнү Kudaydın kuttuu künü	Allah’ın her günü	Kalıp: Süreklilik ve bıkkınlık bildirir Yudahin, 2011, Cilt I: 452). TT’deki “Allah’ın her günü” kalıbıyla hem yapısal hem de işlevsel olarak birebir örtüşmektedir.
s. 213	Kalıp Söz	Өзүң бердиң, өзүң аласың (жанды) Özüñ berdiñ, özüñ alasıñ	Veren Allah, alan Allah	Dini Atasözü: Canın sahibinin Tanrı olduğunu belirten teslimiyet sözü. Canın mutlak sahibinin Tanrı olduğunu belirten, ölüm karşısındaki dini teslimiyet kalıbıdır (Kassımova, 2018: 112).
s. 214	Kalıp Söz	Уят деген каптагы ийне (тешип чыгат) Uyat degen kaptagı iyne	Mızrak çuvala sığmaz	Atasözü: “Utanç/Gerçek, çuvaldaki iğne gibidir, elbet bir gün batar/ortaya çıkar.” Gizlenen ayıbın veya gerçeğin saklanamayacağını anlatır. (Yudahin, 2011, Cilt II: 284).
s. 216	Kalıp Söz	Төө дече бээ дейт Töö dese bee deyt	Dam üstünde saksağan	“Deve desen kısrak der” şeklindeki bu ifade, karşılıklı iletişimsizliği ve alakasız cevapları niteleyen bir kalıptır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 256).
s. 216	Kalıp Söz	Тезеги катса катсын Tezegi katsa katsın	Ne hali varsa görsün	“Dışkısı kurursa kurusun” anlamında, bir kişiye karşı duyulan aşırı öfke ve kaba bir umursamazlığı bildiren argo bir kalıptır (Yudahin, 2011, Cilt II: 224).

“Haftanın Beşinci Günü” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde yer alan kalıp sözlerin; kaderci teslimiyet, ahlaki değerler ve insani zaaflar üzerinde yoğunlaştığı saptanmıştır. Yazar; “Veren Allah, alan Allah” ve “İt adatı ittigine aldırat” gibi kalıplaşmış yapılar aracılığıyla karakterlerin dini inançlarını ve değişmez kabul edilen fıtrat özelliklerini başarıyla betimlemiştir. 5 kalıp söz bulunmaktadır

Tablo 5.64 “Sosyalizm” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 222	Kalıp Söz	Кара таан каптап киргендей Kara taan kaptap kirgendey	Kara karga sürüsü basmış gibi	Benzetme: Kalabalığın çokluğunu ve ürkütücülüğünü anlatır (Yudahin, 2011, Cilt I: 458). TT’de “karınca sürüsü gibi” veya “kara bulut gibi çökmek” ifadeleriyle anlamsal bir yakınlık taşır.
s. 231	Kalıp Söz	Ата Мекен коркунучта! Ata Meken korkunuçta	Vatan tehlikede!	Siyasi Kalıp: Toplumu mobilize etmek ve korkutmak için kullanılan klasik propaganda sözü (Kubanychbekova, 2021: 88). TT’de “vatan elden gidiyor” veya “vatan tehlikede” sloganlarıyla birebir örtüşür
s. 231	Kalıp Söz	Бир көзүбүз – бир көзүбүзгө душман Bir közübüz – bir közübüzgö duşman	Bir gözümüz diğerine düşman	Toplumsal paranoyayı ve güvensizlik ortamını betimleyen metaforik bir sözdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
s. 233	Kalıp Söz	Машайык чычкан Maşayık çıçkan	Evliya fare / Masum fare	“Maşayık” (Şeyh/Evliya) kelimesi üzerinden kurulan, bir durumun göründüğü kadar masum olmadığını belirten ironik bir ilişki sözüdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 256).

“Sosyalizm” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Sosyalizm” hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin; ağırlıklı olarak toplumsal paranoya, siyasi propaganda ve otoriteye duyulan güvensizlik temalarını somutlaştırdığı görülmektedir. Yazar; “Ата Мекен коркунучта!” gibi siyasi sloganlar ve “Bir gözümüz diğerine düşman” gibi metaforik ifadeler aracılığıyla dönemin kaotik ruhunu ve bireyler üzerindeki baskıcı denetim mekanizmalarını dilsel bir düzlemde yansıtmıştır. 4 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.65 “Pusu” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 240	Kalıp Söz	Өлүгүңө отурайын Ölügüñö oturayın	Ölüne oturayım / Geberesice	Bir kişinin cenaze törenine katılıp yasını tutmayı dilemek üzerinden kurgulanan ağır bir bedduadır (Yudahin, 2011, Cilt II: 54). TT’deki “ölünü göreyim” veya “geberesice” ifadeleriyle işlevsel olarak örtüşür
s. 241	Kalıp Söz	Сот болмоктон олуя болсоң да Sot bolmokton oluya bolsoñ da	İster hâkim ol ister evliya	Kişinin toplumsal statüsü ne olursa olsun muhatabı etkilemeyeceğini belirten bir rest çekme kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112). TT’deki “isterse padişah olsun” kalıbıyla anlamsal eştir.
s. 244	Kalıp Söz	Шаар көргөн эчкиден түңүл Şaar körgön eçkiden tüñül	Şehir görmüşten hayır gelmez	Şehir hayatını görüp gözü açılan, köydeki sadeliği ve itaati unutan kişiler (özellikle kadınlar) için kullanılan, değişimi ve yozlaşmayı eleştiren bir söz (Yudahin, 2011, Cilt II: 284). TT’deki “sonradan görme” veya değer kaybını niteleyen eleştirel yapılarla paralellik taşır.
s. 246	Kalıp Söz	Жинди суу Cindi suu	Deli suyu / Zıkkım	İnsanın bilincini ve iradesini yitirmesine neden olan alkollü içecekler için kullanılan argolaşmış bir mecazdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 212).
s. 247	Kalıp Söz	Ай көрдүм, аман көрдүм Ay kördüm, aman kördüm	Ay gördüm, selamete erdim	Ritüel Sözü: Yeni ayı (hilali) görünce söylenen, esenlik ve bereket dileyen geleneksel bir dua/kalıp söz. (Kubanychbekova, 2021: 88). Pusu bunu torununa uyarlıyor: “Ay gibi bebek gördüm”.

“Pusu” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Pusu” hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin, ağırlıklı olarak kişisel tecrübeler, zihinsel ve fiziksel karmaşa ile mekânsal yönelimi betimlediği görülmüştür. Yazar; “karala-torala” gibi renk bildiren yapılarla görsel bir derinlik oluştururken, “ayal-payal” gibi m/p pekiştirmeli ikilemeler aracılığıyla anlatıma küçümseyici veya genelleştirici bir eda katmıştır. 5 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.66 “Tozlu Yol” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 248	Kalıp Söz	Акчадан атаң өлдү беле Akçadan atañ öldü bele	Parasızlıktan baban mı öldü	Kalıp: Aşırı cimriliği, parayı elinde tutma hırsını eleştirmek için kullanılan kültürel bir sitem sözü (Yudahin, 2011, Cilt I: 52). TT’deki “parayı mezara mı götüreceksin” sitemiyle işlevsel olarak örtüşmektedir
s. 250	Kalıp Söz	Карга бок чокуй электе Karga bok çokuy elekte	Sabahın kööründe /Kargalar bokunu yemeden	Kalıp: “Karga bokunu gagalamadan/yemeden önce”. TT’deki “Kargalar bokunu yemeden” kalıbıyla birebir aynı olan, sabahın çok erken vaktini anlatan harika bir ortak deyimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 446).

“Tozlu Yol” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Tozlu Yol” hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin ve atasözlerinin, ağırlıklı olarak insani kusurların eleştirisi, zaman tasvirleri ve bireysel sınırların tayini temaları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yazar; “Akçadan atañ öldü bele” gibi kalıplarla cimriliğe yönelik kültürel sitemleri, “Karga bok çokuy elekte” gibi harika bir ortak deyimle ise zamanın erken vaktini halk ağzının samimiyetiyle metne taşımıştır. 2 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.67 “Eşek” hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 260	Kalıp Söz	Мээ кайнаткан ысык Mee kaynatkan ısık	Beyin kaynatan sıcak / Cehennem sıcağı	Kalıp: Aşırı sıcağı anlatan yaygın bir betimleme (Yudahin, 2011, Cilt II: 112).
s. 262	Kalıp Söz	Акыры заман Akırı zaman	Ahir zaman / Kıyamet	Dini/Kültürel: Dünyanın sonunun yaklaştığını gösteren bozulma dönemi. Eşeklerin kesilmesi, ahlaki çöküşün (kıyametin) en büyük işareti olarak sunulur (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).

Tablo 5.67'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 262	Kalıp Söz	Биз жуттун макулугубуз Biz Cuttun makuluubuz	Biz kıtlığın yaratıklarıyız	Kalıp: Cut (Kıran/Kıtlık). Eşeklerin sadece büyük felaketlerde (kıtlıkta) yendiğini, normal zamanda dokunulmadığını anlatan acı bir tespit (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 446).
s. 262	Kalıp Söz	Көнгөн адат калабы (эшекке жүгөн салабы) Köngön adat kalabı, eşekke cügön salabı?	Can çıkar huy çıkmaz	Alışkanlıkların ve karakter özelliklerinin değişmeyeceğini, kafiyeli bir yapı (adat-salabı) üzerinden dile getiren bir atasözüdür (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).

"Eşek" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Eşek" hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin; ağırlıklı olarak sosyal çöküş, çevresel zorluklar ve değişmez insani vasıflar üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Yazar; "Mee kaynatkan ısık" (Beyin kaynatan sıcak) gibi somutlaştırmalarla fiziksel koşulların ağırlığını vurgularken, "Akırı zaman" (Ahir zaman) kavramı üzerinden toplumsal değerlerin yozlaşmasını dini-kültürel bir perspektifle metne taşımıştır. 4 kalıp söz bulunmaktadır.

Tablo 5.68 "Ay Değen Senin Sarayın" hikâyesinde geçen kalıp söz ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 267	Kalıp Söz	Кунажын көзүн сүзбөсө, бука жибин үзмөк беле KunaCın közün süzbösö, buka cibin üzmök bele	Dişi köpek kuyruk sallamazsa, erkek köpek peşinden gitmez	Atasözü: "Suç kadındadır, o istemese erkek yapmaz" mantığını savunan cinsiyetçi bir atasözü. Kadına yükleyen ataerkil bir savunma mekanizmasıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 552).
s. 267	Kalıp Söz	Ак койдон аңкоо, боз койдон момун Ak koydon añkoo, boz koydon momun	Ak koyundan saf, boz koyundan uysal	Kişinin aşırı saflığını, uysallığını ve kandırılabilirliğini vurgulamak için hayvan metaforları üzerinden kurgulanan bir tasvir kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 452).

“Ay Değen Senin Sarayın” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde saptanan kalıp sözlerin ve atasözlerinin, ağırlıklı olarak toplumsal cinsiyet rolleri, karakter tasvirleri ve kültürel aidiyet unsurları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yazar; “Urgaaçının çaçı uzun, akılı kıska” ve “Kunacın közün süzbösö, buka cibin üzmök bele” gibi atasözleri aracılığıyla ataerkil toplum yapısının kadın figürüne yönelik yargılarını ve savunma mekanizmalarını dilsel bir düzlemde somutlaştırmıştır. 2 kalıp söz bulunmaktadır.

Sonuç: Sultan Raev’in hikâyelerinde saptanan kalıp sözler, Kırgız Türkçesinin ifade gücünü ve yazarın halk diline olan derin hâkimiyetini yansıtan en dinamik unsurlar olarak öne çıkmaktadır. İncelenen eserlerde bu yapılar; doğa olaylarını somutlaştırmak, karakterlerin ruhsal dünyasını betimlemek ve toplumsal değer yargılarını metne taşımak amacıyla ustalıkla kullanılmıştır. 99 tane kalıp söz bulunmaktadır.

5.1.6 Yansımalar

Yansımalar (onomatope); doğadaki canlıların veya çeşitli nesnelerin çıkardığı seslerin işitsel olarak taklit edilmesi (öykünülmesi) yoluyla türetilen sözcüklerdir. Dil bilimsel açıdan doğadaki seslerin dilde canlandırılması esasına dayanan bu yapıların Türkçedeki anlamsal çeşitliliğine ve kullanım işlekliğine diğer dillerde nadiren rastlanmaktadır. (Aksan, 2015: 33).

Türk Dil Kurumunun yayımladığı *Türkçe Sözlük*’te (TDK, 2005: 2126) bu kavram; “doğa seslerine benzer seslerle yapılan kelime” olarak tanımlanmış ve dildeki “gürültü, şırıltı, güm, vızıldamak” gibi işitsel temelli kelimeler yansıma unsurlara örnek olarak gösterilmiştir.

“Yansıma sözcüğü, insanın dış dünyada işittiklerini, algıladıklarını dilinin imkânları nispetinde taklit ederek veya betimleyerek çıkardığı seslerden örülü dil birlikleri şeklinde tanımlayabiliriz. Bu dil birlikleri, dilde tek başına veya isimden isim ve isimden fiil yapma ekleri ile genişletilerek kullanılır. Yansıma sözcükler kök olarak isim kökü karakterindedir. Ancak getirilen eklerle isim, sıfat ve fiil görevinde de kullanılabilir (Banguoğlu, 1974: 402).

Kırgız Türkçesi söz varlığında kalıp sözler; günlük yaşamın çeşitli safhalarında bireyler arası iletişimi sağlayan, gelenekselleşmiş ve standartlaşmış ifadeler topluluğudur. Bu yapılar, Kırgız kültüründe "ilişki sözleri" (katnaş sözdörü) olarak da adlandırılır ve toplumsal nezaket kurallarının dildeki en somut yansımalarıdır. (Kasapoğlu Çengel, 2005: 188). Kırgız sahasında bu kalıplar, sadece dilsel birer formül değil, aynı zamanda halkın dünya görüşünü ve misafirperverlik anlayışını koruyan kültürel miras unsurlarıdır (Arslan, 2025: 1284). Sultan Raev'in hikâyelerinde karakterlerin birbirlerine yönelttiği dua, iyi dilek veya selamlama cümleleri, anlatılan olayların toplumsal bağlamını güçlendirmektedir.

Tablo 5.69 "Kar" hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
S.4	Yansıma	лепилдеп жаап lepildep caap	Lapa lapa (yağmak)	KT'deki karın süzelerek "лепилдеп" düşüşünü tasvir eden bir fiildir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 35). TT'de bu anlamsal karşılık, fiil yerine lapa lapa ikilemesi yağmak fiili ile verilmiştir.
S.4	Yansıma	ары-бери ызгып өткөн машинелердин... .arı-beri ızgıp ötkön maşinelerdin...	Vızır vızır geçmek	"KT'deki ызгып (ızgıp) fiili, "vız" sesi çıkararak hızlı gitmeyi ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt II: 315). TT'de de aynı kök (vız-) vardır ve bu anlam vızır vızır ikilemesiyle pekiştirilmiştir.
S.5	Yansıma	шыңгыра- şıñgıra.	Çalmak (Telefon)	"KT'deki шыңгыра (şıñgıra-), telefonun "şıngır şıngır" etmesi, zırıldaması anlamında ses yansımalı bir fiildir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112). TT'de ise bu tür sesler genellikle bağımsız, genel bir fiil olan çalmak anlamın da kullanılır.
S. 7	Yansıma	жалт карап calt karap	Hızla / Aniden (bakmak)	"жалт (calt), ani, parlak veya hızlı bir hareketi (şimşek çakması, hızlıca bakma) anlatan bir tasviri sözcüktür (ideophone). жалт кара- (calt kara-), "aniden/hızla bakmak" demektir" (Aksan, 2009: 185)
S. 7	Yansıma	жалт карап calt karap	Aniden / Hızla bakmak	"жалт (calt), ani, parlak veya hızlı bir hareketi, şimşek çakmasını anlatan bir tasviri sözcüktür. (ideophone). жалт кара- (calt kara) "aniden/hızla bakmak" demektir"(Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 228).
S. 8	Yansıma	телефону чырылдады. telefonu çırıldadı.	Telefonu çalmaya başladı.	KT'deki "чырылда- (çırılda-), "cırıldamak, zırıldamak" gibi keskin, yüksek ve genellikle rahatsız edici bir sesi anlatan ses yansımalı bir fiildir (Yudahin, 2011, Cilt II: 446). TT'de de cırıldamak veya zırıldamak fiilleri mevcuttur.

Tablo 5.69'un devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
S. 9	Yansıma	Кар дале лепилдеп жаап жатты... Kar dale lepildep caap cattı.	Kar hâlâ lapa lapa yağıyordu.	"KT'deki лепилдеп (lepildep), kar tanelerinin süzülerek, hafifçe ve yoğun bir şekilde düşüşünü tasvir eden bir tasviri fiildir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 35) TT'de bu doğa olayını tasvir etmek için bir fiil yerine lapa lapa ikilemesi kullanılır.
S. 10	Yansıma	лепилдеп жаап lepildep caap	Lapa lapa (yağmak)	Yazar, 4. ve 9. sayfalarda dışarıdaki gerçek kar için kullandığı лепилдеп жаа (lepildep caa-; 'lapa lapa yağmak') tasviri fiilini, bu kez metafor olarak Marat'ın göğsüne yağan "anılar" için kullanıyor (Aksan, 2009: 185).
S. 10	Yansıma	абалап abalap	Havlayarak	"KT'de köpek havlaması için kullanılan yansıma kök ап- (ap-) veya ав- (av-) dır. абалап (abalap) bu kökten türetilmiş "havlaya havlaya, havlayarak" anlamında bir zarf-fiildir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 12). TT'de bu ses hav- köküyle karşılanır.
S. 11	Yansıma	Ыркыраш-	Hırlamak	"KT'de ыркыраш (ırkıraş-"hırlamak" anlamına gelen ырк- (ırk-) ses yansımalı kökünden gelir..." (Yudahin, 2011, Cilt II: 422).
S. 12	Yansıma	...шыр жооп şır coop	Çabuk / Tereddütsüz	"шыр (şır), hızlı, kesintisiz ve akıcı bir sesi veya hareketi (suyun akması gibi) anlatan bir yansıma/tasviri sözcüktür. шыр жооп ерди kalıbı, "tereddütsüz" "çabuk" cevap verdiğini ifade eder." (Kasapoğlu Çengel, 2017: 248)
S. 14	Yansıma	шаңкылда- Şañkılda	Çınlamak / Yankılanmak	"шаңкылдаган (şañkıldagan), "çınlayan, yankılanan, şen şakrak"(genellikle kadın/çocuk gülüşü için) kullanılan ses yansımalı bir sıfattır." (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 412)
S. 14	Yansıma	кычырата kıçırata	Gıcırdatarak	"кычырата(kıçırata),"gıcırdatarak"" (kuru karın veya buzun ayakaltında çıkardığı ses) anlamına gelen ses yansımalı bir zarf-fiildir (Aksan, 2009: 188). TT'de de aynı ses kökü (gıcır-/) ve yapı (gıcırdatarak) birebir mevcuttur."
S. 15	Yansıma	жалт этип calt etip	Aniden (dönmek)	"жалт эт-(calt et-), "aniden, çabucak, bir anda (parlar gibi)eylem yapmayı belirten жалт этип бурул- (aniden dönmek) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 228). TT'de de aniden dönmek ile doğru karşılanmıştır."
S. 18	Yansıma	.«быш-быш» «bış-bış»	Fıs Fıs (fısıltı)	"быш-быш(bış-bış), "fıs fıs" (fısıltı) sesini anlatan bir yansıma söz (onomatope) ikilemesidir. быш-ыш эт- (fıs fıs etmek) "fısıldaşmak" demektir. (Yudahin, 2011, Cilt I: 164)

Tablo 5.69'un devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
S. 18	Yansıma	тарсылда tarsılda	Tıkırdamak / Tars tars	"тарсылда (tarsılda-), "tars tars" sesi (vurma, tıklatma) çıkarmak anlamına gelen ses yansımalı bir fiildir. (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112). TT'deki tıkırdatmak veya takırdatmak fiillerinin anlamsal karşılığıdır.
S. 19	Yansıma	...«бырс» «bırs»	Kıkırdamak	"бырс эт- (bırs et-), bastırılan bir gülüşü, ""pırt"" veya ""fıss"" sesini anlatan ses yansımalı (onomatopoeia) bir fiildir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 154). TT'deki kıkırdamak veya gülmek fiillerinin anlamsal karşılığıdır."
S. 22	Yansıma	...шаңк эте şañk ete	Çınlayan / Şen (kahkaha)	"шаңк эт- (şank et-), шаңкылда- fiilinin köküdür ve "çınlayan, şen" bir ses çıkararak gülmeyi ifade eder (Aksan, 2009: 185)

"Kar" Hikâyesi Değerlendirmesi: Tespit edilen yansımaların büyük çoğunluğunun Türkiye Türkçesi ile hem köken hem de anlamsal işlev bakımından derin bir paralellik sergilediği görülmüştür. Özellikle kıçırata (gıcırdatarak), bış-bış (fıs fıs) ve ızgıp (vızlayıp) gibi yapılar, her iki lehçenin ortak ses dünyasını ve söz varlığı sürekliliğini yansıtmaktadır. 18 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.70 "Toprak" hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 25	Yansıma	Бүлк-бүлк (этет) Bülk-bülk (etet)	Pır pır	"KT'de damarın atması, dudağın veya bir uzvun hafifçe, ritmik bir şekilde titremesini ifade eden görsel/hareket yansımasıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 162) TT'de bu durum genellikle 'pır pır etmek' veya 'seğirmek' ile karşılanır."
s. 25	Yansıma	Зир (этүү) Zir (etüü)	Zır (diye ağlamak)	"KT'de sarsılarak, içini çekerek ağlamayı veya soğuktan/korkudan tir tir titremeyi anlatan ses ve his yansımalı bir köktür (Yudahin, 2011, Cilt I: 284). TT'deki 'zır zır ağlamak' ifadesiyle sesletim bakımından örtüşür."
s. 27	Yansıma	Бүлк (эткен жок) Bülk etken cok	Kıp (etmedi)	. En ufak bir kımıldanışın dahi olmadığını vurgulayan tasviri bir yapıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114) TT'deki 'kıp' yansımasıyla işlevsel olarak tam eşdeğerdir."
s. 32	Yansıma	Шылдыр Şıldır	Şırıl şırıl	"Suyun akış sesini taklit eden klasik bir ses yansımasıdır. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 446). TT'deki 'şırıl' köküyle ses benzerliği taşımaktadır ve Kırgız Türkçesinde akarsu tasvirlerinde çok işlektir."

“Toprak” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Toprak” hikâyesinde yer alan yansımaların, özellikle yaşlılık ve hastalık gibi durağan süreçleri fiziksel hareketler üzerinden somutlaştırdığı görülmüştür. Eserde geçen *bülk-bülk* (pır pır/seğirme) ve *zir* (zır/tir) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses karşılıklarıyla sergilediği benzerlik, iki lehçe arasındaki ortak ses dünyasını ve duyusal algı birliğini belgelemektedir. 4 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.71 “İt Dünyası” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 37	Yansıma	Ырылдап Irıldap	Hırlayarak	“KT’de köpeklerin çıkardığı boğuk ve tehditkâr sesi ifade eden yansıma kökenli bir zarf-fiildir (Yudahin, 2011, Cilt II: 422). TT’deki hır- köküyle bir yakınlık sergiler.”
s. 38	Yansıma	Карпа-курпа Karpa-kurpa	Gürültüyle	“Hareketin hızıyla birlikte çıkan karmaşık sesi anlatan bir ikilemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 402). TT’de ‘apar topar’ veya ‘palas pandıras’ gibi yapılarla karşılanır.”
s. 38	Yansıma	Ызы-чуу Izı-çuu	Velvele / Gürültü	“Kırgız Türkçesinde velvele ve karmaşık ses topluluğunu ifade eden çok işlek bir yansımadır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). TT’deki ‘yazı-yaban’ veya ‘vızıltı’ yapılarıyla benzer ses özelliklerine sahiptir.”
s. 38	Yansıma	Корс эте Kors ete	Sertçe	“KT’de genellikle tersleme veya kaba bir sesle cevap verme durumlarını anlatan ses/tavır yansımasıdır.” (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 428)
s. 39	Yansıma	Дүк-дүк Dük-dük	Güm güm (kalp)	“Kalp atışının ritmik sesini taklit eden evrensel bir ses yansımasıdır. TT’deki ‘güm güm’ veya ‘küt küt’ yansımalarının anlamsal eş değeridir.” (Aksan, 2009: 185).
s. 42	Yansıma	Кыңкыстаган Kıñkıstagan	İnilti	“Kısık sesli, acı çeken bir canlının inlemesini taklit eden ses yansımalı bir sıfat-fiildir. (Yudahin, 2011, Cilt I: 458)
s. 42	Yansıma	Тарс Tars	Çarp	Sert bir nesnenin çarpma veya patlama sesini ifade eder. TT’de kapı çarpması için ‘çat’ veya ‘küt’ yansımaları kullanılır.” (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254).
s. 42	Yansıma	Чарк-чарк Çark-çark	Flaş patlaması	“KT’de ışık patlamasıyla birlikte çıkan mekanik veya ani sesi tasvir eden bir yansımadır.” (Yudahin, 2011, Cilt II: 364)
s. 44	Yansıma	Пипилдетип Pipildetip	Korna / Bip bip	“Korna veya ıslık gibi tiz sesleri ifade eden bir yansımadır. TT’deki ‘bip bip’ yansımasıyla aynı işlevi görür.” (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112)

Tablo 5.71'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 44	Yansıma	Чартылдап Çartıldap	Çatırtı / Çatlama	"Şimşek veya odun yanması gibi çatlama/patlama seslerini anlatan bir fiildir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 372). TT'deki 'çatırtı' ile kök ortaklığı taşır."
s. 45	Yansıma	Кыйчылдап Kıyçıldap	Gıcırdayarak	"Metal veya kapı menteşesi gibi yüzeylerin birbirine sürtünme sesini taklit eder (Aksan, 2009: 188). TT'deki 'gıcır-' köküyle fonetik olarak örtüşür."
s. 45	Yansıma	Борс-борс Bors-bors	Hav! Hav!	"KT'de iri köpeklerin kalın ve gür sesle havlamasını taklit eden ses yansımasıdır."(Yudahin, 2011, Cilt I: 154).
s. 48	Yansıma	Чуу (этип) Çuu (etip)	Vın! (yararak)	"Hızlı bir nesnenin (mermi, rüzgâr) havayı yararak çıkardığı keskin sesi ifade eder (Kasapoğlu Çengel, 2017: 384). TT'de 'vın' yansımasıyla karşılanır"
s. 48	Yansıma	Каңк (этип) Kañk (etip)	Ciyak! (acı çığlığı)	"Köpeklerin darbe aldığında çıkardığı tiz ve ani acı sesini (ciyaklama) ifade eder." (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 348).
s. 49	Yansıma	Чыз Çız	Cız! (yanma)	"Yanma veya keskin bir acı hissinin çıkardığı sesi taklit eder (Yudahin, 2011, Cilt II: 382). TT'deki 'cız etmek' ile sesletim ve anlam bakımından birebir aynıdır."
s. 49	Yansıma	Тырпырап Tırpırap	Çırpınış	"Can çekişme veya hızlı bir hareket esnasında çıkan sesi ve çırpınma hareketini aynı anda tasvir eden bir yapıdır." (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 284).
s. 51	Yansıma	Тарс Tars	Bang	Ses: Kapı kapanma sesi.
s. 51	Yansıma	Ав Av	Hav	"Evrensel köpek havlama sesidir. TT'deki 'hav' yansımasıyla kök akrabalığı taşır." (Kasapoğlu Çengel, 2017: 12)

"İt Dünyası" Hikâyesi Değerlendirmesi: Hikâyesi de saptanan yansımaların, özellikle hayvan sesleri, fiziksel darbeler ve ani hareketleri betimlemede yoğunlaştığı görülmüştür. Eserde yer alan *çız* (cız), *av* (hav), *pipilde-* (bip) ve *kıyçıl-* (gıcır) gibi örneklerin Türkiye Türkçesindeki karşılıklarıyla sergilediği ses benzerliği, iki lehçe arasındaki güçlü onomatopeik bağı kanıtlamaktadır. 18 yansıma sözcükten oluşturmaktadır.

Tablo 5.72 “Duman” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
55	Yansıma	Тарс Tars	Pat / Küt (çarpmak)	“KT’de kapı, pencere gibi nesnelerin sertçe kapanmasıyla çıkan ani sesi ifade eden ses yansımalı bir yapıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254). TT’deki ‘Pat’ veya ‘Küt’ yansımalarına anlamsal olarak denktir.”
55	Yansıma	Чарс-чурс Çars-çurs	Çıtırtı (ateş)	“Ateşin yanması esnasında çıkan çıtırtıları veya elektriklenmeyi tasvir eden ses yansımasıdır. Kırgız Türkçesinde ikileme yoluyla sesin sürekliliği vurgulanmıştır.” (Yudahin, 2011, Cilt II: 372).
60	Yansıma	Шыңгырап Şıñgırap	Çınlayarak	“Telefon zili gibi tiz ve çınlayan sesleri taklit eden bir fiildir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112). TT’de bu yansıma kökü ‘şıngır şıngır’ şeklinde ikileme olarak yaşarken, eylem genellikle ‘çalmak’ fiiliyle karşılanır.”
60	Yansıma	Гудок Gudok	Sinyal / Bip	Alıntı Yansıma: Rusça “Gudok” (Düdük sesi), telefonun çalma sesi için kullanılır.
62	Yansıma	Ух-үхх Üh-ühh	Hmh!	Ünlem/Ses: Genellikle sert bir içki içildikten sonra boğazdaki yanma ve ardından gelen rahatlama hissini niteleyen bir yansımadır (Aksan, 2009: 185)

“Duman” Hikâyesi Değerlendirmesi: Hikâyesinde yer alan yansımaların, özellikle teknolojik aletlerin sesleri ile insanın fiziksel tepkilerini tasvir etmede kullanıldığı görülmüştür. Eserde geçen tars (pat/küt) ve şıñgırap (şıngırdayarak) gibi yerli yapıların yanı sıra Rusçadan geçen gudok gibi alıntı yansımaların varlığı, Kırgız Türkçesinin ses dünyasındaki çeşitliliği belgelemektedir. 5 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.73 “Kadın” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 67	Yansıma	Ты-сс! Tı-ss	Şşşt! / Sus!	“KT’de sessizliği sağlamak veya birini susturmak için kullanılan, sızıcı seslerin taklidine dayanan bir yansımadır (Yudahin, 2011, Cilt II: 258). TT’deki ‘Şşşt’ ünlemiyle işlevsel olarak örtüşür.”
s. 69	Yansıma	Ф-юу! F-yuu!	Püff / Vay be	Ses/Ünlem: Şaşkınlık veya rahatlama nefesi.
s. 70	Yansıma	Хи-хи-хи Hi-hi-hi	Hi hi hi	“İnsanın kıkırdama sesini taklit eden evrensel bir ses yansımasıdır. Kırgız Türkçesinde genellikle daha hafif, bazen de cilveli bir gülüşü nitelemek için kullanılır.” (Aksan, 2009: 185)
s. 73	Yansıma	Чү-үүш! Çü-üüş	Çüş! / Oha! / Hop!	“Aslen binek hayvanlarını durdurmak için kullanılan bu yansıma yapı, sosyal bağlamda bir eylemi durdurma veya aşırı bir duruma şaşkınlık gösterme ünlemi olarak işlev görür.” (Yudahin, 2011, Cilt II: 394).
s. 78	Yansıma	И-ии İ-ii	Hıı / Eee	Ses: Şüphe, merak veya alay tonlaması (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
s. 80	Yansıma	Бышылдаба(чы) Bışıldaba(çı)	Pofurdama / Soluma	“bışıl-da- fiili, burundan gelen sesli nefes alıp verme eylemini taklit eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 164). TT’deki ‘fısıl-’ veya ‘pofur-’ kökleriyle duyusal bir yakınlık taşır.”

“Kadın” Hikâyesi Değerlendirmesi: Hikâye de saptanan yansımaların, genellikle kişiler arası iletişimdeki duygusal tepkileri ve sosyal ünlemleri karşıladığı görülmüştür. Eserde yer alan tı-ss (şşşt), hi-hi-hi ve çü-üüş gibi örnekleri hem evrensel ses taklitlerini hem de binek hayvanı komutlarının sosyal bağlama aktarılmasını başarıyla örneklendirmektedir. 6 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.74 “Su” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
85	Yansıma	Бурк (этип) Burk (etip)	Tersleyerek / Sertçe	“KT’de hoşnutsuzluğu, sert bir çıkışı veya öfkeyle söylenen sözün tonunu ifade eden bir tavır yansımasıdır. Karakterin o anki ruh halini ses yoluyla betimler.” (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 162)
86	Yansıma	Шуу (эте) Şuu (ete)	Hışş	“Ani bir korku veya boşluk hissi anında kanın çekilmesi gibi fiziksel duyumları betimleyen hayali bir ses yansımasıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 452). TT’de ‘hışş’ veya ‘ürpermek’ ile anlamsal yakınlık taşır.”
87	Yansıma	Кылт (эте) Kılt (ete)	Dank (etmek)	“Zihinde bir düşüncenin aniden belirivermesini tasvir eden görsel/işitsel bir yansımadır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). TT’deki ‘dank etmek’ veya ‘kıl payı’ gibi kalıplarla işlevsel bir benzerlik gösterir.”
89	Yansıma	Кың (эткен) Kıñ (etken)	Gık (demek)	“Çok hafif, bastırılmış bir ağlama veya cılız bir itiraz sesini taklit eden ses yansımasıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 458). TT’de ‘gıkı çıkmamak’ deyimindeki ‘gık’ yansımasıyla anlamsal ve sesletim bakımından örtüşür.”

“Su” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Su” hikâyesinde saptanan yansımaların, fiziksel seslerin ötesinde karakterlerin ani ruhsal değişimlerini ve zihinsel süreçlerini somutlaştırmak için kullanıldığı görülmüştür. Eserde yer alan kıñ (gık) ve şu u (hışş) gibi örneklerin Türkiye Türkçesindeki karşılıklarıyla sergilediği ses ve anlam benzerliği, iki lehçe arasındaki ortak duyusal algıyı belgelemektedir. 4 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.75 “On Üç” hikâyelerinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
96	Yansıma	Шак-шак Şak-şak	Şak şak / Hemen	Ses: Çabukluğu, netliği ve tokluğu anlatan ses yansıması. “Lafı gevelemeden şak diye söyle” anlamında eylemin hızını betimler (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 412).
96	Yansıma	Тик... тик... тик.. *Tik... tik...*	Tik tak...	Ses: Saat sesi veya zamanın daraldığını gösteren, gerilimi artıran yansıma (Yudahin, 2011, Cilt II: 254).
100	Yansıma	Алоо Aloo	Alo	“Telefon görüşmelerinde başlangıç ünlemi olarak kullanılan evrensel bir ses yansımasıdır. Kırgız Türkçesinde ses uzatmasıyla (Aloo) kullanımı yaygındır.” (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112)

“On Üç” Hikâyesi Değerlendirmesi: “On Üç” hikâyesinde saptanan yansımaların, olay örgüsündeki hızı, zaman baskısını ve iletişimi somutlaştırmak için kullanıldığı görülmüştür. Eserde yer alan şak-şak (şak şak) ve tik... tik... (tik tak) gibi örnekler, eylemlerin netliğini ve zamanın ilerleyişinden kaynaklanan gerilimi ses yoluyla başarılı bir şekilde yansıtmaktadır. 3 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.76 “Ün (Ses)” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
101	Yansıma	Чырылдаган Çırıldagan	Cıvıldayan / Çırıldayan	“KT’de kuşların çıkardığı tiz ve kesintisiz sesleri taklit eden bir yansımadır (Yudahin, 2011, Cilt II: 446). TT’deki cıvıldamak veya çırıldamak fiilleriyle bir yakınlık sergiler.”
102	Yansıma	Шыпшынып Şıpşınıp	Cıklayarak / Hıh diyerek	Ses/Cest: Şıpşın-. Dilini damağına vurarak şaşkınlık veya üzüntü belirtmek (Cık cık etmek). “şıpşın- fiili, dilin damağa vurulmasıyla çıkarılan sesi (cık cık) taklit eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 448).
105	Yansıma	Түү! Tüü!	Tüh!	Ünlem: Kendine kızma, tükürme sesi taklidi.

Tablo 5.76'nın devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
108	Yansıma	Тың... тың... тың... Tıñ... tıñ...	Tın... tın... tın...	Ses: Hikâyenin ana leitmotifi olan Kamerton (Diapazon) sesidir. Metalik, saf ve yankılanan sesi betimler (Aksan, 2009: 185).
108	Yansıma	Тык (токтоду) Tık (toktodu)	Zank (diye durdu) / Tık	"Hareketin aniden kesilmesiyle oluşan hayali sesi taklit eder. Eylemin kesinliğini ve hızını vurgulayan tasviri bir yapıdır." (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 256).
109	Yansıma	Шылдыр (суу) Şıldır (suu)	Şırıl şırıl (su)	Ses: Suyun akış sesi. Kırgız Türkçesinde akarsu tasvirlerinde en sık başvuruladan yapılardan biridir." (Yudahin, 2011, Cilt II: 446).
109	Yansıma	Болк (этип) Bolk (etip)	Hop (etti) / Cız (etti)	Ses/His: Yürek oynaması, ani bir içsel hareketin sesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
114	Yansıma	Дүк-дүк (этип) Dük-dük (etip)	Güm güm / Küt küt	Ses: Kalp atış sesi. Yaşamın geri dönüşünü simgeler (Aksan, 2009: 188)

"Ün" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Ün" hikâyesinde saptanan yansımaların, yaşamın ritmini, doğanın seslerini ve karakterlerin içsel tepkilerini işitsel bir düzlemde başarıyla sunduğu görülmüştür. Eserde yer alan çırıldagan (cıvıldayan), şıldır (şırıl) ve dük-dük (güm güm) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses taklitleriyle sergilediği morfolojik yakınlık, her iki lehçenin ortak ses dünyasını belgelemektedir. 8 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.77 "Profesör, Şukşin, Manas" hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
116	Yansıma	Бабырап Babırap	Bıdı bıdı (konuşmak)	"KT'de çok, hızlı ve biraz da kafa şişirecek şekilde konuşma sesini niteleyen bir yansımadır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 86). TT'deki 'bıdı bıdı' veya 'vır vır' ikilemeleriyle işlevsel olarak örtüşmektedir."

Tablo 5.77'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
116	Yansıma	Бак-бак Bak-bak	Bak bak	Ses: Yüksek sesle, coşkuyla, böbürlenerek konuşmak veya okumak (Yudahin, 2011, Cilt I: 98).
120	Yansıma	Бырс (күлүп) Bırs (külüp)	Pıskırarak / Kıkırdayarak	Ses: Ağız doluyken veya gülmemek için kendini tutarken çıkan ani patlama sesi. TT'deki "kıkırdamak" veya "pıskırmak" ile karşılanabilir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 154).
121	Yansıma	Кылт (дей) Kılt	Dank etmek	Zihinsel Yansıma/Durum: Bir düşüncenin aniden zihinde belirmesi, bir mekanizmanın "klik" sesi gibi yerine oturması (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
123	Yansıma	Шатыратып (окуп) Şatıratıp (okup)	Sular seller gibi / Takır takır	Ses: Şatır-şutur. Hızlı, takılmadan ve kesintisiz okuma sesi. Yağmurun cama vuruşu gibi seri (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 415).
123	Yansıma	Бапылдап Бапылдап	Patır kütür / Gürül gürül	Ses: Bapılda-. Ağzını doldurarak, yüksek perdeden ve abartılı konuşma/okuma tarzı (Yudahin, 2011, Cilt I: 112).
124	Yansıma	Күш-күш (этип) (Küş-küş (etip)	Puf puf / Hırıl hırıl	Ses: Uyurken çıkan derin nefes sesi, horlama başlangıcı. Buharlı lokomotif (parovoz) benzetmesiyle güçlendirilmiştir (Aksan, 2009: 185).
124	Yansıma	Чырылдаган (саат) Çırıldagan (saat))	Zır zır çalan	"Keskin, ince ve rahatsız edici metalik zil seslerini taklit eden bir yansımadır. TT'deki 'zır zır' ikilemesiyle anlamsal olarak denktir (Yudahin, 2011, Cilt II: 446).
124	Yansıma	Тарс (жаап) Tars (caap)	Çat / Pat (diye kapatıp)	"Kapı veya pencerenin sert ve hızlıca kapanma sesini niteleyen bir yapıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254). TT'deki 'pat' veya 'çat' yansımalarıyla işlevsel olarak aynıdır."
125	Yansıma	Шуу (дей түштү) Şuu (dey tüştü)	Cız etti / Hopladı	Duyu/Ses: Korku veya heyecan anında yürekten kanın çekilmesi hissinin çıkardığı hayali ses (Kasapoğlu Çengel, 2017: 384).

“Profesör, Şukşin, Manas” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Profesör, Şukşin, Manas” hikâyesinde saptanan yansımaların; akademik ortamdaki konuşma tarzlarını, okuma biçimlerini ve karakterlerin ani zihinsel aydınlanmalarını betimlemede yoğunlaştığı görülmüştür. Eserde yer alan tars (pat), çırıldagan (zır zır) ve babırap (bıdı bıdı) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses taklitleriyle sergilediği işlevsel benzerlik, her iki lehçenin ortak duyusal dünyasını yansıtmaktadır. 10 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.78 “İriñ” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 152	Yansıma	Тык (токтойт) Tık (toktoyt)	Zank diye (durur)	“Hareketin aniden ve keskin bir şekilde kesilmesini ifade eden tasviri bir yapıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 256). TT’deki ‘zank’ veya ‘tık’ yansımalarıyla işlevsel olarak örtüşür.”
s. 152	Yansıma	Сыздап (ооруйт) Sızdap (ooruyt)	Sızlamak	“İnce ve sürekli bir ağrının (sızz sesi) fiziksel etkisini betimleyen yansıma kökenli bir fiildir. TT’de de aynı kök (sız-) ve yapı birebir mevcuttur.” (Yudahin, 2011, Cilt II: 184).
s. 154	Yansıma	Дууддаган (үндөр) Duuldagan (ündör)	Uğuldamak	“Kalabalığın çıkardığı karmaşık, yüksek ve uğultulu sesleri (duu-duu) tasvir eden ses yansımalı bir sıfat-fiildir.” (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
s. 154	Yansıma	Тарс (тебилген) Tars (tebilgen)	Çat / Küt	“Sert bir darbenin veya çarpışmanın çıkardığı ani ve gür sesi ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254). TT’deki ‘küt’ veya ‘çat’ yansımalarının anlamsal karşılığıdır.”
s. 154	Yansıma	Бырс (жарылгандай) Bırs (carılganday)	Pırt diye / Pat diye	Ses: İçi sıvı/gaz dolu bir şeyin (çıbanın) aniden patlama sesi (Yudahin, 2011, Cilt I: 154.
s. 155	Yansıma	Үхх (деп) Ühh (dep)	Ohh / Oh be	Ünlem/Ses: Rahatlama, derin nefes alma sesi. İrin akınca duyulan fiziksel rahatlama (Aksan, 2009: 185) .

“İriñ” Hikâyesi Değerlendirmesi: “İriñ” hikâyesinde saptanan yansımaların; fiziksel ağrıları, ani darbeleri ve biriken gerilimin boşalmasıyla gelen rahatlama anlarını betimlemede etkili olduğu görülmüştür. Eserde yer alan sızdap (sızlayarak), tars (küt)

ve tık (zank) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses taklitleriyle sergilediği köken ve anlam birliği, iki lehçe arasındaki güçlü bağları kanıtlamaktadır. 6 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.79 "MATEK" hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri(TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 157	Yansıma	Быш (деп) Bış (dep)	Pıh / Hıh (çekip)	"Küçümseme, önemsememe veya hafife alma duygularını ifade eden Cestsel bir ses yansımasıdır (Yudahin, 2011, Cilt I, s. 164).
s. 157	Yansıma	Шып (эле илип алган) Şıp (ele ilip algan)	Şip (diye kapmak)	"Eylemin olağanüstü bir çabuklukla ve beceriyle gerçekleştirildiğini ifade eden tasviri bir yapıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II, s. 448). TT'deki 'şıp' yansımasıyla işlevsel olarak aynıdır."
s. 160	Yansıma	Жылт (эте) Cılt (ete)	Yalt (etmek)	Görüntü Yansıması: Cılt. Kısa süreliğine, aniden görünüp kaybolmak (TV ekranında).
s. 160	Yansıma	Чыкылдаган (саат) Çıkıldagan (saat)	Tıkırdamak	"Kısa süreliğine, aniden görünüp kaybolmayı niteleyen bir görüntü yansımasıdır. Genellikle ışık veya hızlı hareketler için kullanılır." (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I, s. 268).
s. 161	Yansıma	Үхх (деп) Ühh (dep)	Ohh / Üff (çekip)	"Saatin mekanik çalışma sesini taklit eden bir ses yansımasıdır (Yudahin, 2011, Cilt II, s. 384). TT'deki 'tıkırdamak' veya 'tiktak' yansımalarının anlamsal karşılığıdır."
s. 163	Yansıma	Бурк (этти) Burk (etti)	Hönkürdü / Tersledi	Ses: Kabaca, sertçe konuşmak veya azarlamak (Aksan, 2009, s. 185).
s. 163	Yansıma	Тырп (этпей) Tırp (etpey)	Gıkını çıkarmamak	"Sert, kaba ve genellikle hoşnutsuz bir ses tonuyla konuşmayı ifade eden bir tavır yansımasıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I, s. 162). TT'deki 'hönkürmek' ile duyusal benzerlik taşır."
s. 164	Yansıma	Калдыратып (жууп) Kaldıratıp (cuup)	Şangır şungur / Lıkır lıkır	"Sert nesnelerin (bulaşıklar vb.) birbirine çarpmasıyla çıkan karmaşık sesleri tasvir eden bir ses yansımasıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I, s. 324). TT'deki 'şangır şungur' ikilemesine denktir."

"Matek" Değerlendirmesi: "Matek" hikâyesinde saptanan yansımaların; eylemlerin süratini, nesne seslerini ve karakterlerin kaba tavırlarını betimlemede yoğun olarak

kullanıldığı görülmüştür. Eserde yer alan şıp (şıp diye), çıkıldagan (tıkırdayan) ve kaldıratıp (şangır şungur) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses ve hareket yansımalarıyla sergilediği işlevsel benzerlik, iki lehçe arasındaki ortak duyusal algıyı yansıtmaktadır. 8 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.80 "Haftanın Beşinci Günü" hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 206	Yansıma	Леп-леп Lep-lep	Lapa lapa (yağan)	Görüntü/Ses: Karın iri taneli ve sessizce yağışını betimler. TT'deki 'lapa lapa' ikilemesiyle işlevsel olarak örtüşür." (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 35).
s. 208	Yansıma	Шуудурап Şuudurap	Hışırdamak	Ses: Kâğıt paranın çıkardığı ses (şuu-şuu) (Yudahin, 2011, Cilt II: 452).
s. 208	Yansıma	Шыңгырап Şıñgırap	Şıngırdamak	Ses: Metal paranın sesi (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112).
s. 212	Yansıma	Дүк-дүк (этет) Dük-dük	Güm güm	"Kalp atışının ritmik ve tok sesini taklit eden evrensel bir ses yansımasıdır (Aksan, 2009: 185). TT'deki 'güm güm' veya 'küt küt' yansımalarına denktir."
s. 212	Yansıma	Жылт (этти) Cılt	Yalt (etmek)	"Kısa süreli ve ani bir ışık parlamasını niteleyen görüntü yansımasıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 268). TT'deki 'yalt etmek' veya 'parlamak' ile karşılanır."
s. 212	Yansıma	Бур (этти) Bur	Burcu burcu	Koku/Ses: Kokunun aniden ve yoğun bir şekilde yayılması (Yudahin, 2011, Cilt I: 162). TT'deki 'burcu burcu' ikilemesinin köküyle benzerdir."
s. 212	Yansıma	Шырп (эткен) Şırp	Çıt /Pıt	"Duyulabilecek en hafif ses veya kıpırtıyı ifade eden ses yansımasıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). TT'deki 'çıt' veya 'pıt' yansımalarıyla işlevsel eştir."
s. 214	Yansıma	Күрс-күрс (жөтөлү) Kürs-kürs	Köh köh (öksürük)	Ses: Derinden gelen, boğuk öksürük sesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 452). TT'de 'köh köh' veya 'hark' gibi seslerle benzerlik taşır."
s. 217	Yansıma	Карс Kars	Gırç (diye açıldı) / Çat	"Sert ve gürültülü bir kırılma veya açılma sesini ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt I: 402). TT'deki 'çat' veya 'gırç' yansımalarının anlamsal karşılığıdır."
s. 220	Yansıma	Тарс (эттире) Tars	Çat (diye)	Ses: Kapının sert kapanma sesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254).

“Haftanın Beşinci Günü” Değerlendirmesi: “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde saptanan yansımaların; doğa olaylarından paranın fiziksel seslerine, biyolojik tepkilerden sert nesne temaslarına kadar geniş bir alanı kapsadığı görülmüştür. Eserde yer alan lep-lep (lapa lapa), şıñgırap (şıngırdayarak), dük-dük (güm güm) ve kürs-kürs (köh köh) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses ve görüntü yansımalarıyla sergilediği tam paralellik, iki lehçe arasındaki ortak duyusal algıyı ve köken birliğini belgelemektedir. 10 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.81 “Sosyalizm” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 222	Yansıma	Пыс-пыс Pıs-pıs	Fıs fıs	“Gizli konuşmaları veya fısıldaşmaları ifade eden ses yansımasıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 164). TT’deki ‘fıs fıs’ ikilemesiyle hem sesletim hem de anlam bakımından tam bir örtüşme gösterir.”
s. 224	Yansıma	Дүкө-дүк Dükö-dük	Güm güm	Ses: Sert ayak sesi (marş yürüyüşü) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 224	Yansıma	Тарс (эте) Tars	Zart / Pırt	“Kırgız Türkçesinde geniş bir kullanım alanı olan tars, bu bağlamda ani bir gaz çıkarma sesini nitelemektedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 254). TT’de bu durum ‘zart’ veya ‘pırt’ yansımalarıyla karşılanır.”
s. 232	Yansıma	Чыйпый Çıypıy	Viyaklatarak	Ses: Farenin acıdan çıkardığı ince ses (Yudahin, 2011, Cilt II: 382).
s. 232	Yansıma	Чый Çıy	Ciyk (diye)	“Fare sesinin kısa ve keskin bir şekilde taklit edilmesidir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112). TT’deki ‘ciyk’ veya ‘vıyak’ yansımalarının anlamsal eşdeğeridir.”
s. 237	Yansıma	Лап Lap	Parlayarak / Lof diye (yanıp)	“Ateşin aniden alev almasını veya parlamasını betimleyen görüntü/ses yansımasıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 24). TT’de ‘lof’ veya ‘lop’ diye tabir edilen ani yanma durumlarına denktir.”
s. 237	Yansıma	Быш Bış	Tıss (diye söndü)	“Sıcak bir yüzeye veya ateşe sıvı temas ettiğinde çıkan buharlaşma sesini taklit eder (Aksan, 2009: 185. TT’deki ‘tıss’ veya ‘fıss’ yansımalarıyla fonetik olarak örtüşür.”

“Sosyalizm” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Sosyalizm” hikâyesinde saptanan yansımaların; gizli konuşmalar, sert fiziksel hareketler ve ani doğa olaylarını

betimlemede kullanıldığı görülmüştür. Eserde yer alan pıs-pıs (fıs fıs), bış (tıss/fıss) ve çıy (ciyk) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses taklitleriyle sergilediği sesletim ve anlam birliği, her iki lehçe arasındaki onomatopeik sürekliliği belgelemektedir. 7 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.82 "Pusu" hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 244	Yansıma	Ха-ха-ха Ha-ha-ha	Ha ha ha	Ses: Gülme sesi.
s. 244	Yansıma	Бырс (күлүп) Byrs	Pıskırarak / Kıkırdayarak	"Gülmemek için kendini tutan birinin aniden çıkardığı patlama sesini ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I, s. 154). TT'deki 'pıskırmak' fiiliyle duyusal yakınlık taşır."
s. 245	Yansıma	Күңк Küñk	Gık/ Mırıldanma	Ses: Boğuk, alçak ses (Yudahin, 2011, Cilt I, s. 458). TT'deki 'gık' veya 'mırın kırın' ifadeleriyle işlevsel eştir."
s. 246	Yansıma	Какылыктап (тооктой) Kakılıktap	Gıdaklayarak	Ses: Tavuk sesi. Kadınların çok konuşmasını benzetme yoluyla anlatır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I, s. 342).
s. 246	Yansıma	Чолп (эттире өөп) Çolp	Şap (diye öpmek)	"Sesli öpme eylemini taklit eden onomatopeik bir yapıdır (Yudahin, 2011, Cilt II, s. 378). TT'deki 'şap' yansımasının anlamsal ve işlevsel karşılığıdır."
s. 247	Yansıma	Чышш-ш Çışş-ş	Çişşş / Pişşş	"Küçük çocuklara tuvalet eğitimi verirken veya işeme eylemini taklit ederken çıkarılan sızıcı ses yansımasıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017, s. 112). TT'de de benzer ses değerleriyle yaşar."

"Pusu" Hikâyesi Değerlendirmesi: "Pusu" hikâyesinde saptanan yansımaların; günlük yaşamdaki beşerî sesleri, alışkanlıkları ve biyolojik ihtiyaçları tasvir etmede yoğunlaştığı görülmüştür. Eserde yer alan çolp (şap), çışş-ş (çişşş) ve byrs (pıskırmak) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses taklitleriyle sergilediği tam paralellik, iki lehçe arasındaki ortak duyusal dünyayı belgelemektedir. 6 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.83 “Tozlu Yol” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 249	Yansıma	Бурп (этип) Burp	Toz kalktı	KT: Yere basıldığında tozun aniden kalkma sesini ve görüntüsünü veren yansıma (Yudahin, 2011, Cilt I: 162).
s. 250	Yansıma	Бак-бак (күлгөн) Bak-bak	Kıkır kıkır	KT: Bak-bak. Sesli ve gevrek bir gülüşü betimleyen ses yansıması (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 98). TT’deki ‘kıkır kıkır’ veya ‘kahkaha’ ile işlevsel olarak örtüşür.
s. 250	Yansıma	Хы-хылап Hı-hılap	Çü / Deh	KT: Hayvanı (eşeği) sürmek, hızlandırmak için çıkarılan ses yansıması (Kasapoğlu Çengel, 2017: 112). TT’deki ‘çü’ veya ‘deh’ ifadelerine denktir.”
s. 252	Yansıma	Карс (чаап) Kars	Şaplak sesi	KT: Kars/Kars. Sert bir tokat veya şaplak sesini veren yansıma sözcük (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 402). TT’deki ‘şaplak’ veya ‘çat’ yansımalarının anlamsal karşılığıdır.”
s. 252	Yansıma	Быш (тартып) Bış	Hıh / Fıst	KT: Bış tartıp. Burnunu sesli bir şekilde çekme / hıhlayıp küçümseme sesi (Yudahin, 2011, Cilt I: 164). TT’deki ‘fıst’ veya ‘hıh’ yansımalarıyla benzer duyusal özellikler taşır.
s. 259	Yansıma	Дүрс-дүрс (кагышы) Dürs-dürs	Güm güm / Küt küt	KT: Dürs-dürs. Kalbin heyecan ve yorgunluktan sert atış sesi (güm güm / küt küt) (Aksan, 2009: 185). TT’deki ‘güm güm’ veya ‘küt küt’ yansımalarına eşdeğerdir.”

“Tozlu Yol” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Tozlu Yol” hikâyesinde saptanan yansımaların; doğa olayları, fiziksel temaslar ve biyolojik tepkileri betimlemede yoğunlaştığı görülmüştür. Eserde yer alan dürs-dürs (güm güm), bak-bak (kıkır kıkır) ve kars (şaplak/çat) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses ve hareket taklitleriyle sergilediği işlevsel benzerlik, her iki lehçe arasındaki ortak duyusal algıyı belgelemektedir. 6 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.84 “Eşek” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 260	Yansıma	Кыйч... кыйч... Kıyç... kıyç	Gıcır... gıcır...	**Ses:** Kağnı veya arabanın tekerleğinden çıkan paslı ve tiz sürtünme sesi (Yudahin, 2011, Cilt I: 454). TT’deki ‘gıcır’ yansımasıyla işlevsel eştir.”
s. 261	Yansıma	Чырс (үзүлүп) Çırs	Çat / Şak (diye	**Ses:** Bir şeyin (hayalin/ipin) aniden ve keskin bir sesle kopması (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 446).
s. 263	Yansıma	Сулп Sulp	Lop (etler) / Şap	**Ses:** Yumuşak ve ağır bir kütlenin (etin) düşme sesi (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 202). TT’deki ‘lop’ veya ‘şap’ yansımalarına anlamsal olarak denktir.”

“Eşek” Hikâyesi Değerlendirmesi: “Eşek” hikâyesinde yer alan yansımaların; nesnelerin mekanik seslerini, ani kopuşları ve fiziksel nesne temaslarını betimlemede etkili olduğu görülmüştür. Eserde geçen kıyç... kıyç... (gıcır gıcır) ve sulp (lop/şap) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses taklitleriyle sergilediği işlevsel ve anlamsal benzerlik, iki lehçe arasındaki ortak duyusal algıyı yansıtmaktadır. 3 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Tablo 5.85 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen yansımalar ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 266	Yansıma	Быш, быш (этип) Bış, bış	Fış fış / Hış hış	Ses: Burundan hızlı nefes alıp verme sesi (öfke veya heyecan) (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 164). TT’deki ‘fış fış’ veya ‘hış hış’ ikilemeleriyle anlamsal bir yakınlık sergiler.”
s. 268	Yansıma	Чуу Çuu	Şırrr / Cızz	Ses/His: Yüze tokat veya darbe gelince hissedilen yanma ve uğultu sesi (Yudahin, 2011, Cilt II: 424). KT’de sesin ve hissin şiddetini vurgular.”
s. 268	Yansıma	Зырп (этип учуп) Zırp	Pırr diye / Vın diye	Ses/Hız: Bir şeyin (düşüncenin) aniden ve hızla yok olması (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114). TT’de ‘pırr’ veya ‘vın’ yansımalarıyla karşılanır.”

“Ay Değen Senin Sarayın” Değerlendirmesi: “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde saptanan yansımaların; karakterlerin öfke anındaki fiziksel tepkilerini, darbe sonrası

oluşan hisleri ve düşüncelerin hızını betimlemede yoğunlaştığı görülmüştür. Eserde yer alan bış, bış (fış fış/hış hış) ve zırp (pırr/vın) gibi yapıların Türkiye Türkçesindeki ses ve hareket taklitleriyle sergilediği işlevsel benzerlik, her iki lehçe arasındaki ortak duyusal dünyayı belgelemektedir. 3 yansıma sözcükten oluşmaktadır.

Sonuç: Sultan Raev'in eserlerinde saptanan yansıma sözcüklerin büyük bir bölümü, Türkiye Türkçesi ile hem köken hem de anlamsal işlev bakımından derin bir paralellik sergilemektedir. İncelenen hikâyelerde doğa olaylarından biyolojik tepkilere, mekanik seslerden duygusal yansımalara kadar geniş bir yelpazede kullanılan bu yapılar, Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin ortak ses dünyasını ve söz varlığı sürekliliğini açıkça belgelemektedir. 125 yansıma bulunmaktadır.

5.1.7 Yabancı Sözcükler (Alıntı Kelimeler)

Dil, tarihsel süreç içerisinde diğer dillerden tamamen yalıtılmış, saf bir yapı niteliği taşımaz. Toplumlar arasındaki siyasi, ticari, askerî ve kültürel temaslar, diller arasında da kaçınılmaz bir sözcük alışverişine zemin hazırlamıştır. Dil biliminde "alıntı", "ödünçleme" veya "kopya" olarak adlandırılan yabancı sözcükler; bir dilin söz varlığına başka bir dilden geçerek zamanla o dilin fonetik ve morfolojik kurallarına uyum sağlayan unsurlardır (TDK, 2023).

Doğan Aksan'ın da belirttiği üzere diller arası sözcük alışverişi, genellikle kültürel yönden baskın olan dilden diğerine doğru gerçekleşir (Aksan, 2009: 33). Türk edebiyatı ve özelde Çağdaş Kırgız edebiyatı metinleri incelendiğinde, yabancı sözcük tabakasının tarihsel ve sosyolojik katmanlardan oluştuğu görülür. İslamiyet'in kabulüyle birlikte ortak İslam kültürünün bir yansıması olarak metinlere dâhil olan Arapça ve Farsça kökenli sözcükler birinci katmanı oluştururken; coğrafi ve siyasi gelişmelerin, özellikle de Sovyetler Birliği döneminin bir neticesi olarak dile giren Rusça alıntılar ikinci büyük katmanı temsil eder. Yabancı sözcükler, farklı bir dilden alınan kelimelerdir. Zeynep Korkmaz yabancı sözcüğü, "Bir dilin kendi kökünden gelmeyen ve yabancı dillerden alınmış olan sözcüklerdir." olarak açıklamaktadır (Korkmaz 1992: 167).

Kırgız Türkçesinin söz varlığı, tarihsel süreçte farklı kültürlerle girilen etkileşimler sonucu çeşitli dillerden alıntılarla zenginleşmiştir. İslamiyet ve klasik edebiyatın etkisiyle dile yerleşen Arapça ve Farsça kökenli kelimeler, soyut kavramlar ve dini terminolojide ağırlığını hissettirir (Kasapoğlu Çengel, 2005: 184). Modern dönemde ise siyasi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak Rusça üzerinden dile giren Batı kökenli sözcükler, kelime hazinesinin önemli bir parçasını oluşturmuştur (Yudahin, 1994: 12).

Tablo 5.86 "Kar" hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 4	Yabancı Kelime	машине maşine	Araba	KT'de "araba" anlamında kullanılan Rusça машина (maşina) kelimesinden alıntıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 115).
s. 4	Yabancı Kelime	Кеңсе Keñse	Ofis	"KT'deki кеңсе (keñse), Rusça канцелярия (yazıhane) kelimesinden alıntıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 472). TT'de ise aynı anlam için Batı kökenli (Fransızca/İngilizce) ofis kelimesi tercih edilir.
s. 4	Yabancı Kelime	Мүнөт münöt	Dakika	KT, zaman birimi için Rusça минута (minuta) kelimesini alıntılarken; TT aynı kavram için Arapça kökenli dakika (daqīqa) kelimesini kullanır (TDK, 2023: 154).
s. 4	Yabancı Kelime	өкмөт ökmöt	Hükümet	Arapça ḥukūmat kökünden gelir. KT formu, Kırgızcanın ses özelliklerine (ön damak) girerek fonetik olarak farklılaşmıştır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 88).
s. 5	Yabancı Kelime	бейшемби beyşembi	Perşembe	Her iki sözcük de Farsça panC-shanbeh (beşinci gün) yapısından alıntıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 128). Bu durum, ortak bir kültürel alıntıyı gösterir.
s. 5	Yabancı Kelime	трубка trubka	Telefon ahizesi	KT, telefon ahizesi/borusu için Rusça трубка (trubka) kelimesini alıntılamıştır (Yudahin, 2011, Cilt II: 264).
s. 8	Yabancı Kelime	"– Братан bratam	Kardeşim	Братан (Bratan): Rusça брат (erkek kardeş) kelimesinin argo/samimi hitap şeklidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 12). TT'deki "Kardeşim" ile karşılanması doğrudur .
s. 13	Yabancı Kelime	пионерский! pionerskiy!	... Piyoner sözü!	Честне пионерский! (Çestne pionerskiy!): Sovyet dönemine ait Rusça kültürel bir alıntı yemin kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 14	Yabancı Kelime	– Завуч Zavuç	Müdür yardımcısı	Завуч (Zavuç): Rusça idari unvanın (заведующий учебной частью) kısaltmasıdır. Sovyet dönemi idari terimidir (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
s. 15	Yabancı Kelime	Ура! Ura!	Yaşasın!	"Ура! (Ura!), Rusçada "Yaşasın!" anlamına gelen bir sevinç ünlemidir. (Hooray!). Doğrudan Kırgızca konuşma diline girmiş bir alıntıdır." (Yudahin, 2011, Cilt II: 312).

Tablo 5.86'nın devamı

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**

s. 19	Yabancı Kelime	мударис mudaris	Hoca	Мударис (Mudaris): Arapça kökenli (müderris) bir kelimedir. TT'de yerini öğretmen veya hoca kelimelerine bırakmıştır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
s. 20	Yabancı Kelime	таберик Taberik	Yadigâr	Таберик (Taberik): Arapça tabarruk kelimesinden gelir. "Kutsal sayılan emanet, yadigâr" anlamında dini/kültürel bir alıntıdır (Çankaya, 2014: 115).
s. 23	Yabancı Kelime	классташ klasstaşı.	Sınıf arkadaşı.	KT'de "классташ (klasstaş), Rusça класс (klass; 'sınıf') kelimesi ile Türkçe -daş ekinin birleşmesiyle oluşmuş hibrit (karma) bir kelimedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412). TT'de ise bu kalıp sınıf arkadaşı şeklinde ifade edilir."
s. 24	Yabancı Kelime	самолет samolet	Uçak	"KT, "uçak" anlamında Rusça самолё (samolyot) kelimesini kullanır. TT ise bu anlam için öz Türkçe uçak kelimesini kullanır." (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).

"Kar" Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: "Kar" hikâyesindeki yabancı kelime varlığı, Kırgız Türkçesinin Rusça, Arapça ve Farsça ile kurduğu tarihsel ve siyasi etkileşimi dilbilimsel düzeyde somutlaştırmaktadır. Metinde geçen *maşine* ve *trubka* gibi Rusça ödünçlemeler günlük yaşamın teknik ve modern yüzünü yansıtırken; *ökmöt* ve *taberik* gibi Arapça kökenli kelimeler idari ve manevi alanlardaki sürekliliği göstermektedir. 14 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.87 "İt Dünyası" hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ev anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 38	Yabancı Kelime	Вот это да! Vot eto da!	Vay be!	Вот это да!: Rusça kökenli, yüksek şaşkınlık ve hayret bildiren kalıplaşmış bir ünlemdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 38	Yabancı Kelime	Братан Bratan	Kardeşim	Братан: Rusça brat (erkek kardeş) kelimesinin argo/samimi hitap şeklidir. Sosyal ilişkilerde yakınlık bildirir (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
s. 38	Yabancı Kelime	Черный рынок Çernıy rınok	Karaborsa	Черный рынок: Rusça "kara pazar" tamlamasından ödünçlenmiş, yasa dışı ticareti niteleyen bir kavramdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 258).
s. 38	Yabancı Kelime	Штук Ştuk	Tane	Штук: Rusça ştuka (adet) kelimesinden gelir. Konuşma dilinde hem miktar hem de para birimi yerine kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 446).
s. 38	Yabancı Kelime	Бабла Babla	Parası	Бабла: Rusça argo bir ifade olan bablo kelimesinin çekimli formudur. "Mangır, para" gibi argolaşmış bir anlam taşır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 39	Yabancı Kelime	Рупка Rupka	Hoparlör	Рупка: Rusça rupor (megafon) kelimesinden türetilmiştir. Ses yayın cihazlarını niteleyen teknik bir alıntıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 112).

Tablo 5.87'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 39	Yabancı Kelime	Май May	Mayıs	Май: Rusça ay ismidir. KT'de zaman birimleri genellikle Rusçadan ödünçlenmiş formlarıyla kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
s. 42	Yabancı Kelime	Хозяин Hozyayin	Sahib	Хозяин: Rusça "sahip, efendi" anlamındaki hozyain kelimesinden gelir. Bir yerin veya nesnenin iyesini niteleyen bir hitaptır (Yudahin, 2011, Cilt II: 324).
s. 43	Yabancı Kelime	Ванна Vanna	Banyo	Ванна: Rusça küvet anlamındaki kelimedir. Metin bağlamında yıkanılan yeri/kabı nitelemek için TT'deki "banyo" yerine kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 256).
s. 43	Yabancı Kelime	Шампун Şampun	Şampuan	Шампун: Rusça üzerinden dile yerleşmiş Batı kökenli bir kelimedir. KT'de sonu ünsüzle biten formuyla korunmuştur (Zülfikar, 1991: 112).
s. 45	Yabancı Kelime	Аттракцион Attraksion	Atraksiyon	Аттракцион: Rusça üzerinden dile girmiş, lunapark ve eğlence araçlarını niteleyen teknik bir terimdir (Burhanlı, 2023: 135).
s. 46	Yabancı Kelime	Бомж BomC	Serseri	Бомж: Rusça "belirli bir ikametgahı olmayan kişi" (BOMC) kısaltmasından dile yerleşmiş, evsizleri niteleyen bir kelimedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 50	Yabancı Kelime	Кузов Kuzov	Kasa	Кузов: Rusça kamyon kasası anlamına gelir. KT'de araç bölümlerini tanımlayan teknik bir alıntıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 454).
s. 50	Yabancı Kelime	Колбаса Kolbasa	Salam	Колбаса: Rusça kökenli salam/sucuk türü gıdaları niteleyen bir kelimedir. TT'de salam karşılığıyla verilmesi uygundur (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412).
s. 50	Yabancı Kelime	Стакан Stakan	Bardak	Стакан: Rusça bardak anlamına gelen kelimedir. Günlük kullanımda yerleşmiş en yaygın eşya adlarından biridir (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).
s. 53	Yabancı Kelime	Мусор ящик Musor yaşçik	Çöp kutusu	Мусор ящик: Rusça musor (çöp) ve yaşçik (kutu/sandık) kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuş teknik bir tamlamadır (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).

"İt Dünyası" Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: "İt Dünyası" hikâyesindeki yabancı kelime varlığı, Kırgız Türkçesinin özellikle Rusça ile olan yoğun dilsel temasını ve bu temasın argo düzeyindeki yansımalarını gözler önüne sermektedir. Metinde geçen babla, bomc ve bratan gibi ifadeler, hikâyenin geçtiği alt kültür ortamını ve sokak dilini dilbilimsel bir gerçekçilikle yansıtmıştır. 16 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.88 “Duman” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
54	Yabancı Kelime	Самолет Samolet	Uçak	Самолет: Rusça “kendi uçan” (samolet) anlamındaki kelimeden ödünçlenmiştir. TT’de ise öz Türkçe “uçak” kelimesi tercih edilir (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).
54	Yabancı Kelime	Билет Bilet	Bilet	Билет: Fransızca/Rusça kökenli olup her iki lehçede de ortak kullanılan bir kelimedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
54	Yabancı Kelime	Диктор Diktor	Anons / Hoparlör	Диктор: Rusça/Latince kökenli olup aslen “spiker” demektir. TT’de işlevsel bir metonimi ile “anons” olarak karşılanmıştır (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
56	Yabancı Kelime	Машине Maşine	Araba	Машине: Rusça maşina kelimesinden ödünçlenmiştir. TT’de bu kavram için genellikle “araba” kelimesi tercih edilir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
56	Yabancı Kelime	Декабрь Dekabr	Aralık	Декабрь: Rusça kökenli bir ay ismidir. TT’de bu zaman birimi için Türkçe “Aralık” karşılığı kullanılmaktadır (Yudahin, 2011, Cilt I: 454).
60	Yabancı Kelime	Сенсордук экран Sensorduk ekran	Ekran	Сенсордук: Rusça/İngilizce kökenli, dokunmatik teknolojiyi ifade eden teknik bir terimdir .
61	Yabancı Kelime	Сэндвич, ассорти Sendviç, assort	Sandviç	Сэндвич, ассорти: Batı kökenli mutfak terimleridir. KT’ye Rusça üzerinden geçen bu kelimeler çeşitliliği nitelemektedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).
62	Yabancı Kelime	Антиквариат Antikvariat	Antikacı	Антиквариат: Rusça kökenli olup antika eşyaları veya bu eşyaların satıldığı dükkânı ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt I: 458)
63	Yabancı Kelime	Махровый (халат) Halat	Kadife / Yumuşacık	Махровый: Rusça havlu kumaş (mahra) anlamına gelir. TT’de “kadife” olarak çevrilmiş olsa da dokusal bir niteleme sıfatıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 315).
63	Yabancı Kelime	Стол Stol	Masa	Стол: Rusça masa anlamına gelen kelimedir. KT’de en yaygın eşya adlarından biri olarak yerleşmiştir (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).

“Duman” Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: “Duman” hikâyesindeki yabancı kelime varlığı, Kırgız Türkçesinin özellikle ulaşım, zaman ve modern yaşam teknolojileri alanındaki terminolojik tercihleri Rusça üzerinden şekillendirdiğini göstermektedir. 10 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.89 “Kadın” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 67	Yabancı Kelime	Шифанер Şifaner	Gardırop / Dolap	Шифанер: Rusça/Fransızca Chiffonnier kelimesinden gelir. Kırgızcada büyük elbise dolabı için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 446).
s. 67	Yabancı Kelime	Мусор (чака) Musor (çaka))	Çöp (kovası)	Мусор: Rusça “çöp” anlamına gelen kelimedir. Nesne adlandırmalarında Rusça etkisi görülür (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).
s. 68	Yabancı Kelime	Ключ Klyuç	Anahtar	Ключ: Rusça anahtar anlamına gelen kelimedir. Günlük kullanımda yerleşmiş bir eşya adıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
s. 68	Yabancı Kelime	Званит (эткенде) Zvanit (etkende)	Zili çalmak	Званит: Rusça Zvonit (çalmak) fiiline Türkçe yardımcı fiil eklenerek oluşturulmuş bir barbarizmdir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315).
s. 68	Yabancı Kelime	Шишка Şişka	Kodaman / Önemli kişi	Шишка: Rusça argo bir tabirdir. Mecazen “büyük baş” veya toplumda nüfuz sahibi kişileri nitelemek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 68	Yabancı Kelime	Важный птичка VaCnıy ptiçka	Önemli kişi / Mühim şahsiyet	Важный птичка: Rusça deyimsel bir yapıdır. Kendini olduğundan mühim gören kişiler için alaycı bir hitap şeklidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 284).
s. 69	Yabancı Kelime	Дежур (болгон) (DeCur (bolgon))	Nöbetçi	Дежур: Rusça/Fransızca kökenli bir kelimedir. İdari ve okul yaşamında görevli olan kişiyi tanımlar (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
s. 69	Yabancı Kelime	Субъективный Subyektivnıy	SubCektif / Öznel	Субъективный: Rusça üzerinden dile girmiş akademik ve entelektüel bir terimdir (Vardar, 2002: 137).
s. 70	Yabancı Kelime	Шляпа Şlyapa	Şapka / Fötr	Шляпа: Rusça şapka anlamına gelen kelimedir. KT’de Batılı tarzda şapkalar için genellikle bu kelime tercih edilir (Yudahin, 2011, Cilt II: 315).
s. 70	Yabancı Kelime	Учёт (алат) (Uçyot (alat))	Kayıt / Hesaba katmak	Учёт: Rusça kayıt ve hesaplama anlamına gelir. Bürokratik işlemleri niteleyen bir alıntıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).

Tablo 5.89'un devamı

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 70	Yabancı Kelime	Внештатный Vneştabnıy	Kadrosuz / Fahri	Внештатный: Rusça idari bir terimdir. Resmi kadro dışı görevlendirmeleri nitelemek amacıyla kullanılır (Burhanlı, 2023: 135).
s. 71	Yabancı Kelime	Квартира Kvartira	Daire	Квартира: Rusça daire/apartman katı anlamına gelir. Şehir yaşamındaki konut tipini niteleyen yaygın bir kelimedir (Yudahin, 2011, Cilt I: 452).
s. 71	Yabancı Kelime	Жентелмен Centelmen	Centilmen	Жентелмен: İngilizce kökenli olup Rusça aracılığıyla dile girmiştir. Toplumsal bir statü ve davranış biçimini niteler (Aksan, 2017: 112).
s. 72	Yabancı Kelime	Пожалуста PoCalusta	Lütfen / Buyurun	Пожалуста: Rusça nezaket ve rica ünlemidir. Konuşma dilinde hem buyur etme hem de rica anlamlarında sıkça tercih edilir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 73	Yabancı Kelime	Званок Zvanok	Zil	Званок: Rusça zil veya çan anlamına gelir. Günlük hayatta kapı veya okul zili gibi işlevlerde kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt II: 112).
s. 74	Yabancı Kelime	Реклама Reklama	Reklam / İlan	Реклама: Rusça üzerinden dile yerleşmiş teknik bir terimdir. İlan ve tanıtım faaliyetlerini nitelemek için kullanılır (Zülfikar, 1991: 112).
s. 76	Yabancı Kelime	Этичный Etiçnıy	Etik / Ahlaklı	Этичный: Rusça etik ve ahlaki değerlere uygun olanı tanımlayan felsefi bir terimdir (Burhanlı, 2023: 128).
s. 76	Yabancı Kelime	Граждан GraCdan	Vatandaş	Граждан: Rusça vatandaş (grazhdanin) kökenli idari bir kelimedir. Hukuki bir statüyü ifade etmek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
s. 76	Yabancı Kelime	Дефицит Defitsit	Kıtlık / Az bulunan	Дефицит: Rusça/Latince kökenlidir. Sovyet döneminde zor bulunan mallar için kullanılan bu terim, metinde mecazen "erkek kıtlığı" anlamında kullanılmıştır (Yudahin, 2011, Cilt II: 104).

"Kadın" Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: "Kadın" hikâyesinde yer alan yabancı kelime varlığı, Kırgız Türkçesinin özellikle kentsel yaşam, bürokrasi ve sosyal statü alanlarında Rusça üzerinden geliştirdiği terminolojik katmanları

somutlaştırmaktadır. Metinde geçen kvartira, şifaner ve zvanok gibi kelimeler günlük şehir hayatının nesnel karşılıklarını oluştururken; vaCnıy ptiçka ve şişka gibi argo tınılı Rusça ödünçlemeler toplumsal hiyerarşiye yönelik mizahi bir eleştiri sunmaktadır. 19 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.90 "Su" hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
84	Yabancı Kelime	Самолет Samolet	Uçak	Самолет: Rusça "kendi uçan" (samolyot) kökenli kelime, Kırgızcada uçak kavramı için standartlaşmış bir alıntıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).
84	Yabancı Kelime	Профессор Professor	Profesör	Профессор: Batı kökenli olup Rusça aracılığıyla dile giren, en üst düzey akademik unvanı niteleyen bir terimdir (Burhanlı, 2023: 135).
84	Yabancı Kelime	Илимдин кандидаты İlimdin kandidatı	Bilim Doktoru / Doktora	Илимдин кандидаты: Rusça kandidat nauk yapısından ödünçlenen bu terim, Sovyet akademik sisteminde doktora derecesine eşdeğer bir unvandır (Burhanlı, 2023: 135).
84	Yabancı Kelime	Университет Universitet	Üniversite	Университет: Batı kökenli bir eğitim kurumu adıdır. Kırgız Türkçesinde yükseköğretim kurumlarını tanımlamak için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).
84	Yabancı Kelime	Телефон Telefon	Telefon	Телефон: Batı dillerinden Rusça vasıtasıyla dile yerleşmiş, her iki lehçede de ortak kullanılan iletişim aracı adıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
86	Yabancı Kelime	Машине Maşine	Araba / Otomobil	Машине: Rusça maşina kelimesinden gelir. Kırgızcada otomobil anlamında en yaygın kullanılan teknik alıntılardan biridir (Yudahin, 2011, Cilt I: 454).
86	Yabancı Kelime	Доллар Dollar	Dolar	Доллар: Batı kökenli küresel para birimi adıdır. Kırgızcada ekonomik kavramların ifade edilmesinde kullanılır (Zülfikar, 1991: 112).
86	Yabancı Kelime	Бульдог Buldog	Buldog	Бульдог: İngilizce kökenli bir köpek cinsi adıdır. Rusça üzerinden Kırgız Türkçesi söz varlığına dâhil olmuştur (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
88	Yabancı Kelime	Унитаз Unitaz	Klozet	Унитаз: Rusça kökenli bir kelime olup alafranga tuvalet taşını nitelemek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 315).

“Su” Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: Bu hikâyede kullanılan yabancı kelimeler, Kırgız toplumundaki eğitimli kesimin ve şehir hayatının dilini yansıtmaktadır. Özellikle profesör, üniversite ve doktora gibi akademik unvanların Rusça formlarıyla kullanılması, eğitim sistemindeki güçlü Rus etkisini göstermektedir. 9 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.91 “On Üç” hikâyelerinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
90	Yabancı Kelime	Под каблучник Pod kabluçnik	Kılıbık	Rusça “topuk altında” (pod kablukom) deyiminden türetilmiştir; eşinin baskısı altında olan erkeği niteleyen argo bir ifadedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
91	Yabancı Kelime	Подумаешь Podumaeş	Aman ne var sanki	Подумаешь: Rusça “düşünecek olursan” anlamındaki fiilin bir durumu küçümsemek için kullanılan kalıplaşmış bir ünlemdir (Yudahin, 2011, Cilt II: 112).
91	Yabancı Kelime	Очень приятно Oçen priyatno	Memnun oldum	Rusça “çok hoş/memnuniyet verici” anlamına gelen, tanışma sırasında kullanılan standart bir nezaket kalıbıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
91	Yabancı Kelime	Ок Ok	Tamam	Ок: İngilizce kökenli olup Rusça aracılığıyla Kırgız Türkçesi konuşma diline yerleşmiş, onaysama bildiren evrensel bir kalıptır (Zülfikar, 1991: 112).
92	Yabancı Kelime	Пардон Pardon	Pardon / Özür dilerim	Пардон: Fransızca kökenli olup Rusça üzerinden dile yerleşmiş, sosyal etkileşimde hata sonrası kullanılan bir özür ifadesidir (Vardar, 2002: 145).
92	Yabancı Kelime	Патент (алып койгон) Davayte	Patent / Ruhsat / Sahiplik	Патент: Latince/Rusça kökenlidir; metinde bekaret veya bir kişi üzerindeki mutlak sahiplik hakkını nitelemek için metaforik olarak kullanılmıştır (Yudahin, 2011, Cilt II: 224).
92	Yabancı Kelime	Давайте (ачык сүйлөшөбүз) Patent	Haydi / Gel	Давайте: Rusça “veriniz” emir kipinden gelişmiş; bir eylemi birlikte yapma teklifi içeren, iletişimi başlatan bir ilişki sözüdür (Kasapoğlu Çengel, 2005: 188).
93	Yabancı Kelime	В точку попала V toçku popala	Tam isabet	Rusça “noktayı vurmak” deyiminden alıntıdır; (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
93	Yabancı Kelime	И.т.д (И так далее) I tak dale	Ve saire (V.s.)	Rusça Kısaltma: I tak dale.

Tablo 5.91'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
94	Yabancı Kelime	Дальше Dalşe	Sonra / Devam et...	Rusça "daha uzak, daha ileri" anlamındaki zarftır; konuşmada anlatılanın devam etmesini isteyen bir yönlendirme kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 446).
94	Yabancı Kelime	Налево (жүргөн) Nalevo (cürgön)	Çapkınlık yapan	Rusça Deyim: Rusça "sola gitmek" (hodit' nalevo) deyiminden ödünçlenmiştir; sadakatsizlik ve eşini aldatma durumlarını niteleyen bir argodur (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
95	Yabancı Kelime	Ладно Ladno	Neyse / Peki	Rusça: Rusça "uygun, tamam" kökünden gelir; bir durumu kabullenme veya konuyu kapatma işlevi gören yaygın bir konuşma kalıbıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
95	Yabancı Kelime	Идеальный İdealnıy	Mükemmel / İdeal	Batı kökenli olup Rusça aracılığıyla dile girmiştir; kusursuzluk ve tam uygunluk bildiren niteleyici bir sıfattır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).
95	Yabancı Kelime	Певичка Peviçka	Şarkıcı parçası	Rusça: Rusça "şarkıcı" kelimesine küçültme ve aşağılama eki getirilerek oluşturulmuş, kişiyi küçümseyen bir argo nitelemedir (Yudahin, 2011, Cilt II: 54).
95	Yabancı Kelime	Де-юре / Де-факто De-yure / De-fakto	Hukuken / Fiilen	Де-юре / Де-факто: Latince kökenli hukuk terimleridir; yazar tarafından karakterin entelektüel dilini ve durumun resmiyet-gerçeklik farkını anlatmak için kullanılmıştır (Vardar, 2002: 45).
95	Yabancı Kelime	Все! Все! Хватит! Надоело! Vsyo! Vsyo! Hvatit! Nadoyelo!	Yetti! Yeter! Bıktım!	Rusça: Duygu patlaması anında ana dilden tamamen kopuş (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
95	Yabancı Kelime	Пустышка Pustışka	İçi boş / Kof /	Rusça: Pustışka. Rusça kökenli olup aslen "emzik" anlamına gelir; (Yudahin, 2011, Cilt II: 54).
95	Yabancı Kelime	Я по горло сыта Ya po gorlo sıta	Gırtlağıma kadar doydum	Rusça: Rusça "boğazıma kadar doydum" deyiminden alıntıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).

Tablo 5.91'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
96	Yabancı Kelime	Причем (менин аялым?) Priçem (menin ayalım?	Ne alakası var?	Rusça: Rusça ilgisizlik bildiren bir bağlaçtır. (Yudahin, 2011, Cilt II: 104)
96	Yabancı Kelime	Офигела Ofigela	Kafayı yedi	Rusça ofiget' fiilinden türetilmiş kaba bir argo tabirdir; çok şaşırmayı veya saçma davranmayı nitelemek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
96	Yabancı Kelime	Печаттай (бер) Peçattay (ber)	(Çocuk) basmak	Rusça "baskı/mühür" (peçat') kelimesinden türetilen bu hibrit yapı, çocuk doğurmayı seri üretime benzeten alaycı bir argodur (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315).
97	Yabancı Kelime	Защита (кылып) Zaşçita (kılıp)	Savunarak	Rusça savunma ve koruma anlamına gelir (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
97	Yabancı Kelime	Принцибинде Printsipinde	Prensipte / Esasen	Rusça v printsipe yapısından ödünçlenmiş; bir durumun temel kuralını veya asıl niyetini belirtmek için kullanılır
97	Yabancı Kelime	Беллиссимо Bellissimo	Çok güzel / Harika	İtalyanca kökenli bir beğeni ünlemidir; karakterin modern ve Batılı bir dil kullanma çabasının sonucu olarak metne dâhil olmuştur (Aksan, 2009: 185).
98	Yabancı Kelime	Я- сильная женщина Ya- sil'naya cenşçina)	Ben güçlü bir kadınım	Rusça: Rusça kökenli bir öz tanımlama cümlesidir; karakterin kendine güvenini ve toplumsal duruşunu ifade etmek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).
99	Yabancı Kelime	Креативный Kreativnıy	Yaratıcı	İngilizce/Rusça kökenli modern bir sıfattır; özgünlük ve yaratıcılık gerektiren durumları niteleyen teknik bir alıntıdır (Zülfikar, 1991: 112).
99	Yabancı Kelime	Инфантильный İnfantil'nıy	Çocuksu / Gelişmemiş	PsikoloCi literatüründen dile giren bu terim, olgunlaşmamış davranışları nitelemek amacıyla kullanılan bir alıntıdır (Vardar, 2002: 45).
99	Yabancı Kelime	Бюджетник Byudcetnik	Memur / Sabit gelirli	Rusça kökenli olup devlet bütçesinden maaş alan kesimi nitelemektir.

"On Üç" Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: "On Üç" hikâyesindeki yabancı kelime varlığı, Kırgız Türkçesinin özellikle modern şehir yaşamı, ikili ilişkiler

ve entelektüel tartışmalar alanında Rusça ile ne kadar iç içe geçtiğini açıkça göstermektedir. 27 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.92 "Ün (Ses)" hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
102	Yabancı Kelime	Медсестра Medşestra	Hemşire	Rusça: Rusça meditsinskaya sestra (tıbbi kız kardeş) tamlamasından ödünçlenmiş; Kırgız Türkçesinde sağlık personeli için kullanılan standart bir terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
102	Yabancı Kelime	Роза Roza	Gül	Rusça/Batı kökenli bir çiçek adıdır; Kırgızcada özellikle belirli türleri nitelemek için kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt II: 54)
104	Yabancı Kelime	Камертон Kamerton	Diyapazon	Almanca/Rusça: Almanca/Rusça kammerton kökenlidir; sesi akort etmeye yarayan müzik aletini tanımlar ve TT'de müzik terimi olarak "diyapazon" ile karşılanır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 446).
104	Yabancı Kelime	Нота Nota	Nota	Latince kökenli olup Rusça aracılığıyla dile giren, evrensel müzik yazı birimlerini niteleyen bir terimdir.
104	Yabancı Kelime	Эталон Etalon	Etalon / Ölçüt	Fransızca kökenlidir; standart ölçü birimlerini veya kusursuz bir örneği (mihenk taşı) ifade etmek için kullanılan bir alıntıdır (Yudahin, 2011, Cilt II: 284).
106	Yabancı Kelime	Цивилизация Tsivilizatsiya	Medeniyet	Rusça/Batı kökenli olup toplumsal gelişim düzeyini niteleyen bir uygarlık terimidir.
106	Yabancı Kelime	Планета Planeta	Gezegen	Rusça aracılığıyla dile yerleşmiş Batı kökenli gökbilim terimidir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
106	Yabancı Kelime	Марсиандык Marsiyandık	Marslı	Rusça marsianin kelimesine Kırgızca -dık aidiyet ekinin getirilmesiyle oluşturulmuş hibrit bir yapıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315).
106	Yabancı Kelime	Логика Logika	Mantık	Rusça/Yunanca kökenli olup düşünme kurallarını niteleyen akademik bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
109	Yabancı Kelime	Неон (жарыгы) Neon (carıgı)	Neon (ışığı)	Batı dillerinden Rusça vasıtasıyla teknik dile girmiş bir gaz ve aydınlatma türü adıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).

Tablo 5.92'nin devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
111	Yabancı Kelime	Арахис Arahis	Yer fıstığı	Rusça yer fıstığı anlamına gelen kelimedir; gıda terminolojisindeki ödünçlemelerden biridir (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).
111	Yabancı Kelime	Кипарис Kiparis	Servi	Rusça kökenli bir ağaç adıdır; Kırgız Türkçesinde bitki isimlerinin Rusçadan alımlanmasına bir örnektir (Yudahin, 2011, Cilt I: 452).
111	Yabancı Kelime	Сирень Siren	Leylak	Rusça kökenli bir çiçek/bitki adıdır; konuşma ve yazı diline yerleşmiş alıntılardan biridir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
111	Yabancı Kelime	Орхидея Orhideya	Orkide	Rusça üzerinden dile giren Batı kökenli bir çiçek ismidir (Yudahin, 2011, Cilt II: 104).
111	Yabancı Kelime	Хризантема Hrizantema	Kasımpatı	Rusça/Latince kökenli olup kasımpatı çiçeğini tanımlayan teknik ve estetik bir terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 315).

"Ün (Ses)" Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: Bu hikâyede kullanılan yabancı kelimeler; Kırgız Türkçesinin özellikle bilim, sanat ve doğa ile ilgili terimlerde Rusçadan ne kadar çok etkilendiğini göstermektedir. Metinde geçen hemşire, nota, gezegen gibi teknik kelimelerin yanı sıra orkide, leylak, kasımpatı gibi çiçek isimlerinin de Rusça formlarıyla yer alması, bu alanlardaki kelime ihtiyacının tamamen dışarıdan karşılandığını kanıtlamaktadır. 15 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.93 "Profesör, Şukşin, Manas" hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
115	Yabancı Kelime	Экзамен Ekzamen	Sınav	Rusça: Rusça kökenli bir kelime olup Kırgız Türkçesinde resmi eğitim terminolojisinin standart bir parçasıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
115	Yabancı Kelime	Стипендия Stipendiya	Burs	Rusça: Rusça kökenlidir; öğrencilere devlet tarafından sağlanan aylık maddi desteği tanımlar (Yudahin, 2011, Cilt II: 104).
116	Yabancı Kelime	Спорт Sport	Spor	Rusça üzerinden dile giren Batı kökenli bir kelimedir; fiziksel aktiviteleri nitelemek için kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt II: 54).
116	Yabancı Kelime	Газет (Гезит) Gazet / Gezit	Gazete	Rusça gazeta kelimesinden ödünçlenmiştir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).

Tablo 5.93'ün devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
118	Yabancı Kelime	Анатомия Anatomiya	Anatomi	Rusça/Latince kökenli teknik bir terimdir; tıp terminolojisinin Rusça etkisinde kalmasının bir örneğidir (Çankaya, 2014: 115).
119	Yabancı Kelime	Отпуск Otpusk	İzin	Rusça kökenli olup çalışanların yıllık yasal izin sürelerini ifade etmek için kullanılan bir alıntıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
119	Yabancı Kelime	Заказ (кылгам) Zakaz (kılgam)	Sipariş (ettim)	Rusça kökenli olup metinde "sipariş etmek" anlamında, mizahi bir dille niteleme amacıyla kullanılmıştır (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
120	Yabancı Kelime	Майке-түрсүчөн Mayke-türsüçön	Atlet-külotla	Rusça mayka ve trusi kelimelerinin birleşimiyle oluşmuş, ev içi giyimi niteleyen hibrit bir yapıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 315).
122	Yabancı Kelime	Доктур Doktur	Doktor	Rusça/Batı: Doktor. (Yudahin, 2011, Cilt I: 454).
124	Yabancı Kelime	Паровоз Parovoz	Lokomotif / Buharlı tren	Rusça kökenli olup metinde horlama sesinin şiddetini vurgulamak için benzetme unsuru olarak tercih edilmiştir (Yudahin, 2011, Cilt II: 112).
125	Yabancı Kelime	Целлофан (баштык) Tsellofan (baştık)	Naylon (poşet)	Rusça kökenli teknik bir terimdir; günlük hayatta kullanılan plastik ambalaCları nitelemektedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 446).
126	Yabancı Kelime	Аудитория Auditoriya	Derslik / Amfi	Rusça kökenli akademik bir terimdir; üniversitelerdeki derslikleri ve amfileri ifade eder (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).
126	Yabancı Kelime	Пальто Palto	Palto	Rusça/Fransızca kökenli dış giyim adıdır; her iki lehçede de yapısal benzerlik gösterir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412).
126	Yabancı Kelime	Староста Starosta	Sınıf Başkanı	Rusça kökenli idari bir terimdir; Sovyet eğitim sisteminden miras kalan bir yapıdır (Burhanlı, 2023: 135).
127	Yabancı Kelime	Группа Gruppa	Grup / Sınıf	Rusça kökenlidir; üniversitelerdeki öğrenci şubelerini veya küçük ders gruplarını tanımlar (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
130	Yabancı Kelime	Зачётка Zaçyotka	Not defteri / Karne	Rusça: Zachyotnaya knizhka. Üniversite öğrencilerinin notlarının işlendiği, kimlik yerine de geçen küçük karne (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).
131	Yabancı Kelime	Телеграмма Telegramma	Telgraf	Rusça: Telegramma. Rusça kökenli iletişim terimidir; haberleşme amacıyla kullanılan yazılı mesaj türüdür (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
132	Yabancı Kelime	Конверт Konvert	Zarf	Rusça: Konvert. Rusça kökenli olup mektupların içine konulduğu muhafazayı tanımlayan bir eşya adıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 452).

"Profesör, Şukşin, Manas" Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: Bu hikâyedeki yabancı kelime kullanımı, Kırgızistan'daki okul ve günlük hayatın Rusçadan ne kadar çok etkilendiğini açıkça göstermektedir. Özellikle sınav, burs, sınıf başkanı ve derslik gibi eğitimle ilgili terimlerin tamamen Rusça kökenli olması, eğitim sistemindeki yerleşik dili yansıtmaktadır. 18 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.94 “Matek” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 156	Yabancı Kelime	Маска Maska	Maske	Rusça/Batı: Maska. Hikâyenin ana izleği (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).
s. 157	Yabancı Kelime	Микрофон Mikrofon	Mikrofon	Rusça/Batı: Rusça üzerinden dile yerleşmiş Batı kökenli teknik bir terimdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
s. 159	Yabancı Kelime	Теле (Телевизор) Tele	Televizyon	Rusça/Batı kökenli televizor kelimesinin günlük dildeki kısaltılmış formudur (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 256).
s. 159	Yabancı Kelime	Саясат Sayasat	Siyaset	Arapça: Siyāsah. Kırgızcada yaygın kullanılır. Kırgız Türkçesi söz varlığında devlet yönetimi ve politika anlamında yaygın kullanılan bir alıntıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 154).
s. 159	Yabancı Kelime	Мумия Mumiya	Mumya	Rusça/Batı: Mumiya. Yüzü korumak/dondurmak anlamında mecaz (Yudahin, 2011, Cilt I: 452).
s. 160	Yabancı Kelime	Пластикалык операция Plastikalık operatsiya	Plastik cerrahi / Estetik ameliyat	Rusça: Plasticheskaya operatsiya. Rusça kökenli tıbbi bir tamlamadır; cerrahi müdahaleleri nitelemek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 112).
s. 160	Yabancı Kelime	Доктур Doktur	Doktor	Rusça/Batı: Doktor. Kırgızcada tıp uzmanlarını tanımlamak için yerleşmiş standart bir kelimedir (Yudahin, 2011, Cilt I: 284).
s. 161	Yabancı Kelime	Кабинет Kabinet	Muayenehane / Oda	Rusça: Kabinet. Rusça kökenli olup resmi çalışma odalarını veya doktor muayenehanelerini ifade eden bir alıntıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412).
s. 162	Yabancı Kelime	Саясатчы Sayasatçı	Siyasetçi	Alıntı olan sayasat kelimesine Kırgızca meslek yapan eki olan -çı getirilerek türetilmiş bir isimdir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 114).
s. 162	Yabancı Kelime	Далис (Дализ) Dalis / Daliz	Koridor / Hol	Farsça dalan/daliz kökenli olup binalardaki geçiş bölümlerini (koridor) tanımlamak için kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt I: 212).
s. 164	Yabancı Kelime	Демократ / Демократия Demokratiya	Demokrat / Demokrasi	Rusça/Batı kökenli siyasi terimlerdir; eserde hiciv unsuru olarak toplumsal yönetim biçimini nitelemektedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
s. 164	Yabancı Kelime	Радио Radio	Radyo	Rusça/Batı: Radio. Batı dillerinden Rusça aracılığıyla Kırgız Türkçesine geçmiş evrensel bir iletişim cihazı adıdır (Çankaya, 2014: 115).

“Matek” Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: “Matek” hikâyesindeki yabancı kelime varlığı, Kırgız Türkçesinin özellikle modern tıp, siyaset ve kitle iletişim araçları alanında Rusça üzerinden Batı kökenli terminolojiyle kurduğu bağı somutlaştırmaktadır. Metinde geçen plastikalık operatsiya, kabinet ve doktur gibi terimler hikâyenin ana kurgusunu oluşturan tıbbi müdahale sürecini dilbilimsel düzeyde desteklerken; demokratiya ve sayasat gibi kavramlar yazarın toplumsal eleştirilerini siyasi bir zemine oturtmaktadır. 11 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.95 “Haftanın Beşinci Günü” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (KT)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 206	Yabancı Kelime	Вокзал Vokzal	Gar	Rusça/İngilizce: Vokzal (Vauxhall). Demiryolu ulaşımının merkezi. (Yudahin, 2011, Cilt I: 164).
s. 206	Yabancı Kelime	Паспорт Pasport	Pasaport / Kimlik	Rusça: Sovyetlerde iç pasaport (kimlik) kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
s. 206	Yabancı Kelime	Поезд Poyezd	Tren	Rusça: Poyezd. Rusça kökenli demiryolu aracını ifade eder. (Yudahin, 2011, Cilt II: 104).
s. 207	Yabancı Kelime	Зек (зэк) Zek	Mahkûm / Hapishane kuş	Rusça zaklyuchonny (tutuklu) kelimesinin kısaltmasıdır; hapishane Cargonuna ait argo bir tabirdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 207	Yabancı Kelime	Дежур (милиция) DeCur	Nöbetçi	Rusça kökenli bir kelime olup kolluk kuvvetlerinin görev sırasındaki nöbet durumunu nitelemektedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
s. 208	Yabancı Kelime	Аферист Aferist	Dolandırıcı	Rusça kökenli olup hileli işler yapan kişileri niteleyen olumsuz anlamlı bir alıntıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 52).
s. 208	Yabancı Kelime	Алкаш Alkaş	Ayyaş	Rusça alkogolik kelimesinden türetilmiştir; aşırı alkol tüketen kişiler için kullanılan aşağılayıcı bir argodur (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 209	Yabancı Kelime	Ресторан Restoran	Restoran	Rusça kökenli olup yemek hizmeti sunulan işletmeleri tanımlayan evrensel bir terimdir (Çankaya, 2014: 115).
s. 209	Yabancı Kelime	Ыстыкан İstıkan	Bardak	Rusça: Stakan kelimesinden ödünçlenmiştir (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).
s. 215	Yabancı Kelime	Норка (чапан) Norka	Vizon	Rusça kökenli değerli bir kürk türü olup statü göstergesi olarak giyimde kullanılan bir alıntıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 412).
s. 215	Yabancı Kelime	Кнопкалуу бычак Knopkaluu bıçak	Sustalı bıçak	Rusça “düğme” (knopka) kelimesi ile Kırgızca sahiplik ekinin birleşmesiyle oluşmuş hibrit bir yapıdır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315).

Tablo 5.95'in devamı

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 216	Yabancı Kelime	Кружке (Кружка) Krucke	Maşrapa / Kupa	Rusça: Kruzhka. Kulplu büyük bardak. Günlük yaşamın temel mutfak eşyalarındandır (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
s. 219	Yabancı Kelime	Званит (этет) Zvanit	Telefon etmek	Rusça zvonit (çalmak) fiilinden türetilmiş; haberleşme eylemini niteleyen yaygın bir konuşma dili alıntısıdır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 219	Yabancı Kelime	Ырасход (Расхід) İrashod	Masraf / Gider	Rusça rashod kelimesinden ödünçlenmiştir (Yudahin, 2011, Cilt II: 112).

"Haftanın Beşinci Günü" Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: Bu hikâyedeki yabancı kelimeler, Kırgız Türkçesinin günlük yaşamda Rusça ile ne kadar iç içe geçtiğini göstermektedir. Özellikle tren istasyonu, pasaport ve tren gibi ulaşım terimlerinin Rusça olması, bu alanlardaki yerleşik dil kullanımını yansıtmaktadır. Ayrıca hikâyede geçen "mahpus", "ayyaş" ve "dolandırıcı" gibi argo kelimeler, toplumsal hayatın karanlık yönlerini anlatmak için Rusçadan ödünç alınmıştır. 14 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.96 "Pusu" hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 239	Yabancı Kelime	Автобус Avtobus	Otobüs	Rusça: Avtobus. Rusça kökenli olup toplu taşıma araçlarını niteler. (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 52).
s. 239	Yabancı Kelime	Троллейбус Trolleybus	Troleybüs	Rusça üzerinden dile yerleşmiş teknik bir terimdir; hikâyede karakter tarafından işlevsel olarak "boynuzlu otobüs" şeklinde betimlenmiştir (Yudahin, 2011, Cilt II: 256).
s. 243	Yabancı Kelime	Алимент Aliment	Nafaka	Rusça/Latince: Aliment. boşanma sonrası ödenen maddi desteği ifade etmek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
s. 245	Yabancı Kelime	Бетмай Betmay	Krem	Kırgızca bet (yüz) ve may (yağ) kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuş, yüz kremini tanımlayan işlevsel bir türetmedir (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315).
s. 246	Yabancı Kelime	Искусство İskusstvo	Kayıt dışı kazanç	Rusça: Iskusstvo. Karakterin telaffuzda zorlandığı yabancı bir unsur olarak yer almıştır (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).

"Pusu" Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: Bu hikâyede yer alan yabancı kelimeler, özellikle köylü karakterlerin modern şehir hayatına ve teknik terimlere bakışını yansıtmaktadır. Metinde geçen otobüs, troleybüs ve nafaka gibi Rusça kökenli

kelimeler, karakterlerin karşılaştığı yeni ve yabancı kavramları temsil etmektedir. 5 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.97 “Tozlu Yol” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	**Kategori**	**Kırgızca Metin (Kt)**	**Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)**	**Anlamsal İnceleme**
s. 248	Yabancı Kelime	Импортный İmportnıy	Yabancı marka	Rusça/İngilizce: Rusça/İngilizce kökenli olup ithal edilen, kaliteli ve markalı giysileri nitelemek için kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 512).
s. 249	Yabancı Kelime	Академик Akademik	Akademisyen	Rusça/Batı kökenli en üst akademik unvandır; metinde karakterin bilgiçliğini vurgulayan bir hitap olarak yer almıştır (Yudahin, 2011, Cilt I: 42).
s. 250	Yabancı Kelime	Дабдыр Dabdır	Kuş beyin	Kırgız Türkçesi söz varlığında aklı kıt, tutarsız konuşan veya saçmalayan kişileri niteleyen kaba bir hitaptır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
s. 251	Yabancı Kelime	Стилник Stilnik	Fiyaka	Rusça stilyaga kelimesinden Kırgızcaya argo olarak geçmiş; gösterişli ve fiyakalı olma durumunu ifade eder (Yudahin, 2011, Cilt II: 158).
s. 255	Yabancı Kelime	Честне Çestne	Dürüstçe/ Söz	Rusça çestno (dürüstçe) kelimesinden ödünçlenmiş; halk ağzında namus üzerine söz verme veya yemin işlevi kazanmıştır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 446).
s. 255	Yabancı Kelime	Пуд (Он пуд) Pud	16 kg’lık birim	Eski Rus ağırlık birimidir (16,38 kg); metinde on pud ifadesiyle bir abartma kalıbı oluşturulmuştur (Yudahin, 2011, Cilt II: 54).
s. 256	Yabancı Kelime	Протест Protest	Protesto	Rusça/Batı kökenli siyasi bir terimdir; karakterin aile içi muhalefetini ironik bir dille anlatmak için tercih edilmiştir (Çankaya, 2014: 115)
s. 257	Yabancı Kelime	Левый (кылып коём) Levıy	Elime geçen para	Rusça: Levıy (Sol). Sovyet ve post-Sovyet argosunda “kayıt dışı gelir, yasadışı ek iş, rüşvet” anlamında kullanılır (Kasapoğlu Çengel, 2017: 315).

“Tozlu Yol” Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: Bu hikâyede yer alan yabancı kelimeler, Kırgız Türkçesinin Rusça üzerinden kazandığı ekonomik ve sosyal ifadeleri ön plana çıkarmaktadır.

Metinde geçen importnıy (ithal) ve levıy (kayıt dışı gelir) gibi terimler, halkın geçim mücadelesini ve kaliteli mala olan ilgisini dilbilimsel bir gerçekçilikle yansıtmaktadır. 8 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.98 “Eşek” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (Kt)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 260	Yabancı Kelime	Касап Kasap	Kasap	Arapça qaṣṣāb kökenli olup et kesen ve satan kişiyi niteleyen, Kırgız Türkçesine yerleşmiş bir alıntıdır (Yudahin, 2011, Cilt I: 412).
s. 260	Yabancı Kelime	Аңги Añgi	Serseri / Haylaz	Aslen hayvanların kızgınlık dönemini niteleyen bir terimken; argoda başıboş ve işe yaramaz kişiler için kullanılan bir tabirdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 112).
s. 260	Yabancı Kelime	Чурку Çurku	İğdiş / Kısırlaştırılmış	Hayvancılık terminolojisinde özellikle kısırlaştırılmış erkek eşekleri tanımlamak için kullanılan teknik bir terimdir (Yudahin, 2011, Cilt II: 315).
s. 260	Yabancı Kelime	Машине Maşine	Araba / Kamyon	Rusça maşina kelimesinden ödünçlenmiş; Kırgız Türkçesinde motorlu taşıtları niteleyen en yaygın alıntılardan biridir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 54).
s. 261	Yabancı Kelime	Коделек Kodölök	Sıpa / Eşek yavrusu	Kırgız Türkçesi söz varlığına ait bir kelime olup eşek yavrusunu tanımlamak amacıyla kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt I: 446).
s. 261	Yabancı Kelime	Машке Maşke	Melez / Kırma (köpek)	Rusça: Moşka (küçük sinek/böcek) veya yerel bir argo tabir olabilir. Sokak köpeği (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 42).

“Eşek” Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: Bu hikâyede yer alan kelime varlığı, Kırgız Türkçesinin hayvancılık kültürü ile modern teknik terimlerin nasıl harmanlandığını göstermektedir. Metinde geçen kasap gibi yerleşmiş Arapça kökenli kelimelerin yanı sıra, maşine gibi motorlu araçları niteleyen yaygın Rusça alıntılar dikkat çekmektedir. 6 yabancı kelimeden oluşmaktadır.

Tablo 5.99 “Ay Değen Senin Sarayın” hikâyesinde geçen yabancı kelimeler ve anlamsal incelemeleri

Sayfa Numarası	Kategori	Kırgızca Metin (KT)	Türkiye Türkçesi Çeviri (TT)	Anlamsal İnceleme
s. 267	Yabancı Kelime	Канчык Kançık	Kaltak	Sözlük anlamı “dişi köpek” olan bu kelime, argoda kadınlara yönelik ağır bir hakaret ve niteleme olarak kullanılır (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 152).
s. 267	Yabancı Kelime	Кунажын KunaCın	Düve / Oynak	Aslen “üç yaşına basmış inek/düve” anlamına gelmekle birlikte; mecazen hafifmeşrep, oynak kadınları tanımlayan bir argodur (Yudahin, 2011, Cilt I: 458).
s. 267	Yabancı Kelime	Шалтурук Şalturuk	Sümsük	Kırgız Türkçesi söz varlığında fiziksel veya iradi olarak güçsüz, beceriksiz görülen erkekleri niteleyen aşağılayıcı bir tabirdir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt II: 315).
s. 267	Yabancı Kelime	Молодец Molodets	Aferin / Helal	Rusça kökenli bir takdir ünlemidir; Kırgızcada hem samimi bir beğeniyi hem de bazen alaycı bir vurguyu ifade etmek için kullanılır (Yudahin, 2011, Cilt I: 442).
s. 267	Yabancı Kelime	Дөөдүрөгөн Döödürögön	Saçmalamak	Akıl yürütme yetisi zayıf olan veya yerli yersiz, boş konuşan kişileri tanımlamak amacıyla kullanılan argo bir nitelemedir (Arıkoğlu vd., 2018, Cilt I: 284).
s. 268	Yabancı Kelime	Долу (катын) Dolu	Cadı / Şirret	Farsça divāne kökeninden geldiği düşünülen bu kelime; şirret, hırçın ve kavgacı kadınları tanımlamak için tercih edilir (Yudahin, 2011, Cilt I: 212).

“Ay Değen Senin Sarayın” Hikâyesi Yabancı Kelimeler Değerlendirmesi: Bu hikâyede kullanılan kelime varlığı, toplumsal cinsiyet rollerini ve kişilere yönelik halk arasındaki sert yargıları yansıtmaktadır. Özellikle hayvancılık terimlerinin (düve, dişi köpek) kadınlara yönelik ağır birer argo nitelemeye dönüşmesi, kırsal yaşamdaki kaba dil kullanımını somutlaştırmaktadır. 6 yabancı kelimeden oluşmaktadır. Toplam 249 tane yabancı kelime bulunmaktadır.

6. SONUÇ

Bu tez çalışmasında, Çağdaş Kırgız edebiyatının ve Kırgız kültür hayatının önemli isimlerinden biri olan Sultan Raev'in seçilmiş hikâyeleri, söz varlığı ve dil kullanımı açısından kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Yapılan taramalar ve Anlamsal İncelemeler sonucunda elde edilen bulgular, yazarın Kırgız Türkçesinin zengin kelime kadrosunu modern anlatım teknikleriyle ustaca ortaya koymaktadır. Çalışma boyunca incelenen "Kar", "Kadın", "Oskar Wilde", "Su", "Toprak" ve "On Üç" gibi temel metinler, Kırgız dilinin deyim, atasözü, ikileme ve yansıma sözler bakımından ne kadar derin bir şekilde incelendiğini kanıtlar niteliktedir.

Araştırmanın en önemli sonuçlarından biri, Sultan Raev'in eserlerinde deyimlerin anlatımı güçlendiren en temel unsur olarak yer almasıdır. İncelenen hikâyelerde tespit edilen deyimlerin büyük bir kısmının, Kırgız halkının geleneksel göçebe yaşamından, doğayla kurduğu güçlü bağdan ve toplumsal inançlarından beslendiği görülmüştür. Özellikle vücut organlarıyla ilgili deyimlerin yoğunluğu, yazarın kahramanlarının duygusal durumlarına değinilmiştir. Örneğin, karakterlerin yaşadığı şaşkınlık, korku veya heyecan durumları "közünön ot çagıla tüştü" (gözü karardı) veya "Cürögü bolk etti" (yüreği ağzına geldi) gibi birçok eserin de yer verilmiştir. Hikâye, sadece doğadaki sesleri taklit etmekle kalmamış; karın yağışını anlatan "lepildep" veya kalbin hızlı atışını ifade eden "dürs-dürs" gibi birimlerle hikâyelerine bir ritim katmıştır. Ayrıca ikilemelerin kullanımı üzerinden yapılan analizlerde, bu yapıların metin içindeki eylemleri pekiştirmek ve anlatımı daha akıcı kılmak amacıyla sıklıkla tercih edildiği görülmektedir.

Eserlerde tespit edilen yabancı kelimeler ise Kırgızistan'ın sosyal ve siyasi tarihindeki değişimlerin dildeki yansımalarını açıkça göstermektedir. Özellikle şehir hayatını ve entelektüel kesimi konu alan öykülerde karşılaşılan Rusça kökenli alıntı kelimeler (kandidat, diplomant, shishka vb.) bu unsurlar, dilin Sovyet dönemi ve sonrasındaki toplumsal dönüşümden nasıl etkilendiğini ve Kırgız Türkçesinin bu yeni kavramları kendi yapısına nasıl adapte ettiğini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır.

Tablolar incelendiğinde, Sultan Raev'in hikâyelerinde en yoğun dilsel birimin deyimler olduğu görülmektedir. Sayısal verilere bütüncül olarak bakıldığında, araştırma kapsamında toplam 964 adet söz varlığı tespit edilmiştir. Bu birimlerin dağılımı; 344 deyim, 249 yabancı kelime, 125 yansıma, 99 kalıp söz, 96 ikileme, 34 terim ve 17 atasözü şeklindedir.

Elde edilen tüm bu bulgular, Raev'in eserlerinde didaktik bir dilden ziyade olayları psikolojik ve duygusal metaforlarla somutlaştırdığını kanıtlamaktadır. Sultan Raev'in eserleri üzerinden yapılan bu 964 birimlik analiz, Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki kelime hazinesi ortaklığının tesadüfi olmadığını; aksine binlerce yıllık kırılmaz bir genetik ve kültürel bağ olduğunu ispatlamaktadır.

Sonuç olarak, Sultan Raev'in hikâyeleri üzerine yapılan bu inceleme, yazarın Kırgız Türkçesinin söz varlığına hâkimiyetini ve Kırgız Türkçesindeki ve Türkiye Türkçesindeki karşılıkları üzerinden kurulan yapı, her iki lehçenin ortak kültürel kodlarını ve yapısal benzerliklerini bir kez daha teyit etmiştir. Bu çalışma, sadece bir yazarın kelime dünyasını tespit etmekle kalmamış; aynı zamanda modern Kırgız edebiyatının dilsel imkânlarını ve Türk dünyası arasındaki dilsel bağın sürekliliğini ortaya koymaya çalışmıştır.

KAYNAKLAR

Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (2015). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (2017). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (2018). *Türkçenin sözvarlığı*. Bilgi Yayınevi.

Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 1: Atasözleri sözlüğü*. İnkılap Kitabevi.

Aksoy, Ö. A. (2019). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 1: Atasözleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Arıkoğlu, E., Askarova, R., Alimova, C., ve Selçuk, B. K. (2018). *Kırgızca-Türkçe sözlük I-II*. Bengü Yayınları.

Arslan, D. (2025). Kırgız atasözlerinde çalışkanlık ve tembellik kavramlarına bir bakış. *Söylem Floloji Dergisi, 10*(2), 1284-1297.

Artıkbayev, K. (2013). *XX. yüzyıl Kırgız edebiyatı tarihi* (M. Dıykanbayeva, Çev.). Bengü Yayınları.

Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Başdaş, C., ve Kutlu, A. (2016). *Kırgız Türkçesi: Ses ve şekil bilgisi*. Paradigma Akademi.

Baytok, A. (2015). Tarihten günümüze Kırgızlar ve Kırgız edebiyatı. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 193-206.

Bozkurt, F. (2012). *Türklerin dili*. Eğitim Yayınevi.

Buran, A., ve Alkaya, E. (2012). *Çağdaş Türk lehçeleri*. Akçağ Yayınları.

Butanayev, V. Y. (2002). *Kırgızların kökeni ve tarihi* (A. Çakmak, Çev.). Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

Cusupov, K. (1991). *Kırgızdar* [Kırgızlar]. Kırgızistan Basması.

Çankaya, S. (2014). *Kırgız sözlüğü (Kırgızca-Türkçe)*. Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Çatal, S. (2023). Kırgız Türklerinin göçleri ve Kırgız Türkçesinin gelişim dönemleri. *International Cournal of Visionary Units and Technologies, 5*(10), 188-205. https://doi.org/10.59305/iCvuts.1332767

Ercilasun, A. B. (2014). *Türk dili tarihi: Başlangıçtan yirminci yüzyıla*. Akçağ Yayınları.

Ercilasun, A. B., ve Akkoyunlu, Z. (2014). *Kâşgarlı Mahmud - Dîvânu Lugâti't-Türk: Giriş - metin - çeviri - notlar - dizin*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Erşahin, S. (1999). *Kırgızlar ve İslamiyet*. İlahiyat Vakfı Yayınları.

Gökdayı, H. (2011). *Türkçede kalıp sözler*. Kriter Yayınevi.

Günay, U. (2013). *Türkiye'de âşık tarzı şiir geleneği ve rüya motifi*. Akçağ Yayınları.

Güner Dilek, F. (2011). *Kalıp sözlerin dilbilimsel özellikleri*. Gazi Kitabevi.

Güngör, A. (2018). *Kırgızca deyimler sözlüğü*. Sonçağ Yayıncılık.

Güven, M. (2021). *Kırgızlar: Tarih, toplum ve siyaset*. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları.

Hengirmen, M. (1990). *Template Türkçe dilbilgisi*. Engin Yayınları.

İltaş, Ş. (2022). *Sultan Raev'in eserlerinde söz varlığı*. Ardahan Üniversitesi.

İnan, A. (1987). *Makaleler ve incelemeler*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Kafalı, M. (1993). Çağatay Hanlığı. *İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 8, ss. 216-218). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Kalkan, M. (2006). *Kırgızlar: Tarih ve kültür*. Yeditepe Yayınevi.

Kara, F. (2013). Eski Türk yazıtlarında Kırgızlar. *Cournal of Turkish Studies, 8*(1), 1751-1762.

Karadağ, M. (2018). *Türkçenin söz varlığı*. Gece Akademi.

Kasapoğlu Çengel, H. (2005). *Kırgız Türkçesi grameri*. Akçağ Yayınları.

Kasapoğlu Çengel, H. (2017). *Kırgız edebiyatı: Başlangıçtan günümüze*. Akçağ Yayınları.

Kassımova, A. (2018). *Kırgız Türkçesinde kalıp sözler*. Ege Üniversitesi.

Kazımoğlu, P. (1994). Kırgız edebiyatı. *Türk Dünyası el kitabı* içinde (Cilt 4). Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Kıldıroğlu, M. (2017). Kırgız adının etimolojisi ve tarihsel süreci üzerine bir inceleme. *Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *2*(4)28-40.

Kolcu, A. İ. (2012). *Türk dünyası edebiyatı*. Salkımsöğüt Yayınları.

Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2003). *Gramatikal terimler sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2010). *Türkiye Türkçesi grameri: Şekil bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kuzucu, M. (2021). *Moldo Kılıç Şamırkan Uulu'nun şiirlerindeki muhteva üzerine bir inceleme*. Karabük Üniversitesi.

Ligeti, L. (1986). *Bilinmeyen İç Asya* (S. Karatay, Çev.). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Morkoç, Y. (2016). *Kırgız edebiyatı üzerine incelemeler*. Gece Kitaplığı.

Osmonova, C. (2001). *Kırgız Tilinin Fraseologiyalık sözlüğü*. Keremet Basmakanası.

Ögel, B. (2000). *Türk mitolojisi.* (Cilt 1). Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özbay, M. (2008). *Kırgız Türkçesi ve edebiyatı*. Öncü Kitap.

Özgen, A. (2008). *Kırgızistan: Tarih, toplum ve siyaset*. Loti Yayınları.

Öztürk, R. (2009). *Fu-yü Kırgızcası*. Kesit Yayınları.

Özyetgin, A. M. (2006, Eylül). Tarihten bugüne Türk dili alanı. *Chinese Academy of Social Science Konferansı*, Turfan, Çin.

Söylemez, O., ve Aşlar, H. G. (2018). Kırgız Türkçesi edebiyatı. O. Söylemez, S. Azap (Ed.). *Türk dünyası çağdaş edebiyatları el kitabı* içinde (ss. 191-236). Kesit Yayınları.

Taşağıl, A. (2004). *Gök-Türkler II*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Türk Ansiklopedisi. (1974). *Kırgızlar maddesi.* (Cilt 22, s. 187). Milli Eğitim Basımevi.

Türk Dil Kurumu. (1988). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük* (10. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük* (12. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.

TÜRKSOY. (2026). *Genel sekreter: Sultan Raev*. [Çevrim-içi: https://www.turksoy.org/tr/organization/general-secretary], Erişim Tarihi: 11.05.2026.

Ulutaş, M., ve Soldan, U. (2014). *Kırgız edebiyatı: Başlangıçtan günümüze*. Akçağ Yayınları.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. ABC Kitabevi.

Yudahin, K. K. (1994). *Kırgız sözlüğü I-II* (A. Taymas, Çev.). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yudahin, K. K. (2011). *Kırgız sözlüğü* (A. Taymas, Çev.). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yunusalıyev, B. M. (2016). Kırgız dili ve diyalektleri. *Gazi Türkiyat*, 19, 241-267.

Zeynalov, F. (1993). *Türk lehçelerinin karşılaştırmalı akrabalığı* (Y. Gedikli, Çev.). Cem Yayınları.

Zülfikar, H. (1991). *Terim sorunları ve terim yapma yolları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.